ΙΛΙΣΟΣ

ΕΡΕΥΝΑ-ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ-ΤΕΧΝΗ

Ἔτος 4ον - Ἀπρίλιος 1959 - τεῦχος 13ον

'Ετος 4ον Μάρτιος — 'Απρίλιος 1959 Τεῦχος 13ον

Ι Λ Ι Σ Ο Σ

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΛΕΥΘΕΡΑΣ ΣΚΕΨΕΩΣ
Διευθυντής : ΚΩΣΤΗΣ ΜΕΛΙΣΣΑΡΟΠΟΥΛΟΣ
Χ. Τρικούπη—'Ακαδημίας 63 ὄροφος β' Γραφεῖον 12

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

'Εξώφυλλο: Λουιζας Μοντεσάντου

Συνδρομαὶ ἔτους 1959:

Συνήθης συνδρομὴ δρχ. 40
Συνδρομὴ φιλίας δραχ. 50
'Εξωτερικοῦ Δολλ. 2

'Εμβάσματα:

Μόνον δι' ἐπιταγῆς :
Κωστῆν Μελισσαρόπουλον
'Ακαδημίας 63
ΑΘΗΝΑΣ

Συμφωνως τῷ ἀρθ. 6 § 1 Α. Ν. 1092/38 : 'Εκδοτης, διευθυντὴς συντάξεως καὶ τ... ιου Κ. Ν. Μελισσαρόπουλος, 'Ακαδημιας 63, ὄροφος 2ος, Γραφεῖον 12

ΙΛΙΣΟΣ

"Ετος 4ον = ΜΑΡΤΙΟΣ 1959 — Τεῦχος 13ον»

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΔΕΛΗ

Ἰλισός

Ἱερὸ ποτάμι, ἀθάνατο στοῦ πένθους σου τὴ χάρη,
στὴ θεοβάδιστη ὄχτη σου τώρα ἂν ἡ δάφνη μόνη
τῆς πράσινης πορφύρας σου μακάβριο ἀπομεινάρι
σὰ νεκροκέρια τ' ἄνανθα κλωνάρια της ὑψώνει,
ὅμως καὶ μιὰ νεροσταλιὰ τὴν κοίτη σου ὅσο ραίνει
καὶ ἀντιφεγγίζει τὶς χρυσὲς τῶν Προπυλαίων κολόνες
σὰ μὲς σὲ δισκοπότηρο χρυσὸ τρισάγιο ἀνάμα
κι ἀνέγγιχτο ἀπὸ τῶν καιρῶν τὸ ρύπο θ' ἀπομένει,
νὰ κοινωνοῦν οἱ αἰῶνες
τὸ ἑλληνικὸ τὸ θάμα.

Εἰς τὸ 4ον Ἔτος

Μὲ τὸ ἀνὰ χεῖρας τεῦχος, ὁ «Ἰλισὸς» εἰσέρχεται εἰς τὸ 4ον ἔτος τῆς ἐκδόσεώς του.

Ὁ «Ἰλισός» — θὰ τὸ ἐπαναλάβωμεν ἀκόμη μιὰ φορά — δὲν ἀποτελεῖ ἐπιχείρησιν. Ἔχει ὡς κανόνα τὴν διάθεσιν τοῦ συνόλου τῶν ἐσόδων εἰς τὴν βελτίωσιν τοῦ περιοδικοῦ, ἤτοι τὴν πλήρη ἀπόδοσιν τῶν χρημάτων εἰς τοὺς συνδρομητάς, μάλιστα δὲ περισσοτέρων, διότι συντελοῦν καὶ αἱ διαφημίσεις εἰς τὴν καλυτέραν ἐμφάνισιν τοῦ περιοδικοῦ.

Ὕστερα ἀπὸ αὐτὰ τὰ εἰλικρινῆ λόγια, οἱ φίλοι τοῦ «Ἰλισοῦ» ἀντιλαμβάνονται τὸ καθῆκον των:

Νά ἀνανεώσουν τὴν συνδρομήν των διὰ τὸ 1959, χωρὶς νὰ μᾶς βάζουν εἰς κόπους καὶ δαπάνας ὑπομνήσεων.

Νὰ πλατύνουν τὸν κύκλο τοῦ περιοδικοῦ. Κάθε συνδρομητὴς πρέπει νὰ ἐγγράψῃ ἄλλον ἕναν.

Προτείνετε τὸν «Ἰλισὸ» εἰς τοὺς φίλους σας. Εἶναι πολλοὶ ἐκεῖνοι, ποὺ θὰ τὸν θεωρήσουν σὰν «ἀνακάλυψι» καὶ θὰ σᾶς εὐχαριστήσουν.

Οἱ ὅροι συνδρομῶν διὰ τὸ 1959 εἶναι:

ΒΑΣΙΚΗ ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΔΡΑΧ. 40.—

ἢ ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΦΙΛΙΑΣ » 50.—

ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ ΔΟΛΛΑΡΙΑ 2

Μπορεῖτε νὰ διαλέξετε τὴν συνδρομὴ ποὺ θέλετε. Ἀλλά, μὴν ἀναβάλλετε.

ΕΜΒΑΣΜΑΤΑ εἰς τὴν διεύθυνσιν:

Κωστῆν Μελισσαρόπουλον
Ἀκαδημίας 63
Ἀθήνας

καὶ **ΜΟΝΟΝ** δι' ἐπιταγῆς, ταχυδρομικῆς ἢ τραπεζικῆς.

Σ ή μ ε ρ α

Τὸ Χθὲς εἶναι νεκρό. Ὑπηρέτησε τὸ σκοπό του καὶ πέρασε στὴν ἱστορία. Ἡ ζωὴ ποὺ ζήσαμε χθὲς ἐπηρεάζει τὴν σημερινή, ἀλλά ἡ σημερινὴ ζωή μας θὰ πρέπη νὰ εἶναι πιὸ μεγάλη καὶ πιὸ πλατειὰ ἀπὸ τὴ χθεσινή.

Ὁ Φίλιπ Μπροὺκς ἔλεγε, πὼς ἡ μοναδικὴ ὑπηρεσία ποὺ τὸ παρελθὸν μπορεῖ νὰ προσφέρη στὸν ἄνθρωπο εἶναι νὰ τὸν βοηθήση νὰ προχωρήση στὸ μέλλον.

Τὸ Χθὲς ἔχει τὴ θέσι του στὴ ζωή μας, ἀλλὰ δὲν μποροῦμε νὰ ζοῦμε στὸ Χθές. Ἂν πέσουμε σὲ τέτοιο λάθος, ὁ κόσμος θὰ μᾶς προσπεράση καὶ θὰ μᾶς ξεχάση.

Τὸ Χθὲς στάθηκε μιὰ ἑτοιμασία γιὰ τὸ Σήμερα, ἂς γίνη καὶ τὸ Σήμερα μιὰ ἑτοιμασία γιὰ τὸ Αὔριο καὶ ἂς ἐπωφεληθοῦμε στὸν ὕψιστο βαθμό.

Μιὰ Σανσκριτικὴ διδασκαλία λέγει: Πρόσεξε τὸ Σήμερα γιατὶ ἀποτελεῖται ἀπὸ ζωή, εἶναι ἡ καθαυτὸ ζωὴ τῆς ζωῆς. Στὴν βραχεῖα πορεία του βρίσκονται ὅλες οἱ ἀλήθειες κι ὅλες οἱ πραγματικότητες τῆς ὑπάρξεώς μας: ἡ εὐλογία τῆς ἀναπτύξεως, ἡ δόξα τῆς δράσεως, ἡ αἴγλη τῆς ὀμορφιᾶς.

Τὸ Χθὲς δὲν εἶναι παρὰ ὄνειρο, τὸ Αὔριο δὲν εἶναι παρὰ ὅραμα. Τὸ Σήμερα ὅμως, ἄν τὸ ζήσουμε σωστά, θὰ μεταβάλη κάθε Χθὲς σὲ ὄνειρο εὐτυχίας καὶ κάθε Αὔριο σὲ ὅραμα ἐλπίδος. Πρόσεχε λοιπὸν τὴν σημερινή σου ἡμέρα.

ΑΠΟ ΤΑΣ ΔΙΑΛΕΞΕΙΣ ΤΟΥ "ΠΑΡΝΑΣΣΟΥ,,

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΓΑΛΑΝΟΣ Ο ΑΘΗΝΑΙΟΣ

ΚΑΙ ΑΙ ΜΕΤΑΦΡΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΤΩΝ "ΙΝΔΙΚΩΝ,,

ΤΟΥ ΚΩΣΤΗ Ν. ΜΕΛΙΣΣΑΡΟΠΟΥΛΟΥ

Το βράδυ τῆς 9ης Φεβρουαριου ἐδόθη εἰς την μεγάλην αἴθουσαν τοῦ «Παρνασσοῦ» ἡ 8η διαλεξις τῆς περιόδου 1958—59 τοῦ Φιλολογικοῦ και Ἀρχαιολογικοῦ τμηματος, με ὁμιλητην τον ἐκ τῶν μελῶν τοῦ Συλλογου και διευθυντην τοῦ «Ἰλισοῦ» κ. Κωστῆν Μελισσαροπουλον.

Τον ὁμιλητην παρουσιασεν ὁ πρόεδρος τοῦ Φιλολογικοῦ τμήματος τοῦ «Παρνασσοῦ» κ. Γ. Θ. Ζωρας, καθηγητης τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν.

Ἡ ὁμιλια τοῦ κ. Μελισσαροπουλου, με το ἐνδιαφέρον θεμα: Δημήτριος Γαλανος ὁ Ἀθηναῖος καὶ αἱ μεταφράσεις του τῶν «Ἰνδικῶν», δημοσιευεται κατωτερω ὁλοκληρος.

Ο Δημήτριος Γαλανός, τοῦ ὁποίου ἡ εὐγενὴς μορφὴ κοσμεῖ τὴν αἴθουσαν τῆς Συγκλήτου τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, ἐγεννήθη εἰς τὰς Ἀθήνας τὸ 1760, δευτερότοκος υἱὸς τοῦ Παντολέοντος Γαλανοῦ. Τὰ πρῶτα γράμματα, μέχρις ἡλικίας 14 ἐτῶν, ἐδιδάχθη εἰς Ἀθήνας ἀπὸ τὸν Σχολάρχην Ἰω. Μπενιζέλον. Κατόπιν ἐπῆγε εἰς τὸ Μεσολόγγι, ὅπου ἐμαθήτευσεν εἰς τὸν Παναγιώτην Παλαμᾶν, καὶ ἐκεῖθεν εἰς Πάτμον, ὅπου διέμεινεν ἐπὶ ἑξαετίαν, διδασκόμενος τὴν ἑλληνικὴν φιλοσοφίαν ἀπὸ τὸν Δανιήλ.

Εἰς τὴν Πάτμον ἔλαβε πρόσκλησιν ἀπὸ τὸν θεῖον του Γρηγόριον, Μητροπολίτην Καισαρείας, πρωτόθρονον τῆς ἐν Κων)πόλει Ἱερᾶς Συνόδου, διὰ νὰ μεταβῇ εἰς Κωνσταντινούπολιν, ὅπου ὁ θεῖος του, ἐκτιμῶν ὄχι μόνον τὴν μόρφωσίν του ἀλλὰ καὶ τὸ ἄψογον ἦθος του, τοῦ ἐπρότεινε νὰ γίνῃ κληρικὸς καὶ νὰ ἀκολουθήσῃ τὸ ἐπίζηλον, κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, ἱερατικὸν στάδιον. Ἀλλ' ὁ νεαρὸς Δημήτριος ἀπέρριψε τὴν πρότασιν τοῦ θείου του Μητροπολίτου καὶ εἰς ἡλικίαν 26 ἐτῶν ἔφυγε διὰ τὴν Καλκούταν τῶν Ἰνδιῶν, ὅπου κατέλαβε θέσιν οἰκοδιδασκάλου εἰς τὴν πλουσίαν οἰκογένειαν τοῦ ἐξ Ἀνδριανουπόλεως Ἕλληνος ἐμπόρου Κωνστ. Πανταζῆ. Ἐκεῖ, παραλλήλως πρὸς τὴν ἐργασίαν του, συνέχισε τὰς σπουδάς του, μελετῶν Ἀγγλικά, Σανσκριτικά, καὶ ἄλλας ἀνατολικὰς γλώσσας, ὡς καὶ ἀνατολικὴν φιλοσοφίαν. Τοιουτοτρόπως γρήγορα ἀπέκτησε τὴν φήμην μεγάλου σοφοῦ, ὄχι μόνον μεταξὺ τῶν συμπατριωτῶν του καὶ τῶν πατέρων τῆς μονῆς τοῦ Σινᾶ, ἀλλὰ καὶ μεταξὺ τῶν Ἄγγλων, καθὼς καὶ μεταξὺ τῶν Ἰνδῶν Βραχμάνων.

Ὁ Δημ. Γαλανός, ἐξασφαλίσας ἀπὸ τὴν ἐργασίαν του ἐπαρκῆ τὰ μέσα λιτοῦ βίου, ἐγκατέλειψε τὴν Καλκούταν καὶ ἐγκατεστάθη εἰς τὴν ἱερὰν πόλιν τῶν Ἰνδιῶν, τὸ Μπενάρες, τὸ σημερινὸν Βαρανάσι. (Ἡ πόλις Μπενάρες, δι' ἀποφάσεως τῆς Ἰνδικῆς Κυβερνήσεως, ἔλαβε πρὸ τριετίας ἐκ νέου τὸ ἀρχαῖον Ἰνδικὸν ὄνομά της, μετονομασθεῖσα εἰς «Βαρανάσι», ἐπ' εὐκαιρίᾳ τοῦ ἑορτασμοῦ τῶν 2.500 ἐτῶν ἀπὸ τῆς κατὰ παράδοσιν εἰσόδου τοῦ Γκαουτάμα Βούδδα εἰς τὴν κατάστασιν τῆς Νιρβάνα). Ἐκεῖ ὁ Δημ. Γαλανὸς ἐμαθήτευσε πλησίον τῶν Βραχμάνων, οἱ ὁποῖοι τὸν ἐμύησαν εἰς τὴν Ἰνδικὴν σοφίαν.

Συνήθως ἀναγράφεται ὅτι ὁ Δημ. Γαλανὸς ἔγινε Βραχμάν. Αὐτὸ βεβαίως εἶναι λάθος, διότι Βραχμάν κανεὶς δὲν μπορεῖ νὰ γίνῃ, ἀλλὰ μόνον νὰ γεννηθῇ. Βραχμᾶνες εἶναι ἡ ἀνωτάτη τάξις, ἡ ἱερατική, ἀπὸ τὰς 4 τάξεις εἰς τὰς ὁποίας εἶναι φυλετικῶς διηρημένοι οἱ Ἰνδοί. Ὁ Δημ. Γαλανός, ὁ Ἀθηναῖος, ἔγινε, ὄχι Βραχμάν, ἀλλὰ δεκτὸς μεταξὺ τῶν Βραχμάνων οἱ ὁποῖοι ἐξετίμησαν τὸ ἄμεμπτον ἦθος του, τὸν ἔνθεον ζῆλον του διὰ τὴν μελέτην, τὴν ἀφοσίωσίν του εἰς τὴν θείαν ἐπιστήμην, ὥστε τὸν κατέστησαν κοινωνὸν τῆς μυστικῆς σοφίας των.

Ἔζησε μαζί τους 40 χρόνια, θεωρούμενος ἀνὴρ «θεῖος καὶ σοφώτατος». Συγχρόνως διετήρει ἐπαφὴν δι' ἀλληλογραφίας μὲ τοὺς Σιναΐτας μοναχούς, ὡς δεικνύει ἡ πρὸς τὸν ἀνεψιόν του Παντολέοντα γνωστὴ ἐπιστολή του. Καὶ δὲν ἐλησμόνησε τὴν Πατρίδα, εἰς τὴν ὁποίαν ἐμελέτα, ἀλλὰ δὲν ἐπέπρωτο νὰ ἐπανέλθη. Ἀπέθανεν ἡσύχως εἰς Μπενάρες, εἰς ἡλικίαν 72 ἐτῶν, τὴν 3ην Μαΐου 1833. Τὸ σῶμα του ἐτάφη εἰς τὸ Ἀγγλικὸν νεκροταφεῖον, εἰς δὲ τὸν τάφον του ἐγράφη ὑπὸ φίλου του Βραχμᾶνος ἐπίγραμμα, εἰς τὸ ὁποῖον ἀποκαλεῖται «Πλάτων τοῦ αἰῶνος». Ἀπὸ τὴν περιουσίαν του τὸ ἥμισυ ἀφῆκε διὰ διαθήκης εἰς τὸν ἀνεψιόν του Παντολέοντα Γαλανόν, τὸ δὲ ἕτερον ἥμισυ, μαζὶ μὲ τὰ βιβλία του καὶ τὰ χειρόγραφά του, εἰς τὴν «κυριωτέραν Ἀκαδημίαν Ἀθηνῶν», θεωρηθείσης ὡς τοιαύτης τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, εἰς τὴν αἴθουσαν τῆς Συγκλήτου τοῦ ὁποίου εἶναι ἀνηρτημένη ἡ γνωστὴ προσωπογραφία, μὲ ἔνδυμα ἰνδικόν, τοῦ Δημητρίου Γαλανοῦ, τοῦ Ἀθηναίου, τοῦ ἁγνοῦ φιλοσόφου καὶ σοφοῦ Ἰνδολόγου.

Ὁ Δημ. Γαλανὸς κατὰ τὸ διάστημα τῶν 40 τελευταίων ἐτῶν τῆς ζωῆς του, κατὰ τὸ ὁποῖον διέμεινε μεταξὺ τῶν Βραχμάνων, μετέφρασεν ἀπὸ τὰ Σανσκριτικὰ εἰς τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν, εἰς ὑπερκαθαρεύουσαν, σχεδὸν ἀρχαίαν, ὁλόκληρον σειρὰν σημαντικῶν ἔργων τῆς Ἰνδικῆς φιλολογίας καὶ φιλοσοφίας. Ἐκ τῶν ἔργων αὐτῶν, μὲ τὴν ἐπιμέλειαν τοῦ Γεωργίου Κ. Τυπάλδου, Ἐφόρου τῆς Δημοσίου καὶ Πανεπιστημιακῆς Βιβλιοθήκης, ἐπιστασίᾳ Γ. Ἀποστολίδου, Κοσμητοῦ Βιβλιοφύλακος, ἐξεδόθησαν ἀπὸ τοῦ 1845 μέχρι τοῦ 1853 ἑπτὰ βιβλία, τὰ μὲν δύο πρῶτα δαπάνῃ Ἰωάννου Δούμα, τὰ δὲ ὑπόλοιπα πέντε δαπάνῃ τοῦ Ἐπιμελητοῦ τῆς ἐκδόσεως Γεωργίου Τυπάλδου. Τὰ βιβλία ταῦτα, δυσεύρετα σήμερον, εἶναι τὰ ἑξῆς:

1845. Πρόδρομος. (Συλλογὴ γνωμικῶν καὶ ἠθικῶν διδαγμάτων διαφόρων ποιητῶν).
1847. Βαλαβαράτα, ἢ συντομὴ τῆς Μαχαβαράτας, ὑπὸ τοῦ Ἀμάρα ἢ Ἀμαρασάνδρα, μαθητοῦ τοῦ σοφοῦ Ζηναδάτα.
1848. Γιτά, ἢ θεσπέσιον μέλος (ὑπὸ τοῦ σοφοῦ Βεάσα).
1850. Ραγγοῦ—Βάνσα ἢ γενεαλογία τοῦ Ραγγοῦ (ὑπὸ Καλλιδάσα).
1851. Ἰτιχασασαμουτσαΐα, τουτέστιν Ἀρχαιολογίας Συλλογή, ἢ περὶ διαλόγων καὶ μύθων ἐκ Μαχαβαράτα, τοῦ φιλοσόσου Βεάσα.
1851. Χιτοπαδάσσα ἢ Πάνστα Τάντρα (πεντάτευχος) ὑπὸ τοῦ σο-

φοῦ Βισνουσαρμᾶνος, καὶ Ψιττακοῦ Μυθολογίαι νυκτεριναί, μετὰ τῆς ὑπὸ Συμεῶνος Μαγίστρου τοῦ Σὴθ μεταφράσεως τῆς πεντατεύχου, ὑπὸ τὸν τίτλον «Στεφανίτης καὶ Ἰχνηλάτης».
1853. Δουργᾶ.

Τὰ βιβλία ταῦτα προλογίζονται διὰ μακρῶν ὑπὸ τοῦ Ἐπιμελητοῦ τῆς ἐκδόσεως Γεωργίου Τυπάλδου (καὶ ὄχι ὑπὸ τοῦ μεταφραστοῦ Δημητρίου Γαλανοῦ, ὅπως, ἐσφαλμένως, μερικοὶ ἀναφέρουν). Μόνον αἱ ὑπὸ τὸ κείμενον ἐπεξηγηματικαὶ σημειώσεις ἀνήκουν εἰς τὸν Δημ. Γαλανόν, αἱ ὁποῖαι μᾶς δίδουν πολλὰς καὶ πολυτίμους πληροφορίας περὶ τῆς ἰνδικῆς φιλολογίας καὶ φιλοσοφίας, περὶ τῆς Βραχμανικῆς Μυθολογίας καὶ θρησκείας.

Πλὴν τῶν ὡς ἀνωτέρω ἐκδοθέντων ἔργων, τὰ λοιπὰ χειρόγραφα τοῦ Δημ. Γαλανοῦ (λεξικά, ὡς καὶ μετάφρασις τῆς «Βαγάθα—Πουράνα») παραμένουν ἀνέκδοτα ἐν τῇ Ἐθνικῇ Βιβλιοθήκῃ, περιμένοντα καλυτέρους διὰ τὰ Γράμματα χρόνους.

Ὡς ἐκ τῆς ἐξαντλήσεως τῶν ἐκδοθέντων βιβλίων, ἴσως καὶ ὡς ἐκ τῆς ἀρχαικῆς των γλώσσης, τὸ ἔργον τοῦ Δημ. Γαλανοῦ δὲν εἶναι εὐρύτερον γνωστόν. Ὅλοι βεβαίως γνωρίζομεν ὅτι ὁ Δημ. Γαλανός, ὁ Ἀθηναῖος, μετέφρασεν ἀπὸ τὰ Σανσκριτικὰ ἢ τὰ Ἰνδικὰ (ἀπὸ τοῦ «Βραχμανικοῦ» ἀναγράφουν αἱ ἐκδόσεις Γεωργ. Τυπάλδου) μίαν σειρὰν ἔργων Ἰνδικῆς φιλολογίας καὶ θεοσοφίας. (Τὸν ὅρον «Θεοσοφία» μεταχειρίζεται ὁ Γεώργ. Τυπάλδος εἰς τοὺς προλόγους του, τέταρτον αἰῶνος πρὸ τῆς ἱδρύσεως τῆς Θεοσοφικῆς Ἑταιρίας ὑπὸ τῆς Η. Ρ. Blavatsky, ὅπως ἐπίσης τὸν μετεχειρίζετο κατὰ τὴν ἰδίαν ἐποχὴν καὶ ὁ Θεόφιλος Καΐρης). Μερικοὶ συγχίζουν τὰ μεταφρασμένα ὑπὸ τοῦ Γαλανοῦ ἔργα μὲ τὰς Βέδας, αἱ ὁποῖαι βεβαίως εἶναι κατὰ πολὺ ἀρχαιότεραι τούτων. Ἀλλὰ ποῖον εἶναι τὸ περιεχόμενον τῶν ἔργων τὰ ὁποῖα μετέφρασεν ὁ Γαλανός, ὀλίγοι τὸ γνωρίζουν. Ἐξαίρεσιν ἀποτελεῖ ἡ Γιτά, τῆς ὁποίας μεταφράσεις ἀφθονοῦν εἰς πολλὰς γλώσσας.

Τὸ περιεχόμενον τῶν ἐν λόγῳ ἔργων θὰ ἐκθέσωμεν συνοπτικῶς ἐν τοῖς ἑπομένοις.

Πρόδρομος

Λογίζεται ὡς εἰσαγωγὴ εἰς τὰς ἄλλας ἐκδόσεις τῶν μεταφράσεων τοῦ Δημ. Γαλανοῦ καὶ περιέχει συλλογὴν ἀπὸ γνωμικὰ καὶ ἠθικὰ διδάγματα διαφόρων ποιητῶν καὶ συγγραφέων. Τὸ βιβλίον ἀποτελεῖται ἀπὸ 5 μέρη.

α΄) Βατριχαρῆ Βασιλέως, ἠθολογίαι, γνωμολογίαι καὶ ἀλληγορίαι.

β΄) Τοῦ ἰδίου, ὑποθῆκαι ἢ περὶ ματαιότητος τῶν τοῦ κόσμου.

γ΄) Πολιτικά, οἰκονομικὰ καὶ ἠθικά, ἐκ διαφόρων ποιητῶν.

δ΄) Σύνοψις γνωμικῶν καὶ ἠθικῶν τοῦ ἠθολόγου καὶ φιλοσόφου

Σουνακέα.

ε΄) Ζαγαννάθα Πανδιταράζα, ἀλληγορικά, παραδειγματικὰ καὶ ὁμοιωματικά.

Παραθέτομεν μίαν ἐπιλογὴν ἐξ αὐτῶν, διατηροῦντες τὴν γλῶσσαν τοῦ Δημ. Γαλανοῦ.

— Εὐχερῶς μὲν πείθεται ὁ ἁπλοῦς καὶ ἀμαθής· εὐχερέστερον δὲ ὁ εὐμαθὴς καὶ πολυμαθής· τὸν δ᾽ ὀλιγομαθῆ καὶ δοκησίσοφον, οὐδ᾽ αὐτὸς ὁ πάνσοφος Βραχμὰς καταπεῖσαι δύναται.

— Οἱ μὲν μικρόφρονες διαφορὰν λογίζονται τοῦ οἰκείου καὶ τοῦ ἀλλοτρίου· οἱ δὲ μεγαλόφρονες πάντας τοὺς ἐν γῇ ὡς οἰκείους λογίζονται.

— Ἡ μὲν ζωὴ βραχυτελής ἐστιν, ὡς τὸ μέγα κῦμα· ἡ δ᾽ ἀγλαΐα τῆς νεότητος διαμένει ἐν ὀλίγαις ἡμέραις· ὁ δὲ πλοῦτος ἄστατος, ὡς ἡ διάνοια· αἱ δ᾽ ἡδοναὶ πρόσκαιροι, ὡς αἱ ἀστραπαὶ ἐν ὥρᾳ τῶν ὄμβρων· ἀλλὰ καὶ ἡ περίπτυξις ὡραίων γυναικῶν ὀλιγοχρόνιός ἐστι· προσκολλήσατε οὖν τὸν νοῦν τῇ πρὸς τὸν Θεὸν θεωρίᾳ, ἵνα διαπλεύσητε ἀσφαλῶς τὸ φοβερὸν πέλαγος, τοῦτον τὸν κόσμον.

— Ἡδεῖαί εἰσιν αἱ ἀκτῖνες τῆς σελήνης· ἡδεῖά ἐστιν ἡ τῶν σπουδαίων ἀνδρῶν ὁμιλία· ἡδεῖαί εἰσιν αἱ ἐν τοῖς ποιήμασιν ἀφηγήσεις· ἡδύ ἐστι τὸ πρόσωπον τῆς γυναικός, τὸ περιρρεόμενον δάκρυσιν ἐκ θυμοῦ πλαστοῦ· πάντα ἐστὶν ἡδέα· οὐδὲν ὅμως εἰσὶ ταῦτα, ὅταν ὁ νοῦς νοήσῃ τὴν ματαιότητα αὐτῶν.

— Οὗτινος ἡ γυνὴ καθαρά ἐστιν, ἐπιδέξιος, εὐπαθής, ἡδέα βρώματα κατασκευάζουσα, ταπεινοφρονοῦσα, καὶ οἰκουροῦσα, οὗτος ἐστιν εὐδαίμων.

— Τὸν μὲν πλοῦτον φύλαττε εἰς ἀπαλλαγὴν τοῦ συμβάντος κακοῦ· τὴν δὲ γυναῖκα διαφύλαξον δι᾽ ἐγκαταλείψεως τοῦ πλούτου· σεαυτὸν δὲ διαφύλαξον δι᾽ ἐγκαταλείψεως καὶ πλούτου καὶ γυναικὸς ὁμοῦ.

— Καὶ ὁ μανθάνων, καὶ ὁ διδάσκων, καὶ ὅσοι φιλόλογοι, οὗτοι πάντες οὐ λέγονται σοφοί, ἀλλὰ σχολαστικοί· ὅστις δὲ ποιεῖ τὰ ὅπερ μανθάνει καὶ διδάσκει, οὗτος λέγεται σοφός.

— Ὅστις τοὺς ἀγαθοποιοῦντας ἀγαθοποιεῖ, τούτῳ ὁποία ἀρετή, ἢ ἔπαινος; ὅστις δὲ τοὺς κακοποιοῦντας ἀγαθοποιεῖ, οὗτος ἀγαθὸς ὑπὸ τῶν ἀγαθῶν καλεῖται.

— Ἐκεῖνος βλέπει ὀρθῶς, ὅς βλέπει τὴν μὲν ἀλλοτρίαν γυναῖκα, ὡς μητέρα, τὸ δ᾽ ἀλλότριον χρῆμα, ὡς βῶλον, τοὺς δὲ λοιποὺς ἀνθρώπους, ὡς ἑαυτόν.

— Τὸ μὲν σῶμά ἐστι πρόσκαιρον, ὁ δὲ πλοῦτος ἐφήμερος, ὁ δὲ θάνατος ἀεὶ πλησίον· ἀρετὴν ἄρα κτάσθω ὁ ἄνθρωπος.

— Οὔτε ἡ μήτηρ, οὔτε ὁ πατήρ, οὔτε ὁ ἀδελφός, οὔτε ὁ υἱός ἢ ἡ θυγάτηρ, ἢ οἱ οἰκεῖοι, συμπορεύονται τῷ θανόντι, ἀλλὰ μόνα τὰ ἀγαθὰ ἔργα.

— Τίνος ἐστὶ μήτηρ; τίνος πατήρ; τίνος υἱός; τίνος γυνή; ἐν

ἄλλαις καὶ ἄλλαις γεννήσεσιν ἄλλοι καὶ ἄλλοι ἔσονται.

—Ἔξω τοῦ ὡρισμένου χρόνου οὐ θνήσκει ὁ ἄνθρωπος ἐν πολέμῳ φρικτῷ κἂν μυρία βέλη ἔλθωσι κατ' αὐτοῦ· ἐλθόντος δὲ τοῦ χρόνου, καὶ ἐν μάχῃ μεθ' ἑνὸς παιδαρίου ἀπόλλυται.

— Καὶ ἀποθανόντος τοῦ ἀνθρώπου εἰκὼν μένει ἐν γῇ καὶ μνήμῃ τὰ ἑξῆς· τὸ σύγγραμμα, ὃ συνέγραψεν· ἡ λίμνη καὶ τὸ φρέαρ, ἃ ἐποίησε· τὰ δένδρα, ἃ ἐφύτευσε, καὶ ὁ ἀγαθὸς υἱός, ὃν ἐγέννησε.

— Ἀπόφευγε τὴν ἀμέλειαν, τὴν φιλίαν κακοῦ ἀνθρώπου, τὴν ψευδολογίαν, τὴν ζωοκτονίαν, τὴν κυβείαν, τὴν οἰνοποσίαν, καὶ τὴν ἀλλοτρίαν γυναῖκα.

— Οὐκ ἔστιν ἄλλο μαραντικὸν τοῦ σώματος, ὡς ἡ μέριμνα, οὐδ' ἄλλο θρεπτικόν, ὡς ἡ μήτηρ, οὐδ' ἄλλο εὐφραντικόν, ὡς ἡ γυνή, οὐδ' ἄλλο κοσμητικόν, ὡς ἡ μάθησις.

— Καὶ ὁ γέρων καὶ πολιὸς τὴν τρίχα συλλεγέτω μάθησιν· οὐ γὰρ τιμᾶται τοσοῦτον ὁ πολύπλουτος, ὅσον ὁ πολυμαθής.

— Τί ὄφελος ἐξ ἐκείνης τῆς μαθήσεως, ἡ οὐκ ἀποβλέπει εἰς τὸ ἱλαρόν, εἰς τὸ δίκαιον, καὶ εἰς τὸ ἀτάραχον τοῦ νοός; ἡ γὰρ μάθησις ἄνευ ἀρετῆς, ὁμοία ἐστὶ τῇ τοῦ κόρακος ἀνάρθρῳ καὶ ἀσήμῳ φωνῇ.

— Παρὰ μὲν τοῖς πυρολάτραις Βραχμᾶσιν ὁ Θεός ἐστιν ἐν τῷ ἀσβέστῳ πυρί, παρὰ δὲ τοῖς εὔφροσιν ἐν τῇ καρδίᾳ, παρὰ δὲ τοῖς ἄφροσιν ἐν τῇ εἰκόνι, παρὰ δὲ τοῖς θεόφροσι καὶ θεολόγοις ἐν παντὶ τόπῳ καὶ πράγματι.

— Οὐκ ἔστιν ὁμοία ἡ σοφία καὶ ἡ βασιλεία· ὁ μὲν γὰρ βασιλεὺς ἐν τῇ ἰδίᾳ χώρᾳ μόνον τιμᾶται καὶ δοξάζεται, ὁ δὲ σοφὸς πανταχοῦ.

Βαλαβαράτα ἢ συντομὴ τῆς Μαχαβαράτα

Ὁ ἐκδότης Γεώργ. Τυπάλδος εἰς τὰ προλεγόμενα τῆς Βαλαβαράτα ἀποδεικνύει διὰ μακρῶν ὅτι ἡ μετάφρασις τοῦ Δημ. Γαλανοῦ, εἶναι ἡ πρώτη ἡ ὁποία ἐγένετο εἰς Εὐρωπαικὴν γλῶσσαν. Ἀκόμη καὶ ἡ ὕπαρξις τῆς Βαλαβαράτα, τοῦ σημαντικοῦ τούτου βιβλίου τῆς Σανσκριτικῆς φιλολογίας, διὰ πρώτην φορὰν ἐγένετο γνωστὴ ὑπὸ τῆς Εὐρωπαικῆς Ἐπιστήμης ἐκ τῆς ἐκδόσεως κατὰ τὸ 1845 τοῦ «Προδρόμου» τοῦ Γαλανοῦ. Διότι ἐνῶ ἡ Μαχαβαράτα (μεγάλη Βαράτα) ἦτο γνωστὴ ὡς μέγα Ἰνδικὸν ἔπος, ἡ Βαλαβαράτα (μικρὴ Βαράτα) ἦτο ἐντελῶς ἄγνωστη εἰς τοὺς Εὐρωπαίους φιλολόγους τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ἀκόμη καὶ εἰς τοὺς εἰδικοὺς Ἰνδολόγους.

Ὅπως ἡ Ἑλληνικὴ φιλολογία ἔχει τὰ μεγαλόπνοα ἐθνικὰ ποιήματά της, τὴν Ἰλιάδα καὶ τὴν Ὀδύσσειαν, ἔτσι καὶ ἡ Σανσκριτικὴ φιλολογία ἔχει τὰ ἀρχαιότατα ἔπη της, τὴν Ραμαιάνα (48.000 στίχοι) καὶ τὴν Μαχαβαράτα (200.000 στίχοι). Τοῦ γιγαντιαίου τούτου ἔργου ἐπιτομὴ ἢ ἀπάνθισμα εἶναι ἡ Βαλαβαράτα, συνταχθεῖσα πιθανῶς κατὰ τὸν Α' π. Χ. αἰῶνα, ὑπὸ τοῦ Ἀμάρα ἢ Ἀμαρασάνδρα, μαθητοῦ τοῦ σοφοῦ Ζηναδάτα, ἔργον αὐθύπαρκτον, τοῦ ὁποίου τὴν

γνῶσιν ὀφείλομεν εἰς τὸν Δημ. Γαλανόν.

Τὸ θέμα τῆς Μαχαβαράτα, καὶ συνεπῶς καὶ τῆς Βαλαβαράτα, εἶναι ὁ πόλεμος (ἄλλωστε, πόλεμος σημαίνει ἡ λέξις βαράτα) δύο βασιλικῶν συγγενικῶν οἰκογενειῶν, τῶν Πανδοΐδῶν καὶ τῶν Καουραβῶν (καὶ ὄχι μιᾶς ἡλιογενοῦς καὶ μιᾶς σεληνογενοῦς οἰκογενείας, ὅπως γράφουν μερικοί). Ὁ πόλεμος αὐτὸς τοποθετεῖται εἰς τὸν 15ον π.Χ. αἰῶνα καὶ συμβολίζει τὴν αἰωνίαν πάλην τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ κακοῦ, μὲ τελικὴν νίκην τῶν ἀγαθῶν κατὰ τῶν πονηρῶν καὶ ἀδίκων. Τὸ ἴδιον θέμα ἔχει καὶ ἡ Ραμαιάνα, ἀφηγουμένη τὴν νίκην τοῦ Ράμα κατὰ τοῦ Ραβάνα, ἀρχηγοῦ τῶν πονηρῶν πνευμάτων. Ποιητὴς τῆς Μαχαβαράτα θεωρεῖται ὁ σοφὸς Βεάσα, ὅπως τῆς Ραμαιάνα ὁ Βαλμίκη. Δὲν ἀποκλείεται, ὅμως, νὰ ἀποτελοῦν ἡ Μαχαβαράτα καὶ ἡ Ραμαιάνα συλλογὰς δημώδους ποιήσεως διαφόρων ποιητῶν καὶ ἐποχῶν, ὅπως πιθανολογεῖται καὶ διὰ τὰ Ὁμηρικὰ ἔπη.

Νὰ δώσῃ κανεὶς ἀκριβῆ περίληψιν τῆς Βαλαβαράτα, τοῦ θαυμασίου τούτου Ἰνδικοῦ ἔπους, τὸ ὁποῖον, ἐὰν δὲν ἔχῃ τοὺς 200.000 στίχους τῆς Μαχαβαράτα, δὲν παύει νὰ εἶναι λίαν ἐκτεταμένον, ἀποτελεῖ ματαίαν προσπάθειαν. Ὅπως εἰς τὰ Ὁμηρικὰ ἔπη, ἔτσι καὶ εἰς τὴν Βαλαβαράτα, μὲ ὀλιγωτέραν βεβαίως ποιητικὴν ὀμορφιά, ἡ ἀφήγησις μεταφέρεται ἀπὸ τὰς πράξεις τῶν ἀνθρώπων εἰς τὰς πράξεις τῶν θεῶν, ἀναπτύσσεται εἰς ποιητικὰς εἰκόνας καὶ εἰς ἐρωτικὰς περιγραφάς, εἰς φιλοσοφικὰς σκέψεις, εἰς γενεαλογίας θεῶν καὶ ἡρώων, εἰς θαυματουργὰς ἐπεμβάσεις ὁσίων Βραχμάνων καὶ διαφόρων δαιμόνων. Θὰ δώσωμεν μόνον μίαν σύντομον περίληψιν τῆς πάλης Πανδοΐδῶν καὶ Καουραβῶν, ἡ ὁποία κατέληξεν εἰς τὴν γνωστὴν μάχην τῆς Κουρουξέτρα.

Ἀποθανὼν βασιλεὺς εἶχε δύο υἱούς. Τὸν Πανδοῦ, ὁ ὁποῖος ἐγέννησε 5 υἱοὺς (Πανδοΐδαι) καὶ τὸν τυφλὸν Δρυταράστρα, ὅστις ἐγέννησεν 100 υἱοὺς (Καουραβαί). Ὁ Πανδοῦ ἀπέθανε καὶ τὸν διεδέχθη ὁ τυφλὸς ἀδελφός του. Οἱ βασιλόπαιδες ὅλοι ἀνετράφησαν μαζί, ἀλλὰ οἱ Πανδοΐδαι (Ἰουδιστίρα ὁ δίκαιος, Βήμα ὁ ἀνδρεῖος, Ἀρζούνα ὁ πολεμιστής, Νακούλα ὁ ὡραῖος, Σαχαδέβα ὁ σοφός), ὑπερεῖχον εἰς ἀρετὰς καὶ πολεμικὴν τέχνην. Τοῦτο ἐγέννησε τὸν φθόνον εἰς τοὺς Καουραβούς, οἱ ὁποῖοι κατώρθωσαν νὰ ἐξορίσουν τοὺς Πανδοΐδας. Ὁ Ἀρζούνα, ὁ πολεμιστής, ἐκπροσωπῶν τοὺς Πανδοΐδας, ἔλαβε μέρος εἰς ἀγώνισμα τόξου, μὲ ἔπαθλον τὴν βασιλοπούλαν Δραουπαδῆ, ἐνίκησε καὶ τὴν ἐνυμφεύθησαν συγχρόνως καὶ οἱ πέντε ἀδελφοί, ἀποκτήσαντες ἐξ αὐτῆς πέντε υἱούς, ἕκαστος ἀπὸ ἕναν. Οἱ Καουραβαί, μὴ ἐλπίζοντες νὰ νικήσουν εἰς πόλεμον τοὺς Πανδοΐδας, ἐκάλεσαν τὸν ἀρχηγόν τους Ἰουδιστίρα εἰς δολερὸν παίγνιον μὲ κύβους καὶ τοῦ ἐκέρδισαν ὅλον τὸν πλοῦτον καὶ ἀκολούθως τὴν βασιλείαν, ὑπεχρεώθησαν δὲ οἱ Πανδοΐδαι νὰ διαμείνουν ἐπὶ 12 ἔτη ἐξόριστοι εἰς τὴν ἔρημον. Ἐκεῖ ἐδιδάχθησαν ἀπὸ τοὺς ἐρημίτας ὁσίους, τοὺς «Γιόγκι» ὅπως ἐμάθαμε σήμερα νὰ τοὺς λέμε, τὴν γνῶσιν τῶν ὄντων καὶ ἐνί-

κησαν δαίμονας καὶ θεοὺς μὲ ὅπλα τὰ ὁποῖα ἔλαβεν ὁ Ἀρζούνα ἀπὸ τὸν θεὸν τοῦ πυρός. Μετὰ τὴν πάροδον τῶν 12 ἐτῶν τῆς ἐξορίας ἐξετάζεται εἰς συμβούλιον τῶν Πανδοϊδῶν τὸ πρόβλημα πολέμου ἢ εἰρήνης. Ὁ ἀρχηγὸς τῶν Πανδοιδῶν δὲν ἀγαπᾷ τὸν πόλεμον, καὶ μάλιστα ἐναντίον συγγενῶν. Ὁ Κρισνᾶ (ὀγδόη ἐνσάρκωσις τοῦ Βισνοῦ) ἐξαίρει τὴν ἀνδρείαν, ὅταν συμβαδίζει μὲ τὴν δικαιοσύνην, καὶ προτείνει τὴν συνδιαλλαγήν, προσφερόμενος νὰ μεταβῇ ὁ ἴδιος ὡς πρεσβευτὴς εἰρήνης. Ἀλλὰ ὁ ἀρχηγὸς τῶν Καουραβῶν εἶναι ἀμετάπειστος εἰς τὸ μῖσος κατὰ τῶν Πανδοιδῶν. Ἔτσι ὁ πόλεμος καθίσταται ἀναπόφευκτος. Οἱ δύο στρατοὶ συναντῶνται εἰς τὰς ὄχθας τῆς λίμνης Κουρουξέτρα. Ἡ μάχη διήρκεσε 18 ἡμέρας καὶ περιγράφεται λεπτομερῶς, ὅπως εἰς τὴν Ἰλιάδα, μὲ τὰς ἑκατέρωθεν ἀπωλείας καὶ διακυμάνσεις τοῦ ἀγῶνος, εἰς τὸν ὁποῖον πρωταγωνιστεῖ ὁ Πανδοΐδης Ἀρζούνα, ὡς ἄλλος Ἀχιλλεύς, καὶ λαμβάνουν μέρος δαίμονες κατέχοντες ὑπερφυσικὰς δυνάμεις. Χαρακτηριστικὸν εἶναι ὅτι ἐξαπελύθησαν ἑκατέρωθεν ὑπερφυσικὰ μυστικὰ ὅπλα, προκαλέσαντα λάμψιν μυρίων ἡλίων, τὰ ὁποῖα πρόκειται νὰ ἐπιφέρουν τρομακτικὰς καταστροφάς. Τότε ὅμως ἐπεμβαίνουν οἱ ὅσιοι Βραχμᾶνες καὶ ἀναγκάζουν τοὺς κυρίους τῶν ὑπερφυσικῶν βλημάτων νὰ τὰ ἀνακαλέσουν, ὥστε νὰ μὴ καταστραφῇ ὁ κόσμος. Τέλος ἐνίκησαν οἱ Πανδοΐδαι, φονευθέντος εἰς μονομαχίαν τοῦ ἀρχηγοῦ τῶν Καουραβῶν Δουριοδάνα. Ὁ ἀρχηγὸς τῶν Πανδοϊδῶν, λυπούμενος διὰ τὸν θάνατον τόσων βασιλέων καὶ γενναίων πολεμιστῶν, ἀποφασίζει νὰ ἀποσυρθῇ εἰς τὴν ἔρημον, ἀλλὰ τὸν ἀποτρέπουν ὅλοι καὶ τὸν πείθουν νὰ ἀναλάβῃ τὴν βασιλείαν, διὰ τὴν ἄσκησιν τῆς ὁποίας τοῦ δίδουν σοφὰς συμβουλάς. Ἐπακολουθεῖ ἀφήγησις τοῦ θανάτου διαφόρων ἡρώων καὶ ἡ ἀνάβασίς των εἰς τὸν οὐρανόν.

Ἐγκαταλείποντες τὴν Βαλαβαράτα, θὰ προτάξωμεν τὴν Ραγγοῦ—Βάνσα, τῆς Γιτᾶ.

Ραγγοῦ — Βάνσα ἢ Ἐπιτομὴ τῆς Ραμαϊάνα

Ὅπως ἡ Βαλαβαράτα θεωρεῖται ἐπιτομὴ τῆς Μαχαβαράτα, ἔτσι καὶ ἡ Ραγγοῦ — Βάνσα, μολονότι αὐθύπαρκτος, θεωρεῖται ἐπιτομὴ τῆς Ραμαϊάνα τοῦ Βαλμίκη. Ποιητής της φέρεται ὁ Καλιδάσα, ὅστις ἔζησε τὸν τελευταῖον π. Χ. αἰῶνα καὶ ἔγραψεν ἐπικὰ ποιήματα καὶ τραγωδίας.

Ἡ Ραγγοῦ—Βάνσα, ἀποτελουμένη ἀπὸ 19 ραψωδίας, περιγράφει τὴν γενεαλογίαν 29 βασιλέων, ἐκ τῶν ὁποίων 4 πρόγονοι καὶ 24 ἀπόγονοι τοῦ Ράμα, πέριξ τοῦ ὁποίου περιστρέφεται ἡ ὅλη διήγησις. Ὁ βασιλεὺς Ράμα εἶναι ἡ 7η ἐνσάρκωσις τοῦ θεοῦ Βισνοῦ. Ἐνεσαρκώθη τῇ παρακλήσει τῶν ἄλλων κατωτέρων θεῶν, διὰ νὰ καταπολεμήσῃ τὸν Ραβάνα, ἀρχηγὸν τῶν πονηρῶν πνευμάτων (Ρασκάσα), συλληφθεὶς ἐν γαστρὶ τῆς βασιλίσσης μητρός του κατὰ τρόπον

ὑπερφυσικόν. Ὁ Ράμα ἀπὸ νεαρᾶς ἡλικίας καταβάλλει γίγαντας καὶ δαίμονας, βοηθούμενος ὑπὸ τῶν ὁσίων Βραχμάνων, λαμβάνει δὲ σύζυγον τὴν γηγενῆ (γεννηθεῖσαν ἀπὸ τὴν γῆ) Σιτᾶ. Ὁ πατήρ του βασιλεὺς Δασσαράτα μελετᾶ νὰ τοῦ παραδώσῃ τὴν βασιλείαν, ἀποσυρόμενος ὁ ἴδιος εἰς τὴν ἔρημον, ἀλλὰ δεσμευθεὶς ὑπὸ ὅρκου νὰ ἐκτελέσῃ ἐπιθυμίαν μιᾶς τῶν συζύγων του, ἀναγκάζεται νὰ ἐξορίσῃ διὰ 14 ἔτη τὸν Ράμα, ὁ ὁποῖος δέχεται εὐχαρίστως τὴν ἐξορίαν, διὰ νὰ μὴ γίνῃ ὁ πατήρ του ἐπίορκος. Ὁ Δασσαράτα ἀπὸ τὴν λύπην του ἀποθνήσκει, ἐνθυμούμενος τοὺς λόγους τοῦ ἀσκητοῦ, τοῦ ὁποίου, κυνηγῶν κατὰ τὴν νεότητά του εἰς τὸ δάσος, ἐτόξευσε κατὰ λάθος καὶ ἐφόνευσε τὸν υἱόν. Ἡ ἱστορία εἶναι πολὺ συγκινητικὴ καὶ ἱστορεῖται διὰ μακρῶν εἰς τὴν Ραμαϊάνα. Τὸ νέο παιδὶ ἐπήγαινε νὰ φέρῃ νερὸ στοὺς διψασμένους τυφλοὺς ἐρημίτας γονεῖς του, ὅταν ἐτοξεύθη καὶ ἀπέθανε. Οἱ γονεῖς ἔκλαυσαν μὲ συγκινητικὰ λόγια τὸ μοναδικὸ στήριγμά τους, καὶ τότε ὁ τυφλὸς ἀσκητὴς εἶπε στὸν πατέρα τοῦ Ράμα: «Καὶ σὺ σὲ γεροντικὴ ἡλικία, θὰ λάβῃς θάνατον ἐκ λύπης υἱοῦ».

Ὁ Ράμα εἰς τὴν ἔρημον ἀποκρούει τὸν ἔρωτα τῆς ἀδελφῆς τοῦ Ραβάνα, παραμένων πιστὸς εἰς τὴν σύζυγόν του Σιτᾶ, καὶ καταβάλλει τοὺς ἐναντίον του κινηθέντας δαίμονας. Τότε ὁ Ραβάνα, μεταμορφώσας φίλον του δαίμονα εἰς χρυσῆν ἔλαφον, ἁρπάζει τὴν Σιτᾶ. Ὁ Ράμα ἐκστρατεύει ἐναντίον του βοηθούμενος ὑπὸ τῶν πιθήκων, καὶ μετὰ μακρὰς μάχας τὸν φονεύει εἰς μονομαχίαν, ἡ ὁποία διήρκεσε 3 ἡμέρας, ἀποκόψας μὲ 10 πυροειδεῖς ρομφαίας τὰς 10 κεφαλὰς τοῦ Ραβάνα. Ἀπελευθερώσας τὴν Σιτᾶ τὴν ἐπαναφέρει ἄμωμον, ἐπὶ ἅρματος φερομένου διὰ τοῦ αἰθέρος καὶ ὁδηγουμένου διὰ τῆς διανοίας τοῦ Ράμα. Λήξαντος δὲ τοῦ χρόνου τῆς ἐξορίας του, ἀναλαμβάνει τὴν βασιλείαν ἀπὸ τὸν ἀδελφόν του Βαράτα ὅστις τὴν ἤσκησεν ὡς ἐπίτροπός του, χωρὶς νὰ τὴν ἐπιβουλευθῇ. Ἡ εὐδαιμονία τοῦ νικητοῦ Ράμα συμπληροῦται διὰ τῆς ἐγκυμοσύνης τῆς συζύγου του Σιτᾶ. Ἀλλὰ πρὶν καταστῇ πατήρ, λαμβάνει τὴν σκληρὰν ἀπόφασιν νὰ τὴν ἐξορίσῃ εἰς τὴν ἔρημον, διότι, ἂν καὶ ἄμωμος, εἶχε δυσφημισθῇ, ἐκ τοῦ λόγου ὅτι κατὰ τὴν ἁρπαγήν της διέμεινεν εἰς τὸν οἶκον τοῦ Ραβάνα.

Ἡ Σιτᾶ ἐγκαρτερεῖ, περιθάλπεται εἰς τὴν ἔρημον πατρικῶς ἀπὸ τὸν ἀσκητὴν Βαλμίκη καὶ γεννᾶ διδύμους υἱούς, εἰς τοὺς ὁποίους ὁ Βαλμίκη ἐδίδαξε τὰς Βέδας καὶ τὴν Ραμαϊάνα. Ψάλλοντες τὴν Ραμαϊάνα οἱ μικροὶ βασιλόπαιδες ἐρημῖται συγκινοῦν τὸν Ράμα, ὁ ὁποῖος προσφέρει τὴν βασιλείαν εἰς τὸν διδάσκαλόν του Βαλμίκη. Οὗτος ὅμως τὴν ἀποκρούει καὶ ζητᾶ ἀπὸ τὸν Ράμα νὰ ἀποκαταστήσῃ τὴν Σιτᾶ. Ὁ Ράμα θέλει ἀντικειμενικὴν ἀπόδειξιν τῆς ἀθωότητός της, τὴν ὁποίαν ἡ Σιτᾶ δίδει διὰ τοῦ θανάτου της κατερχομένη εἰς τὴν μητέρα της Γῆν.

Ἡ ποιητικὴ αὐτὴ ἀφήγησις τῶν περιπετειῶν τοῦ Ράμα διακοσμεῖται μὲ πολλὰ ἐνδιαφέροντα ἐπεισόδια.

Γιτὰ

Ἡ Γιτὰ, ἢ Μπαγκαμπάντ — Γκιτά, εἶναι ἕνα ἀπὸ τὰ ὑψιπετέστερα βιβλία τῆς παγκοσμίου φιλολογίας. Ἀποτελεῖ τὴν ἱερὰν βίβλον τῶν Ἰνδουιστῶν, ἢ μᾶλλον τὸ Εὐαγγέλιόν τους, ἐὰν θελήσωμεν νὰ παραλληλίσωμεν πρὸς τὴν Παλ. Διαθήκην τὰς Βέδας, τῶν ὁποίων ἡ Γιτὰ θεωρεῖται ἐπιτομή. Ὀρθῶς ὁ Γεώργ. Τυπάλδος (καὶ ὄχι ὁ Δημ. Γαλανός, ὅπως μερικοὶ ἀναφέρουν) τὴν ἐπονομάζει «Θεσπέσιον Μέλος». Ἄλλοι τὴν μεταφράζουν «Τὸ ἆσμα τοῦ Δεδοξασμένου, ἢ τοῦ Κυρίου, ἢ τοῦ Εὐλογημένου» ἢ «Τὸ θεικὸ τραγοῦδι».

Ὑπάρχουν πλεῖσται μεταφράσεις τῆς Μπαγκαμπάντ — Γκιτά, ἀλλὰ εἶναι ζήτημα κατὰ πόσον ἀποδίδουν τὸ ἀκριβὲς κείμενον. Ἡ πρώτη Ἀγγλικὴ ἔκδοσις ἐγένετο τὸ 1785. Ὁ Δημ. Γαλανός, εἰς τὸ τέλος τοῦ χειρογράφου τῆς μεταφράσεώς του σημειώνει: «Ἐδιδάχθην ταύτην τὴν Γιτὰν παρὰ τοῦ Κανδαρδάσα, τῇ 12ῃ τοῦ Νοεμβρίου κατὰ τὸ ᾳωβ΄ ἔτος (1802), ἐν Κασσῇ τῇ πόλει τῶν Βραχμάνων». Ὡς ἐκ τούτου ἡ μετάφρασίς του θεωρεῖται ὡς μία ἐκ τῶν μᾶλλον αὐθεντικῶν. Ὁ ἐκδότης Γ. Τυπάλδος γράφει: «Ὁ ἀοίδιμος Γαλανός, ἐννοῶν καλῶς τὴν ἀρχαίαν Σανσκριτικὴν γλῶσσαν, γνωρίζων ἐπίσης τὰ φιλοσοφικὰ συστήματα καὶ τὰς θεοσοφικὰς δοξασίας τῶν Ἰνδῶν, καὶ ὢν μεμυημένος εἰς τὰ μυστήρια καὶ τὰς ἁγιαστείας αὐτῶν, ἐδιδάχθη, ὅπερ ἐστὶ ἐμελέτησε καὶ μετ᾽ ἐπιστασίας ἐξήγησε...». Χαρακτηρίζει δὲ τὴν Γιτὰ ὡς «Θεοσοφικὸν διάλογον μεταξὺ τοῦ Κρισνᾶ (8ης ἐνσαρκώσεως τοῦ Βισνοῦ) καὶ τοῦ Ἀρζούνα (υἱοῦ τοῦ Πανδοῦ), περιέχοντα ἐν συνόψει τὴν φιλοσοφίαν καὶ μυστηριώδη θεολογίαν τῶν ἀρχαίων Ἰνδῶν».

Ἡ Ἄννυ Μπέζαντ, μεταφράσασα καὶ αὐτὴ τὴν Γιτά, γράφει εἰς τὸν πρόλογον τῆς ἐκδόσεως, ὅτι τὸ δίδαγμα τοῦ βιβλίου εἶναι ὅτι ὁ πνευματικὸς ἄνθρωπος δὲν εἶναι ἀπαραίτητον νὰ γίνῃ ἀναχωρητὴς διὰ νὰ ἐπιτύχῃ τὴν ἕνωσίν του μὲ τὴν Θείαν Ζωήν. Ἡ ἕνωσις αὕτη δύναται νὰ πραγματοποιηθῇ καὶ μέσα εἰς τὴν τύρβην τοῦ κοινωνικοῦ βίου, ἀφοῦ τὰ ἐμπόδια διὰ τὴν ἕνωσιν δὲν εὑρίσκονται ἐκτὸς ἡμῶν, ἀλλὰ εὑρίσκονται ἐν ἡμῖν. Εἶναι ὅμως ἀπαραίτητον νὰ σιγήσουν τὰ πάθη, νὰ κυριαρχηθοῦν αἱ αἰσθήσεις, νὰ σταματήσῃ ἡ ἕλξις καὶ ἡ ἀποστροφὴ τῶν καταστάσεων καὶ τῶν προσώπων, νὰ καταστῇ ὁ ἄνθρωπος ἀπαθὴς καὶ ἀδιάφορος διὰ τοὺς καρποὺς τῶν πράξεών του, καὶ τότε δύναται νὰ ἐπιτευχθῇ ἡ ἐναρμόνισίς του μὲ τὸν παλμὸν τῆς Θείας Ζωῆς καὶ ἡ ἕνωσις μὲ τὸ Θεῖον.

Ἡ Γιτὰ θεωρεῖται ὡς ἕνα ἐπεισόδιον τῆς Μαχαβαράτα καὶ ἀποδίδεται εἰς τὸν σοφὸν Βραχμάνα Βεάσα. Ἴσως ὅμως καὶ νὰ ἐγράφη πολὺ μεταγενεστέρως, πιθανῶς κατὰ τοὺς περὶ τὴν γέννησιν τοῦ Ἰησοῦ αἰῶνας, περιέχει δὲ τὴν πεμπτουσίαν τῆς Βραχμανικῆς διδασκαλίας.

Ποῖον τὸ πλαίσιον τῆς Γιτᾶ; Πρὶν ἀρχίσῃ ἡ γνωστή μας ἀπὸ

τὴν Βαλαβαράτα μάχη τῆς Κουρουξέτρα, ὁ πολεμιστὴς Ἀρζούνα, βλέπων τοὺς εἰς τὰ δύο στρατόπεδα συγγενεῖς καὶ φίλους, καὶ ἀναλογιζόμενος τὰ κακὰ τὰ ὁποῖα θὰ πάθουν ἐκ τῆς μάχης, καταλαμβάνεται ὑπὸ ἀθυμίας καὶ ἀρνεῖται νὰ πολεμήσῃ. Τότε ὁ Κρισνᾶ, ποὺ εἶναι ὁ ἁρματηλάτης του, τοῦ ὁμιλεῖ περὶ τῆς ἐπιτελέσεως τοῦ καθήκοντος, περὶ τῆς ἀθανασίας τῆς ψυχῆς καὶ περὶ τῆς οὐσίας τοῦ Θείου. Τοῦ ἐξηγεῖ ὅτι ὁ σκοπὸς τῆς ζωῆς εἶναι ἡ ἀπολύτρωσις τοῦ ἀνθρώπου, ἥτις ἐπιτυγχάνεται διὰ τῆς ἀσκήσεως τῆς πρακτικῆς ἀρετῆς, ἡ ὁποία γεννᾷ τὴν ἀπάθειαν καὶ ὅταν ἀσκεῖται χωρὶς ὁ ἄνθρωπος νὰ ἀποβλέπῃ εἰς τὸν καρπὸν τῶν ἔργων του, ὁδηγεῖ πρὸς τὴν θ ε ω ρ ί α ν τοῦ θείου καὶ εἰς ἕ ν ω σ ι ν πρὸς αὐτό. Μόνον ἔτσι τερματίζονται αἱ μετενσαρκώσεις τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς εἰς διάφορα σώματα.

Ἀλλ' ἄραγε, ἡ μάχη τῆς Κουρουξέτρα εἶναι μόνον ἡ μάχη μεταξὺ Πανδοιδῶν καὶ Καουραβῶν, ἢ μήπως εἶναι ὁ καθημερινὸς συνειδησιακὸς ἀγών, ὁ διεξαγόμενος εἰς τὸ ἐσωτερικὸν κάθε ἀνθρώπου μεταξὺ τῶν ἀγαθῶν καὶ τῶν κακῶν τάσεών του;

Ὁμιλοῦντες διὰ τὴν Γιτά, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ μὴ μεταφέρωμεν—κατὰ ἀκριβῆ μετάφρασιν ἀπὸ τὸ κείμενον τοῦ Δημ. Γαλανοῦ—τὰ θαυμάσια λόγια τοῦ Κρισνᾶ πρὸς τὸν Ἀρζούνα, τὰ ἀναφερόμενα εἰς τὴν ἀθανασίαν τῆς ψυχῆς (κεφ. Β' παράγρ. 11—30).

«Ἐσὺ λυπᾶσαι γιὰ ὅσα δὲν εἶναι ἄξια λύπης, καὶ λὲς σοφὰ λόγια. Ἀλλ' οἱ σοφοὶ οὐδέποτε λυποῦνται, οὔτε γιὰ κείνους ποὺ πεθαίνουν, οὔτε γιὰ κείνους ποὺ ζοῦν.

Ἐγώ, ἐσύ, καὶ ὅλοι αὐτοὶ ἐδῶ οἱ βασιλεῖς καὶ ἡγεμόνες λαῶν, δὲν ὑπῆρξε καιρὸς ποὺ δὲν ὑπήρχαμε, οὔτε θὰ ὑπάρξῃ καιρὸς ποὺ δὲ θὰ ὑπάρχουμε. Ὅλοι καὶ πάντοτε ὑπήρχαμε καὶ πάντοτε θὰ ὑπάρχουμε.

Ὅπως ἡ ψυχὴ παραμένει ἡ ἴδια στὸ σῶμα τοῦ ἀνθρώπου καὶ κατὰ τὴν παιδικὴ ἡλικία καὶ κατὰ τὴν νεότητα καὶ κατὰ τὰ γερατειά, ἔτσι καὶ μετὰ τὸ θάνατο ἄλλο σῶμα παίρνει. Ὥστε ὁ σοφὸς δὲν ταράσσεται οὔτε μὲ τὴ γέννηση, οὔτε μὲ τὴν καταστροφὴ τοῦ σώματος.

Ὅσα προξενοῦν στὶς αἰσθήσεις ἄλλοτε ζέστη κι' ἄλλοτε κρῦο, ἄλλοτε χαρὰ κι' ἄλλοτε λύπη, ἔρχονται καὶ παρέρχονται. Γι' αὐτὸ εἶναι πρόσκαιρα. Νὰ ἐγκαρτερῇς σ' αὐτά. Ὅποιος ἀπ' αὐτὰ δὲν καταπονεῖται, ἀλλὰ μένει ὁ ἴδιος καὶ στὰ καλὰ καὶ στὰ κακὰ καὶ ἀδιάφορος, αὐτὸς εἶναι ἄξιος τῆς ἀθανασίας.

Στὰ μάταια δὲν ὑπάρχει ἀλήθεια καὶ στὴν ἀλήθεια δὲν ὑπάρχει ματαιότης. Τὸ ψέμα δὲν γίνεται ἀλήθεια καὶ τὸ ἀνύπαρκτο δὲ γίνεται ὑπαρκτό. Ἔτσι λένε γι' αὐτὰ ἐκεῖνοι ποὺ τὰ γνωρίζουν.

Ἐκεῖνο ποὺ ζωογονεῖ τὸ κάθε τί, μάθε πὼς δὲ φθείρεται, κι' αὐτὸ τὸ ἄφθαρτο κανεὶς δὲν μπορεῖ νὰ τὸ καταστρέψῃ. Μονάχα τὰ σώματα καταστρέφονται καὶ μόνον αὐτὰ μποροῦν νὰ πεθάνουν. Ἀλλὰ ἡ ψυχὴ εἶναι αἰώνια, ἄφθαρτη, ἄπειρη, ἀκατάλυτη, ἀπεριόριστη.

Ὅποιος νομίζει πὼς ἡ ψυχὴ μπορεῖ νὰ καταστρέψῃ ἢ νὰ καταστραφῇ, τίποτε δὲ γνωρίζει. Γιατὶ ἡ ψυχὴ οὔτε καταστρέφει, οὔτε καταστρέφεται.

Ἡ ψυχὴ δὲν γεννιέται, οὔτε πεθαίνει, οὔτε μεταβάλλεται, γιατὶ εἶναι ἄπλαστη. Ἀγέννητη, αἰώνια, ἀμετάβλητη, ἄναρχη, ἀναλλοίωτη,

δὲν καταστρέφεται ὅταν τὸ σῶμα πεθαίνει.

Γιατὶ ὅπως ὁ ἄνθρωπος πετάει τὰ παλιά του ροῦχα γιὰ νὰ φορέση ἄλλα καινούργια, ἔτσι καὶ ἡ ψυχὴ ἐγκαταλείπει τὰ παλιὰ σώματα, γιὰ νὰ πάρη ἄλλα νεώτερα.

Τὴν ψυχὴ τὸ σπαθὶ δὲν τὴν κόβει, ἡ φωτιὰ δὲν τὴν καίει, τὸ νερὸ δὲν τὴν ὑγραίνει, ὁ ἀέρας δὲν τὴν ξεραίνει.

Ἀφοῦ, λοιπόν, ξέρεις πὼς ἡ ψυχὴ εἶναι ἀπρόσβλητη, ἀμετάβλητη, ἄναρχη, ἀόρατη, ἄφθαρτη, δὲν πρέπει νὰ λυπᾶσαι.

Ἀλλά καὶ ἄν ἀκόμη εἶχες τὴν ἰδέα πὼς ἡ ψυχὴ γεννιέται καὶ πεθαίνει, πάλι καὶ τότε δὲ θἄπρεπε νὰ λυπᾶσαι.

Γιατὶ ἐκείνου ποὺ γεννιέται, εἶναι βέβαιος ὁ θάνατος, καθὼς κ' ἐκείνου ποὺ πεθαίνει ἡ γέννηση. Ὥστε δὲν πρέπει νὰ λυπᾶσαι γιὰ κάτι ποὺ εἶναι ἀναπόφευκτο.

Τὰ σώματα ποὺ προέρχονται ἀπὸ τὴν ὕλη, πάλι στὴν ὕλη διαλύονται, ὁρατὰ μονάχα ἀνάμεσα στὴ γέννηση καὶ στὸ θάνατο. Πῶς, λοιπόν, μπορεῖς νὰ θρηνῆς γι' αὐτά;

Τὴν ἰδέα τῆς ψυχῆς ἄλλος τὴ δέχεται μ' ἀπορία, κι' ἄλλος μὲ θαυμασμό. Ἄλλος ἐκπλήσσεται ποὺ ἀκούει γι' αὐτήν, κι' ἄλλος, ἀκούγοντας τίποτα δὲ νοιώθει.

Αὐτὴ ἡ ψυχή, ποὺ δὲν μπορεῖ νὰ κατατραφῆ καὶ εἶναι αἰώνια, ὑπάρχει σὲ ὅλα τὰ σώματα. Δὲν μπορεῖς, λοιπόν, νὰ λυπᾶσαι γιὰ τὸ θάνατο τῶν σωμάτων.»

Αὐτὰ ἐδίδαξεν ὁ Κρισνᾶ στὸν Ἀρζούνα.

Ἐπίσης θὰ ἀναφέρωμεν τὴν περὶ ἐνανθρωπήσεως τοῦ θείου διδασκαλίαν τοῦ Κρισνᾶ (κεφ. Δ' παράγρ. 5—10):

«Πολλὲς γεννήσεις καὶ σένα καὶ μένα ἔχουν γίνει, τὶς ὁποῖες ἐγὼ ὅλες γνωρίζω, ὄχι ὅμως καὶ σύ.

Γιατὶ ἄν καὶ εἶμαι ἀγέννητος, ἀμετάβλητος καὶ κύριος τῶν ὄντων, παίρνοντας μὲ τὴ θέλησή μου ὑλικὴ μορφή, γίνομαι ἄνθρωπος.

Ὅταν λιγοστεύει ἡ δικαιοσύνη καὶ περισσεύει ἡ ἀνομία, τότε ἐγὼ ἐνσαρκώνομαι.

Γίνομαι ἄνθρωπος σὲ κάθε αἰῶνα, γιὰ νὰ προστατεύω τοὺς ἀγαθούς, νὰ ἐξολοθρεύω τοὺς κακούς, καὶ νὰ σώζω τὸ νόμο.

Ὅποιος πραγματικὰ γνωρίζει τὴ θεία μου γέννηση καὶ τὰ θεῖα μου ἔργα, αὐτός, ὅταν ἐγκαταλείψη τὸ σῶμα, δὲν ξαναγεννιέται, ἀλλὰ μαζί μου ἑνώνεται.

Γιατὶ ὅσοι εἶναι ἀπαλλαγμένοι ἀπὸ ἐπιθυμία, φόβο καὶ θυμό, ὅσοι ἐμένα σκέπτονται καὶ ἐλπίζουν σὲ μένα, ὅσοι μὲ τὴ γνώση καθαρίζονται καὶ μὲ τὴν ἐγκράτεια, αὐτοὶ εἰσέρχονται στὴν οὐσία μου».

Θὰ ἀναφέρωμεν ἀκόμη μίαν περικοπήν, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἐνδέχεται νὰ ἤντλησε τὴν ἔμπνευσίν του ὁ R. Kipling, ὁ ὁποῖος ἔζησεν εἰς τὰς Ἰνδίας, διὰ τὸ θαυμάσιον ποίημά του «If you can...» (κεφ. ΙΒ' παράγρ. 13—19):

«Ὅποιος εἶναι εὐγενικὸς καὶ πρόθυμος πρὸς ὅλα τὰ ἔμψυχα ὄντα, εὐσπλαχνικὸς καὶ ταπεινός, καὶ δὲν ἔχει ὑπερηφάνεια, καὶ μένει ὁ ἴδιος σὲ ἀτυχία καὶ σὲ δυστυχία, καὶ ὑπομονετικός.

Ὅποιος εἶναι πάντοτε εὐχάριστος, νηφάλιος, κύριος τοῦ ἑαυτοῦ του καὶ μὲ πεποίθηση σὲ μένα, ἀφοσιωμένος σὲ μένα στὴν καρδιὰ καὶ στὸ νοῦ, καὶ μὲ λατρεύει, αὐτὸς εἶναι ὁ ἀγαπημένος μου.

Ἐκεῖνος ποὺ δὲν ταράσσει τὸν κόσμο καὶ οὔτε ταράσσεται ἀπὸ

τὸν κόσμο, ποὺ εἶναι ἀπαλλαγμένος ἀπὸ ἡδονή, φθόνο, φόβο καὶ ταραχὴ τοῦ νοῦ, αὐτὸς εἶναι ὁ ἀγαπημένος μου.

Ὅποιος δὲν ἔχει ἔρωτα καὶ εἶναι καθαρός, πρόθυμος, ἀδιάφορος καὶ χωρὶς λύπες, ὅποιος καταφρονεῖ τὰ πράγματα τοῦ κόσμου καὶ ἐμένα σέβεται, αὐτὸς εἶναι ὁ ἀγαπημένος μου.

Ὅποιος οὔτε χαίρεται, οὔτε λυπᾶται, οὔτε μισεῖ, οὔτε ἐπιθυμεῖ, καὶ σὲ τίποτα δὲ λογαριάζει τὸ καλὸ καὶ τὸ κακό, καὶ ἐμένα σέβεται, αὐτὸς εἶναι ὁ ἀγαπημένος μου.

Ὅποιος εἶναι ὁ ἴδιος σὲ ἐχθρὸ καὶ σὲ φίλο, σὲ τιμὲς καὶ σὲ καταφρόνια, στὸ κρῦο καὶ στὴ ζέστη, σὲ χαρὰ καὶ σὲ λύπη, καὶ σὲ τίποτα δὲν εἶναι προσκολλημένος, ὅποιος μένει ὁ ἴδιος σὲ ἔπαινο καὶ σὲ κατηγορία, σιωπᾶ καὶ εἶναι εὐχάριστος στὸν καθένα, ἀνέστιος κα μὲ σταθερὸ φρόνημα, καὶ μένα λατρεύει, αὐτὸς εἶναι σὲ μένα ἀγαπημένος».

Ἰτιχασα — σαμουτσαια, τουτέστιν Ἀρχαιολογίας Συλλογὴ ἢ περὶ διαλόγων καὶ μύθων

Τὸ βιβλίον τοῦτο, μὲ τὸν τριπηχυαῖον τίτλον, εἶναι πλῆρες σοφίας ἀλλὰ καὶ εὐχάριστον εἰς τὴν ἀνάγνωσιν. Ἀποτελεῖ ἐκλογὴν χαριεστάτων μύθων καὶ διαλόγων ἠθικοῦ περιεχομένου, εἰλημμένων ἐκ τῆς Μαχαβαράτα, ἡ ὁποία—ὅπως ἤδη ἀναφέραμεν— ἀποτελεῖται ἀπὸ 200.000 στίχους, ἀποδιδομένη εἰς τὸν σοφὸν Βεάσα.

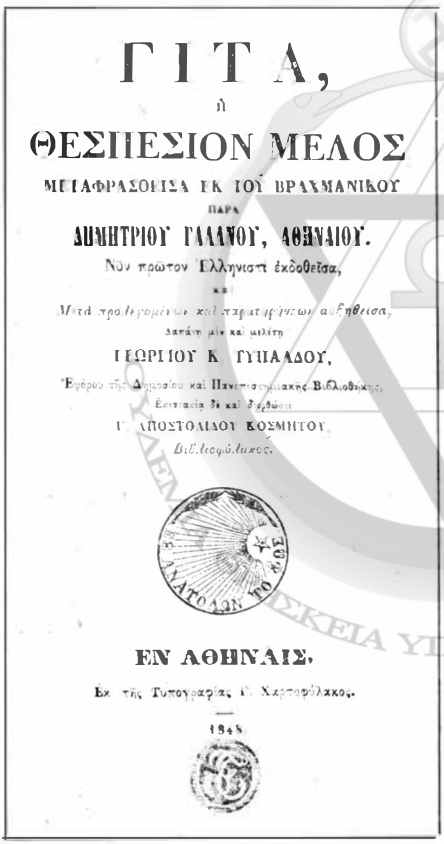
Ὁ συγγραφεὺς ἢ ἐρανιστὴς τῆς Ἰτιχασα—σαμουτσαία, ἀποτελουμένης ἀπὸ 3.333 στίχους, εἶναι ἄγνωστος. Εἰς τὸ προοίμιόν του ἐξαίρει τὴν σοφίαν τῆς Μαχαβαράτα, ἡ ὁποία ἑρμηνεύει καὶ ὑποκαθιστᾶ πλήρως τὰς Βέδας, καθὼς καὶ τοῦ ποιητοῦ της Βεάσα, συμβουλεύοντος τὴν ἀποφυγὴν τοῦ κακοῦ καὶ τὴν ἐπιδίωξιν τοῦ ἀγαθοῦ, ἀπὸ τὸ στόμα τοῦ ὁποίου ρέει ὁ ἀγαθὸς λόγος, ὡς μέλι γλυκὺ ἐκ τοῦ ἄνθους λωτοῦ. Καὶ ἐνθυμούμεθα τὸ Ὁμηρικὸν «τοῦ καὶ ἀπὸ γλώσσης μέλιτος γλυκύεν ρέεν αὐδή».

Ὁ ἄγνωστος συγγραφεὺς τῆς Ἰτιχασα—σαμουτσαία ὀνομάζει τὸ ἴδιον αὐτοῦ ἔργον «ἀνάξιον ποίημα», ἐνῷ διὰ τὴν Μαχαβαράτα διερωτᾶται ποία θὰ ἦτο ἡ κατάστασις τοῦ κόσμου, τυφλοῦ ἐξ ἀγνοίας καὶ σκότους, ἐὰν δὲν ὑπῆρχον αὐτὰ τὰ τρία, ἡ Μαχαβαράτα, ὁ Ἥλιος καὶ ἡ Σελήνη;

Ἡ Ἰτιχασα — σαμουτσαία ἀποτελεῖται ἀπὸ 33 αὐτοτελῆ κεφάλαια, ἢ μᾶλλον ἀπὸ 32, διότι τὸ 31ον δὲν προέρχεται ἀπὸ τὴν Μαχαβαράτα, περιέχον τὸν μῦθον τῆς ἀγελάδος Βαχουλά, ἡ ὁποία ἔπεσεν εἰς ὄνυχας λέοντος καὶ κλαίουσα τὸν παρεκάλεσε νὰ τὴν ἀφήση νὰ ἀποχαιρετίσῃ τὸν μόσχον της, ὑποσχομένη ὅτι θὰ ἐπανέλθῃ διὰ νὰ καταβροχθισθῇ. Ὁ λέων, πειθόμενος εἰς τοὺς ὅρκους της τὴν ἀφήνει νὰ φύγῃ. Ἡ Βαχουλὰ θηλάζει διὰ τελευταίαν φορὰν τὸν μό-

σχον, τοῦ δίδει συγκινητικὰς συμβουλάς, ἀποχαιρετᾶ τὴν μητέρα καὶ τὰς φίλας της ἀγελάδας, αἱ ὁποῖαι ματαίως προσπαθοῦν νὰ τὴν ἀποτρέψουν ἀπὸ τοῦ νὰ τηρήσῃ τὴν ὑπόσχεσίν της, τοὺς ἐμπιστεύεται τὸν μόσχον της, ἐπικαλουμένη ἐπ' αὐτὸν τὴν προστασίαν τῶν θεῶν ὅλων, καὶ ἀπέρχεται εἰς τὸν λέοντα, διὰ νὰ μὴ παραβῇ τὸν δοθέντα ὅρκον. Ὁ λέων συγκινεῖται, μετανοεῖ διὰ τὰς ζωοκτονίας του καὶ ἀφήνει τὴν Βαχουλὰ νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὸν προσφιλῆ μόσχον της.

Ἀναφέρομεν τοὺς τίτλους μερικῶν ἐκ τῶν κεφαλαίων τοῦ βιβλίου: Περὶ παραμυθίας, περὶ πεπρωμένου, περὶ ἐγκρατείας, περὶ φιλοξενίας, περὶ ἀπαλλαγῆς τῶν τοῦ κόσμου δεινῶν, περὶ ἀρετῆς, περὶ ματαιότητος τῶν τοῦ κόσμου, περὶ οἰκήσεως μετ' ἀγαθῶν ἀνδρῶν, περὶ ἀποχῆς κρεωφαγίας κλπ.

ΓΙΤΑ,
ἢ
ΘΕΣΠΕΣΙΟΝ ΜΕΛΟΣ
ΜΕΤΑΦΡΑΣΘΕΙΣΑ ΕΚ ΤΟΥ ΒΡΑΧΜΑΝΙΚΟΥ
ΠΑΡΑ
ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΓΑΛΑΝΟΥ, ΑΘΗΝΑΙΟΥ.
Νῦν πρῶτον Ἑλληνιστὶ ἐκδοθεῖσα,
καὶ
Μετὰ προλεγομένων καὶ παρατηρήσεων αὐξηθεῖσα,
Δαπάνῃ μὲν καὶ μελέτῃ
ΓΕΩΡΓΙΟΥ Κ. ΤΥΠΑΛΔΟΥ,
Ἐφόρου τῆς Δημοσίου καὶ Πανεπιστημιακῆς Βιβλιοθήκης,
Ἐπιστασίᾳ δὲ καὶ διορθώσει
Γ. ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΟΥ ΚΟΣΜΗΤΟΥ
Βιβλιοφύλακος.
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ,
Ἐκ τῆς Τυπογραφίας Γ. Χαρτοφύλακος.
1848

Φωτοτυπία τῆς ἐκδόσεως 1848 τῆς «Μπαγκαβὰδ Γιτὰ», κατὰ μετάφρασιν Γαλανοῦ.

Τὸ βιβλίον παρέχει ἠθικὰ διδάγματα προσφερόμενα ὑπὸ μορφὴν μύθων, ὡς τῆς ἀγελάδος Βαχουλά, παραινέσεις καὶ ἀποφθέγματα, ὡς τὰ περιεχόμενα εἰς τὸν Πρόδρομον, καὶ ἀποβλέπει εἰς τὴν ἀποφυγὴν τοῦ κακοῦ, εἰς τὴν ἄσκησιν τῆς ἀρετῆς καὶ εἰς τὴν λύτρωσιν τοῦ θεόφρονος ἀνθρώπου ἐκ τῶν πραγμάτων τοῦ ματαίου κόσμου.

Μεταφέρομεν ὡς δεῖγμα μερικὰς περικοπὰς εἰς πρόχειρον μετάφρασιν:

— Δὲν ἁρμόζει σὲ ἄνθρωπον θνητὸν νὰ λέγῃ: Ὄχι σήμερον, ἀλλὰ αὔριον. Χωρὶς ἄλλο θὰ ἔλθῃ μία αὔριον κατὰ τὴν ὁποίαν ἐκεῖνος δὲν θὰ ὑπάρχῃ. Ὁ σώφρων ἂς κάμῃ σήμερον ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα ἐπρόκειτο νὰ γίνουν αὔριον. Ὁ θάνατος δὲν περιμένει, εἴτε τὸ ἔργον τοῦ ἀνθρώπου ἐτελέσθη, εἴτε δὲν ἐτελέσθη.

— Ὅστις δὲν ψέγει τὰ ἐλαττώματα τῶν ἄλλων, ἀλλ' ἐπαινεῖ τὰς ἀρετάς των, αὐτὸς πορεύεται εἰς τὸν ἀτελεύτητον οὐρανόν.

— Καθὼς ἡ μέλισσα συλλέγει τὸ μέλι ἐκ πολλῶν καὶ διαφόρων ἀνθέων, ἔτσι καὶ

φρόνιμος ἄνθρωπος συλλέγει τὸ ἐξαίρετον καὶ τὸ ἄριστον ἐκ πολλῶν σπουδαίων ἀνδρῶν καὶ βιβλίων.

Ἐπὶ πλέον θὰ ἀναφέρωμεν ἕνα μόνον μῦθον τοῦ βιβλίου, (διότι τῆς ἀγελάδος Βαχουλὰ εἶναι παρείσακτος) καὶ τοῦτον περιληπτικῶς, ἵνα ἐξ ὄνυχος διαγνώσωμεν τὸν λέοντα.

Κάποιο δηλητηριῶδες φίδι ἐδάγκασε ἕνα παιδὶ καὶ τὸ ἄφησε νεκρό. Ἕνας θηρευτὴς ἔπιασε τὸ φίδι καὶ τὸ ἔφερε στὴ μητέρα τοῦ παιδιοῦ, προθυμοποιηθεὶς νὰ τὸ σκοτώσῃ, γιὰ τὸ κακὸ ποὺ ἔκαμε.

Ἀλλ' ἡ μητέρα τοῦ παιδιοῦ εἶπε στὸ θηρευτὴ ν' ἀφήσῃ ἐλεύθερο τὸ φίδι, γιατὶ ὁ θάνατός του δὲν πρόκειται νὰ ἐπαναφέρῃ στὴ ζωὴ τὸ παιδί της. Τὸ φίδι—λέγει— δὲν εἶναι παρὰ τὸ ὄργανον τῆς εἱμαρμένης καὶ δὲν πρέπει κανεὶς νὰ κάνῃ κακὸ ἀντὶ κακοῦ, ἀλλὰ μόνον καλό.

Ὁ θηρευτὴς ὅμως ἐπιμένει ὅτι πρέπει νὰ σκοτώσῃ τὸ φίδι. Τότε τὸ φίδι τοῦ λέγει ὅτι δὲν πταίει αὐτό, διότι ἐξετέλει προσταγὴν τοῦ Θανάτου.

Ἔρχεται ὁ Θάνατος καὶ λέγει ὅτι δὲν πταίει οὔτε αὐτός, ἀλλὰ ὁ χρόνος, διότι τὰ πάντα, κινητὰ καὶ ἀκίνητα, εἰς τὸν οὐρανὸν ἢ τὴν γῆν, ὑπόκεινται εἰς τὸν Χρόνον, ὁ ὁποῖος εἶναι ἄναρχος καὶ ἀτελεύτητος καὶ πρωταίτιος τοῦ παντός.

Τότε ἔρχεται ὁ Χρόνος καὶ λέγει: Οὔτε ἐγώ, οὔτε ὁ Θάνατος, οὔτε τὸ φίδι, εἴμεθα αἴτιοι τοῦ θανάτου τοῦ παιδιοῦ. Ἀλλὰ τὰ πεπραγμένα ἔργα του. Καὶ πάντες εἴμεθα ὑπεξούσιοι εἰς τὸ πεπραγμένον ἔργον. Συνεπῶς, αἰτία τοῦ θανάτου τοῦ παιδιοῦ εἶναι τὸ ἴδιο τὸ παιδί, μὲ τὰ ἔργα τοῦ προηγουμένου βίου του. Τὰ ἀποτελέσματα τῶν καλῶν ἢ κακῶν ἔργων οὐδεὶς δύναται νὰ μετατρέψῃ.

Τοιοῦτον τὸ περιεχόμενον τῆς Ἰτιχασα—σαμουτσαία.

Χιτοπαδάσσα καὶ Ψιττακοῦ Μυθολογίαι νυκτεριναί, ἔτι δὲ Στεφανίτης καὶ Ἰχνηλάτης

Ἡ Χιτοπαδάσσα ἀποτελεῖται ἀπὸ 5 βιβλία καὶ περιέχει ἠθικοπολιτικοὺς μύθους, πλουτισμένους μὲ πολλὰ φιλοσοφικὰ ἀποφθέγματα, ὑπενθυμίζοντας εἰς ὡρισμένα σημεῖα τοὺς Αἰσωπείους.

Συγγραφεύς της ἀναφέρεται ὁ Βισνουσαρμάν, ζήσας τὸν Ε' μ. Χ. αἰῶνα. Πιθανώτερον ὅμως εἶναι ὅτι ἀποτελεῖ συλλογὴν παλαιοτέρων μύθων, τοὺς ὁποίους ἀποδίδουν εἰς τὸν σοφὸν Πιδπάικα, ὅστις ἔζησε 300 ἔτη π. Χ.

Ἐκ τῶν μύθων τούτων, τοὺς ὁποίους κατὰ τὸν 6ον μ. Χ. αἰῶνα μετέφερεν ὁ βασιλεὺς Χοσρόης εἰς τὴν Περσίαν καὶ οἱ ὁποῖοι ἀκολούθως διεδόθησαν, ὑπὸ διαφόρους τίτλους, μετονομασίας καὶ παραλλαγάς, εἰς ὅλην τὴν Ἀσίαν, ἤντλησαν αἱ Ἄραβες καὶ διεμόρφωσαν τὴν Χαλιμᾶ καὶ τὰς ἄλλας ἀραβικὰς διηγήσεις. Ἤντλησεν ἀκόμη καὶ

ὁ Βοκκάκιος εἰς τὴν Δεκαήμερον.

Προγενεστέρα κατὰ 700 ἔτη τῆς μεταφράσεως τοῦ Δημ. Γαλανοῦ εἶναι ἡ μετάφρασις τοῦ ἐξ Ἀντιοχείας ἰατροῦ, φιλοσόφου καὶ ἀξιωματούχου εἰς τὸ Βυζάντιον, Συμεῶνος τοῦ Σήθ, ὁ ὁποῖος ἤκμασεν ἐπὶ βασιλείας Ἀνδρονίκου, Μιχ. Δούκα, Νικηφόρου καὶ Ἀλεξίου Κομνηνοῦ, γνωστὴ ὑπὸ τὸν τίτλον «Στεφανίτης καὶ Ἰχνηλάτης». Ἡ μετάφρασις τοῦ Σήθ, ἐστερημένη πολλῶν φιλοσοφικῶν ἀποφθεγμάτων, ἀλλὰ πλουτισμένη μὲ διαφόρους προσθήκας, ἀρχαιοελληνικὰς καὶ χριστιανικάς, μετεφράσθη ἀργότερον εἰς τὴν Λατινικήν, ἐκδοθεῖσα τὸ 1679 εἰς Βερολῖνον.

Ἑτέρα ἔκδοσις ἐγένετο εἰς τὴν Ἑλληνικὴν ἐν Βιέννῃ κατὰ τὸ 1783, ὑπὸ τὸν τίτλον «Μυθολογικόν, ἠθικόν, πολιτικὸν τοῦ Πιλπάϊδος Ἰνδοῦ φιλοσόφου, μεταφρασθὲν ἐκ τῆς Γαλλικῆς».

Ὥστε βλέπομεν μίαν εὐρυτάτην διάδοσιν, μὲ διαφόρους τίτλους καὶ πολλὰς παραλλαγάς. Ὁ Δημ. Γαλανός, μᾶς ἐπαναφέρει εἰς τὸ Σανσκριτικὸν πρωτότυπον τῆς Χιτοπαδάσσα, ἐκ τοῦ ὁποίου ὅμως μετέφρασε μόνον τὸ Α΄ βιβλίον, τὸ δὲ ὑπόλοιπον ἐξ Ἰνδικοῦ χειρογράφου, μὴ προφθάσας νὰ συμπληρώσῃ τὸ ὅλον κείμενον, ἐργασθεὶς μόνον ἐπὶ τῶν τριῶν πρώτων βιβλίων. Ὡς ἐκ τούτου ὁ Γ. Τυπάλδος ἐξέδωσεν ὁμοῦ μὲ τὸ μεταφρασθὲν ὑπὸ τοῦ Γαλανοῦ μέρος καὶ τὴν κατὰ 7 αἰῶνας ἀρχαιοτέραν μετάφρασιν τοῦ Συμεῶνος μαγίστρου τοῦ Σήθ, ὑπὸ τὸν τίτλον «Στεφανίτης καὶ Ἰχνηλάτης», διαιρουμένην εἰς 15 κεφάλαια, τὰ ὁποῖα ὁ Σήθ ὀνομάζει «τμήματα». Ἐκ τῆς παραβολῆς τῶν δύο κειμένων βλέπομεν τὰς πολλὰς παραλλαγάς.

Αἱ δὲ «Ψιττακοῦ Νυκτεριναὶ Μυθολογίαι», εἶναι εὐτράπελος διήγησις, ὅπως γράφει ἐν ἀρχῇ τὸ βιβλίον, «εἰς ἡδεῖαν διατριβὴν τῶν νοημόνων ἀνθρώπων», μὲ κύριον θέμα τὴν συζυγικὴν ἀπιστίαν καὶ τὰς πονηρίας τῶν γυναικῶν.

Ὁ ἔμπορος Μαδάνα φεύγει εἰς μακρὸν ταξίδιον καὶ ἡ σύζυγός του Πραββαβατὴ μένει μόνη καὶ ἀπαρηγόρητη. Τὴν πλησιάζουν δόλιαι γυναῖκες καὶ τῆς προτείνουν νὰ παρηγορηθῇ μὲ ἄλλους ἄνδρας, ἀπολαμβάνουσα τοῦ καρποῦ τῆς ἐφημέρου νεότητος. Ἡ Πραββαβατὴ πείθεται νὰ παραβῇ τὴν συζυγικὴν πίστιν καὶ ἑτοιμάζεται νὰ πάῃ εἰς διασκέδασιν. Ἀλλὰ στὸ σπίτι ὑπάρχει μία κίσσα καὶ ἕνας ψιττακός. Ἡ κίσσα τῆς λέγει «Μὴν πᾶς. Εἶναι ἀνάρμοστο». Ἡ κυρία ὀργίζεται καὶ θέλει νὰ σκοτώσῃ τὴν κίσσαν, ἡ ὁποία πετάει καὶ φεύγει. Τότε ὁ ψιττακός, φοβούμενος μήπως πάθῃ τὰ ἴδια, δείχνεται πονηρότερος. «Ναί, τῆς λέγει, νὰ πᾶς, δὲν εἶναι ἀξιοπρεπὲς γιὰ μιὰ τίμια γυναῖκα, ἀλλὰ ἔστω. Ἀρκεῖ νὰ ξέρῃς νὰ τὰ καταφέρῃς. Νὰ ἔχῃς τὴν ἑτοιμότητα νὰ ἀντιμετωπίζῃς τὰ ἀπροσδόκητα. Νὰ ξεφύγῃς, ὅπως ἡ Μασοπαβασινή». Ἡ κυρία ζητάει νὰ μάθῃ τί εἶναι αὐτὴ ἡ ἱστορία, ὁ Ψιττακὸς τὴν διηγεῖται, ἡ ὥρα περνάει καὶ ἡ Πραββαβατὴ κοιμᾶται φρόνιμα στὸ σπίτι.

Τὴν ἄλλη βραδυὰ τὰ ἴδια. Ἡ κυρία ἑτοιμάζεται νὰ βγῇ «γευσο-

μένη ἡδονῆς ἀνδρὸς ἀλλοτρίου». Ὁ ψιττακὸς τῆς λέγει. «Νὰ πᾶς, ἀρκεῖ νὰ ξέρῃς νὰ τὰ καταφέρῃς ὅπως ἡ Ἰασσοδεβή». Ἡ Πραββαβατὴ ζητάει νὰ μάθῃ καὶ αὐτὴν τὴν ἱστορία, κι' ἔτσι περνάει καὶ ἡ 6ʹ νύκτα. Τὸ ἴδιο γίνεται καὶ τὶς ἑπόμενες νύκτες, καὶ ὁ Ψιττακὸς διηγεῖται ἀλλεπάλληλες ἱστορίες συζυγικῆς ἀπιστίας καὶ διάφορες ἄλλες, μέχρι τῆς ἐπιστροφῆς τοῦ ἐμπόρου, ὅστις εὑρίσκει τὴν γυναῖκα του πιστήν, τουλάχιστον σωματικῶς.

Τὸ χειρόγραφον τοῦ Γαλανοῦ ἱστορεῖ 60 μόνον νύκτας καὶ σταματᾶ εἰς τὴν 61ην. Ὑπολογίζονται ὅτι λείπουν 12 ἢ 13 νύκτες.

Βλέπετε ὅτι εἶναι τὸ ἴδιον σύστημα τῆς Χαλιμᾶ. Μὲ ἐνδιαφέρουσες διηγήσεις ἀναβάλλεται ἐκεῖ ἡ θανάτωσις τῆς ὀδαλίσκης, ἐδῶ ἡ ἐκτέλεσις της συζυγικῆς ἀπιστίας. Καὶ ὁ ἀναγνώστης παρακολουθεῖ τὰς διηγήσεις.

Θὰ παραθέσωμεν μερικὰς ἐξ αὐτῶν.

Ἡ σύζυγος ἑνος ἐμπόρου, ὀνόματι Λαξμή, ὡδηγήθη ἀπὸ ὕποπτον φίλην εἰς ὕποπτον οἰκίαν, διὰ νὰ συναντήσῃ ἐραστήν. Ἀλλ' ὁ ἐραστὴς δὲν φαίνεται, καὶ ἡ Λαξμή, «οἰστρουμένη τῷ ἔρωτι», στέλλει τὴν καλὴν φίλην νὰ τῆς προσκομίσῃ τὸν πρῶτον ἄνδρα ποὺ θὰ συναντήσῃ. Ἡ φίλη, χωρὶς νὰ τὸ ξέρῃ, ὁδηγεῖ τὸν σύζυγόν της. Μόλις τὸν βλέπει ἡ Λαξμή, τί κάνει; Τὸν πιάνει ἀπὸ τὰ μαλλιὰ καὶ βάζει τὶς φωνές: «Ἐσύ, πονηρὲ καὶ δόλιε, μοῦ ἔλεγες πάντα πὼς μοῦ εἶσαι πιστός. Τώρα σὲ δοκίμασα καὶ σὲ γνώρισα». Ὁ σύζυγος εἶδε κ' ἔπαθε νὰ τὴν καλοπιάσῃ καὶ νὰ δικαιολογηθῇ.

Ἄλλη ἱστορία.

Στὶς ὄχθες ἑνὸς ποταμοῦ κατοικοῦσε ἕνας πλούσιος γεωργός. Ἡ γυναῖκα του, ποὺ ἦταν ἀκόλαστη, περνοῦσε μὲ βάρκα τὴ νύκτα τὸ ποτάμι καὶ πήγαινε στὴν ἀπέναντι ὄχθη, ὅπου δίπλα στὸ Ναὸ τοῦ Θεοῦ Σίβα τὴν περίμενε ὁ ἐραστής της. Τὸ μαθαίνει ὁ σύζυγος, καὶ ἕνα βράδυ παραφυλάει στὴν ἀπέναντι ὄχθη, γιὰ νὰ βεβαιωθῇ. Ἡ γυναῖκα του τὸν βλέπει καὶ ἀντὶ νὰ πάῃ στὸν ἐραστή, γεμίζει μιὰ στάμνα νερὸ ἀπὸ τὸ ποτάμι καὶ λούει τὸ ἄγαλμα τοῦ Θεοῦ, ἐπικαλουμένη τὴν προστασία του γιὰ τὸν σύζυγόν της. Καὶ ὁ καιμένος ὁ σύζυγος, σὰν βρεγμένη γάτα γυρίζει στὸ σπίτι του, βέβαιος ὅτι ἐσυκοφάντησαν τὴ γυναῖκα του.

Τρίτη ἱστορία.

Ἡ Σριδεβὴ ἀπατοῦσε ἀσύστολα τὸν ἄνδρα της, καὶ ἀνακαλυφθεῖσα ἀπὸ τὸν πεθερόν της, ὁ ὁποῖος ὅμως δὲν πρόφτασε νὰ ἰδῇ τὸ πρόσωπον τοῦ ἐραστοῦ, διαμαρτύρεται ὅτι συκοφαντεῖται καὶ ὅτι θὰ ἀποδείξῃ πανηγυρικῶς τὴν ἀθωότητά της. Ὑπῆρχε στὴν πόλι ἄγαλμα θεοῦ, κάτω ἀπὸ τὰ πόδια τοῦ ὁποίου δὲν ἐπέτρεπε ὁ θεὸς νὰ περάσῃ ὅποιος ἔλεγε ψέματα. Ἡ Σριδεβὴ συνεννοεῖται μὲ τὸν ἐραστή της καὶ ἐνῶ τὴν ἄλλη ἡμέρα, λουσμένη καὶ φέρουσα ἄνθη καὶ λίβανον, ἐπλησίαζεν εἰς τὸν Ναόν, ὁρμᾶ ὁ ἐραστής, προσποιούμενος τὸν τρελλόν, καὶ τὴν ἐναγκαλίζεται δημοσίᾳ.

Ὁ κόσμος τὸν διώχνει, ἡ Σριδεβὴ δυσανασχετεῖ, λούεται ἐκ νέου διὰ νὰ καθαρισθῇ ἀπὸ τὸν ἐναγκαλισμὸν τοῦ τρελλοῦ, καὶ ἐπανερχομένη εἰς τὸν Ναὸν προσεύχεται: «Ὦ Θεέ, ἐὰν μὲ ἤγγισε ἄλλος κανείς, ἐκτὸς ἀπὸ αὐτὸν τὸν τρελλόν, νὰ μὴ ἀξιωθῶ νὰ περάσω κάτω ἀπὸ τὰ πόδια σου».

Θὰ προσθέσωμεν καὶ μίαν τετάρτην ἱστορίαν, κατάλληλον καὶ δι' ἀνηλίκους.

Μιὰ γυναῖκα μὲ δυὸ μικρὰ παιδιά, βαδίζουσα στὸ δάσος, συναντᾶ μιὰ τίγρι. Ἡ γυναῖκα, χωρὶς νὰ τὰ χάσῃ λέει στὰ παιδιά: «Νὰ ποὺ μαλλώνατε καὶ θέλατε νὰ φᾶτε ἀπὸ μιὰ τίγρι τὸ καθένα. Μοιρασθῆτε τώρα αὐτὴν ἐδῶ, καὶ ὕστερα βρίσκουμε καὶ καμμιὰν ἄλλη». Τὴν ἀκούει ἡ τίγρις, νομίζει ὅτι βρίσκεται μπροστὰ στὴ Βεαγραμαρὴ (δαίμονα ποὺ τρώει τὶς τίγρεις), καὶ τὸ βάζει στὰ πόδια. Φεύγουσα συναντᾶ ἕνα τσακάλι. Τὸ τσακάλι τὴν κοροϊδεύει καὶ τῆς λέει: «Ἅμα πῇς τὸ ὄνομά μου δὲν σὲ τρώει». Ἡ τίγρις τότε τοῦ ζητάει νὰ μείνῃ μαζί της. Συναντοῦν ἐκ νέου τὴν γυναῖκα, ἡ ὁποία καὶ πάλιν δὲν τὰ χάνει. Προχωρεῖ θυμωμένη πρὸς τὸ τσακάλι καὶ τοῦ λέγει: «Πονηρὸ τσακάλι, εἶπες πρὶν ὅτι θὰ μοῦ φέρῃς τρεῖς τίγρεις, καὶ τώρα μοῦ φέρνεις μόνον μία;». Τ' ἀκούει ἡ τίγρις, καὶ ὅπου φύγει - φύγει.

Δουργᾶ

Τὸ τελευταῖον τοῦτο ἐκδοθὲν βιβλίον τῶν Ἰνδικῶν τοῦ Γαλανοῦ εἶναι σύντομον καὶ ὑμνεῖ τὴν Θεὰν Μαχαμαία ἢ Δουργᾶ, ἥτις προσωποποιεῖ τὴν ἀρχέγονον ὕλην, ἐκ τῆς ὁποίας ἐγεννήθησαν θεοὶ καὶ ἄνθρωποι. Περιγράφει τοὺς ἀγῶνας τῆς Θεᾶς πρὸς τοὺς Γίγαντας καὶ Τιτᾶνας, οἱ ὁποῖοι κατόπι ἑκατονταετοῦς πολέμου, εἶχον νικήσει καὶ ὑποκαταστήσει τοὺς Θεούς, συντριβέντες τελικῶς ὑπὸ τῆς πολεμικῆς θεᾶς Δουργᾶ, ἥτις ἐνθυμίζει τὴν Παλλάδα Ἀθηνᾶ.

Ὁ Γεώργ. Τυπάλδος ἀναφέρει τὸ βιβλίον Δουργᾶ ὡς ἐπιτομὴν τῆς Μαρκανδαία — Πουράνα, ἔπους ἀποτελουμένου ἀπὸ 100.000 στίχους. Τοῦτο ὅμως εἶναι ἀμφίβολον καὶ μᾶλλον πρόκειται, ὄχι περὶ ἐπιτομῆς, ἀλλὰ περὶ ἐπεισοδίου τῆς Μαρκανδαία ἢ περὶ αὐθυπάρκτου ἔργου καὶ μάλιστα ἀρχαιοτέρου τῆς Μαρκανδαία — Πουράνα, ἀρχαιοτέρου ἀκόμη καὶ τῆς Μαχαβαράτα καὶ Ραμαϊάνα. Ὁ ποιητὴς τῆς Δουργᾶ εἶναι ἄγνωστος.

Ἡ ἀφήγησις τοῦ βιβλίου ἔχει ὡς ἑξῆς: Ὁ βασιλεὺς Σουράτα, νικηθεὶς καὶ ἐξορισθείς, συναντᾶται μὲ τὸν Βαισσέα Σαμμάδη, τὸν ὁποῖον ἔχουν διώξει ἀπὸ τὴν οἰκίαν του ἡ σύζυγός του καὶ τὰ τέκνα του. Συνομιλοῦν καὶ διαπιστώνουν ὅτι, μολονότι ἔχουν ὑποστῆ τόσα δεινά, ἐξακολουθοῦν νὰ ἀγαποῦν τοὺς οἰκείους των καὶ νὰ ἐνδιαφέρωνται διὰ τὰ ἐγκόσμια. Ὁ ὅσιος Βασσίστα τοὺς ἐξηγεῖ ὅτι ὅπως τὰ πετεινά, πεινασμένα τὰ ἴδια, τοποθετοῦν μὲ τὸ ράμφος τὴν τροφὴν εἰς τὸ στόμα τῶν νεοσσῶν, ἔτσι καὶ οἱ ἄνθρωποι αἰσθάνονται φυσικὴν

φιλοστοργίαν πρὸς τὰ τέκνα των. Ἡ θεὰ Μαχαμαΐα ἢ Δουργᾶ εἶναι ἡ αἰτία τοῦ ὠκεανοῦ τῆς ἀγνοίας τῶν ἀνθρώπων, οἱ ὁποῖοι παρασύρονται εἰς τὴν δίνην τῶν προσπαθειῶν διὰ τὰ ἐγκόσμια. Ἡ ἰδία ὅμως θεὰ εἶναι καὶ ἡ αἰτία τῆς ἀπολυτρώσεως τῶν ἀνθρώπων ἀπὸ τὴν ματαίαν προσπάθειαν διὰ τὰ ἐγκόσμια.

Ὁ ὅσιος ὀνομάζει τὴν θεὰν Δουργᾶ «προαιώνιον ὑπερτέραν σοφίαν αἰτίαν τῆς λυτρώσεως καὶ τῶν δεσμῶν τοῦ κόσμου, κυρίαν τῶν κυρίων τοῦ παντός» καὶ διηγεῖται ἐκτενῶς τοὺς ἀγῶνας της ἐναντίον τῶν γιγάντων καὶ τῶν τιτάνων, τοὺς ὁποίους κατανικᾶ καὶ ἐξολοθρεύει, ὑμνουμένη ὑπὸ τῶν ἄλλων θεῶν.

Οἱ θεοὶ λέγουν ὅτι ἡ Δουργᾶ εἶναι «τροφὸς καὶ ὀλλέτειρα τοῦ παντός, μεγάλη δύναμις τῶν θεῶν ἀρχαία καὶ ἄπειρος καὶ ἀναλλοίωτος ὕλη, θεία καὶ ὑπερτάτη σοφία, αἰτία τῆς ἀθανασίας». Ψάλλουν ἐν χορῷ: «Προσκύνησις τῇ μεγάλῃ καὶ ἀγαθῇ Θεᾷ· προσκύνησις ἀεὶ τῇ ἀγλαᾷ Ὕλῃ».

Ὁ βασιλεὺς καὶ ὁ Βαϊσσέα ἀποφασίζουν νὰ γίνουν ἀσκηταὶ καὶ νὰ λατρεύουν τὴν θεάν, ἡ ὁποία τελικῶς παρουσιάζεται εἰς αὐτοὺς καὶ τοὺς ἐρωτᾶ τί ἐπιθυμοῦν νὰ τοὺς χαρίσῃ. Ὁ βασιλεὺς ζητεῖ ἀνάκτησιν τῆς βασιλείας του, ἐπὶ πλέον νὰ εἶναι ἀσφαλὴς βασιλεὺς καὶ κατὰ τὴν προσεχῆ ἐνσάρκωσίν του. Ὁ Βαϊσσέα ζητεῖ νὰ ἀποκτήσῃ τὴν γνῶσιν τῶν ὄντων, ἡ ὁποία ἀπομακρύνει κάθε ὑπερηφάνειαν καὶ κάθε προσπάθειαν διὰ τὸν μάταιον κόσμον, παρέχουσα τὴν ἀθανασίαν. Ἡ Θεὰ πραγματοποιεῖ τὰς ἐπιθυμίας ἀμφοτέρων.

Τοιαύτη καὶ ἡ Δουργᾶ.

Ἐπεξετάθημεν ἴσως ὑπὲρ τὸ δέον, ἀλλὰ ὁ ὄγκος τῶν βιβλίων εἶναι μεγάλος. Τὸ ἔργον τοῦ Δημ. Γαλανοῦ τεράστιον· οὐχὶ ἀδίκως ἐπωνομάσθη «Πλάτων τοῦ αἰῶνος». Τὸ ὄνομά του, τὸ ὁποῖον περιποιεῖ τιμὴν εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἐγένετο παγκοσμίως γνωστόν.

Τοιουτοτρόπως ἐπαληθεύεται ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἀναγράφεται εἰς τὸν «Πρόδρομον»: «Ὁ μὲν βασιλεὺς ἐν τῇ ἰδίᾳ χώρᾳ μόνον τιμᾶται καὶ δοξάζεται, ὁ δὲ σοφὸς πανταχοῦ».

*

Ἂν διαθέτῃς γνῶσι, ἄφησε καὶ τοὺς ἄλλους σ᾿ αὐτὴ ν᾿ ἀνάψουν τὸ κεράκι τους.

Margaret Fuller

ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗΝ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΝ

Ἡ ἀρχὴ τῆς Μετενσαρκώσεως

ΤΟΥ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ Α. ΙΩΑΝΝΙΔΗ

Ἡ ἀρχὴ αὕτη ἀποτελεῖ παναρχαίαν καὶ λίαν διαδεδομένην γνῶσιν τῆς ἐσωτερικῆς παραδόσεως, ἥτις ἀπὸ τῶν ἀρχαίων χρόνων διέρρευσε πρὸς τὴν φιλοσοφίαν καὶ τὰς θρησκείας. Οὕτω συναντῶμεν αὐτὴν ὡς θεμελιώδη φιλοσοφικὴν ἰδέαν τῶν Ὀρφικῶν καὶ τῶν Πυθαγορείων ἐν Ἑλλάδι καὶ ὡς θρησκευτικὴν δοξασίαν τῶν Ἰνδικῶν θρησκειῶν. «Ὅτι παλαιὸς ὁ λόγος Ὀρφικός τε γὰρ καὶ Πυθαγόρειος ὁ πάλιν ἄγων τὰς ψυχὰς εἰς τὸ σῶμα καὶ πάλιν ἀπὸ τοῦ σώματος ἀνάγων· καὶ τοῦτο πολλάκις», γράφει ὁ νεοπλατωνικὸς Πρόκλος.

Ὅταν ὅμως ἀρχαὶ τοῦ ἐσωτερισμοῦ διαρρέουσιν ἐκ τῶν ναῶν καὶ περιέρχωνται εἰς γνῶσιν ἀνθρώπων μὴ καταλλήλων, μοιραίως ὑφίστανται ἀλλοιώσεις καὶ διαστροφάς. Τοῦ κανόνος τούτου δὲν διέφυγε βεβαίως οὔτε ἡ ἀρχὴ τῆς μετενσαρκώσεως, ἥτις διεστράφη θεμελιωδῶς, κυρίως διὰ τῆς παρεμβολῆς τῆς περὶ ἐπαναφορᾶς ἀντιλήψεως. Ἐν Ἑλλάδι τὴν περὶ ἐπαναφορᾶς γνώμην, δηλαδὴ τὴν γνώμην περὶ τῆς ἐπανόδου τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς εἰς τάξεις ζώων, διετύπωσε Τίμαιος ὁ Λοκρός, ὅστις παρενόησε προφανῶς τὶς οἶδε ποίαν παρεμφερῆ ἰδέαν τῶν Πυθαγορείων, ἐκλαβὼν ταύτην ὡς κανόνα. Παρὰ τούτου παρεσύρθη καὶ ὁ Πλάτων εἰς τὸν «Τίμαιον», διατυπώσας ὁμοίαν γνώμην. Ὁ Τίμαιος ὁ Λοκρὸς ὅμως, ὡς γνωστόν, ὑπῆρξε μὲν Πυθαγόρειος, ἀλλὰ οὐχὶ καὶ βαθὺς τῶν Πυθαγορείων ἀρχῶν γνώστης.

Ἡ ἀρχὴ τῆς μετενσαρκώσεως περιελθοῦσα εἰς γνῶσιν ἀκαταλλήλων, ἐκτὸς τῆς διαστροφῆς ἣν ὑπέστη, ἔδωσε λαβὴν καὶ εἰς σκώμματα παντὸς εἴδους, ἅτινα ἐκφέρονται κυρίως παρ' ὅσων δὲν ἐμβαθύνουν εἰς τὰ πράγματα ἢ δεσμεύονται ὑπὸ προλήψεων.

***

Κατὰ τὴν ἐν λόγῳ ἀρχὴν τὸ μετενσαρκούμενον εἶναι βεβαίως ἡ ἀνθρωπίνη ψυχή, ἥτις, πρὸς ἀπόκτησιν τῆς πείρας τῆς ἀνθρωπίνης καταστάσεως, μετενσωματοῦται εἰς σειρὰν ἀνθρωπίνων μορφῶν ἐπὶ χρόνον μακρόν, ὥστε νὰ καταστῇ ὥριμος καὶ πρόσφορος πρὸς περαιτέρω, πέραν τῆς ἀνθρωπίνης μορφῆς, ἀνέλιξιν. Μία ἐνσάρκωσις εἶναι ἀνεπαρκὴς πρὸς μόρφωσιν τῆς ψυχῆς.

***

Τί εἶναι ἡ ἀνθρωπίνη ψυχή, ποία εἶναι ἡ οὐσία της, ποία ἡ προέλευσίς της, ἡ πορεία καὶ ἡ τύχη της, οὔτε ἡ ἐπιστήμη, οὔτε ἡ φιλοσοφία ὁρίζουσιν.

Ὁ ἐσωτερισμὸς ἐξετάζει τὸ ζήτημα βαθύτερον καὶ παρέχει ἐπὶ τῶν ἀνωτέρω ἐπαρκεῖς πληροφορίας. Ἐξ ὅσων διετύπωσαν διάφοροι Πυθαγόρειοι ὡς καὶ Πλατωνικοὶ καὶ Νεοπλατωνικοὶ ἐπηρεασμένοι καὶ οὗτοι ἀπὸ τὰς Πυθαγορείους ἀρχάς, ἡ ψυχὴ εἶναι κάτι τὸ οὐσιαστικόν, προϊὸν ἐξελίξεως τῶν κοσμικῶν ἀρχῶν, ἐξ ὧν τὰ πάντα. «Πᾶσα ψυχὴ μέση τῶν ἀμερίστων ἐστὶ καὶ τῶν περὶ τὰ σώματα μεριστῶν», ἔλεγεν ὁ προρρηθεὶς Πρόκλος. Εἶναι μορφὴ ὅμως ἁπλῆ, ἀτομικὴ καὶ οὐχὶ σύνθετος, ὡς ἐκ τούτου δὲ ἀδιάσπαστος, ἀθάνατος καὶ αἰωνία.

Κατὰ τὴν ἐσωτερικὴν ἀντίληψιν

ἡ ἀτομικὴ ψυχὴ εἶναι μορφὴ αὐθύπαρκτος καὶ αὐτενεργός, ὡς αἱ πηγαὶ ἐξ ὧν αὕτη προέρχεται. Τὸ ὅτι ἡ ψυχὴ εἶναι ἀθάνατος δέχονται ὅλαι σχεδὸν αἱ φιλοσοφίαι καὶ περὶ τούτου δογματίζουσιν αἱ θρησκεῖαι.

Τὸ οὐσιαστικὸν τοῦτο ἀτομικὸν «εἶναι», ὑπεῖκον εἰς τὸν παντοδύναμον νόμον τῆς ἐξελίξεως, διὰ τῆς μακρᾶς κλίμακος τῶν ζωϊκῶν μορφῶν, ἐκ τῶν ἀτελεστέρων πρὸς τὰς τελειοτέρας, ἐπὶ μακρὸν μετενσωματούμενον ἐν ἑκάστῃ μορφῇ καὶ διαρκῶς ἐκδηλοῦν νέας δυναμικότητας, μετὰ χρόνους λίαν μακροὺς φθάνει εἰς τὴν ἀνθρωπίνην μορφήν, ὅπου, λόγῳ τῆς διαμορφώσεώς της, δύναται νὰ ἐκδηλώνῃ νόησιν καὶ διανόησιν, δηλαδὴ πνευματικότητα. Καὶ ἐν τῇ ἀνθρωπίνῃ δὲ μορφῇ ὑπόκειται εἰς μακρὸν κύκλον γεννήσεων, μέχρι τελειώσεως, ὡς προελέχθη, ἵνα διαγράψῃ ἐντεῦθεν περίλαμπρον τροχιὰν πρὸς ἄπειρον πνευματικήν, θείαν, ἀνέλιξιν.

Ἡ ἀποθέωσις ὅμως αὕτη τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος τῶν ὡρίμων ψυχῶν μόνον διὰ τῆς μυήσεως, ὡς ἔλεγεν ὁ Πρόκλος, ἐπιτυγχάνεται: «Οἱ παρ' Ὀρφεῖ τῷ Διονύσῳ καὶ τῇ Κόρῃ τελούμενοι εὔχονται τυχεῖν κύκλου τ' ἂν λῆξαι καὶ ἀναπνεῦσαι κακότητος».

***

Ἐκ τῶν ὡς ἀνωτέρω ἐκτεθέντων προβάλλει εὐλόγως ἡ ἐρώτησις, διατί, ἀφοῦ τὰ πράγματα παρίστανται ὅτι ἔχουσιν οὕτως, ὁ ἄνθρωπος δὲν ἐνθυμεῖται τὰ περιστατικὰ ἐκ τῶν προηγουμένων αὐτοῦ ὑπάρξεων. Ἡ δοτέα ἐν προκειμένῳ ἀπάντησις θὰ ἠδύνατο νὰ εἶναι ὅτι: διότι ἡ μὲν ψυχὴ ὡς ἐκ τῆς φύσεως αὐτῆς, καθὼς προελέχθη, εἶναι ἀθάνατος, ἡ δὲ ἀνθρωπίνη προσωπικότης, τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα, θνητόν. Αἱ σχηματισθεῖσαι δηλαδὴ ἰδέαι κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ βίου, ὡς λέγουσι, μετὰ τὸν θάνατον, ἕλκονται εἰς τὸ κέντρον τῆς ψυχῆς καὶ προστίθενται εἰς ἄλλας παλαιοτέρας, αἵτινες ἀποτελοῦσι τὸ καλούμενον ὑποσυνείδητον, ὑπὸ τὴν εὐρεῖαν αὐτοῦ ἔννοιαν. Τὸ ὑποσυνείδητον δὲ, ὡς γνωστὸν, τυγχάνει κεχωρισμένον τοῦ σχηματιζομένου περιεχομένου τῆς διανοίας καὶ τῆς συνειδήσεως κατὰ τὴν μετέπειτα νέαν ζωήν. Ὡς ἐκ τούτου ὁ ἄνθρωπος δὲν ἐνθυμεῖται τὰ περιστατικὰ τῶν προηγουμένων αὐτοῦ ὑπάρξεων. Τὸ θνητὸν ἀνθρώπινον πνεῦμα, ὡς ἔλεγον οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες, μετὰ τὸν θάνατον πίνει τὸ ὕδωρ τῆς λήθης.

Εἰς τὸ βιβλίον «Ὁ ἄνθρωπος καὶ ἡ ζωὴ» τοῦ Ἀντ. Ἀδριανοπούλου ἀνευρίσκομεν σχετικῶς τὰ ἑξῆς:

«Ἐὰν ὁ νοῦς καὶ τὸ ψυχικὸν κέντρον δὲν ἦσαν κεχωρισμένα ἀπ' ἀλλήλων εἰς ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους, τότε θὰ ἀντελαμβανώμεθα ἐξ ἀμέσου ἐποπτείας τὶ εἴμεθα, ποία ἡ σύστασίς μας καὶ τίς ἡ ἀφετηρία τῆς ὑπάρξεώς μας καὶ θὰ ἐπερίττευε τότε ἡ σύστασις τοῦ Δελφικοῦ Θεοῦ: γνῶθι σαυτόν».

Ὅσον δὲ ἀφορᾷ τὴν ἔκτασιν τοῦ ὑποσυνειδήτου, περὶ τοῦ ὁποίου ἀνωτέρω, ἐκ τοῦ αὐτοῦ συγγράμματος ἀρυόμεθα τὰ ὡς ἕπεται:

«Ἡμεῖς ἐνταῦθα ἐξετάζομεν τὸ ζήτημα τοῦτο τοῦ οὑτωσεὶ καλουμένου ὑποσυνειδήτου πολὺ βαθύτερον. Φρονοῦμεν δηλαδή, ὅτι τὸ ὑποσυνείδητον εἶναι περισσότερον ἐκτεταμένον ἐν χρόνῳ παρὰ τὸ περιεχόμενον τῆς παρούσης ζωῆς, διότι ὑπερβαίνει τὰ ὅρια τῆς συνειδητῆς πείρας τῶν αἰσθήσεών μας. Τὸ ὑποσυνείδητον ἐκτὸς τῶν εἰς λήθην περιελθόντων στοιχείων τῆς βρεφικῆς καὶ παιδικῆς ἡλικίας, περιλαμβάνει καὶ ἄλλα στοιχεῖα προερχόμενα ἀπ' εὐθείας ἐκ τοῦ ἐσωτερικοῦ «εἶναι» τοῦ ἀτόμου, δηλαδὴ δὲν εἶναι προϊὸν παραστάσεων ἐκ τῆς παρούσης ζωῆς τοῦ ἀτόμου ἢ ἐσχηματισμένων ὑπὸ τοῦ νοῦ κρίσεων, ἢ ἀντιλήψεων, ἀλλ' ἔχει τὴν πηγήν του μέσα εἰς τὸ βάθος τῆς προσωπικότητος, ἀποτελοῦν στοιχεῖον τῆς ἀτομικότητος».

Ἰδέαι ἐκ τοῦ περιεχομένου τοῦ ὑποσυνειδήτου σπανίως δύνανται

νά ἔλθωσιν εἰς τὸν νοῦν. Τουναντίον τὸ περιεχόμενον τοῦτο δύναται νά ἐπηρεάζῃ τὸ συναισθηματικὸν τοῦ ἀνθρώπου καὶ οὕτω παρατηροῦμεν εἰς ἀνθρώπους τὴν ἐκδήλωσιν «πηγαίων», καθὼς λέγομεν, αἰσθημάτων καλωσύνης καὶ φιλοσοφικὴν ἀκόμη διάθεσιν, χωρὶς αἱ ἐκδηλώσεις αὗται νὰ προέρχωνται ἐκ τῆς διανοίας, ἥτις δύναται πολλάκις νά μὴ εἶναι καλλιεργημένη. Τά φαινόμενα ταῦτα, λέγομεν, ὅτι ὀφείλονται εἰς ψυχικὴν ὡριμότητα τοῦ ἐκδηλοῦντος αὐτά. Τά περιστατικά. τά ὁποῖα μᾶς ἀφηγήθη ὁ κ. Ἰω. Βασιλῆς εἰς προηγούμενα τεύχη τοῦ «Ἰλισοῦ», (¹) διά τὸν «Χόντζα» καὶ τὸν «Μπάρμπα Δημήτρη» τῶν Γιαννιτσῶν προφανῶς εἰς ψυχικὴν ὡριμότητα ὀφείλονται.

Τὸ παράγγελμα τοῦ Δελφικοῦ Μαντείου «γνῶθι σ' αὐτόν» ἀναφέρεται εἰς τὴν ἐπίτευξιν τοιαύτης πνευματικῆς τελειώσεως, τὴν ὁποίαν ἐνεφάνισαν μόνον ἐξέχουσαι πνευματικαὶ προσωπικότητες, ὡς εἶναι γνωστὸν ἐξ ἱστορικῶν δεδομένων. Ἡ ἐπίτευξις αὕτη ἀποτελεῖ τὴν λεγομένην «ἐνόρασιν», καθ' ἥν ὁ νοῦς ὁρᾷ πρὸς τὸ κέντρον τῆς ψυχῆς καὶ ἀρύεται ἐκεῖθεν γνώσεις καὶ ἐκ τῆς ἱστορίας τῆς ψυχῆς αὐτοῦ. Σχετικῶς, ὁ θεῖος Ἰησοῦς ἔλεγεν: «Ἐγὼ οἶδα πόθεν ἦλθον καὶ ποῦ ὑπάγω».

Ἡ ἐνόρασις δύναται ἐνίοτε καὶ τεχνητῶς νά ἐπιτυγχάνεται προσκαίρως καὶ μερικῶς διά τοῦ λεγομένου ὑπνωτισμοῦ, ὅπου ὑπάρχουν παραδείγματα ἀναδρομῆς τοῦ ὑπνωτιζομένου εἰς βίους τοῦ προσφάτου παρελθόντος. Ὁ ὑπνωτισμός, ὅμως, ὅστις τόσον ἐπιπολαίως καὶ ἄλλοτε, ἀλλά καὶ σήμερον ἐφαρμόζεται, λίαν ἐλαφρᾷ τῇ συνειδήσει, ἀποτελεῖ προσπάθειαν λίαν ἐπικίνδυνον καὶ ἐπιλήψιμον, διότι ὁ ὑπνωτίζων ἀναιρεῖ τὴν ἐλευθέραν διάθεσιν τοῦ ὑπνωτιζομένου καὶ οὕτω παραβιάζει τὴν συνείδησιν αὐτοῦ. Τοῦτο ὅμως ἀποτελεῖ ἁμάρτημα κατά τῆς Φύσεως, δηλαδὴ ἀναίρεσιν φυσικοῦ δικαιώματος, ὅπερ συνεπάγεται εὐθύνας πνευματικάς ἀγνώστου ἐκτάσεως, ὡς πάντα τά κατά τῆς Φύσεως ἁμαρτήματα. Ὁ φύσει πορευόμενος ἠθικὸς ἄνθρωπος πρέπει ὅθεν ν' ἀπέχῃ τοιούτων προσπαθειῶν τόσον πνευματικῶς ἐπικινδύνων.

(1) Τεύχη 6ον καὶ 7ον

***

Ἐξ ὅσων ἐν συντόμῳ ἐπὶ τοῦ θέματος ἐξετέθησαν, ἐπαρκῶς καταφαίνεται ὅτι ὁ νόμος τῆς μετενσαρκώσεως τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς ἀποτελεῖ μερικὴν περίπτωσιν, θὰ ἠδύνατό τις εἰπεῖν, τοῦ καθολικοῦ καὶ πανισχύρου νόμου τῆς ἐξελίξεως, τὸν ὁποῖον καὶ ἡ ἐπιστήμη ἔχει ὡς ἀντικείμενον σπουδῆς εἰς τάς ὠργανωμένας μορφὰς τῆς Γῆς.

Ὁ νόμος τῆς μετενσαρκώσεως τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς θά ἔδει, ὡς λέγουσι, νά ἐρευνᾶται καὶ ἐν συσχετισμῷ πρὸς τὸν νόμον τοῦ ἀντιπεπονθότος τὸν ὁποῖον καὶ οἱ Πυθαγόρειοι, ἀλλὰ καὶ ἄλλα φιλοσοφικά συστήματα ἐσπούδαζον.

Ὁ νόμος τοῦ ἀντιπεπονθότος (ἐκ τοῦ ἀντί—πάσχω, πάσχω ἀναλόγως τῶν πραχθέντων) εἶναι ὁ νόμος τῆς αἰτιότητος, οὐχὶ μηχανικῶς λειτουργῶν, ἀλλὰ μετά λόγου καὶ δικαιοσύνης, χειριζόμενος ὑπὸ ἀρχῆς πνευματικῆς, τὴν ὁποίαν οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες ἀπεκάλουν Μοίρας.

Ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ νόμου τούτου ἐν συνδυασμῷ μετὰ τοῦ νόμου τῆς μετενσαρκώσεως ἐπὶ τῶν ἀνθρωπίνων ψυχῶν σκοπὸν δὲν ἔχει τὸν κολασμὸν, ἀλλά τὴν ἐπανόρθωσιν τὴν ἐπαναφοράν τῆς ψυχῆς ἐν τῇ φυσικῇ αὐτῆς ὁδῷ πρὸς ἀνέλιξιν καὶ πρόοδον πνευματικήν.

***

Διά τῆς ἐνσυνειδήτου καὶ κατόπιν ἐρεύνης ἀποδοχῆς τοῦ νόμου τῆς μετενσαρκώσεως ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὸν τοῦ ἀντιπεπονθότος ἐξηγοῦνται πλεῖστα ὅσα περιστατικά τοῦ βίου τῶν ἀνθρώπων. Ἀνθρώπων ἀγαθῶν ἀτυχούντων ἢ ἀντιστρόφως ἀνθρώπων μὲ κακίας καὶ ἐλαττώματα εὐτυχούντων. Ἐδῶ πρέπει νά ἀναζητηθῇ ἡ ἐπανορθωτικὴ ἐπέμβασις τῆς ἀρχῆς τῶν Μοιρῶν, ἥτις θέτει εἰς τὴν ψυχὴν τάς

δοκιμασίας ἢ ἀναγνωρίζει κεκτημένα δικαιώματα ἐκ προηγουμένου βίου.

Ἡ ἀποδοχὴ τοῦ νόμου τῆς μετενσαρκώσεως ἔχει ὡς συνέπειαν καὶ τὴν συνειδητὴν ἀναγνώρισιν καὶ ἐφαρμογὴν τοῦ νόμου τῆς ἀδελφότητος τῶν ἀνθρώπων. Διότι, ὡς καὶ ὁ Βουδδισμὸς διδάσκει, δεν γνωρίζομεν ἐὰν ὁ ἄνθρωπος, τὸν ὁποῖον ἀδιαφόρως σήμερον συναντῶμεν εἰς την ζωήν, προϋπῆρξε πρόσωπον προσφιλες ἄλλοτε, δια τὴν ἀπώλειαν τοῦ ὁποίου βαθέως ἐπικράνθημεν.

Ὁ νόμος τῆς μετενσαρκώσεως ἐξηγεῖ, ὡς προείπομεν, πολλα, ἀλλα καὶ την καθολικὴν ἀγάπην καλλιεργεῖ εἰς τας ψυχας τῶν ἀνθρώπων.

Λ. ΠΟΡΦΥΡΑ

Ἀ π ό ψ ε

Ἀπόψε, ἡ γῆ σου εἶν' ὄμορφη—Θέ μου—ὅλη πέρα ὥς πέρα :
τὸ λόφο ρείκια κόκκινα τὸν ἔχουνε στολίσει,
σὰ νᾶναι μιὰ παραμονὴ γλυκειᾶς γιορτῆς, κι ἡ μέρα,
σὰν ἀγαθὸ χαμόγελο κι ἐκείνη ἀργεῖ νὰ σβήσει.

Δεξιά, ζερβὰ στὴ μοναξιὰ τοῦ δρόμου οἱ λεῦκες μένουν
ἀκίνητες στὸ λίγο φῶς· δὲ σειέται ἕνα κλαδί τους,
δὲν τρέμει οὔτ' ἕνα φύλλο τους· ὅπου κι ἂν δεῖς σωπαίνουν
καὶ σὰ μιὰ δέηση βουβή, θαρρεῖς, εἶν' ἡ σιωπή τους.

Κάτω στὰ πλάγια τοῦ βουνοῦ, ποὺ γέρνει βυθισμένο
μέσα στοῦ νέου τὴ σκιά, μέσ' στὴ θολὴ γαλήνη,
τὸ μακρινό τὸ βραδινὸ χωριὸ τ' ἀγαπημένο
σὰν ἄϋλος τόπος γιὰ ψυχὲς ποῦν' ἅγιες ἔχει γίνει

κι ἀπάνω ἐκεῖ δυὸ σύννεφα, λὲς κ' εἶν' ἀσπροντυμένοι
Ἄγγελοι, ποὺ μὲ τ' ἀνοιχτὰ φτερά τους σταματῆσαν
κ' ηὗραν τὴ γῆ τόσ' ὄμορφη καὶ τόσο εὐτυχισμένη,
ποὺ ἐμείναν καὶ τὸν Οὐρανὸ γι' ἀπόψ' ἐλησμονῆσαν...

(«Μουσικὲς φωνὲς»)

Ἡ Ἀδιάκοπη Ἔρευνα

Τοῦ LOWRY AXLEY

ΔΕΝ εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐξαγγείλῃ κανεὶς μιὰ νέα φιλοσοφία — καὶ μόνον ἄν κατορθώσῃ νὰ φωτίσῃ μιὰ φάσι τῆς ἀλήθειας, ἀρκεῖ τοῦτο νὰ τὸν κάμῃ εὐτυχισμένο. Καὶ ὁ ἱεροκήρυξ δὲν ἑρμηνεύει ὁλόκληρο τὸ Εὐαγγέλιο, ἀλλὰ πέρνει μόνον ἕνα θέμα κι αὐτὸ ἀρκεῖ γιὰ νὰ ὁδηγήσῃ τοὺς ἀκροατάς του σὲ κάποια καλύτερη κατανόησι.

Ἡ ἔρευνα λοιπὸν στὴν ὁποίαν ὀφείλει νὰ ἐπιδίδεται ἕνας νεόφυτος, καθὼς ἀναζητεῖ τὸν Ἀπολεσθέντα Λόγον, τοῦ ἐπιβάλλει μιὰ ἐργασία, ἡ ὁποία δὲν θὰ προσφέρῃ σ' αὐτὸν τίποτε ἄλλο ἀπὸ εὐκαιρίες γιὰ καλύτερη κατανόησι σὲ μιὰ προσπάθεια, ἀληθινά, ἀτέλειωτη.

Ὁ Ἐλευθεροτεκτονισμὸς δὲν παρέχει ζακχαρόπηκτα δισκία, οὔτε κάψουλες, πρὸς μετάδοσιν γνώσεων, οὔτε μπορεῖ νὰ διατάξῃ γιὰ κανέναν ἄνθρωπο «μεταβληθήτω» ἀπὸ μιὰ κατάστασι σὲ ἄλλη. Ἡ προθυμία κάθε ἀνθρώπου νὰ ξεκινήσῃ ψάχνοντας ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια πρὸς τὸ ἐσωτερικὸ τῶν πραγμάτων, αὐτὴ καὶ μόνον, εἶναι ἐλπιδοφόρο σημάδι γιὰ τὴν πρόοδό του. Ὅταν γίνεται Διδάσκαλος, πιθανὸν νὰ αἰσθανθῇ ἀπορία, καθὼς τοῦ λέγουν ὅτι τοῦ δίδουν ἕνα «ὑποκατάστατον»· αὐτὸ ἔχει τὴν ἔννοια, ὅτι τοῦ βάζουν στὰ χέρια ἕνα ἐργαλεῖο καὶ μ' αὐτὸ πρέπει νὰ προχωρήσῃ στὴν ἐργασία του.

Σ' ἕνα μικρὸ βιβλίο, «Ἡ Σοφία τοῦ Ταλμοὺδ» τοῦ ραββίνου Μπὲν Μπόξερ, ὁ συγγραφεὺς ἀναφέρει τὴν περικοπή:

> **«Αὐτὸ ποὺ μέσα σου τὸ ἀποστρέφεσαι, μὴν τὸ ἐπιβάλλεις σὲ ἄλλους».**

Εἶναι ἡ συμβουλή, ποὺ ἔδωσε ὁ μέγας ραββῖνος Χιλὲλ σ' ἕνα εἰδωλολάτρη, ὁ ὁποῖος ἤθελε ν' ἀσπασθῇ τὸν Ἰουδαϊσμό, βιαζόταν ὅμως καὶ ἐζήτησε νὰ διδαχθῇ τὸ περιεχόμενο τῆς διδασκαλίας του ἱστάμενος μὲ τὸ ἕνα πόδι. Ὁ Χιλέλ, ἄν καὶ δὲν ἐνθάρρυνε τὴν ἀνυπομονησία, ἱκανοποίησε τὴν αἴτησι τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου γιὰ συντομία καὶ τοῦ ἔδωσε τὴν διδαχή, ἡ ὁποία δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς οὐσία τῆς θρησκείας ἐν γένει γιὰ τὴν ρύθμισι τῶν ἀνθρωπίνων

Ἀπὸ τὸ The New Age, Οὐάσιγκτων

σχέσεων.

Τὸ Λευϊτικὸν λέγει «Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν». Αὐτὴ ἡ διδαχή, ἡ ὁποία συχνὰ ἀναφέρεται ὡς «Χρυσοῦς Κανών», δὲν πρέπει νὰ θεωρηθῇ ταυτόσημη, ἀλλὰ σὲ ἀρνητικὴ μορφή, μὲ τὴν διατύπωσι τοῦ Χιλέλ, διότι ἐκείνη ἐδόθη μόνον σὰν βοήθημα γιὰ τὴν κατανόησι τοῦ Χρυσοῦ Κανόνος. Καθὼς εἶναι γνωστόν, ἡ ἔρευνα γιὰ τὸν Ἀπολεσθέντα Λόγον ἀρχίζει μὲ ὑποκατάστατα, δηλαδὴ μὲ ὁρισμοὺς σὲ κατώτερη κλίμακα. Εἶναι τὰ βοηθητικὰ «ἐργαλεῖα», ποὺ ἀπαιτοῦνται γιὰ τὴν ἔρευνα. Ὁ ἴδιος ὁ ἐρευνητὴς θὰ δώση νόημα σ' αὐτὸ ποὺ θὰ προκύψη ἀπὸ τὴν ἔρευνα.

Οἱ παλαιοὶ ἀλχημισταὶ προσπαθοῦσαν νὰ μεταλλάξουν τὰ ἀγενῆ μέταλλα σὲ χρυσό. Στὴν οὐσία σκοπὸς τῆς ἀλχημείας ἦταν ν' ἀνακαλύψη τὸν φιλοσοφικὸ λίθο, ποὺ ὑπετίθετο ὅτι εἶχε τέτοια δύναμη. Στὸ φῶς τῆς σημερινῆς γνώσεως, μπορεῖ νὰ θεωρηθῇ πὼς οἱ προσπάθειες ἦσαν μάταιες, ἀσχέτως ὅμως τοῦ ὅτι ὁ τελικὸς σκοπὸς ἦταν ἀνέφικτος, τὰ μερικὰ ἀποτελέσματα τῆς ἐρεύνης ἀπέβησαν ἀνεκτιμήτου ἀξίας, ὥστε δὲν μπορεῖ νὰ λεχθῇ πὼς οἱ προσπάθειες πῆγαν ὁλότελα χαμένες.

Ὅταν οἱ Ἱππόται τῆς στρογγύλης τραπέζης τοῦ βασιλέως Ἀρθούρου ξεκίνησαν πρὸς ἀναζήτησιν τοῦ Ἁγίου Ποτηρίου, μόνον ὁ σὲρ Γκάλαχαντ ἐπέτυχε νὰ συλλάβη μιὰν ἀκτίνα ἀπὸ τὸν ἱερὸν κύλικα. Ἐλέγετο ὅτι μόνον ἄτομον ἀναντιρρήτου ἁγνότητος θὰ μποροῦσε νὰ καθήση στὴν Ἐπικίνδυνη Ἕδρα τῆς Στρογγύλης Τραπέζης—τιμὴ καὶ προνόμιο ποὺ ἐπεφυλάχθησαν μόνον στὸν σὲρ Γκάλαχαντ. Οἱ λοιποὶ ἱππόται δὲν μπόρεσαν οὔτε μὲ μιὰ ριπὴ ὀφθαλμοῦ νὰ ἰδοῦν τὸ Ἅγιον Ποτήριον, διότι δὲν συνεκέντρωναν τὶς ἀπαιτούμενες προϋποθέσεις.

Ἡ Φιλοσοφία, ἡ πολυσήμαντη ἀγάπη τῆς σοφίας, δὲν εἶναι συσσώρευσις γνώσεων. οὔτε—ἂς μὴ φανῇ παράξενο—σοφίας. Ἡ Φιλοσοφία εἶναι ἡ ἀγάπη ἑνὸς ἰδεώδους, ποὺ μπορεῖ νὰ μεταβληθῇ στὸ ἀποτέλεσμα μιᾶς ἐρεύνης. Ἐπειδὴ ὅμως ἡ ἔρευνα εἶναι ἀπέραντη, τὰ εὑρήματά μας ἀποτελοῦν ἁπλῆ προσέγγισι στὸ ἰδεῶδες. Τέτοιας φύσεως εἶναι καὶ ὁ Ἐλευθεροτεκτονισμός, διότι ὁ ἐρευνητὴς ἀγωνίζεται πάντοτε νὰ φθάση ἕνα ἰδεῶδες.

Τὰ μυστικὰ τοῦ Ἐλευθεροτεκτονισμοῦ ποὺ περιέχονται στὶς τελετουργίες τοῦ τυπικοῦ ἔργου του εἶναι μυστικά, ποὺ μπορεῖ ν' ἀφομοιωθοῦν ἀπὸ κάθε νοήμονα ἄνθρωπο. Περισσότερο δύσκολα εἶναι τὰ πραγματικὰ μυστικὰ τοῦ Ἐλευθεροτεκτονισμοῦ, τὰ ὁποῖα ὁ ἐρευνητὴς ὀφείλει ν' ἀνακαλύψη ἀφοῦ ἐξασφαλίση ἀπὸ τὸ τελετουργικὸ ἔργον μέρος τὸν ἀναγκαῖον ἐξοπλι-

σμό. Αὐτὰ τὰ μυστικὰ ἀποκαλύπτονται μόνον σ' ἐκείνους ποὺ εἶναι πρόθυμοι νὰ καταβάλουν τὸ ἀντίτιμο, ὄχι σὲ χρῆμα, ἀλλὰ σὲ νοήμονα προσπάθεια καὶ κατανόησι.

«... ζητεῖτε καὶ εὑρήσετε. Κρούετε καὶ ἀνοιγήσεται ὑμῖν». Αὐτὴ τὴν ἀρχὴ πρέπει νὰ χρησιμοποιῇ ὁ ἐρευνητὴς ἐὰν θέλη νὰ ἐλπίζη νὰ προσεγγίση τὴν ἀνακάλυψι τοῦ Ἀπολεσθέντος Λόγου. Εἶναι παρότρυνσις καὶ ὑπόσχεσις.

Στὸν «Ἀνδρέα ντὲλ Σάρτο», ὁ Ρόμπερτ Μπράουνιγκ συνοψίζει τὴν φιλοσοφία τοῦ ἰδεαλισμοῦ σ' αὐτὲς τὶς γραμμες :

Ἄχ, νὰ μποροῦσε ὁ ἄνθρωπος
νὰ πιάση κάτι παραπάνω
μέσα στὴ φούχτα του!
Κι ὅμως εἶναι ἀπέραντος
ὁ οὐρανός!...

Τὸ ἀνθρώπινο πνεῦμα ζητάει πάντοτε κάτι τὸ συγκεκριμένο καὶ τὸ συνοπτικό, ἀντὶ τοῦ ἀφηρημένου καὶ τοῦ δυσνόητου. Καθὼς ὁ ὑποψήφιος τοῦ Ραββίνου Χιλέλ, ἔτσι καὶ ὁ αἰτῶν ζητάει μιὰ διατύπωσι σὲ λίγες λέξεις. Καὶ γιὰ ν' ἀνταποκριθοῦν σ' αὐτὴ τὴν οἰκουμενικὴ ἀνθρώπινη ἐπιθυμία, διδάσκαλοι τῶν διαφόρων θρησκειῶν προσπάθησαν νὰδώσουν σὲ ἁπλὸ λεκτικὸ τοὺς θεμελιώδεις κανόνες συμπεριφορᾶς, ποὺ μποροῦν νὰ κατανοηθοῦν εὔκολα. Τὸ ἀποτέλεσμα τῆς προσπαθείας αὐτῆς εἶναι ὁ Χρυσοῦς Κανών, ἤτοι σύνοψις τῆς κυρίας διδαχῆς τῶν διαφόρων θρησκειῶν τοῦ κόσμου. Μιὰ τέτοια συλλογὴ ἔκαμε ὁ Μιρζὰ Ἀχμὲτ Σοράμπ, Πέρσης διδάσκαλος, ποὺ παρουσιάζει τὶς θρησκεῖες διαφόρων λαῶν καὶ διαφόρων ἐποχῶν νὰ διδάσκουν πρακτικὰ τὴν ἴδια ἰδέα. Καὶ νά:

Χριστιανισμός: Ὑπάρχουν δύο κύριες ἐκφράσεις στὴν Καινὴ Διαθήκη. Ὁ Ματθαῖος (Ζ´ 12) ἀναφέρει: «Πάντα οὖν ὅσα ἂν θέλητε ἵνα ποιῶσιν ὑμῖν οἱ ἄνθρωποι, οὕτω καὶ ὑμεῖς ποιεῖτε αὐτοῖς». Μὲ ἐλαφρὰ διαφορετικὸ λεκτικὸ ἡ ἴδια ἰδέα ἐκφράζεται στὸν Λουκᾶ (ΣΤ´ 31): «Καθὼς θέλετε ἵνα ποιῶσιν ὑμῖν οἱ ἄνθρωποι, καὶ ὑμεῖς ποιεῖτε αὐτοῖς ὁμοίως».

Κομφουκιανισμός: Ὁ ἱδρυτὴς αὐτῆς τῆς θρησκείας διετύπωσε τὸν κανόνα ἀρνητικά: «Ὅ,τι δὲν ἐπιθυμεῖς νὰ πράξουν εἰς ἐσέ, μὴ τὸ πράξῃς εἰς ἄλλους».

Ἰουδαϊσμός: «Καὶ ἐδῶ ὁ Χρυσοῦς Κανὼν διατυπώνεται στὴν ἀρνητικὴ μορφή του καὶ μοιάζει μὲ τὴν προηγούμενη διατύπωσι: «Ὅσα οὐκ ἐπιθ μεῖς νὰ πράξῃ ὁ γείτων σου εἰς σέ, μὴ πράξῃς εἰς αὐτόν».

Ἰνδουϊσμός: «Ὁ ἀληθὴς κανὼν εἶναι νὰ πράττῃς εἰς τοὺς ἄλλους, ὅπως θὰ ἔπραττες διὰ τὸν ἑαυτόν σου».

Βουδδισμός: «Ὀφείλει κανεὶς νὰ ζητῇ χάριν τῶν ἄλλων τὴν εὐτυχίαν, τὴν ὁποίαν ἐπιθυμεῖ διὰ τὸν ἑαυτόν του τὸν ἴδιον».

Παρσισμός, ἢ Ζωρο-

αστρισμός: «Πράττε ὅπως θέλεις νὰ σοῦ πράττουν».

Ἰσλαμισμός: Ἐδῶ εἶναι διαφορετικὴ ἡ διατύπωσις. «Μὴν ἐπιτρέπῃς εἰς κανένα νὰ μεταχειρισθῇ ἀδελφόν, κατὰ τρόπον ὁ ὁποῖος δὲν θὰ τοῦ ἦτο ἀρεστός».

Ζαϊνισμός: «Στὴν εὐτυχία καὶ τὸν πόνο, τὴν χαρὰ καὶ τὴν θλῖψι, πρέπει νὰ βλέπουμε ὅλα τὰ πλάσματα, καθὼς βλέπουμε τὸν ἑαυτό μας».

Ταοϊσμός: «Βλέπε τὸ κέρδος τοῦ πλησίον σου σὰν δικό σου κέρδος, καὶ τὴν ἀπώλεια τοῦ πλησίον σου σὰν δική σου ἀπώλεια».

«Σικισμός: «Καθὼς θὰ ἔκρινες τὸν ἑαυτό σου, κρίνε τοὺς ἄλλους. Ἔτσι θὰ γίνῃς μέτοχος τοῦ οὐρανοῦ».

Ὁ Ἄλμπερτ Πάϊκ, ὁ μεγάλος Τέκτων μελετητής, προτείνει μιὰ ἐλαφρὰ ἀλλαγὴ λεκτικοῦ καὶ τὴν προσθήκη τῆς φράσεως «ὑπὸ τὰς ἰδίας συνθήκας». Ἡ ἀκόλουθη διατύπωσις περιέχει καὶ τὴν ἀλλαγὴ καὶ τὴν προσθήκη: «Θὰ πρέπει πάντοτε νὰ πράττουμε στοὺς ἄλλους αὐτὸ τὸ ὁποῖον, ὑπὸ τὰς ἰδίας περιστάσεις, θὰ ηὐχόμεθα καὶ θὰ ἐδικαιούμεθα νὰ εὐχώμεθα, νὰ πράξουν οἱ ἄλλοι σ' ἐμᾶς».

Τὰ δεσπόζοντα σημεῖα μερικῶν θρησκειῶν φανερώνουν τὰ κύρια χαρακτηριστικά των. Τοῦ Χριστιανισμοῦ εἶναι ἡ ἀγάπη. Ὁ Κομφουκιανισμὸς ὑπογραμμίζει τὴν μετάνοια. Ὁ Ἰσλαμισμὸς εἶναι ἡ θρησκεία τῆς ὑποταγῆς στὴν θέλησι τοῦ Θεοῦ. Ἡ ὑπέρτατη ἰδέα τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ εἶναι ἡ δικαιοσύνη. Ὁ Ἰνδουϊσμὸς ὑποστηρίζει τὴν ἰδέα τῆς Θείας Παρουσίας σὲ ὅλη τὴ Φύσι. Ὁ Βουδδισμὸς ἐξυψώνει τὴν παραίτησι. Ὁ Ζωροαστρισμὸς ἐκφράζει ὡς ἀνώτερη ἰδέα τὴν ἁγνότητα.

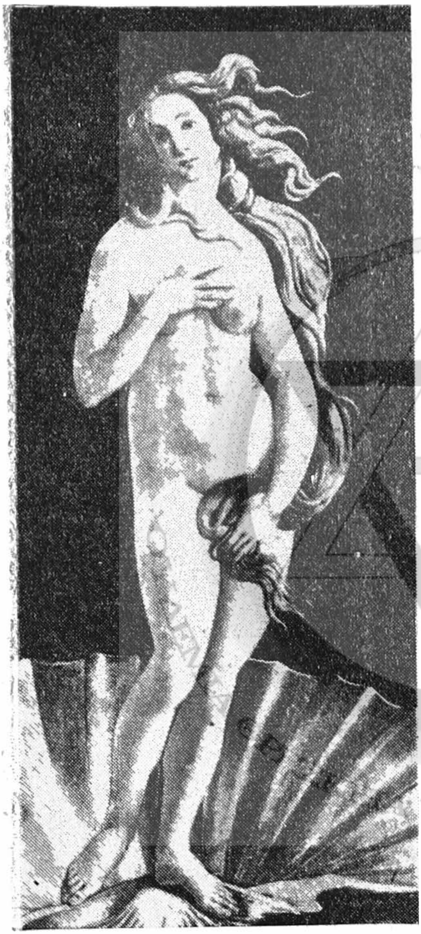
Σύμφωνα μὲ τὰ λόγια τοῦ Ἄγγλου συγγραφέως Τζῶρτζ Ἔλλιοτ:

Ἀναπτυσσόμενη σκέψις ὁδηγεῖ σὲ ἀναπτυσσόμενη ἀποκάλυψι.

Τὰ λόγια αὐτὰ εἶναι ἔνδειξις γιὰ τὴν πορεία τοῦ ἐρευνητοῦ, ὁ ὁποῖος ἀναζητεῖ τὸν Ἀπολεσθέντα Λόγον καὶ ἐπιθυμεῖ νὰ προσεγγίσῃ τὸν σκοπό του. Πρόκειται γιὰ μιὰ ἀδιάκοπη πορεία, γιὰ μιὰ ἔρευνα διαρκῶς ἀτέλειωτη.

Ἀπὸ τὰς Ἑλληνικὰς Μυστηριακὰς Παραδόσεις

Η ΘΕΑ ΑΦΡΟΔΙΤΗ

«Γέννησις τῆς Ἀφροδίτης» στὰ νερὰ τῆς Κύπρου.

Ἀπόσπασμα ἀπὸ τὸ περίφημο ἔργο τοῦ Botticelli (Μουσεῖον Φλωρεντίας).

Τοῦ ἀειμνήστου ΣΠΥΡΙΔΩΝΟΣ ΝΑΓΟΥ—Ὁμιλία σ' ἐκδρομὴ τοῦ Ἀρχαιοφίλου Ὁμίλου.

Η Θεὰ τοῦ Κάλλους εἶναι μία ἀπὸ τὰς πλέον ζωηρὰς ἀλληγορικὰς παραστάσεις τῆς Ἑλληνικῆς Θρησκείας. Ἀναφέρεται εἰς γεγονότα τῆς δημιουργίας τῶν μορφῶν τῆς φύσεως, τῆς ἀνθρωπίνης ὑπάρξεως καὶ εἰς τὰς λειτουργίας τοῦ δρῶντος ὑπεράνω ἡμῶν πνεύματος. Ὅ,τι ἀναφέρεται εἰς τοὺς νόμους τούτους τῆς φύσεως θὰ τὸ διακρίνωμεν εὐθὺς ὡς ἐξετάσωμεν τὴν γενεαλογίαν της.

Ἡ Ἀφροδίτη, κατὰ τὰς παραδόσεις τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων, ἦτο θυγάτηρ τοῦ Οὐρανοῦ καὶ τῆς Θαλάσσης, τοῦ Οὐρανοῦ καὶ τῆς Ἡμέρας, τοῦ Κρόνου καὶ τῆς Εὐρυνόμης, τοῦ Διὸς καὶ τῆς Διώνης. Ἐπίσης ἐλέγετο, ὅτι προῆλθεν ἐξ ὠοῦ περιστερᾶς, πεσόντος ἐξ οὐρανοῦ εἰς τὴν γῆν.

Κατὰ τὴν πρώτην ἐκδοχὴν ἐγεννήθη ἐκ τοῦ ἀφροῦ τῆς θαλάσσης, ὅταν ἐρρίφθησαν ἐντὸς αὐτῆς τὰ ἀποκοπέντα ὑπὸ τῆς φοβερᾶς Ἅρπης τοῦ Κρόνου μόρια τῆς ἀνδρότητος τοῦ Οὐρανοῦ. Εὐθὺς μετὰ τὴν γέννησίν της, πλέουσα ἐπὶ τῶν κυμάτων ἐντὸς ὀστράκου, ἔφθασε τὸ πρῶτον εἰς Κύθηρα καὶ ἔπειτα εἰς Κύπρον, ὅπου περιεποιοῦντο αὐτὴν ὡς τροφοὶ αἱ Ὧραι.

Κατὰ τοὺς ἀρχαίους μύστας τὰ ἀποκοπέντα μόρια τῆς ἀνδρότητος τοῦ Οὐρανοῦ συμβολίζουν σπερματικὸν τύπον, ὁ ὁποῖος, μεταφερόμενος διὰ τῆς οὐσίας τοῦ αἰθέρος εἰς τὴν θάλασσαν, ἀποκτᾶ ἐκεῖ μορφήν. Ὁ Κρόνος εἰκονίζει τὸν Χρόνον καὶ ἡ Ἅρπη τὰ διὰ τοῦ χρόνου ἐμφανιζόμενα σπέρματα τοῦ

Ἀπὸ τὸν «Πυθαγόρα», Ἀπρ. 1930

Οὐρανοῦ. Ἐπίστευον, δηλαδή, ὅτι αἱ δυναμικαὶ ἰδιότητες, αἱ προκαλοῦσαι τὴν σύστασιν τῶν μορφῶν, προέρχονται ἐκ τῶν ἐπιδράσεων τοῦ Οὐρανοῦ πρὸς τὴν Γῆν, καὶ ὅτι αἱ ἐπιδράσεις αὗται δίδουν πρὸς τὴν οὐσίαν τῆς Γῆς, μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ φωτὸς τῆς ἡμέρας, τὸν τόνον νὰ ἐνεργῇ κατὰ τρόπον συντελοῦντα εἰς τὴν διάπλασίν της καὶ εἰς τὴν κατὰ μέρος ὀργάνωσίν της εἰς μορφάς.

Ἡ δημιουργικὴ αὕτη ἐργασία, κατὰ τοὺς ἀρχαίους μύστας, ἐγένετο τῇ βοηθείᾳ τῆς οὐσίας τοῦ αἰθέρος. Πῶς ὅμως, δὲν γνωρίζομεν σήμερον. Ἴσως τὰ κατερχόμενα ἐξ Οὐρανοῦ πρὸς τὴν Γῆν κύματα τοῦ αἰθέρος μίγνυνται μὲ τὰ μὴ συναποτελέσαντα ἀκόμη μορφὰς ὑλικὰ ἄτομα. Ἐκ τῆς μίξεως δὲ ἐπέρχεται ἡ συνεργασία των ἢ ἂν τοῦτο δὲν γίνεται, τὰ ἐξ Οὐρανοῦ κύματα ἐπιδροῦν κατὰ τοιοῦτον τρόπον ἐπὶ τοῦ ὑπάρχοντος μεταξὺ τῶν ὑλικῶν ἀτόμων αἰθέρος, ὥστε νὰ τὸν ἐξαναγκάζουν εἰς ὡρισμένας ἐνεργείας, συντρεχούσας τὴν συγκρότησιν τῶν μορφῶν.

Τὰ ἐξ Οὐρανοῦ προερχόμενα κύματα εἶναι διαφόρου ἐντάσεως. Εἶναι ἀνάλογα πρὸς τὴν θέσιν καὶ τὴν κίνησιν τῶν διαφόρων σωμάτων τοῦ πλανητικοῦ μας συστήματος, τὰ ὁποῖα κινοῦνται συνεχῶς. Ἐπὶ πλέον ὁ αἰθήρ, ὁ ὁποῖος συνδέει τὰ ἄτομα τῆς ὕλης, δὲν ἐνεργεῖ εἰς ἑκάστην μορφὴν μὲ τὴν ἰδίαν ἔντασιν καὶ τὸν ἴδιον τρόπον. Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν χωρίζεται καὶ διακρίνεται ἡ εἰδικότης τῶν μορφῶν, ὁ ἀτομικός των τύπος, ὁ διαιωνιζόμενος καὶ ἐξελισσόμενος εἰς τὴν φύσιν. Τὸν ἀτομικὸν τοῦτον μορφικὸν τύπον συμβολίζει ἡ Θεὰ τοῦ Κάλλους.

Ὁ συμβολιζόμενος ὑπὸ τῆς Θεᾶς Ἀφροδίτης τύπος τῶν μορφῶν εἶναι ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον διακρίνομεν εἰς τοὺς διαιωνιστικοὺς πυρῆνας καὶ εἰδικώτερον ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον συνδέει τὰ ὑλικὰ στοιχεῖα, τὰ ἀποτελοῦντα αὐτάς. Δὲν εἶναι ὅμως τὸ πρωταρχικὸν πῦρ, τὸ ἀλληγορούμμενον ὑπὸ τοῦ Θεοῦ Διός, ἀλλὰ μία ἀπὸ τὰς θαυμασιωτέρας ἐμφανίσεις του.

Ἑτέρα ἐμφάνισις τοῦ πρωταρχικοῦ πυρὸς εἶναι ἡ μετὰ τῶν ὑλικῶν στοιχείων ἐπαφή του, ἐκ τῆς ὁποίας ἔρχεται εἰς τὸ εἶναι του τὸ ὑλικὸν πῦρ, τὸ ἀλληγορούμενον ὑπὸ τοῦ Θεοῦ Ἡφαίστου συζύγου τῆς Θεᾶς τοῦ Κάλλους.

* * *

Κατὰ τὰς δοξασίας τῶν ἀρχαίων μυστῶν, ὅλαι αἱ ἀλλοιώσεις τῶν μορφικῶν πλασμάτων καὶ οἱ μετασχηματισμοὶ τῶν στοιχείων, τὰ ὁποῖα ἀποτελοῦν αὐτά, ὀφείλονται κυρίως εἰς τὰς δύο διαφορετικάς, ἀπὸ ἀπόψεως ἐνεργείας, ἐμφανίσεις τοῦ πρωταρχικοῦ πυρός, τὰς ἀλληγορουμένας ὑπὸ τῶν Θεῶν Ἡφαίστου καὶ Ἀφροδίτης. Τοῦτο δὲ καταφαίνεται, ἐὰν προσέξωμεν τὰς ἀλληγορίας τῶν Θεῶν Διός, Ἥρας, Ἡφαίστου, Ἄρεως, Ἀφροδίτης καὶ τῶν τέκνων της Ἔρωτος καὶ Ἁρμονίας.

Ἡ συνεργασία τοῦ Θεοῦ Διός, πρωταρχικοῦ πυρός, καὶ τῆς Θεᾶς Ἥρας, ὑλικῆς οὐσίας, ἔχει ὡς ἀποτέλεσμα τὸ ὑλικὸν πῦρ, τὸν Θεὸν Ἥφαιστον καὶ τὴν παραγομένην κίνησιν, τὸν Θεὸν Ἄρην. Ἀκολούθως ἡ συνεργασία τῆς κινήσεως, τοῦ Θεοῦ Ἄρεως καὶ τοῦ τύπου τῶν μορφῶν, τῆς Θεᾶς Ἀφροδίτης, δημιουργεῖ τὰ τέκνα των Ἔρωτα καὶ Ἁρμονίαν.

Τὰ δύο ταῦτα τέκνα τῶν Θεῶν ἔρχονται εἰς τὸ εἶναί των ἐκ τῆς ἀδιαχωρίστου πλέον ἑνώσεως τῆς κινήσεως καὶ τοῦ μορφικοῦ τύπου, ἢ καλύτερον, ἐκ τῆς ἐνεργείας τοῦ τύπου τῶν μορφῶν καὶ τῆς κινήσεως τῶν ὑλικῶν στοιχείων, τῶν συντρεχόντων εἰς τὴν δημιουργίαν τῆς ὑλικῆς μορφῆς.

Διὰ τὴν ἐπίτευξιν τῶν μεγάλων τούτων ἀποτελεσμάτων τῆς Θεᾶς Ἀφροδίτης καὶ τοῦ Θεοῦ Ἄρεως τὰ μέγιστα ὑποβοηθεῖ ὁ Θεὸς Ἥφαιστος διὰ τῆς ἰσχύος του. Περιβάλλει ἀμφοτέρους τοὺς Θεοὺς μὲ τὸ χρυσοῦν του δίκτυον, τὸ ὁποῖον ἀλληγορεῖ, ὅτι μετὰ τὴν ἐκδήλω-

σιν τοῦ ὑλικοῦ πυρὸς οὐδέποτε θὰ ἐπέλθῃ χωρισμὸς μεταξὺ τοῦ τύπου τῶν μορφῶν καὶ τῆς κινήσεως τῶν ὑλικῶν στοιχείων. Ἀντιθέτως τα δύο ταῦτα ἀμοιβαίως θὰ ἐξελίσσωνται εἰς θειοτέρας ἐνεργείας καὶ θα δημιουργοῦν τελειοτέρους κόσμους.

Τὰ ἀνωτέρω εἰκάζομεν καὶ ἐκ σωζομένου ἀποσπάσματος ὕμνου τῶν Ὀρφικῶν πρὸς τὴν Θεάν τοῦ Κάλλους, ὁ ὁποῖος λέγει: «Πάντα γάρ ἐκ σέθεν ἐστίν, ὑποζεύξαο δὲ κόσμον καὶ κρατεῖς τρισσῶν Μοιρῶν, γέννας δὲ πάντα, ὅσα τ' ἐν Οὐρανῷ ἔστι καὶ ἐν γαίῃ πολυκάρπῳ, ἐν πόντω τε, βυθῷ τε, σεμνὴ βάκχοιο πάρεδρε» ( ).

Καὶ ὁ Αἰσχύλος εἰς τάς «Δαναΐδας» του λέγει περὶ τῆς Θεᾶς τοῦ Κάλλους τὰ ἑξῆς: «Ἐρᾷ μὲν ἁγνὸς Οὐρανὸς τρῶσαι χθόνα, Ἔρως δὲ γαίαν λαμβάνειν γάμου τυχεῖν, ὄμβρος δ' ἀπ' εὐνάεντος οὐρανοῦ πεσών, ἔκυσε γαίαν· ἡ δὲ τίκτεται βροτοῖς, μήλων τε βοσκάς καὶ βίον Δημήτριον» (²).

Ἡ Θεά τοῦ Κάλλους, κατ' ἄλλην παράδοσιν, προῆλθεν ἐξ ᾠοῦ περιστερᾶς, πεσόντος ἐξ Οὐρανοῦ εἰς τὴν Γῆν.

Κατά τους ἀρχαίους μύστας τὸ ᾠὸν τῆς περιστερᾶς συμβολίζει ἀκτῖνα ἀγνοῦ φωτός, ἡ ὁποία εἰσχωρήσασα εἰς τὴν λειτουργίαν τῆς ψυχῆς τῶν ὄντων καὶ συνδυασθεῖσα μὲ τάς ἰδικάς της δυνάμεις, ἐπέτυχε τὴν δημιουργίαν τοῦ τύπου τοῦ ἀνθρωπίνου ὀργανισμοῦ. Διά τῆς ἀκτῖνος τοῦ φωτὸς τούτου ἡ ψυχὴ κατώρθωσε να φέρῃ περισσότερον πρὸς τὸν ὀργανισμὸν τάς δυνάμεις της, αἱ ὁποῖαι διεμόρφωσαν τὰ κέντρα τῆς νοήσεως, τα συντελέσαντα εἰς τὴν διάπλασιν τῶν αἰσθήσεων.

Τώρα ποῖα εἶναι τά κυματα τοῦ οὐρανίου φωτός, τα ὁποῖα ἔφερον τὸ δῶρον τοῦτο πρὸς τὴν ψυχὴν τῆς Γῆς, διά νὰ δυνηθῇ να ἐμφανίσῃ ἑαυτὴν εἰς τὴν ἀνθρωπίνην μορφήν, καὶ νά ἐξωτερικεύσῃ τάς θαυμασίας ἰδιότητας τοῦ πλέον διανοουμένου ὄντος τῆς φύσεως; Τοῦτο δὲν τὸ γνωρίζω. Ἐάν ὅμως συνδυάσωμεν τὰ νοήματα τῆς ἑρμηνευθείσης ἐν ἀρχῇ γενεαλογίας, μὲ τὰ νοήματα τῆς παρούσης, ἀκοπώτερον θά κατανοήσωμεν τὴν ἔννοιαν, τὴν ὁποίαν ἔχουν ἐπὶ τῆς ἀνθρωπίνης ὑπάρξεως οἱ Θεοὶ Ἄρης καὶ Ἥφαιστος, ὡς καὶ τὴν ἔννοιαν τῆς συνεργασίας των μετά τῆς Θεᾶς τοῦ Κάλλους. Ἡ τοιαύτη δὲ κατανόησις θὰ μᾶς προαγάγῃ πρὸς σαφῆ διάγνωσιν τοῦ ρόλου, τὸν ὁποῖον ὑποδύονται ἐπὶ τῆς ἀνθρωπίνης μορφῆς τά τέκνα τῆς Θεᾶς τοῦ Κάλλους καὶ τοῦ Θεοῦ Ἄρεως, ὁ Ἔρως καὶ ἡ Ἁρμονία.

* * *

Ἡ Ἀφροδίτη, κατά τὴν Ἑλληνικὴν παράδοσιν, εἶναι καὶ θυγάτηρ τοῦ Θεοῦ Διός καὶ τῆς Νύμφης Διώνης.

Ἡ ἀλληγορία τῆς παραδόσεως ταύτης ἀναφέρεται εἰς τὸν πνευματικὸν κόσμον, διότι περιγράφει τὴν φύσιν τῶν Θεῶν καὶ τάς σχέσεις των πρὸς τάς νύμφας ψυχάς τῆς Γῆς. Πρὸ παντός εἰκονίζει τὸ ἔργον τοῦ μεταμορφουμένου Θεοῦ τοῦ Ὀλύμπου Διός, τὸ ἀναφερόμενον εἰς τάς προσπαθείας του, ὅπως δώσῃ πρὸς τὴν ψυχὴν τῆς Γῆς τὸ φῶς διά νὰ ἐλευθερωθῇ ἐκ τοῦ σκότους τοῦ Ἅδου.

Τοῦτο προσεπάθουν νά κατανοήσουν καλῶς οἱ Ἕλληνες μύσται. Διότι ἄνευ τῆς γνώσεως τῶν ὑπὸ τῆς γενεαλογίας ταύτης εἰκονιζο-

(1) «Διότι ὅλα ἀπὸ σὲ προέρχονται, ὅλον δὲ τὸν κόσμον ὑπήγαγες ὑπὸ τον ζυγόν σου καὶ εἶσαι κυριαρχος τῶν τριῶν Μοιρῶν, ἐγέννας δὲ ὅλα, καὶ ὅσα εἶναι εἰς τον οὐρανὸν καὶ εἰς τὴν πολυκαρπον γῆν, καὶ εἰς την θάλασσαν και εἰς τον βυθόν, σεμνὴ πάρεδρε τοῦ Βαχχου».

(2) «Ἐπιθυμεῖ μὲν ὁ ἁγνὸς (καθαρὸς) αἰθὴρ νὰ γονιμοποιήσῃ τὴν Γῆν, ἐπιθυμία δὲ τὴν Γῆν καταλαμβάνει νὰ τύχῃ γάμου. Ὄμβρος δὲ ἀπὸ τοῦ ἐρῶντος Οὐρανοῦ πεσὼν κατέστησε τὴν Γῆν καρποφόρον. Αὕτη δὲ γεννᾷ εἰς τοὺς θνητοὺς βοσκάς προβάτων καὶ βίον τῆς Δήμητρος (σιτηρά)».

μένων, καθίστατο ἀδύνατος ἡ κατανόησις τῆς τύχης τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς πέραν τοῦ ἀνθρωπίνου κόσμου. Ἀλλ' ἵνα ἡ κατανόησίς των συντελεσθῇ πλήρως ἔδει οἱ μύσται νὰ μάθουν πρότερον σαφῶς τὴν ὅλην λειτουργίαν τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς ἐπὶ τοῦ ἀνθρωπίνου ὀργανισμοῦ, καὶ νὰ διακρίνουν τὰς τάσεις καὶ προσταθείας της, ὅπως ἐλευθερωθῇ τοῦ ἀνθρωπίνου περιβάλλοντος.

Τὴν πραγματικὴν σημασίαν τῶν εἰκονιζομένων ὑπὸ τῆς Θεᾶς τοῦ Κάλλους ἐν τῇ γενεαλογίᾳ ταύτῃ μαντεύομεν μόνον. Διότι διὰ νὰ κατανοήσῃ τις τὴν ἔννοιάν των, θὰ ἀπητεῖτο μακρὰ καὶ ἐμπεριστατωμένη μύησις, τὴν ὁποίαν θὰ ἔπρεπε νὰ καθοδηγοῦν πεφωτισμένοι Ἱεροφάνται τῶν ἀληθειῶν τῆς Φύσεως.

Τὸ τέκνον τοῦ Θεοῦ Διὸς καὶ τῆς Νύμφης Διώνης εἶναι προωρισμένον νὰ κατανοηθῇ μόνον ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι προσήγγισαν καὶ διέγνωσαν τὰς λειτουργίας τῆς πνευματικῆς φύσεως καὶ τὰς σχέσεις της πρὸς τὸν διέποντα τοὺς κόσμους Θεόν. Γνωρίζομεν ὅμως ὅλοι μας, ὅτι ἡ Θεὰ τοῦ Κάλλους εἶναι ἡ πρόγονος τοῦ Θεοῦ Διονύσου, εἶναι ἡ μήτηρ τῆς Νύμφης Ἁρμονίας, συζύγου τοῦ Βασιλέως Κάδμου, τοῦ εἰκονίζοντος ἐν τῇ Ἑλληνικῇ παραδόσει τὸ Φῶς τοῦ Ἡλίου, συνεπείᾳ τοῦ ὁποίου ἐνεργεῖ ὁ νοητικὸς ἀνθρώπινος κόσμος καὶ εὑρίσκει ἡ ψυχὴ τοῦ φυσικοῦ κόσμου τὴν ὁδὸν τῶν ἀτελευτήτων μεταμορφώσεών της.

Ἡ Θεὰ Ἀφροδίτη ἡνωμένη μετὰ τοῦ Ἄρεως καὶ περιβεβλημένη μετ' αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ χρυσοῦ δικτύου τοῦ Θεοῦ Ἡφαίστου, οὐ μόνον φανερώνει τὴν δημιουργίαν τῆς πνευματικῆς ἀτομικότητος, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐσαεὶ ἀναλλοίωτον διατήρησίν της εἰς τὸν ἄπειρον κόσμον. Εἰκονίζει τὸ θεμέλιον, ἐπὶ τοῦ ὁποίου στηρίζονται αἱ μεταμορφώσεις τοῦ πνεύματος εἰς τὸν ἄπειρον χρόνον, δυνάμει τῶν ὁποίων καὶ ἡ νόησις καὶ ἡ συναισθηματικότης του ἐκτείνονται.

Τὸ τέκνον τῆς Θεᾶς Ἀφροδίτης καὶ τοῦ Θεοῦ Ἄρεως, ὁ Ἔρως, ὁ ἐπὶ τοῦ πνευματικοῦ ἐπιπέδου ἐνεργῶν, ἀποτελεῖ τὴν θαυμασιωτέραν εἰκόνα τοῦ ἀνελισσομένου νοητικοῦ κόσμου, τοῦ καθισταμένου ὁλονὲν θειοτέρου, ἀλλὰ καὶ τὸ ἐξασφαλίζον μέσον τῆς ἄνευ τέρματος προόδου τοῦ πνεύματος τῆς φύσεως.

Ἡ Θεὰ Ἀφροδίτη ἀπέκτησε καὶ ἄλλο περίλαμπρον τέκνον μετὰ τοῦ Θεοῦ τοῦ πνεύματος Ἑρμοῦ, τὸν Ἑρμαφρόδιτον. Ἡ ἔννοια τοῦ Ἑρμαφροδίτου βεβαίως δὲν εἶναι ἐκείνη, τὴν ὁποίαν διακρίνομεν εἰς τὰς ἀνωμάλους ἐνεργείας τῆς ζωϊκῆς φύσεως, ἀλλ' ἄλλη, ἀναφερομένη εἰς τὰς ἐκδηλώσεις τοῦ προαχθέντος ἀνθρωπίνου πνεύματος. Ἡ συγκέντρωσις τῶν ἰδιοτήτων τοῦ ἄρρενος καὶ τοῦ θήλεος εἰς μίαν ἀνθρωπίνην, ἢ πνευματικὴν προσωπικότητα, εἶναι ἴσως ἡ ἀπαρχὴ τῆς ἀποθεώσεως.

Ἀνέφερα τὰ περὶ τῆς Θεᾶς τοῦ Κάλλους μὲ τὴν πεποίθησιν, ὅτι ὑπάρχουν ἀλήθειαι, τὰς ὁποίας πρέπει οἱ ἐλευθέρως σκεπτόμενοι νὰ ἐρευνήσουν. Ἡ δὲ τοιαύτη ἔρευνα, ἔχω τὴν βεβαιότητα, ὅτι θὰ ἀποδώσῃ μέγιστα ὠφελήματα. Οὐ μόνον θὰ μᾶς δημιουργήσῃ τὴν σκέψιν ν' ἀπονείμωμεν τὴν προσήκουσαν εὐλάβειαν πρὸς τοὺς γίγαντας τοῦ ἀρχαίου Ἑλληνικοῦ πνεύματος, οἱ ὁποῖοι ἔφεραν τόσον ἐπιτυχῶς θείας γνώσεις περὶ φύσεως καὶ πνεύματος εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς ἀνθρωπίνης σκέψεως, ἀλλὰ καὶ θὰ μᾶς ὠθήσῃ νὰ χωρήσωμεν εἰς τὸ ἐπίπεδον τῆς διανοήσεως τῶν προγόνων μας.

Τὰ μεγαλουργήματα τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος δὲν πρέπει νὰ μᾶς ἀφήνουν ἀσυγκινήτους, διότι αὐτὰ καὶ μόνα ἐξασφαλίζουν τὴν πρόοδον τοῦ πνεύματος ἡμῶν καὶ μᾶς ὠθοῦν εἰς τὴν ὁδὸν τῆς γαλήνης καὶ τῆς εὐδαιμονίας.

Ὑποθῆκαι τοῦ Σπυρ. Νάγου

Ὁ ἄνθρωπος πρέπει να γνωρίση τὸν ἑαυτόν του καὶ τὸν σκοπὸν καὶ λόγον τῆς ὑπάρξεώς του.

Νὰ κατορθώση νὰ ἀπαλλαγῇ ἀπὸ τὰ πάθη καὶ τὰ διάφορα ὀλέθρια ἐγωιστικὰ ἐλαττώματα.

Νὰ γνωρίση νὰ σέβεται καὶ νὰ προσαρμοσθῇ πρὸς τοὺς Θείους Νόμους τῆς Φύσεως.

Νὰ διδαχθῇ νὰ λατρεύη τὴν Φύσιν καὶ νὰ ζῇ σύμφωνα πρὸς ταύτην.

Νὰ ἀντιληφθῇ ποῦ καὶ πρὸς ποίους ὁρίζοντας κατευθύνουσιν οἱ Νόμοι τῆς Φύσεως τὸ πνεῦμα τοῦ ἀνθρώπου.

Νὰ μάθῃ νὰ σέβεται καὶ νὰ προστατεύῃ τὴν κοινωνικὴν καὶ πολιτικὴν ἐλευθερίαν τοῦ ἀνθρώπου, καθὼς καὶ τὴν πλήρη ἐλευθερίαν τοῦ νοῦ, τῆς συνειδήσεως καὶ τῆς σκέψεως τοῦ ἀνθρώπου.

Νὰ γνωρίση τί ειναι ἀδελφότης τῶν ἀνθρώπων, τὶ εἶναι ἰσότης καὶ τὶ εἶναι ἐλευθερία καὶ ποῖα τὰ ὅρια ταύτης.

Νὰ σέβεται καὶ νὰ προστατεύῃ ὅλα τὰ δικαιώματα τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ τῆς ζωῆς καὶ τῆς προόδου του.

Νὰ σέβεται, νὰ ἐκτιμᾷ, νὰ ἀναγνωρίζῃ καὶ προστατεύῃ τὴν τιμίαν ἐργασίαν τῶν χειρῶν καὶ τοῦ πνεύματος.

Νὰ διδαχθῇ τὴν ἀξίαν τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος καὶ τὴν σχέσιν τούτου πρὸς τὸ Πνεῦμα τὸ ἁπανταχοῦ ἀνὰ τὸ Ἄπειρον.

Νὰ διδαχθῇ καὶ κατανοήση τὴν σπουδαιότητα τῆς σχέσεως καὶ τοῦ ρόλου τὸν ὁποῖον παίζει τὸ ὀργανικὸν σῶμα διὰ τὴν ἐξέλιξιν τῆς ψυχῆς.

Νὰ διδαχθῇ καὶ κατανοήση τὴν Ἀθανασίαν τῆς ψυχῆς καὶ τὴν ἔννοιαν τῆς ὑπάρξεως τοῦ Θεοῦ.

Νὰ διδαχθῇ ποῖος εἰναι καὶ πῶς πρέπει νὰ οἰκοδομηθῇ ὁ Ναὸς τοῦ Πνεύματος ἐν τῇ ψυχῇ τοῦ ἀνθρώπου.

Νὰ γνωρίση τί εἶναι Ζωὴ καὶ ποῖος εἶναι ὁ σκοπὸς τῆς Ζωῆς ἐν τῇ Φύσει.

Η ΠΑΛΗ ΑΝΑΜΕΣΑ ΣΕ ΓΝΩΣΙ ΚΑΙ ΑΜΑΘΕΙΑ

ΤΟΥ F. HAMMER

ΕΧΕΙ κατα κόρον λεχθῆ, ὅτι ἡ γνῶσις εἶναι δύναμις, ἀλλα πόσοι λίγοι ἀντιλαμβάνονται τὴν δύναμι τῆς ἀμαθείας!

Ἡ Γνῶσις εἶναι δύναμις φωτεινή, ποὺ μὲ ὀρθὴ χρῆσι ἀποβαίνει ἰσχυρὸ ὅπλο γιά τὸ φῶς καὶ τὴν κατανόησι στὸν κόσμο. Ἡ Ἀμάθεια εἶναι ἕνας σκοτεινὸς γίγαντας, ποὺ μπορεῖ σὲ μια ὥρα να καταστρέψη ὅ,τι αἰῶνες ὁλόκληροι ἐργάσθηκαν γιά νά δημιουργήσουν καὶ να οἰκοδομήσουν. Βιβλία καὶ βιβλιοθῆκες ἐκάησαν ἀπὸ ἀδίστακτους ἀνθρώπους, ποὺ μόνος σκοπός των ἦταν νά κρατήσουν τὴν γνῶσι μακρυὰ ἀπὸ τὸ λαό. Δυστυχῶς, ἀκόμη καὶ σήμερα, ἔχομε ἀνάμεσά μας πολλούς, ποὺ ἡ νοοτροπία τους δὲν εἶναι ἀλλοιώτικη ἀπὸ τοῦ Χαλίφη Ὀμάρ, ὁ ὁποῖος, μιλῶντας γιά τὴν βιβλιοθήκη τῆς Ἀλεξανδρείας, εἶπε

«Ἐάν δεν περιέχη παρα μόνον ὅ,τι καὶ το Κοράνιον, τότε εἶναι περιττή, καὶ σ' αὐτη την περιπτωσι πρέπει να καη. Ἐαν περιέχη κατι που δὲν βρίσκεται στο Κοράνιον, τότε εἶναι κακή, καὶ σ' αὐτὴ τὴν περιπτωσι πρέπει ἐπίσης νὰ καῆ».

Καὶ τί παράξενο! Οἱ ἄνθρωποι θά ριχτοῦν σὲ μάχη, θά ὑπομείνουν κάθε μορφὴ βασανισμοῦ, θά ὑποστοῦν ἀκρωτηριασμούς, θά θυσιάσουν αὐτὴ τὴ ζωή τους καὶ θά πεθάνουν σάν μάρτυρες γιά τὴν τυφλὴ πίστι, ἐνῶ δὲν θά κάμουν τίποτε ἢ ἐλάχιστα γιά τὴν γνῶσι. Καὶ ὅμως ὁ ἄνθρωπος, ὅσο εἶναι στὴν ἄγνοια, δὲν μπορεῖ νά θεωρηθῆ ἐλεύθερος, διότι εἶναι δέσμιος τῶν ἰδιων του περιορισμῶν καὶ στὸ ἔλεος ἐκείνων, ποὺ θά τὸν ἐκμεταλλευθοῦν γιά τά συμφέροντά τους. Οὔτε καὶ μπορεῖ ἕνας ἄνθρωπος ἀμαθὴς να λυτρωθῆ ποτέ, γιατὶ ἡ ἀμάθεια γεννάει ὅλα τα ἁμαρτήματα. Λυτρωτὴς τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἡ Γνῶσις.

Ἡ ἱστορία τοῦ κόσμου ἐξαντλεῖται στὴν πάλη μεταξὺ καλοῦ καὶ κακοῦ, μεταξὺ γνώσεως καὶ λυτρωμοῦ ἀπὸ τὴ μία πλευρα, ἀμαθείας καὶ δεσμευσεως ἀπὸ τὴν ἄλλη πλευρά. Ὅσοι πολεμησαν νά ἀπομακρύνουν τὴν ἀνθρωπότητα ἀπὸ τά δεσμα τῆς ἀμαθείας, ἀνταμείφθηκαν μ' ἕναν Γολγοθᾶ καὶ ὑπῆρξαν τα θύματα ἀνείπωτης ὠμότητος καὶ προσβολῆς. Μπορεῖ να μὴ βασανίζωνται πλέον ἄνθρωποι στον τροχό, οὔτε νά φυλακίζωνται καὶ σπάνια να διώκωνται ἀνοιχτα για τὶς γνῶμες καὶ πίστεις των, ὡστόσο δὲν καταργήθηκε αὐτὴ ἡ σκληρότης, ἀλλα μεταφέρθηκε ἀπὸ τὸ φυσικὸν στὸ νοητικὸν πεδίον. Τὴν ἔκφρασι τιμίων γνωμῶν καὶ αἰσθημάτων συμβαίνει νά ἀκολουθήση κοινωνικὸς ἐξοστρακισμὸς ἢ ἀπώλεια θέσεως καθηγητοῦ ἢ ἡγέτου. Συχνα θεσπίζονται νόμοι καὶ διατάγματα ποὺ ἀπαγορεύουν κάθε ἐκδήλωσι ἢ ἐκστόμισι σκέψεων, ποὺ ἀποτελοῦν παραλλαγὴ ἐκείνων ποὺ εἶναι καθιερωμένες, πολιτικῶν ἢ θρησκευτικῶν. Πρὸς δικαιολογίαν, ἐλέχθη ὅτι τα ἀνισόρροπα πνεύματα τῆς ἐποχῆς εἶναι τά ἀποτελέσματα τοῦ ἀνισόρροπου κόσμου. Ὄχι ὅμως! Τά σαλευμένα πνεύματα, ἐσάλεψαν τὸν κόσμο.

Ὁ Ἰησοῦς μᾶς εἶπε, ὅτι ἡ ἀλήθεια δύναται νά ἐλευθερώση τοὺς ἀνθρώπους. Ἐφόσον ὅμως ὅλοι οἱ ἄνθρωποι δὲν εἶναι ἐξίσου διαφωτισμένοι, δὲν εἶναι καὶ ὅλοι οἱ ἄνθρωποι ἐξίσου ἐλεύθεροι. Δυστυχῶς, κάθε μορφὴ τοῦ σκέπτεσθαι κάνει πολλοὺς κύκλους νά κατσουφιάζουν, σάν νά ἦταν μοιραία γιά

Ἀπὸ τὸ The New Age, Οὐάσιγκτων

τὴ λύτρωσι τοῦ ἀνθρώπου καὶ τὴν πνευματική του ἀνάπτυξι. Ἀλλά, ἐὰν ἡ Θεότης δὲν χρειαζόταν να σκέπτεται ὁ ἄνθρωπος γιατὶ θὰ τὸν ἐπροίκιζε μὲ τὴν ἱκανότητα νὰ τὸ πράττη; Ἐάν ἐπρόκειτο νὰ ζῆ μόνον φυσικά, γιατὶ θὰ τὸν ἐπροίκιζε μὲ ἀντίληψι, διαίσθησι καὶ μὲ λαχτάρα γιὰ κάτι καλύτερο;

Ἡ Ἀμάθεια εἶναι ἡ πρώτη κατάστασις τῆς ἀνθρώπινης ψυχῆς, διότι ὁ ἄνθρωπος δὲν ἐπλάσθηκε σοφὸς ἢ μιαρός, ἀλλὰ ἀμαθὴς καὶ ἁπλός, προικισμένος ὅμως μὲ τὴν ἱκανότητα νὰ μαθαίνη κα νὰ γίνη σοφός. Ὅλα τὰ εἴδη τῆς αὐταπάτης καὶ παρανοήσεως σχετικὰ μὲ τὴν ἀληθινὴ του φύσι ξεκινοῦν ἀπὸ τὸ φυσικό του σῶμα. Ὅταν τὸ πνεῦμα εἶναι σαβανωμένο μὲ ὕλη, ὑπόκειται σὲ πλάνη καὶ στὴν ἐσφαλμένη ἰδέα, πὼς εἶναι χωρισμένο ἀπὸ τὸν Θεό, τοὺς συνανθρώπους καὶ τὰ ἄλλα πλάσματα. Ἐντούτοις, ὁ ἄνθρωπος, διαφορετικὰ ἀπὸ τὶς κατώτερες μορφὲς ζωῆς, εἶναι προικισμένος μὲ ἐλεύθερη βούλησι καὶ ἡ χρησιμοποίησις που τῆς κάνει προσδιορίζει τὸ πεπρωμένο του.

Δὲν ὑπάρχει δύναμι στὴν τυφλὴ πίστι καὶ εἶναι σαθρὴ ἡ προσπάθεια νὰ ἐπενδύεται ἡ πίστις μὲ ὅ,τι δὲν ἐπιβεβαιώνεται ἀπὸ τὴν λογική. Δὲν ἀντιλέγουμε στὴ δύναμι τῆς πίστεως, ὅμως πίστις δίχως γνῶσι μοιάζει μὲ πίστι δίχως ἔργα. Εἶναι σὰν νὰ περιμένη κανεὶς ἡ εὐχὴ νὰ πάρη τὴ θέσι τοῦ ἔργου. Κανεὶς δὲν θὰ μποροῦσε νὰ περιμένη να κερδίση κάποιο σκοπό, μεγάλον ἢ μικρόν, χωρὶς ἄλλον ἐξοπλισμὸ ἐκτὸς ἀπὸ πίστι.

Κανεὶς ἐχέφρων ἄνθρωπος δὲν θά ἐπιχειροῦσε, ἔστω καὶ ἄν ὁ νόμος τὸ ἐπέτρεπε, νά ὁδηγήση ἕνα αὐτοκίνητο ἤ νά πιλοτάρη ἕνα ἀεροπλάνο δίχως καμμιὰ ἰδέα χειρισμοῦ. Τὸ ξέρει, ὅτι δίχως ἐπιμελῆ προπαρασκευὴ καὶ γνῶσι, ἡ καταστροφὴ θά ἦταν ἀναπόφευκτη. Μόνον στά πεδία τῆς θεολογίας καὶ τῆς θρησκείας θεωρεῖται ἐπαρκὴς ἡ πίστις.

Οἱ ἄνθρωποι διψοῦν γιά πρόσκαιρη δύναμι, ἕνα ὅμως εἶδος δυνάμεως ἀξίζει ν' ἀποκτήση κανεὶς καὶ ἀξίζει νὰ τὴν πῆ καταδική του: ἡ γνῶσις. Δὲν ἀπονέμεται, σὰν τὶς τιμὲς καὶ τοὺς τίτλους, ἀλλὰ ἀποκτᾶται μόνον μὲ προσπάθεια καὶ μὲ τὴ βοήθεια τῶν ἰδιοτήτων ποὺ εἶναι δώρημα θεῖον. Ἅπαξ ὅμως ἀποκτηθῆ, εἶναι γιὰ πάντα δική μας, κληροδότημα ἐσαεί.

Νὰ εἶσαι δίκαιος εἶναι καθῆκον. Νὰ εἶσαι ἀγαθὸς εἶναι ἀρετή.

Ρενὰν

Ἕξη τίμιους ὑπηρέτες ἔχω
(Μοῦ διδάσκουνε τὸ πᾶν):
Τὰ ὀνόματά τους εἶναι: Τί, Γιατί,
Πότε, Πῶς καὶ Ποῦ καὶ Ποιός.

Κίπλιγκ

Εἰ βούλει ἄλυπον βίον ζῆν, τὰ μέλλοντα βαίνειν ὡς ἤδη συμβεβηκότα λογίζου.

Ἐπίκτητος

ΑΓΓ. ΣΙΚΕΛΙΑΝΟΥ

Πέμπτο Εὐαγγέλιο

Ὁ Ἀρματωμένος Ἔρωτας, θὰ νἄρτει, θὰ ξανάρτει,
ἀπ' τῶν ἀιτῶν τὶς σύναξες κι' ἀπὸ τῶν λιονταριῶν,
ἀπ' τὴν πνοή, σὰ νικητὴς στρατός, ποὺ πάει, τοῦ Μάρτη,
ἀπ' τὴν καρδιὰ τῆς ἄνοιξης καὶ τῶν καλοκαιριῶν!

Θὰ νἄρτει, στέρεο βάδισμα, ἑτοιμασία τοῦ θρόνου,
— θ' ἀχεῖ ἡ καρδιά μας μιὰν ἀχὼ γιὰ κόσμους μακρινούς —
κρυφό, βουβὸ θὰ χύνεται τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου,
θὰ νἄρτει ἀπ' τοὺς βαθύτερους ποὺ βρίσκονται οὐρανούς!

Γλυκὰ θὰ φέγγει τοῦ παντὸς ἡ λάτρα, ἡ δόξα, ἡ τάξη.
Στὰ σπλάχνα θἄχει ὁ ἄνθρωπος βαθιόνε τρανταγμό.
Ὁλόκαρδα θὰ νείρεται θὰ πάσκει νὰ πετάξει,
τὴν ἄβυσσο κυττάζοντας μὲ κρύφιο στεναγμό.

Καυμοὶ θὰ δίνουν τὰ φτερά, ποὺ πρῶτα τὰ καρφώνα.
Κι' ἄξαφνα ἀκέριος θὰ βρεθεῖ, κεῖ π' ἄνθισαν μὲ μιά
τῆς πλάσης ὅλο οἱ νεραντζιὲς τὸ μυστικὸ νυμφώνα,
καὶ πεταλοῦδες γίνανε τῆς κάμπιας τὰ κορμιά.

(Ἀπόσπασμα)

ΣΤΟΧΑΣΜΟΙ ΜΠΡΟΣΤΑ Σ' ΕΝΑ ΛΙΚΝΟ

Τοῦ Ἰωάννου Α. Βασιλῆ

ΠΗΓΑ να ἐπισκεφθῶ ἕνα ἀγαπημένο μου προσωπο, για νὰ τὸ συγχαρῶ, ποὺ ἔγινε μητέρα καὶ ἔφερε στον κόσμο μια ζωή, ἕναν ἄνθρωπο. Γεγονός, βέβαια, ὄχι σπάνιο. Ἀντίθετα, πολὺ συχνὸ καὶ συνηθισμένο, ποὺ σημειωνεται καθημερινά, ἀπὸ τότε, ποὺ στὴ γῆ ἀνεφάνηκε τὸ γένος τῶν βροτῶν. Γι' αὐτὸ καὶ μιὰ γέννα δὲν μᾶς προκαλεῖ τὴν ἐντύπωσι καὶ τὴν συγκίνησι, ποὺ θὰ ἔπρεπε.

Ἀλήθεια, σκεφθήκαμε σοβαρά, σὲ καμμιά μας διανοητικὴ περισυλλογή, τὴν σπουδαιότητα ἑνὸς τοκετοῦ;

Μια ἐρωτικὴ μῖξις δύο ὄντων διαφορετικοῦ φύλου, ποὺ προηγήθηκε, ἔχει σὰν ἀποτελεσμα τὴν δημιουργία ἑνὸς παραγωγου καὶ φέρνει στὸ εἶναι μία ὕπαρξι, ποὺ βγαίνει ἀπὸ τὰ σπλάχνα τῆς γυναίκας κατ' εἰκόνα καὶ ὁμοίωσί τους.

Στοχασθήκαμε ποτέ, ὅτι ἀπὸ ὅλα τα ἐπιτεύγματα, τὰ διανοητικά, τὰ πνευματικα, τὰ καλλιτεχνικὰ καὶ τὰ τεχνικὰ ἀκόμα, τοῦ ἀνθρώπου, ποιὸ εἶναι ἐκεῖνο τὸ σπουδαῖο, ποὺ τὸν ἀνεβάζει στὴ βαθμίδα τοῦ συνεργάτου τῆς ὑπάτης ἐκείνης Δυνάμεως, ποὺ στὴ φύσι δημιουργεῖ μορφες καὶ συνειδήσεις; Ναί, ἡ πιὸ ἱερή, ἡ πιὸ θεία συλλειτουργία καὶ ἡ μόνη θετική, εἶναι ἡ σύλληψις, ἡ κυοφορία καὶ ἡ γέννησις μιᾶς ζωῆς ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο τῆς γῆς.

Ναί, ὁ ἄνθρωπος γίνεται καὶ αὐτὸς δημιουργός. φέρνει οτὸ εἶναι, κατὰ τρόπο μυστηριώδη γιὰ μᾶς, ἕναν ὀργανισμό, μιὰ μορφὴ σὰν τὴ δική του.

Τὴν μηχανικὴ λειτουργία τῆς συλλήψεως καὶ τῆς κυοφορίας κατορθώνουμε ἴσως νὰ τὴν παρακολουθοῦμε καὶ περίπου νὰ τὴν γνωρίζουμε. Ἀλλά, ποιὸς κατώρθωσε να συλλάβη καὶ νὰ κατανοήση τὴ διαιωνιστικὴ δύναμι τοῦ μεγάλου αὐτοῦ νόμου τῆς ἀναπαραγωγῆς καὶ τῆς συνεχίσεως τοῦ εἴδους; Αὐτό, βέβαια, παρατηρεῖται καὶ εἰς τὰ ὑπανθρώπινα ὄντα. Γιατὶ ἡ φύσις εἶναι παντοῦ ἑνιαία καὶ οἱ νόμοι της εἶναι καθολικοί, χωρὶς ἐξαίρεσι. Ποιὸς ὅμως γνώρισε τὸν

φορέα τοῦ νόμου τούτου; Ἐκφεύγει, δυστυχῶς, τῆς γνωστικῆς ἱκανότητος τῶν πολλῶν, χωρὶς τοῦτο καθόλου νὰ ἐμποδίζη τοὺς πολλοὺς νὰ γίνωνται ἐργάτες καὶ ἐκτελεστὲς τῆς ἱερῆς αὐτῆς μυσταγωγίας τῆς φύσεως.

Ἴσως μιὰ βαθειὰ μελέτη τῆς ἁγιωτάτης αὐτῆς τελετουργίας θὰ μᾶς βοηθοῦσε νὰ πλησιάζαμε καὶ στὴν περίπτωσι αὐτὴ τὴν ἀλήθεια. Ἴσως ἡ ἀλήθεια αὐτὴ μᾶς ἀποκαλύψει, ὅτι καὶ ὁ ἄνθρωπος φέρνει μέσα του κάτι ἀπὸ τὸ αἰώνιο, τὸ ἀνώλεθρο, τὸ ἀθάνατο, τὸ συνεχές, τὸ δημιουργικό, τὸ θεϊκό, ποὺ τοῦ δίνει τὴ δυνατότητα νὰ διαιωνίζη τὴ μορφή του καὶ νὰ φέρνη στὸ εἶναι ὁμοιώματά του.

Βέβαια, ὁ ἄνθρωπος δὲν δίνει τὴν ψυχή. Ἡ ψυχὴ προέρχεται καὶ συντίθεται ἀπὸ ἄλλες δυνάμεις καὶ οὐσίες τῆς φύσεως. Δίνει ὅμως ὁ ἄνθρωπος στὴν ψυχὴ τὸ μέσο, τὸ ὄργανο, γιὰ νὰ προσαρμοσθῇ στὸ γήϊνο περιβάλλον, γιὰ νὰ ἐνεργῇ, νὰ ἐκτυλίσση καὶ ἐκδηλώνη ὅλες τὶς ἱκανότητες, ποὺ κρύβει μέσα της σὰν ξεχωριστὴ ἀτομικὴ συνείδησις.

Ὁ ἄνθρωπος παρέχει στὴν ψυχὴ τὶς αἰσθήσεις, μὲ τὶς ὁποῖες θὰ δεχθῇ τὶς παραστάσεις τοῦ περιβάλλοντος, σὲ συνεργασία δὲ μὲ αὐτὲς θὰ σχηματίση τὶς ἰδέες, τὶς ἔννοιες καὶ ἔτσι θὰ ἀποκτήση τὴ γνῶσι. Μὲ τὸ ὀργανικό της μέσο ἡ ψυχὴ θὰ ἀναπτύξη τὶς αἰσθησιακές, τὶς γνωστικὲς καὶ τὶς πνευματικὲς ἱκανότητες. Θὰ παρουσιάση ἀκόμη τὸ ἰδιαίτερο γνώρισμα τοῦ ἀνθρώπου, τὸν Λόγο, μὲ τὸν ὁποῖο διατυπώνει τὶς σκέψεις του καὶ τὰ συναισθήματά του. Θὰ αἰσθανθῇ μέσῳ αὐτοῦ τοῦ ὀργανισμοῦ τὶς χαρὲς καὶ τὶς λύπες, ποὺ κστεργάζονται τὴν ἀνθρώπινη ἐμπειρία καὶ ποὺ ὁδηγοῦν στὴ γνῶσι τοῦ πραγματικοῦ. Τέλος, θὰ τελέση δι' αὐτοῦ τὸ μεγάλο νόμο τοῦ ἔρωτος, ὁ ὁποῖος ἡμερώνει, ἐξευγενίζει καὶ λυτρώνει τὴν ψυχή, ὅταν τοῦτος τελεῖται ἐνσυνείδητα καὶ δὲν σταματᾶ μόνον στὸν κορεσμὸ τῶν κατωτέρων ὁρμῶν.

Ἐὰν ἐμβαθύνωμε στὴ μελέτη τοῦ νόμου τῆς διαιωνίσεως τοῦ εἴδους, θὰ ἀνακαλύψουμε, ὅτι δίπλα του παρεδρεύουν καὶ ἄλλοι φυσικοὶ νόμοι. Λ. χ. ὁ νόμος τῆς μητρότητος, ποὺ σὲ συνάρτησι μὲ αὐτὸν ἐκδηλώνεται ὁ νόμος τῆς ἀλληλεγγύης. Καὶ νά, ὅταν κυοφορῆται καὶ διαπλάσσεται μέσα στὰ σπλάχνα τῆς μητέρας τὸ ἔμβρυο, τοῦτο συντηρεῖται μὲ τὴν ἀναπνοὴ καὶ τὸ αἷμα τῆς μητέρας, ἡ ὁποία, μετὰ τὸν τοκετό, τὸ γαλουχεῖ καὶ τὸ ἀνατρέφει, μέχρις ὅτου δυνηθῇ ὁ ἄνθρωπος ἢ καὶ τὰ κατώτερα αὐτοῦ ὄντα νὰ βρίσκουν μόνα τους τὰ μέσα καὶ τὸν τρόπο τῆς συντηρήσεώς τους. Ἄλλος νόμος, ποὺ καλλιεργεῖται καὶ ἐκδηλώνεται, εἶναι ὁ νόμος τῆς ἀγάπης, πού, ὑπὸ τὸ κάλυμμα τῆς στοργῆς, ἐμφανίζεται καὶ ἀναπτύσσεται ἀκόμη καὶ στὰ ἀγριώτερα θηρία. Ἔτσι ἡ φύσις μὲ τὴν νομοτέλεια καὶ μὲ τὴ σοφία της, ποὺ ἔχει στοὺς σκοπούς της, καλλιεργεῖ μεθοδικὰ καὶ μὲ ὑπομονὴ μὲ τὸ ἐνστικτῶδες αἴσθημα τῆς στοργῆς τὸν μεγάλο νόμο τῆς ἀγάπης. Ἐτοῦτος, κάποια στιγμή, θὰ κάμη νὰ σπάσουν τὰ στενὰ ὅρια τοῦ φίλτρου πρὸς τὸ παιδὶ ἢ πρὸς τὰ συγγενικὰ πρόσωπα γιὰ νὰ ἁπλωθῇ χωρὶς ὅρια καὶ διάκρισι στὰ ἀπέραντα πεδία ὁλόκληρης τῆς ἀνθρωπότητος

Τί λέγω... Θὰ τραβήξη καὶ πιὸ πέρα ἀπ' αὐτήν. Θὰ ἐπεκτείνη αὐτὴν τὴν εὐλογία σὲ κάθε πνοὴ ὑπανθρώπινη καὶ ὑπερανθρώπινη, σὲ κάθε μορφή, στὸ σύνολο τῶν ὄντων, στὸ Πᾶν. Τότε πιὰ θὰ φθάση ὁ ἄνθρωπος στὸ σημεῖο, ποὺ τὸν προορίζει ἡ νομοτέλεια τῆς ἁγίας μας Μάννας, θὰ μπῇ στὸν κύκλο τῆς παγκόσμιας ἁρμονίας γιὰ νὰ λυτρωθῇ καὶ γίνη ὄλβιος καὶ μάκαρ.

* * *

Αὐτὲς οἱ σκέψεις ἀναπηδοῦσαν καὶ στροβιλίζονταν στὸ μυαλό μου ὅσο παρατηροῦσα, μὲ στοργὴ καὶ μὲ κάποιο σεβασμὸ πηγαῖο, τὴ νεαρὰ μητέρα—λεχώ. Στὴν φαντασία μου πέρασε σὰν κινηματογραφικὴ

ταινία ἡ ἱερουργία, ποὺ τέλεσε ἀσυνείδητα, βέβαια, ἡ γυναίκα αὐτὴ πάνω στὸ βωμὸ τῶν θεμελιωτικῶν καὶ αἰωνίων νόμων τῆς φύσεως, δηλαδὴ στοὺς Νόμους τοῦ Ἔρωτος, τῆς ἀναπαραγωγῆς, τῆς Διαιωνίσεως, τῆς στοργῆς καὶ τῆς ἁρμονίας. Καὶ σκεπτόμουν πόσο διαφορετικὴ θὰ ἦταν ἡ κατάστασις ἡ ὀργανικὴ καὶ ἡ ἠθικὴ τῶν ἀνθρώπων ἐὰν ἡ κοινωνία ἐφρόντιζε, ἡ μητέρα καὶ ὁ σύνευνός της νὰ εἶχαν πλήρη συνείδησι τοῦ ὑψίστου ρόλου, ποὺ παίζουν στὴν ἱερὴ αὐτὴ τελετουργία σὰν συνεργάτες στὸ μεγάλο ἔργο τῆς Φύσεως! Σὲ τὶ ὕψος ἐκτιμήσεως ἔπρεπε νὰ ἀνεβάζῃ ἡ κοινωνία τὴν γυναῖκα ποὺ γίνεται μητέρα! Στὸ βιβλίο ποὺ διάβαζα τὶς ἄλλες «Ὁ Ἰδιωτικὸς βίος τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων» ἀναφέρεται ὅτι, ὅταν μία ἔγκυος περνοῦσε ἀπὸ τὴν ἀγορά, οἱ ἄνδρες ἐγείροντο καὶ τὴν χαιρετοῦσαν μὲ σεβασμό, ἔστω καὶ ἐὰν ἦταν ἄγνωστη ἢ ὁποιασδήποτε κοινωνικῆς τάξεως.

Ἐαν ἐπισκοπήσουμε, ὅμως, τὶ σχετικὰ συμβαίνει στὴ σημερινή μας κοινωνία, θὰ διαπιστώσουμε μιὰν ἀντίρροπη κατάστασι, ποὺ γεννᾶ θλιβερὲς σκέψεις.

Ἐκεῖ ὅλοι οἱ νόμοι ποὺ παραπάνω ἀναφέραμε, βεβηλώνονται καὶ περιφρονοῦνται. Ὁ ἔρως ἔχει ἀντικατασταθῆ μόνον ἀπὸ τὶς ἡδονιστικὲς ἐπιδιώξεις, τὶς ὁποῖες σύρουν καὶ περιφέρουν στοὺς δρόμους μὲ ἀναισχυντία, μὲ θράσος καὶ χωρὶς ντροπὴ οἱ σύγχρονοι πολιτισμένοι νέοι. Ἡ μητρότης ἐξουδετερώνεται ἀπὸ τὴν ἠθελημένη στειρότητα γιὰ λόγους σκοπιμότητος, ποὺ τὴν ὑπαγορεύουν οἱ ἄθλιες συνθῆκες, οἱ κοινωνικὲς καὶ οἱ οἰκονομικές, τὶς ὁποῖες ἐν τούτοις ἐμεῖς τὶς δημιουργοῦμε καὶ ἐμεῖς τὶς ἀνεχόμαστε. Ὁ θεῖος νόμος τῆς διαιωνίσεως τοῦ εἴδους καταπολεμεῖται ἀπὸ τὴν ἀγαμία, τὴν τροφὸ τῆς νευρασθένειας καὶ τῶν βασανιστικῶν ψυχοπαθολογικῶν νοσημάτων, ποὺ ὄχι σπάνια ὁδηγοῦν σὲ διανοητικὲς παρακρούσεις.

Ἀλλὰ ἡ πιὸ θλιβερὴ ἐκδήλωσις τοῦ σημερινοῦ κοινωνικοῦ καθεστῶτος, ποὺ ἐν τούτοις ἀναγνωρίζεται σὰν θεσμὸς ὅσιος, εἶναι ἡ ἀδιανόητη θεωρία τοῦ δῆθεν μοναχικοῦ βίου, ὁ ὁποῖος προβάλλεται σὰν ἀνάγκη ἑνώσεως τοῦ ἀνθρώπου μετα τοῦ Θείου! Ἀλλ' ἐγὼ φρονῶ ὅτι ὅσοι τὸν ἀκολουθοῦν δὲν πιστεύουν στὸ Θεὸ ποὺ δημιούργησε τὴν φύσι, τὴν ζωὴ καὶ τοὺς Νόμους της. Γιατὶ δὲν θὰ ἤρχοντο αὐτοὶ νὰ παραβαίνουν ἢ νὰ καταπατοῦν τούς νόμους τῆς ζωῆς, ποὺ αὐτὸς ὁ Θεὸς ἐχάραξε Ἐρωτῶ ὅμως, εἶναι δυνατὸν αὐτοὶ οἱ μηδαμινοὶ νὰ γίνουν ὑπέρτεροι τῆς φύσεως καὶ τοῦ Θεοῦ. Οἱ μεγάλοι αὐτοὶ ἔνοχοι ἀπέναντι τοῦ Θεοῦ, ἄς μὴ λησμονοῦν ὅτι ὁ ἀμείλικτος νόμος τοῦ αἰτίου καὶ τοῦ αἰτιατοῦ θὰ ἐπιβάλῃ μίαν ἡμέρα σὲ ὅλους τοὺς περιφρονηιὲς τῆς ζωῆς τὶς ἀναγκαῖες κυρώσεις. Ὄχι, βέβαια, ἀπὸ ἐκδίκησι Ἀλλὰ ἀπὸ στοργή, για νὰ τοὺς διδάξῃ να πορευωνται κατὰ φύσιν. Για νὰ μάθουν να ἀκολουθοῦν καὶ νὰ σέβωνται καὶ ὄχι νὰ παραβαίνουν τοὺς αἰώνιους Νόμους της.

Πολὺ φοβοῦμαι, ὅτι αὐτοὶ οἱ ἐκτροχιασμένοι, ἀντὶ να σώσουν τὴν ψυχή τους, ὅπως ἰσχυρίζονται, χάνουν τα λογικά τους, καταστρέφουν τὴν ὑγεία τους, ἀκολουθοῦν ἔκτροπο καὶ ἀφύσικο βίο καὶ μιὰ μέρα ἀσφαλῶς θὰ χάσουν καὶ αὐτὴν τὴν ψυχή τους.

Αὐτὲς οἱ ἀντιφυσικὲς πράξεις τοῦ ἀνθρώπου ὑπαγορεύονται ἀπὸ ἐμπνεύσεις τοῦ σκότους και τῆς ἀρνήσεως, ποὺ μάχονται τὴν ἰσορροπία, τὴν πρόοδο, τὶς χαρὲς τῆς ζωῆς, ποὺ λυτρώνουν τὸν ἄνθρωπο ὅταν ὁ ἄνθρωπος ἀκολουθῆ τὴν Ἀρετή, δηλαδὴ ὅταν προσαρμόζεται καὶ ἀκολουθῆ τοὺς Νόμους τῆς θείας Δημιουργίας.

* * *

Ὅλες αὐτὲς οἱ σκέψεις περνοῦσαν ἀπ' τὸ μυαλό μου, ὅσο κύτταζα τὴν ὑπερήφανη μητέρα—λεχώ. Τέλος, ἀφοῦ τὴν συνεχάρηκα καὶ τὴν εὐχήθηκα τρυφερά, ξεσκέπασα τὸν Μωσαικὸ κάλαθο, ποὺ εἶχε τοποθετήσει προσωρινὰ τὸν

καρπὸ τῆς κοιλίας της καὶ ἀντίκρυσα ἕνα χαριτωμένο ἀγοράκι.

Τότε ἄφισα τὸ συναισθηματικό μου νά ξεχειλίση καὶ τοῦ μίλησα ἔτσι: «Καλῶς ἦρθες κοντά μας, μικρὲ καὶ νέε ἀδελφέ μου ἄνθρωπε. Σὲ περιβάλλω μὲ ὅλη μου τὴ στοργή. Σοῦ εὔχομαι νά πληρώσης χωρὶς ἐμπόδια καὶ δυσκολίες τὸν προορισμό, ποὺ ἡ Μοῖρα σου ἔχει χαράξει. Ἀλλά, μάθε ἕνα μεγάλο μυστικό. Ὁ ἄνθρωπος μὲ τὴ Γνῶσι καὶ μὲ τὴν ἰσχυρή του θέλησι μπορεῖ ἐδῶ κάτω στὴ Γῆ ν' ἀλλάξη τὸ είμαρμένο του. Γιατὶ τοῦτο ὁ ἄνθρωπος ὁ ἴδιος τὸ ὑφαίνει στὶς διάφορες διαβιώσεις του μὲ τὴ δική του δρᾶσι. Σοῦ εὔχομαι σταθερὴ ὑγεία, σοῦ εὔχομαι ἡ χαρά νά εἶναι παντοτινὴ σύντροφος τῆς ζωῆς σου. Τώρα ἄκου καὶ μερικὲς συμβουλὲς ἑνὸς ἀσπρομάλλη:

Ἡ καλωσύνη, ἡ φρόνησις καὶ ἡ σωφροσύνη, ἡ ἀξιοπρέπεια καὶ ἡ ἀνδροπρέπεια νά συνοδεύουν πάντα τοὺς διαλογισμούς σου, τοὺς λόγους σου καὶ τὶς πράξεις σου. Ποτὲ ἡ ὀργή, ὁ θυμός, ἡ λύπη, τὸ πάθος νά μὴ ταράσσουν τὴν γαλήνη τῆς ψυχῆς σου. Τήρησε πάντα τὴ σκέψι σου ἤρεμη καὶ διαυγῆ. Κράτησε τὸ φρόνημά σου σὲ κάθε στιγμὴ ἀγέρωχο, ὑψηλό. Ἡ ἐλπίδα, ἡ αἰσιοδοξία καὶ τὸ θάρρος νά σὲ στηρίζουν στὶς πιὸ δύσκολες στιγμὲς τῆς ἀνθρώπινης ζωῆς σου. Ἡ ψύχραιμη σκέψις καὶ ἡ θαρραλέα ἀποφασιστικότης ἐξουδετερώνουν τὴ φθοροποιὸ δύναμι τῆς ἀμφιβολίας καὶ τοῦ δισταγμοῦ. Ἔσο πάντοτε ἄψογος καὶ ἄφοβος γιά νά πράττης πάντοτε τὸ πρέπον. Ἡ αὐτοκυριαρχία νά εἶναι τὸ ἀδιάλειπτο μέλημά σου. Ὅταν ὅλα τοῦτα τὰ ἐπιτύχης θά εἶσαι ὁ νικητὴς τῆς ζωῆς... Καὶ τώρα, νἄχουμε καλὸ ρώτημα, φίλη Ψυχή, δὲν μᾶς λὲς ἀπὸ ποῦ μᾶς ἔρχεσαι;».

Τὸ βρέφος κουνοῦσε χέρια, πόδια καὶ ἔβγαζε ἄναρθρες κραυγές. Σὲ μιά στιγμὴ τέντωσε τά δάκτυλά του καὶ μὲ τὶς δυὸ παλάμες διέγραψε, τὴν γνωστὴ ἑλληνικὴ χειρονομία, ποὺ ἐκφράζει τὴν περιφρόνησι, τὸν οἶκτο, καὶ τὴν ἔστρεψε πρὸς τό πρόσωπό μου...

Γέλασα μὲ τὴν καρδιά μου, ἀλλὰ ταυτόχρονα σκέφτηκα, ἄραγε ἡ κίνησις αὐτὴ εἶναι τυχαία ἢ ἔχει κάποια σκοπιμότητα; Βάλθηκα τότε νά ἑρμηνεύσω τὴ συμβολικὴ ἐκείνη χειρονομία. Δὲν ξέρω ἐάν συνέλαβα τὸ νόημά της. Ἀλλά φαντάζομαι πὼς τὸ νεογέννητο βρέφος θά ἤθελε μὲ τὴ χειρονομία του νά μοῦ πῆ περίπου τά ἑξῆς: «Νά! χαζὲ θνητέ! Μὲ ἐρωτᾶς ἀπὸ ποῦ ἔρχομαι. Δὲν ρωτᾶς καλύτερα τὴν ἀφεντιά σου ἀπὸ ποῦ ἦρθες; Ὅ,τι θά σοῦ ἀπαντήση αὐτή, αὐτὸ θὰ εἶναι καὶ ἡ δική μου ἀπάντησις. Εἴμεθα τὸ ἴδιο πρᾶγμα. Στρατοκόποι τῆς ζωῆς κι' οἱ δυό μας. Ἀγνοοῦμε ἀπὸ ποῦ ἐρχόμαστε καὶ ποῦ πᾶμε. Σὺ τράβηξες ἕως ἐδῶ τὸ δρόμο τῆς ζωῆς σου. Θά τραβήξω καὶ ἐγὼ τὸν δικό μου. Δὲν θυμᾶμαι ἀπὸ ποῦ ἔρχομαι, οὔτε ξαίρω ποῦ θά πάω. Ἡ φύσις ποὺ εἶναι ἡ πιὸ στοργικὴ τροφός μας καὶ ἡ πιὸ σοφὴ παιδαγωγός μας, ἀφοῦ ἔτσι τά ἔχει κανονίσει, ἔτσι καὶ πρέπει νά γίνωνται. Ἄς κυττάξουμε καὶ οἱ δυό μας τὸ διάβα αὐτὸ ἀπὸ τὴ γῆ νά εἶναι ἀποδοτικὸ σὲ καλωσύνη καὶ σὲ γνῶσι...».

Τὸ μάθημα ποὺ ἔπαιρνα μὲ συνέφερε καὶ μὲ προσγείωνε στὴν πραγματικότητα. Ἄρχισα τότε νὰ στίβω τὸ μυαλό μου γιά νά βρῶ μιά ἐξήγησι καὶ νά δώσω μόνος μου στὸν ἑαυτό μου τὴν ἀπάντησι ποὺ περίμενα ἀπὸ τὸ νεοφερμένο βρέφος.

Κατέφυγα τότε στὴ βιβλιοθήκη τῆς μνήμης μου. Κατέβασα τά κατάστιχα, στὰ ὁποῖα ἔχω καταχωρίσει σὲ διάφορα κεφάλαια, τὴν ἐξ ἀμέσου ἀντιλήψεως ἐμπειρία καὶ γνῶσι μου, καθὼς καὶ τὴν συμπεπυκνωμένη γνῶσι τῶν αἰώνων ποὺ ἐγνώρισα ἀπὸ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους.

* * *

Στὸ τριπλὸ ἐρώτημα: τί εἶμαι; πόθεν ἔρχομαι: ποῦ πηγαίνω; ἔχω σημειώσει τά ἑξῆς: Τί εἶμαι; Ἀπάντη-

σις Μία ὕπαρξις πού αἰσθάνομαι καὶ συναισθάνομαι, σκέπτομαι, κινοῦμαι καὶ ἐνεργῶ κατα βούλησιν. Εἶμαι μια ςεχωριστὴ συνείδησις, πού ἔχω τὸ αἴσθημα τῆς διαφοροποιήσεως ἀπὸ τὸ περιβάλλον. Ἀντλῶ τα μεσα τῆς συντηρήσεώς μου ἀπὸ τὸν γυρω μου κόσμο καὶ προσπαθῶ με τὶς αἰσθήσεις μου, μὲ τὴ σκεψι μου καὶ τὶς ψυχικές μου δυναμεις να γνωρίσω τὴν πραγματικότητα, πού μὲ τριγυρίζει, δηλαδὴ νὰ συλλάβω τὴν Ἀλήθεια καὶ να ἀποφεύγω τὴν πλάνη.

Στα ἐρωτήματα πόθεν ἔρχομαι, ποῦ πηγαίνω, σημειωνω μὲ κόκκινο μελάνι Ὠκεανὸς ἀγνοίας Ὅρα κεφαλαιον Ἀλλότριες γνώσεις καὶ ἀπόψεις.

Γύρισα μερικὲς σελίδες καὶ ἔφθασα στὰ κεφάλαια. Διάφορες κοσμοθεωρίες — Θρησκεῖες—Πνευματισμός — Ἀποκρυφισμός — Θεοσοφία -- Φιλόσοφοι -- Μυστήρια.

Ἐὰν θὰ σᾶς ἀνέφερα τὶς σημειώσεις πού ἔχω κρατήσει για κάθε ἀπὸ τα ἀνωτέρω σαν κατὰ μέρος γνώσεις, θὰ χρειαζόμαστε τόμους πολλοὺς καὶ θὰ σᾶς κουραζα. Στὶς πρῶτες ἕξη ξεχωριστὲς κατηγορίες, θεωρίες καὶ δοξασίες, κυριαρχεῖ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ το δόγμα πού πάντα θέλει νὰ ἐπιβάλη τὶς ἀπόψεις του σὰν ἀλάθητες. Τοῦτο οὐδέποτε μὲ ἱκανοποίησε καὶ γιαυτὸ τὸ ἀντιπαρέρχομαι. Δὲν ἔχω τὶς ὑπερφυσικὲς ἐκεῖνες ἱκανότητες τοῦ ὁραματιστοῦ ἢ τοῦ πεφωτισμένου γιὰ νὰ διακρίνω τὸ ποσοστὸν τῆς ἀλήθειας ἢ τῆς πλάνης πού περιέχουν οἱ δογματικὲς ἀπόψεις. Θὰ σταματήσω στὰ κεφάλαια: Φιλόσοφοι — Μυστήρια.

Διαλέγω τοὺς φιλοσόφους πού προτιμῶ, γιατὶ οἱ θεωρίες τους μὲ ἱκανοποιοῦν: Ὀρφεύς—Πυθαγόρας —Πλάτων -- Ἐμπεδοκλῆς. Ὅλοι αὐτοὶ ὄχι μόνον παραδέχονται τὴν ψυχὴ σὰν ξεχωριστὴ συνειδητὴ ὀντότητα, ἀλλὰ φθάνουν νὰ προσδιορίζουν τὴν προέλευσί της καὶ τὴν σύνθεσί της, εἴτε ἀλληγορικά, εἴτε φανερά.

Αὐτοὶ οἱ κολοσσοὶ τοῦ πνεύματος ἰσχυρίζονται ὅτι ἡ ψυχὴ προέρχεται καὶ συντίθεται ἀπὸ τὸ αὐτὸ καὶ τὸ ἕτερον, ἀπὸ τὴν συνεχῆ καὶ τὴν μεριζομένη οὐσία οἱ ὁποῖες συνθέτουν τὴν ὅλην φυσιν.

Τὶς συνειδητικές της ἱκανότητες τὶς ἀναπτυσσει μὲ ἀλλεπάλληλες ἐνσωματώσεις σὲ διαφορους ὀργανισμοὺς τῆς ὀντολογικῆς κλίμακος για να φθαση μέχρι τῆς ἀνθρώπινης μορφῆς Σ' αὐτὴν ἐξελίσσεται καὶ μεγεθυνεται Μὲ αὐτὴν ἀποκτᾶ γνώσεις καὶ θέλησι, που τὴ βοηθοῦν να γνωρίση τὴν ἀλήθεια καὶ ἔτσι νὰ συνεχίση τὴν τελειοποίησί της σὲ ἄλλους κόσμους περα ἀπο τὴ Γῆ. Ἀλλα για να φθάση σ' αὐτο τὸ σημεῖο τῆς ἐντελείας, θα χρειασθῆ ἡ ψυχὴ να γυρίση πολλες φορὲς στὸν τροχὸ τῶν γεννήσεων καὶ τῶν θανάτων.

Ἀπὸ ποῦ ὅμως ἔρχεται καὶ ποῦ πάει ὁ ἄνθρωπος; Σ' αὐτὸ ἴσως μᾶς βοηθήσουν να καταλάβουμε κάπως, τὰ ὅσα παρακατω θα σᾶς ἀναφέρω. Καὶ ἄς ἀρχίσωμε ἀπο μερικα ἀποφθέγματα ἢ ἀξιώματα τῶν ἀρχαίων μυσταγωγημένων σοφῶν.

Σκοπὸς τῆς φύσεως, λέγουν, εἶναι ἡ δημιουργία συνειδήσεων, τῶν δὲ συνειδήσεων σκοπὸς ἡ ἀποθέωσις. Τοὐτέστιν ἡ αἰωνία γαλήνη καὶ ἡ αἰσθητικὴ ἀντίληψις ὅλων τῶν αἰτίων τῶν φαινομένων τῆς φύσεως.

Ὁ τάφος ἐπαναφέρει ἡμᾶς πρὸς τὸ λίκνον. Ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τούτου καὶ ἀπὸ ἐκείνου ὑψοῦνται φωναὶ λαλοῦσαι ἡμῖν περὶ ἀθανασίας, δηλαδὴ περὶ τῆς συνεχίσεως τῆς ζωῆς ὑπὸ διαφόρους μορφάς.

Τὸ κῦρος καὶ ἡ αὐθεντία τῶν σοφῶν, πού ἐμνημόνευσα, πρέπει, νομίζω τοὐλάχιστον, νὰ μᾶς κάνουν νὰ προσέξουμε και να μελετήσουμε τὶς ἀπόψεις τους. Δὲν ἀξιῶ πίστι σὲ ὅσα ἐκεῖνοι πίστευαν. Ἀλλὰ καὶ δὲν νομίζω ὅτι μερικοὶ ἀπὸ τοὺς σύγχρονους ἐπιστήμονες, μποροῦν νὰ διακηρύσσουν μὲ τόσο στόμφο, ὅτι ὁ νόμος τῶν ἐνσαρκώσεων εἶναι μία θεωρητικὴ ἀρλούμπα. Ἔτσι οἱ ἐπιστήμονες αὐτῆς τῆς ὁλκῆς γίνονται μισαλλόδοξοι καὶ δογματικοί.

Ἐὰν μελετήσουμε σοβαρὰ τὴ θεωρία τῶν ἐνσαρκώσεων καὶ τὴν κατανοήσουμε, θὰ εἴμαστε σὲ θέσι νὰ ἐξηγήσουμε πολλὰ ἀπὸ τὰ αἰνίγματα τῆς ζωῆς, ποὺ διαφορετικὰ θὰ μένουν γιὰ μᾶς ἄλυτα.

Ἐὰν τὶς ἀπόψεις τῶν φιλοσόφων, ποὺ ἀνέφερα, συναρτήσουμε μὲ ὅσα ἀπὸ ἀκριτομύθειες ἢ ἀπὸ ψίθυρους, ποὺ διεσώθηκαν, σὰν προερχόμενα ἀπὸ τὶς μυστηριακὲς ὀργανώσεις τῆς ἀρχαιότητος, θὰ μπορέσουμε ἴσως νὰ σχηματίσουμε μιὰ ἰδέα γιὰ τὸ ποῦ μεταβαίνει ὁ ἄνθρωπος ὅταν πεθαίνη.

Ἀπ' ἔξω ἀπὸ τὴ Λειβαδιὰ λειτουργοῦσε στὴν ἀρχαιότητα τὸ περίφημο Τροφώνειο μαντεῖο. Ἐὰν πήγαινε ἐκεῖ οἱοσδήποτε κοινὸς ἄνθρωπος νὰ ζητήση μαντεία καὶ νὰ γνωρίση τὴν μέλλουσα ζωή του, ὅταν ἀπὸ ἐκεῖ ἔβγαινε, ἔχανε γιὰ πάντα τὸ γέλιο του. Καὶ τοῦτο, γιατὶ σὲ εἰκόνες ζωντανές, ἔβλεπε ποιὰ θὰ εἶναι ἡ μεταθανάτιος κατάστασίς του. Πολλοὶ ἄλλαζαν τρόπο ζωῆς καὶ ζητοῦσαν νὰ γίνουν πιὸ ἠθικοί, πιὸ σοφοί.

Στὴν ἴδια περιοχὴ ἀναβλύζουν δύο πηγές. Ἀπὸ τὴ μία τρέχει τὸ νερὸ τῆς λήθης. Ἀπὸ αὐτὸ ἔπιναν οἱ ἀτελεῖς ψυχὲς καὶ γι' αὐτὸ δὲν θυμοῦνται τίποτε, ὅταν ἔρχωνται στὴ γῆ, οὔτε ὅταν φεύγουν γιὰ τὸ ὑπερπέραν. Ἀπὸ τὴν ἄλλη πηγὴ ἔπιναν τὸ νερὸ τῆς μνημοσύνης οἱ τέλειες καὶ κεκαθαρμένες ψυχές. Ἐτοῦτες θυμόντουσαν ὅλα τὰ γεγονότα τῶν διαφόρων διαβιώσεών τους καὶ δὲν ἐπανερχόντουσαν πλέον στὴ Γῆ, ἀλλὰ κατοικοῦσαν πιὰ στὶς αἰθεριακὲς χῶρες τοῦ οὐρανοῦ. Βέβαια, αὐτὰ ἔχουν μιὰ βαθειὰ ἀλληγορικὴ σημασία, ποὺ ἐμεῖς οἱ ἀμύητοι δὲν μποροῦμε νὰ τὴν καταλάβουμε.

Τώρα ἂς δοῦμε τὶ μᾶς διέσωσαν μερικοὶ ἀπὸ τοὺς μεμυημένους, σχετικὰ μὲ τὸ ἔργο καὶ τοὺς σκοποὺς τῶν μυστηρίων.

Ὁ Πίνδαρος λ.χ. λέγει τὰ ἑξῆς:

«Μανθάνειν ἐν μὲν τῷ οὐρανῷ τὸ ὁρᾶν, ἐν δὲ τῇ Γῇ τὸ ἀναμιμνήσκεσθαι. Μακάριος ὁ διὰ τῶν μυστηρίων διελθών, οὗτος γιγνώσκει τὴν ἀρχὴν καὶ τὸν σκοπὸν τῆς ζωῆς».

Ἀλλὰ τί ἦσαν αὐτὰ τὰ μυστήρια; Κατὰ τὴν γνώμη μερικῶν συγγραφέων, Μυστήρια ἦσαν ἱερατικὲς θεσμοθεσίες, τὶς ὁποῖες ὠργάνωσαν ἡρωϊκὲς ἁγνὲς καὶ σοφὲς ὑπάρξεις. Μὴ ἀρκούμενες στὴν ἀνθρώπινη ἐμπειρία τους, γιὰ νὰ ἑρμηνεύσουν τὰ αἰνίγματα καὶ τὰ φαινόμενα τῆς καθόλου ζωῆς, ὡδηγήθηκαν νὰ ἐρευνήσουν καὶ νὰ πεισθοῦν, ὅτι πέραν ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο ὑπάρχουν καὶ δροῦν τελειότερα ὄντα, πιὸ ἀγαθά, πιὸ σοφὰ καὶ πιὸ ἰσχυρὰ ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο.

Τότε μὲ εἰλικρίνεια καὶ θάρρος ἀποταθήκανε σ' αὐτὰ τὰ ὑπέρτερά τους ὄντα καὶ ζήτησαν τὴν συνδρομή τους γιὰ νὰ γνωρίσουν καὶ τοῦτοι τὴν μείζονα Ἀλήθεια καὶ νὰ μάθουν τὸν τρόπο καὶ τὰ μέσα γιὰ νὰ ἔρθουν στὴν κατάστασι τῶν πρώτων. Ὁ οὐρανὸς δὲν ἐκώφευσε. Ἀπάντησε καὶ δέχθηκε νὰ τοὺς ἀποκαλύψη τὰ ὅσα ζητοῦσαν. Ἀλλὰ τοὺς ἔθεσαν ὅρους. Ἔτσι ἔκλεισαν μαζί τους μία ἱερὴ συμφωνία. Νὰ τοὺς φανερώσουν μία ὁλοκληρωμένη κοσμοθεωρία, τὴν ὁποία ὅμως κατόπιν ὅρκου νὰ μεταδίδουν μόνον σὲ ἁγνοὺς καὶ καλῆς θελήσεως ἀνθρώπους. Ἔπρεπε ὅμως καὶ τούτους νὰ ὑποβάλουν σὲ φρικτοὺς ὅρκους, ὅτι θὰ τηρήσουν σιγὴ σχετικὰ μὲ ὅσα θὰ ἄκουγαν ἢ θὰ ἔβλεπαν στὶς ὀργανώσεις αὐτές. Ἔτσι ὅλοι οἱ μυηθέντες σεβάστηκαν καὶ τήρησαν τοὺς ὅρκους τους. Δὲν ἀπεκάλυψαν τίποτε, γιὰ τοῦτο τίποτε τὸ θετικὸ δὲν ἔφθασε ἕως ἐμᾶς.

Κατ' ἀνάγκη λοιπὸν γινότανε αὐστηρὴ ἐπιλογὴ τῶν εἰσερχομένων, γιατὶ ἀποβλέπανε σὲ ἕνα ὀλιγάριθμο καὶ ἐκλεκτικὸ κύκλο ἀνθρώπων, οἱ ὁποῖοι ἐμυοῦντο στὶς φυσικὲς καὶ στὶς πνευματικὲς ἀλήθειες.

Ἐκεῖ φαίνεται, ὅπως λέγει ὁ Πίνδαρος, μάθαιναν τὴν ἀρχὴ καὶ τὸ τέλος τῆς ζωῆς, δηλαδὴ γνώριζαν τοὺς δυὸ πόλους μεταξὺ τῶν ὁποίων περιστρέφεται ἡ ἀπληστία τοῦ εἰδέναι κάθε σοβαροῦ ἐρευνητοῦ. Μ' αὐτὸν τὸν τρόπο ἱκανοποιεῖτο

ἡ δίψα τῆς μαθήσεως καὶ γιγαντωνόταν ἡ σκέψι καὶ τὸ φρόνημα ἐκείνων, ποὺ φοιτοῦσαν στὰ ἄντρα ἐκεῖνα τῆς ἀρχαίας σοφίας.

Σ' αὐτὲς τὶς γήινες, ἀλλὰ ταὐτοχρονα καὶ οὐράνιες ὀργανώσεις, οἱ εἰσερχόμενοι εὕρισκαν ψυχικὴ ἀνακούφιση καὶ γαλήνη. Ἀπὸ ἐκει πέρασαν οἱ περισσότεροι σοφοὶ τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, οἱ ποιητές, οἱ τραγωδοί, οἱ συγγραφεῖς, οἱ καλλιτέχνες, οἱ νομοθέτες καὶ οἱ πολιτικοὶ ἄνδρες. Ὅλοι αὐτοὶ δὲ, κατεργάστηκαν καὶ τεχνούργησαν τὸν Ἑλληνικὸ πολιτισμό, ποὺ ἔχει σὰν βάθρα αἰώνια καὶ ἀκατάλυτα τὴν Φιλοσοφια καὶ τὴν Τέχνη.

Τὰ κατάλοιπά τους καὶ τὰ ἀνεκτίμητα ἐρείπιά τους συγκινοῦν τὶς εὐαίσθητες ἰδιοσυγκρασίες καὶ διατηροῦν μιὰ πνευματικὴ ἀνταύγεια, ποὺ φωτίζει ἀκόμη καὶ σήμερα, σὰν τὸν ἥλιο τῆς χώρας μας, τὴ σκέψι ὅλων ἐκείνων, ποὺ ζητοῦν κάτι το ἀνώτερο, τὸ εὐγενικό, τὸ ἀληθινό.

Ἡ ἀνθρωπότης, μαζὶ μὲ τὴ σιγὴ τῶν μυστηρίων ἀπώλεσε καὶ τὴν εὐλογία τοῦ οὐρανοῦ. Ἡ καταστροφὴ τῶν μυστηρίων γκρέμισε καὶ τὴν κλίμακα, ποὺ ὡδηγοῦσε τὶς ἀνθρώπινες ψυχὲς στὰ δώματα τῶν ἀθανάτων. Αὐτὸ εἶναι ἡ μεγαλύτερη κατάρα γιὰ τοὺς ἀνθρώπους, ποὺ θέλουν νὰ στρέψουν τὸ βλέμμα τους πρὸς τὰ ἄνω, πρὸς τὰ ὑψηλὰ καὶ ν' ἀποφύγουν τὶς περιπτύξεις τοῦ Ἅδου.

Ἆραγε δὲν διατηρήθηκε καμμία ἀκτῖδα ἀπὸ τὴν ἀρχαία ἐκείνη μυστηριακὴ λάμψι;

Ἐξ ὅσων γνωρίζω, λειτουργοῦν ἀκόμη καὶ σήμερα μερικὲς Μυστηριακὲς Ὀργανώσεις, ὅπως λ. χ. εἶναι ὁ Τεκτονισμός, ποὺ διατήρησε μὲν τὴ μυστηριακή του διάρθρωσι, ἀλλὰ στὴν πραγματικότητα δὲν ἀπέμεινε, παρὰ μιὰ ἠθοπλαστικὴ Ἑταιρία μὲ προοδευτικὲς καὶ ἀνθρωπιστικὲς ἐπιδιώξεις. Λειτουργεῖ ἀκόμη στὶς Σκανδιναυϊκὲς χῶρες τὸ μυστηριακὸ σύστημα Ζβέντερμπουργκ, ποὺ ζηλότυπα φυλάει τὴ γνήσια καὶ καθαρὴ Χριστιανικὴ μυστικὴ διδασκαλία. Στὴν Ἀνατολὴ ἐπίσης συναντᾷ κανεὶς μεμονωμένες μυστηριακὲς ὁμάδες. Στὶς Ἰνδίες, ὅμως, ἀπὸ ὡρισμένα δεδομένα, ποὺ ἔχω, φαίνεται ὅτι λειτουργοῦν πολυάριθμες ὀργανώσεις μυστικοῦ περιεχομένου, ποὺ καθοηγοῦν ἀκόμη τὴν θρησκευτικὴ συνείδησι τῶν λαῶν τῆς ἀπέραντης ἐκείνης χώρας.

Ἀλλα καὶ τὸ χῶμα, ποὺ πατοῦμε, ἔχει εὐλογηθῆ ἰδιαίτερα ἀπὸ τὸν οὐρανό. Ἐδῶ ἔδρασαν πολυάριθμα καὶ ἄρτια μυστήρια, μέσα στὰ ὁποῖα ἐπέτυχαν τὸν ψυχικό τους λυτρωμὸ πολλὲς ἀνθρώπινες ψυχές. Τώρα ὅμως μόνον συντρίμμια, ἐρείπια καὶ νεκρικὴ σιγὴ συναντοῦμε ἐκεῖ ὅπου ἄλλοτε ἡ φωνὴ τῶν μυστῶν διεβίβαζε στοὺς θνητοὺς τὰ ρήματα τῶν Θεῶν τοῦ ἑλληνικοῦ Ὀλύμπου.

Ὅταν ἐπισκέπτωμαι τὸν Παρθενῶνα, τὴν Ἐλευσῖνα, τὴν Ὀλυμπία καὶ τους Δελφούς, στὶς διανοητικές μου περισυλλογές, προσπαθῶ νὰ ἀντιληφθῶ μήπως πετάξη καμμιὰ σπίθα ἀπὸ τὸ μέρος, ποὺ ἄλλοτε ἔκαιγε τὸ πῦρ τῆς Ἱερῆς Ἑστίας. Προσπαθῶ νὰ συλλάβω κανένα ψίθυρο, σαν ἀντίλαλο κάποιας μύστιδος φωνῆς.

Ἀντὶ αὐτῶν, δυστυχῶς, τὰ αὐτιά μου συλλαμβάνουν νὰ ἐπαναλαμβάνεται σὰν μακρυνὴ ἠχὼ τὸ θλιβερὸ ἐκεῖνο μήνυμα, ποὺ ἄκουσε καὶ ὁ μεγάλος νοσταλγὸς τῆς ἀρχαίας πνευματικῆς δόξας, ὁ τελευταῖος Ἕλληνας, ὁ αὐτοκράτορας Ἰουλιανός. Τὸ ἀπονοητευτικὸ μήνυμα εἶναι τὸ ἴδιο: «εἴπατε τῷ... Βασιλῆ χαμαὶ πέσε δαίδαλος αὐλά, οὐκέτι Φοῖβος ἔχει καλύβαν, οὐ μάντιδα δάφνην, οὐ παγὰν λαλέουσαν, ἀπέσβετο καὶ λάλον ὕδωρ».

Τί κρῖμα! Ποιᾶς παρηγοριᾶς καὶ ποιᾶς ἐλπῖδος στερήθηκε ὁ ἄνθρωπος! Τί σπουδαῖες πηγὲς γνώσεως καὶ πνευματικὲς ἐνισχύσεις ἀπώλεσε ὁ ἀγνὸς ἐρευνητής.

Ἐὰν πράγματι μάθαινε ἐκεῖ ὁ θνητός, ὅπως λέγει ὁ Πίνδαρος, τὴν ἀρχὴ καὶ τὸ τέλος τῆς ζωῆς, τότε ἀσφαλῶς μόνον ἐκεῖ θὰ μπορούσαμε νὰ μάθωμε τὶ εἴμαστε,

ἀπὸ ποῦ ἐρχόμαστε καὶ ποῦ πᾶμε. Ἄλλωστε, ἡ προτροπὴ γιὰ νὰ τὰ μάθη αὐτὰ ὁ ἄνθρωπος ἦταν χαραγμένη στὴ μετώπη τοῦ Ναοῦ τοῦ Πυθίου Ἀπόλλωνος. Ἦταν τὸ περίφημο «Γνῶθι σαυτὸν» τοῦ Χείλωνος.

* * *

Ἡ συγκίνησις ποὺ αἰσθάνθηκα στὸ ἀντίκρυσμα μιᾶς λεχοῦς καὶ ἑνὸς νεογέννητου βρέφους μὲ παρεκίνησε στοὺς στοχασμοὺς ποὺ ἀράδιασα σήμερα σ' αὐτὸ τὸ χαρτί. Ἴσως μερικοὶ μὲ ρωτήσουν γιὰ ποιὸ σκοπὸ τὸ ἔκαμα! Ἁπλούστατα, θέλω νὰ δείξω πῶς ἀπὸ τὰ γεγονότα τῆς καθημερινῆς μας ζωῆς μποροῦμε, μελετῶντας τα προσεκτικά, νὰ βγάζουμε σοβαρὰ συμπεράσματα. Ἔτσι θὰ πλουτίζουμε καθημερινὰ τὴν ἐμπειρία μας, τὴν ὁποία θὰ καταχωροῦμε στὸ σημειωματάριο τῆς μνήμης μας, γιὰ ν' ἀποκτήσουμε τὴν ἐξ ἀμέσου ἐποπτείας γνῶσι, ποὺ εἶναι πολὺ προτιμότερη ἀπὸ τὶς θεωρίες καὶ τὶς ἀπόψεις, ποὺ ἀναζητοῦμε στὰ μουχλιασμένα βιβλία μιᾶς νεκρῆς βιβλιοθήκης. Ἔπειτα, ὅταν ἔχουμε ἀπορίες καὶ αἰτήματα, ποὺ δὲν μᾶς ἱκανοποιοῦν οἱ γνωστὲς πηγὲς γνώσεων, σὰν ἐρευνητὲς μὲ ἀδούλωτη σκέψι, θὰ πρέπει να στραφοῦμε πρὸς κάθε κατεύθυνσι σὲ κάθε πηγὴ ποὺ ἰσχυρίζεται ὅτι κατέχει μέρος τῆς ἀληθείας ἢ ὁλόκληρη τὴν ἀλήθεια. Τὸ τελευταῖο, βέβαια, εἶναι λίγο δύσκολο ἀλλ' ὁπωσδήποτε ἐμεῖς θὰ κρούσουμε τὴν θύρα καὶ θὰ ζητήσουμε ὅ,τι ποθοῦμε. Κι' αὐτὸν τὸν τρόπο τῆς ἔρευνας, νομίζω ὅτι σᾶς τὸν ἔδειξα μὲ τὴν ἀφήγησί μου.

Καὶ τελειώνοντας, ἐπιτρέψετέ μου νὰ συστήσω, σ' ἐσᾶς ποὺ μὲ διαβάζετε, ἐὰν ποθῆτε ν' ἀποκτήσετε μιὰ ζωντανή, ρωμαλέα καὶ πλατειὰ γνῶσι καὶ κρίσι, νὰ προτιμᾶτε ἀπὸ τὶς φλύαρες συγγραφὲς τοῦ συνανθρώπου μας τὴν προσεκτική μελέτη τοῦ ΜΕΓΑΛΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ ΤΗΣ ΖΩΗΣ, ποὺ οἱ σελίδες του ξεπροβάλλουν μπροστά μας, σὲ κάθε βῆμα τοῦ καθημερινοῦ μας βίου, ἔντονες καὶ φωτεινές. Βεβαιωθῆτε δὲ ὅτι αὐτὲς οἱ σελίδες εἶναι οἱ πιὸ εἰλικρινεῖς, οἱ πιὸ διαφανεῖς καὶ οἱ πιὸ ἀποκαλυπτικὲς καὶ ποτέ τους δὲν ψεύδονται. Ἐνῶ οἱ συγγραφεῖς, ἐὰν δὲν ψεύδωνται, ἐὰν δὲν παραλογίζωνται σὰν ἄνθρωποι ποὺ εἶναι, πολὺ συχνὰ πλανῶνται.

Σὰν ὑστάτη παραίνεσι σᾶς κάμνω νὰ σπουδάζετε πάντοτε τὰ φαινόμενα τῆς φύσεως καὶ νὰ μελετᾶτε προσεκτικὰ μὲ αὐτοσυγκέντρωσι τὸν ἑαυτό σας. Ἴσως μιὰ μέρα θὰ κατασταθῆτε ἱκανοὶ νὰ γνωρίσετε τὴν ἀρχὴ καὶ τὸ τέλος τῆς ζωῆς. Καὶ τότε μόνο θὰ λάβετε τὴν ἀπάντησι στὰ μεγάλα ἐρωτήματα: Τί εἶμαι, ἀπὸ ποῦ ἔρχομαι ποῦ πηγαίνω;

Μοῦ φαίνεται πὼς δὲν θὰ μπορούσαμε νὰ ἐπιδιώξουμε σ' αὐτὸν τὸν κόσμο πιὸ τέλεια εὐτυχία ἀπὸ μιὰ θαυμάσια καὶ καρτερικὴ ἀγάπη.

Μαίτερλιγκ

ΠΑΥΛΟΥ ΜΙΧΟΥ

«Ἡ Γλαύκα δίδαξε»

Β΄

Μὲ τὰ κρυμένα αὐτιὰ στοῦ χάους
τοὺς ψιθύρους προσηλωμένα,
σὲ ὅποιον βλέπει ὁράματα.

Ὅπου ἁρμονία καὶ ρυθμὸς
ἐμπνεύσεις καὶ πνεύματα,
στὴν ἀπεραντωσύνη τοῦ φωτός,
ἄυλα, σκορπισμένα.
Σὲ ὠκεανῶν καὶ ἠπείρων
ἀμέτρητα στρέμματα,
μὲ ἀλέτρι καὶ πλώρη
χιλιοδουλεμένα.

Μελέτες καὶ μνημεῖα οἱ ναοί,
ἁρμονίας ρυθμοί.
Κι' οἱ δουλευτὲς μαθηταὶ
τοῦ Πυθαγόρου ἢ λιθοδόμοι,
ἀπ' τοῦ Χιρὰμ ἢ τοῦ Ἴσβαρα
μυστηριακὸ Ναὸ
ξεκινημένοι. Καὶ τότε ἀνοιχτοὶ
αἰώνων δρόμοι!

Κι' ἀφοῦ ἡ ψυχές μας
εἶναι μόνο μιά,
καὶ τα κορμιά μας
μὲ τὸ σύμπαν ἕνα,
ἄς μελωδοῦν στὸν ποιητὴ
χίλιες φωνές.
Εἶν' γιὰ ν' ἀνέβουν πιὰ στὸ φῶς
τὰ φῶτα τ' ἀναμμένα.

Κι' εἶναι Σοφία, εἶναι Ἰσχὺς
καὶ εἶναι Κάλλος,
αὐτὸ τὸ ἕνα αἰώνιο φῶς.
Εἶναι τῶν αἰώνων ὁ ρυθμός,
κι' εἴτε εἶναι σύμβολο
εἴτε εἶναι ὁ ἀριθμὸς
ὅποιος σωστὰ τὸ νοιώθει
εἶναι ὁ μεγάλος!

Βουδδιστικὸς θρύλος

Διδακτικὴ ἀσέβεια

Ὅταν ὁ Τάνκα, μέλος τῆς δυναστείας Τάνγκ, σταμάτησε στὸ Γεριντζί, ἐκρύωνε πολύ. Γι αὐτὸ πῆρε ἀπὸ τὸ ναὸ ἕνα ξύλινο ἄγαλμα τοῦ Βούδδα, ἄναψε φωτιὰ καὶ ζεστάθηκε. Βλέποντάς τον ὁ νεωκόρος, πολὺ ἐξαγριώθηκε καὶ τοῦ φώναξε: «Πῶς ἐτόλμησες νὰ κάψης τὸν Βούδδα μου;».

Ὁ Τάνκα ἄρχισε νὰ σκαλίζη τὴ στάχτη σὰ νάψαχνε γιὰ κάτι καὶ εἶπε: «Θὰ συλλέξω τὸ ἱερὸ σαρίρας ἀπὸ τὴν καμμένη στάχτη». Καὶ εἶναι σαρίρας ἕνα εἶδος ὀρυκτοῦ ὑπολείμματος, που μένει ἀπὸ τὸ ἀνθρώπινο σῶμα ὕστερα ἀπὸ τὴν ἀποτέφρωσι καὶ θεωροῦν ὅτι τοῦτο ἀνταποκρίνεται στὴν ἁγιότητα τῆς ζωῆς.

«Πῶς», εἶπε ὁ νεωκόρος, «μπορεῖς νὰ συλλέξης σαρίρας ἀπὸ ξύλινον Βούδδα;».

Τότε ὁ Τάνκα ἀντεῖπε: «Ἀφοῦ δὲν περιέχουν σαρίρας, μπορῶ νὰ πάρω καὶ τοὺς ἄλλους δυὸ Βοῦδδες γιὰ τὴ φωτιά μου;».

Λένε πὼς ὁ νεωκόρος ἔχασε ἀργότερα καὶ τὰ δυὸ τὰ μάτια του, ἐπειδὴ διαμαρτυρήθηκε ἐνάντια σὲ μιὰ ἀσέβεια τοῦ Τάνκα φαινομενική, ἐνῶ τοῦ Βούδδα ἡ ὀργὴ καθόλου δὲ χτύπησε τὸν ἄλλον...

*

Τὴν εὐτυχίαν δὲν τὴν βλέπομεν, ἀλλὰ τὴν ἐνθυμούμεθα.

Ἰω. Συκουτρῆς

Ἡ εὐχαρίστησις δὲν ἔγκειται στὸν μεγάλο πλοῦτο, ἀλλὰ στὶς λίγες ἀνάγκες.

Χρῆμα καὶ χρόνος εἶναι τὰ βαρύτερα φορτία τῆς ζωῆς καὶ ἀπὸ ὅλους τοὺς θνητοὺς οἱ πιὸ ἀτυχεῖς εἶν' ἐκεῖνοι ποὺ διαθέτουν περισσότερο ἀπὸ ὅσον ξέρουν πῶς νὰ χρησιμοποιήσουν.

Samuel Johnson

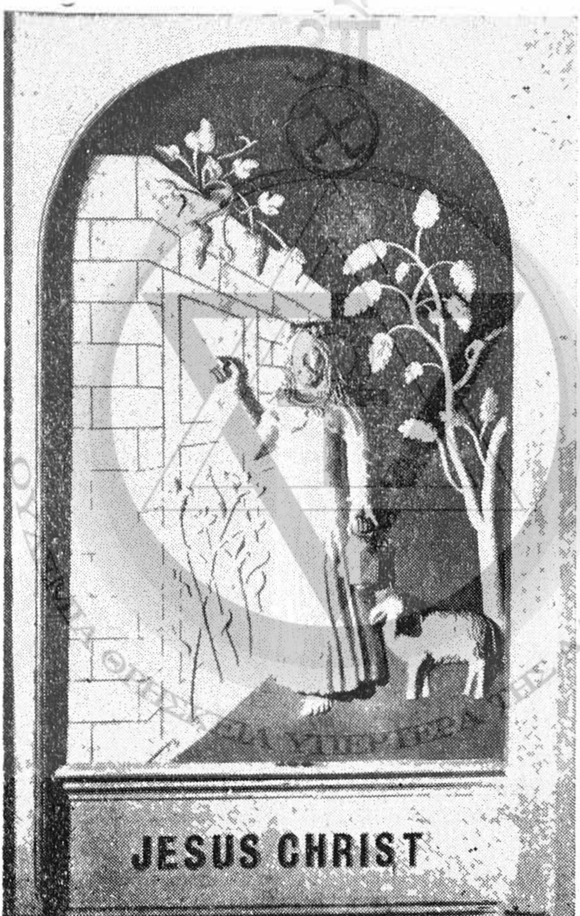
Διογένης ὁ Σινωπεὺς ἐρωτηθεὶς, τὶ τῶν θηρίων κάκιστα δάκνει, ἔφη· τῶν μὲν ἀγρίων, συκοφάντης· τῶν δὲ ἡμέρων κόλαξ.

C. JINARAJADASA

Η ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΑΔΕΛΦΟΤΗΣ

ΣΤΟΝ ΠΡΟΣΚΟΠΙΣΜΟ
ΣΤΟΝ ΟΔΗΓΙΣΜΟ ΚΑΙ

ΣΤΗ ΘΕΟΣΟΦΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ

Ὁ Ἰησοῦς ὡς καλὸς ποιμὴν. (Ἄγαλμα στὸ γὼλλ ἱδρυτῶν θρησκειῶν, στὴν ἕδρα τῆς Θεοσοφικῆς Ἑταιρίας, Ἄντυαρ τῆς Ἰνδίας).

Ὁ συγγραφεὺς τοῦ παρόντος ἄρθρου Ἰνδὸς φιλόσοφος Ζιναραγιαντάσα.

ΕΙΝΑΙ χαρακτηριστικὸ τὸ γεγονός, ὅτι σὲ κάθε γενικὴ συγκέντρωσι ἀνθρώπων, ὑπάρχει πάντοτε ὁμοφωνία ὅταν ἡ συζήτησις στρέφεται γύρω ἀπὸ τὸ τί μπορεῖ νὰ γίνῃ γιὰ τὴν καλυτέρευσι τῆς μοίρας τοῦ ἀνθρώπου, ἐνῶ ἐπακολουθῇ διαφωνία καὶ φιλονεικία ὅταν ἡ συζήτησις ἀναφέρεται στὴν φύσι τοῦ Θεοῦ. Σὲ κάθε χώρα ἐκδηλώνεται ζῆλος γιὰ τὴν κατανόησι τοῦ ἀνθρώπινου προβλήματος· διότι ἡ φτώχεια, ἡ ἀσθένεια καὶ ἡ ἀμάθεια, μὲ τὶς ἐπακόλουθες ἀθλιότητες, εἶναι ἴδιες σὲ κάθε χώρα, ἀδιάφορο ἂν πρεσβεύει πίστι Χριστιανική, Ἰνδουϊστικὴ ἢ Βουδδιστική. Παντοῦ ἴδιο εἶναι τὸ πρόβλημα τοῦ ἀνθρώπου, τί κι᾿ ἂν οἱ ἄνθρωποι εἶναι ἄσπροι, μελαψοί, κίτρινοι, μαῦροι ἢ ἐρυθροί. Γι᾿ αὐτὸ οἱ ναοὶ δὲν εἶναι γεμᾶτοι στὶς λειτουργίες, ἀλλὰ ὅταν γίνονται διαλέξεις γιὰ τὸ πρόβλημα τῆς καλυτερεύσεως τῶν ἀνθρωπίνων συνθηκῶν εἶναι πάντοτε ὑπερπλήρεις. Πῶς συμβαίνει νὰ εἶναι οἱ ἄνθρωποι διῃρημένοι περὶ τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ ἡνωμένοι περὶ τοῦ ἀνθρώπου;

Χωρὶς ἡ ἀπάντησις νὰ καλύπτῃ πλήρως τὴν ἐρώτησι, μπορεῖ νὰ σημειωθῇ τὸ γεγονός, ὅτι ἕνα ὄνειρο φτερουγίζει πανταχοῦ πάνω ἀπὸ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους —τὸ ὄνειρο τῆς Παγκοσμίου Ἀδελφότητος. Σὲ κάθε χώρα, οἱ ἄριστοι τῶν ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν ἀρχίζουν νὰ κουράζωνται ἀπὸ τὶς διαχωριστικὲς γραμμὲς φυλῆς, χρώματος καὶ θρησκείας. Διερωτῶνται ἂν δὲν εἶναι δυνατὸν γιὰ ὁλόκληρο τὸ ἀνθρώπινο γένος νὰ ζοῦν σὰν ἀδελφοί, σὲ πεῖσμα τῶν διαφορῶν ἐθνικότητος, πίστεως καὶ ἰδιοσυγκρασίας. Διότι στὴ ζωὴ ὑπάρχει μιὰ μυστηριώδης ροπὴ πρὸς τὴν ἑνότητα καὶ δὲν μποροῦμε νὰ ξεφύγουμε ἀπὸ αὐτὴ τὴν ὤθησι, ποὺ προσπαθεῖ νὰ φέρῃ τὴν ποικιλία πρὸς τὸ Ἕνα, νὰ μετατρέψῃ τὴν διαφορὰ σὲ Ἑνότητα.

Αὐτὴ ἡ ροπὴ πρὸς τὴν ἑνότητα εἶναι ἁρμοδιότης τόσο τῆς ἐπιστήμης, ὅσο καὶ τῆς θρησκείας. Ἡ ἐπιστήμη μᾶς δείχνει τὴν τάσι γιὰ ἑνότητα στὸ πᾶν, ὀρυκτό, φυτό, ζῶο ἢ ἀνθρώπινο ὄν. Τὰ πάντα, ἄψυχα καὶ ἔμψυχα, τείνουν πρὸς τὸν ὕψιστο τύπο ποὺ ἐπέτυχε ἡ φυσικὴ ἐξέλιξις καὶ ποὺ εἶναι ὁ ἄνθρωπος. Κάθε στίγμα σκόνης ὠθεῖται ἀπὸ τὰ ἔνδον γιὰ νὰ πάψῃ νὰ εἶναι ὕλη νεκρὴ καὶ ἀδρανής, γιὰ νὰ γίνῃ μιὰ ἡμέρα μέρος ζωντανοῦ καὶ κινουμένου πρωτοπλάσματος· τοῦ-

το τὸ πρωτόπλασμα ὠθεῖται γιὰ νὰ μεταβληθῇ σὲ σπέρματα καὶ τὰ σπέρματα νὰ διαφοροποιηθοῦν σὲ νεῦρα, ὀστᾶ, μῦς καὶ ἄλλα σπέρματα. Ὕστερα ὠθοῦνται νὰ διαμορφώσουν μονοκυτταρικοὺς καὶ πολυκυτταρικοὺς ὀργανισμούς, αὐτοὶ δὲ οἱ ὀργανισμοὶ ὠθοῦνται γιὰ νὰ ἐξελιχθοῦν σὲ διάφορα εἴδη, ἕως ὅτου τὰ ἀσπόνδυλα μεταβληθοῦν σὲ σπονδυλωτὰ καὶ τὰ θηλαστικὰ γίνουν ἄνθρωπος.

Παρόμοια ὤθησι πρὸς τὴν ἑνότητα μᾶς δείχνει καὶ ἡ θρησκεία· διότι ὅλες οἱ θρησκεῖες συμφωνοῦνε σ' ἕνα πρᾶγμα, ὅτι ἡ ἀνθρώπινη φύσις πρέπει νὰ βοηθηθῇ γιὰ νὰ μετατρέψη τὸν ἑαυτό της ἀπὸ ἐκεῖνο ποὺ εἶναι σὲ κάτι πλέον ἀνθρώπινο, ἑπομένως πλησιέστερο στὸ Θεοφανές. Κάθε θρησκεία προβάλλει κάποιο εἶδος σωτηρίας γιὰ ὅλους τοὺς ὀπαδούς της, καὶ προσπαθεῖ νὰ τοὺς παροτρύνη πρὸς αὐτὴ τὴ σωτηρία.

Εἶναι ἀλήθεια, ὅτι ἡ τελικὴ ἑνότης, τὴν ὁποίαν προορίζει ἡ ἐπιστήμη γιὰ ὅλα τὰ πλάσματα ἀπὸ τοῦ βακτηριδίου μέχρι τοῦ ἀνθρώπου, εἶναι ὁ θάνατος, μιὰ ἑνότης στὴν ὕλη—μιὰ ἀναπόφευκτη Ἀδελφότης Ἐκμηδενίσεως. Ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος, ἡ ἑνότης τὴν ὁποίαν ἡ θρησκεία ὑπόσχεται σὲ ὅλους ἐμᾶς εἶναι ἑνότης ἐπιβιώσεως, μιὰ Ἀδελφότης Ἀθανασίας. Εἴτε ὅμως ἡ ἐπιστήμη δείχνει σὰν τέρμα τὸν θάνατο, ἢ ἡ θρησκεία τὴν ἀθανασία, ἀμφότερες διακηρύσσουν ὅτι ὅλα τὰ πράγματα ὑποτάσσονται σ' ἕνα νόμο. Εἶναι ὁ νόμος τοῦ κοινοῦ συμφέροντος καὶ τοῦ κοινοῦ πεπρωμένου, μὲ ἄλλα λόγια ὁ νόμος τῆς Ἀδελφότητος—τῆς Ἀδελφότητος τοῦ θανάτου γιὰ τὴν ἐπιστήμη, καὶ τῆς Ἀδελφότητος τῆς ἀθανασίας γιὰ τὴν θρησκεία. Νὰ γιατὶ ὁ ἄνθρωπος, ἀφότου ἐξελίχθηκε ἀπὸ τὴν κατάστασι τοῦ κτήνους, ἀκολουθεῖ παντοτεινά, ἐνσυνείδητα ἢ ὑποσυνείδητα, τὸ ὄνειρο τῆς Ἀδελφότητος. Συχνὰ παρασύρεται, γιατὶ ὁ μέσα του ἐγωισμὸς τὸν σπρώχνει σὲ ἀντιζηλία καὶ ἀνταγωνισμό, νὰ στριμώξη τὸν ἀδύνατο στὸν τοῖχο. Πάντα ὅμως μέσα στὸν ἄνθρωπο μένει μιὰ ἐσωτερικὴ φωνὴ ποὺ ψιθυρίζει, ὅτι ἐνῶ ἡ ἰδιοτέλεια καὶ ὁ ἀνταγωνισμὸς εἶναι ὁ νόμος τοῦ κτήνους, ἡ Ἀδελφότης καὶ ἡ Συνεργασία εἶναι ὁ νόμος τοῦ ἀνθρώπου.

Ὡς τὰ τώρα, οἱ ἄνθρωποι ἐπραγματοποίησαν τὴν Ἀδελφότητα μόνον ἐν μέρει. Τοῦτο συμβαίνει συνήθως στοὺς ἀνθρώπους ὅταν ἀπειλεῖται ἡ ὕπαρξίς τους ὡς ὁμάδος. Ὅταν ἕνας λαὸς ἀντιμετωπίζει ἐπίθεσι ἐχθροῦ καὶ ἀπειλεῖται πόλεμος, παραμερίζονται οἱ διαχωριστικὲς γραμμὲς ἀνάμεσα σὲ πλούσιους καὶ φτωχούς, ἀνώτερες καὶ κατώτερες τάξεις, μορφωμένους καὶ ἀγράμματους, χρήσιμους καὶ ἄχρηστους πολῖτες, καὶ ὅλοι οἱ ἄνθρωποι ζοῦνε μιὰ Ἀδελφότητα ἐν ὅπλοις. Ὅταν παρέλθει ὁ κίνδυνος τοῦ πολέμου, παύει συνήθως καὶ ὁ δεσμὸς τῆς Ἀδελφότητος.

Δὲν εἶναι ἀνόμοιο αὐτὸ ποὺ γίνεται καὶ μὲ τὴν θρησκεία. Τὴν Κυριακή, μέσα στὴν ἐκκλησία, οἱ

ἄνθρωποι εἶναι ἀδελφοί. Ἀλλά ἀπέξω, τὶς καθημερινές, εἶναι ἐπιχειρηματικοί ἀντίζηλοι, προσπαθῶντας ὁ ἕνας νὰ περάση τὸν ἄλλον καὶ ν' ἀνέβη τὴν κλίμακα τῆς εὐημερίας πατῶντας στούς ὤμους τῶν ἄλλων, ποὺ εἶναι λιγώτερο καταρτισμένοι ἀπὸ αὐτόν.

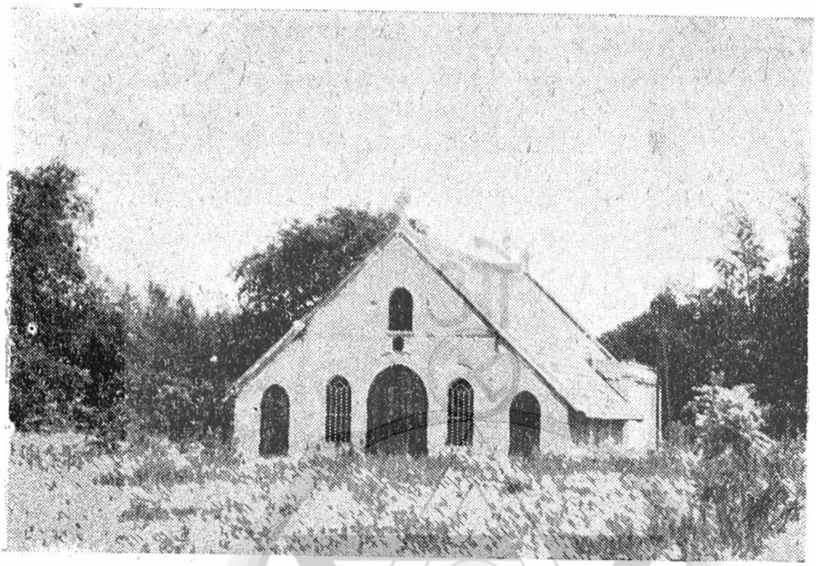
Βέβαια, ὁ ἀπόστολος Παῦλος, ὅταν ἐξεκίνησε γιὰ τὸ κήρυγμα τοῦ Χριστιανισμοῦ, εἶπε πὼς δὲν ὑπάρχει Ἕλλην ἢ Ἰουδαῖος, διότι ἐπιθυμοῦσε νὰ κάμη ἕνα νέο τύπο παγκόσμιου ἀδελφοῦ, τὸν ὁποῖον ἐκάλεσε χριστιανό, ἀλλὰ τὸ Ἔργον του ἐν μέρει μόνον ὑπῆρξε ἐπιτυχές. Ἐνόσω οἱ πρῶτοι χριστιανοὶ ἦσαν μειονότης

Ἀπὸ τὸ χὼλλ τῶν θρησκειῶν στὸ Ἄντυαρ : Τὸ ἄγαλμα τοῦ Ζωροάστρου.

καὶ ἐδιώκοντο, προσεκολλῶντο μεταξύ τους σὰν ἀδελφοί, ἀπὸ τότε ὅμως ποὺ ἔγιναν ἡ πλειονότης, ἔπαψαν νὰ εἶναι ἀδελφοί. Χριστιανοὶ κατ' ὄνομα, γρήγορα ἔγιναν μισάδελφοι — ἀντίζηλοι ὑπὸ τὰ ὀνόματα Βρεταννοῦ καὶ Ὁλλανδοῦ, Γερμανοῦ καὶ Γάλλου κλπ. Ἐκεῖ ὅπου ἐμφανιζόταν ἡ ἐθνικότης, ἔσπρωχνε στὸ περιθώριο τὴν Ἀδελφότητα, τὴν δημιουργημένη ἀπὸ τὴν θρησκεία σὰν χρέος τῶν ὁμοδόξων. Μιὰ μόνον θρησκεία ἐπέτυχε νὰ μεταβάλη πλήρως τὸ αἴσθημα τῆς ἐθνικότητος μεταξὺ τῶν ὀπαδῶν της καὶ αὐτὴ εἶναι ὁ Μωαμεθανισμός. Εἴτε ὁ ὀπαδὸς τοῦ Προφήτου ἐγεννήθηκε στὴν Ἀραβία, Τουρκία, Αἴγυπτο, Ἰνδία, Γιάβα, Ταρταρία ἢ στὸ κέντρο τῆς Ἀφρικῆς, πρώτη του καὶ κύρια σκέψι ἔχει πὼς εἶναι Μωαμεθανός. Ἀνάμεσα στοὺς Μωαμεθανούς, ὅποιας φυλῆς ἢ ἐθνικότητος, τάξεως ἢ ἀγωγῆς, δὲν ὑπάρχει φραγμὸς χρώματος, ἢ θέσεως ἢ τάξεως. Εἶναι ἀλήθεια πὼς οἱ μὴ Μωαμεθανοὶ θεωροῦνται ὡς «καφίρ», ποὺ θὰ πῆ ἄπιστος, καταδικασμένος στὴν ἀπώλεια, ἀλλὰ ὅταν εἶναι κανεὶς Μουσουλμάνος, ὀπαδὸς τοῦ Προφήτου, εἶναι σίγουρος πὼς θὰ συναντήση ἀδελφότητα σὲ ὅποια χώρα καὶ νὰ πάη, ὅπου θρησκεία της εἶναι ὁ Μωαμεθανισμός.

Στὸν σύγχρονο κόσμο, ἔχει σημειωθῆ μιὰ νέα ἐπίτευξις Ἀδελφότητος ἀνάμεσα σὲ ἀνθρώπους, ποὺ ὁ δεσμός τους δὲν εἶναι οὔτε ἡ κοινὴ ἐθνικότης, οὔτε ἡ κοινὴ θρησκεία. Εἶναι δυνατὸν γιὰ τὰ ἄτομα νὰ ἑνωθοῦν σὲ

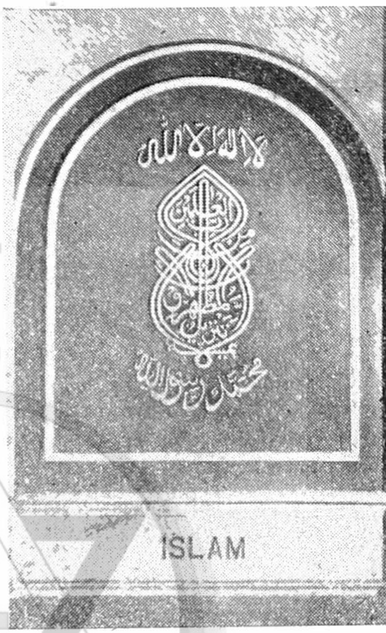
Στὸν κῆπο τῶν θρησκειῶν, στὸ Ἄντυαρ :
Ὁ Χριστιανικὸς ναὸς

βάσι Ἀδελφότητος, χωρὶς ἡ βάσις αὐτὴ νὰ τρέφεται ἀπὸ τὴν κοινὴ ἐθνικότητα ; Ἡ ἀπάντησις εἶναι στὴν παγκόσμια Προσκοπικὴ Ὀργάνωσι. Σκέφτεται γιὰ ἐθνικότητα στὰ τζάμπορη ἕνας Πρόσκοπος ἢ μιὰ Ὁδηγός ; Φθάνει νὰ εἶσαι Πρόσκοπος, γιὰ νὰ ἔχῃς ὁλόγυρά σου ἀδελφοὺς Προσκόπους, ποὺ σὲ νιώθουν καὶ συνεργάζονται τίμια μαζί σου. Μὲ τρόπους πολὺ περισσότερο λαμπροὺς ἀπὸ ὅσο ἀντιλαμβάνεται ὁ πολὺς κόσμος, ἡ Προσκοπικὴ κίνησις εἶναι ἡ πρακτικὴ ἐφαρμογὴ στοὺς νέους καὶ στὰ κορίτσια μιᾶς ἀληθινῆς Παγκόσμιας Ἀδελφότητος.

Ὑπάρχει καὶ μιὰ ἄλλη ὀργάνωσις, ὅπου ἔχει ἐπιτευχθῇ παρόμοιο πνεῦμα Παγκόσμιας Ἀδελφότητος. Εἶναι ἡ Θεοσοφικὴ Ἑταιρία, ἡ ὁποία ἱδρύθη στὰ 1875 καὶ ἔχει ἐθνικὰ τμήματα σὲ περισσότερες ἀπὸ 50 χῶρες. Οἱ Θεοσοφισταὶ δὲν συνδέονται ἀπὸ ἑνιαία διακήρυξι πίστεως, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν ἀπόφασι ν' ἀναπτύξουν στὴν ἀνθρωπότητα ἕναν πυρῆνα Παγκόσμιας Ἀδελφότητος χωρὶς διάκρισι φυλῆς, πίστεως, τάξως, γένους ἢ χρώματος. Δεδομένου ὅτι ὑπάρχουν Θεοσοφισταὶ ποὺ εἶναι Χριστιανοί, Ἰνδουϊσταί, Βουδδισταί, Ζωροαστρινοί, Μωαμεθανοί, Ἰουδαῖοι, καὶ μερικοὶ ἐπίσης χωρὶς διόλου θρησκεία, ὁ δεσμὸς ποὺ τοὺς ἑνώνει δὲν εἶναι ἕνα κοινὸ δόγμα, ἀλλὰ ἡ ἀμοιβαία ἀνοχὴ πρὸς χάριν τῆς Ἀδελφότητος. Στὰ μεγάλα Θεοσοφικὰ συνέδρια, συμβαί-

νει ν' ἀντιπροσωπεύωνται 20—30 ἐθνικότητες, καθὼς καὶ ὅλα τὰ θρησκεύματα. Καὶ ὅμως ὅλοι αὐτοὶ οἱ ἀλλόφυλοι ἄνθρωποι— ἄσπροι, μελαψοί, κίτρινοι καὶ μαῦροι—σμίγουν μὲ φιλία καὶ προσπαθοῦν νὰ κατανοήσουν τὴν τὴν πολύμορφη φύσι τοῦ Θεοῦ, καὶ τὶς πολύμορφες ἀνάγκες τοῦ ἀνθρώπου. Πρὶν ἀπὸ λίγα χρόνια, ὅταν ἡ Θεοσοφικὴ Ἑταιρία γιόρταζε μιὰ ἐπέτειό της, συναντήθηκαν στὸ διεθνὲς ἀρχηγεῖο, στὸ Ἄντυαρ, κοντὰ στὸ Μαδρὰς τῆς Ἰνδίας, περίπου 3.000 μέλη ἀπὸ 35 χῶρες. Ἐπὶ μιὰ ἑβδομάδα ἔζησαν μαζί, εἶχαν κοινὲς συγκεντρώσεις, κοινοὺς περιπάτους καὶ συζητήσεις γιὰ διάφορα προβλήματα, καὶ ὄχι μόνον δὲν ὑπῆρξε κανένα αἴσθημα φυλετικοῦ, ταξικοῦ ἢ ἄλλου ἀνταγωνισμοῦ, ἀλλὰ ὁ καθένας ἦταν εὐτυχισμένος ποὺ ξεχνοῦσε τὶς διαχωριστικὲς γραμμές, γιὰ ν' ἀπολαύση τὴν Παγκόσμια Ἀδελφότητα.

Ἡ Παγκόσμια Ἀδελφότης εἶναι μιὰ πρακτικὴ καὶ ὄχι ἁπλῶς μιὰ αἰσθηματικὴ δυνατότης. Ἀλλὰ γιὰ νὰ ἐπιτύχῃ χρειάζεται νὰ παραμερισθῇ κάθε εἶδος ἀνταγωνισμοῦ. Ἡ Παγκόσμια Ἀδελφότης δὲν εἶναι δυνατὴ ὅσο διατηρεῖται ἡ θρησκευτικὴ ζηλοτυπία. Σήμερα, ὁ χριστιανὸς πιστεύει ὅτι ἡ ἐσχάτη καὶ μεγίστη ἀποκάλυψις τοῦ Θεοῦ εἶναι ὁ Χριστιανισμός, ἐπομένως ὅλος ὁ κόσμος πρέπει νὰ γίνουν χριστιανοί. Ἱεραπόστολοι κινοῦνται ἀπὸ χώρα σὲ χώρα τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Ἀφρικῆς γιὰ νὰ προσηλυτίσουν αὐτὲς τὶς δυὸ ἠπείρους στὸν

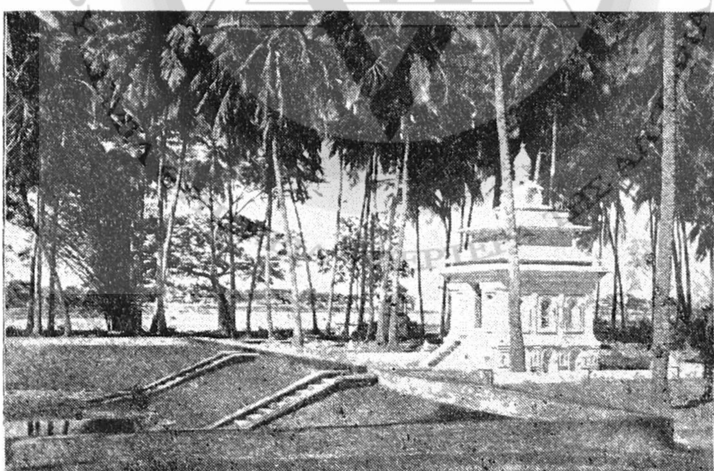
Ἀπὸ τὸ χὼλλ τῶν θρησκειῶν στὸ Ἄντυαρ: Ἐπιγραφὴ ποὺ ὑμνεῖ τὸ Κοράνιον (ἐπειδὴ ἀπαγορεύει ἡ Ἰσλαμικὴ θρησκεία τὴν ἀπεικόνισι τοῦ Μωάμεθ).

χριστιανισμό. Ἀλλὰ τὸ ἴδιο ἀκριβῶς λέγει καὶ ὁ Μωαμεθανός, ὅτι Προφήτης τοῦ Θεοῦ, μεταγενέστερος τοῦ Χριστοῦ, ἦταν ὁ Μωάμεθ, ἐπομένως ὅλος ὁ κόσμος πρέπει νὰ γίνουν Μωαμεθανοί. Τούτη ἡ ἀντιζηλία ὡδήγησε στοὺς μεγάλους πολέμους τῶν Σταυροφοριῶν, ὅπου μυριάδες Χριστιανῶν καὶ Μωαμεθανῶν ἐσφάχτηκαν ἀμοιβαίως πρὸς δόξαν τοῦ Θεοῦ. Ἐὰν πρόκειται νὰ ἐγκαθιδρυθῇ κάποια μέρα ἡ Παγκόσμια Ἀδελφότης, προϋπόθεσις εἶναι ν' ἀπομακρυνθοῦμε ἀπὸ τὸν θρησκευτικὸ σεκταρισμό.

Μπορεῖ νὰ γίνῃ; Γίνηκε κιόλας. Ἐὰν ἕνας ταξιδιώτης ἐπισκεφθῇ τὸ διεθνὲς ἀρχηγεῖο τῆς τῆς Θεοσοφικῆς Ἑταιρίας, θὰ συναντήσῃ ἕνα κτῆμα 260 στρεμμάτων μὲ πολλὰ κτίρια σκορπισμένα σ' ἕνα μεγάλο πάρκο. Ἀνάμεσα σ' αὐτὰ τὰ κτίρια, θὰ βρῇ Χριστιανικὴ Ἐκκλησία, Ἰνδουϊστικὸ ναό, Βουδιστικὸ ἱερό, Ἰουδαϊκὴ συναγωγή, Ζωροαστρικὸ ναὸ καὶ Μωαμεθανικὸ τέμενος, ὅλες οἱ θρησκεῖες τιμῶνται ἐξ ἴσου καὶ ἀπὸ ὅσους ζοῦν στὸν οἶκο τῆς Θεοσοφικῆς Ἑταιρίας κανένας δὲν εἶναι στενὰ καὶ φανατικὰ ἀφοσιωμένος στὴν δική του θρησκεία, ὥστε νὰ καταφρονῇ τὶς ἄλλες θρησκεῖες. Καὶ πραγματικὰ εἶναι δυνατὸν νὰ λατρεύῃ κανεὶς τὸν Θεὸ μὲ τὸν τρόπο ποὺ ταιριάζει σὲ καθενὸς τὴν καρδιὰ καὶ τὸ νοῦ, χωρὶς νὰ καταφρονῇ, οὔτε καὶ νὰ υἱοθετῇ ἄλλους τρόπους, ποὺ τοὺς θεωρεῖ ὡς δεισιδαίμονες ἢ μὴ θεοφιλεῖς.

Ἤδη λοιπόν, οἱ Πρόσκοποι, αἱ Ὁδηγοὶ καὶ ἡ Θεοσοφικὴ Ἑταιρία ἔχουν σχηματίσει στὸν κόσμο ἕνα δυνατὸ πυρῆνα Παγκόσμιας Ἀδελφότητος. Τὸ ἐπέτυχαν μὲ τὴν ἐξύψωσι τῆς ἐθνικότητος καὶ τῆς θρησκείας. Ὑπάρχουν πάντα καὶ ἡ ἐθνικότης καὶ ἡ θρησκεία, ἀλλὰ εἶναι ὑποδεέστερες τῆς Ἀδελφότητος.

Ἐδῶ, νομίζω, ἔγκειται ἡ λύσις ποὺ ζητάει ο κόσμος. Ἡ γήϊνη σφαῖρα μας εἶναι κομματισμένη σὲ Ἔθνη καὶ καθένας λατρεύει τὴν Πατρίδα του. Ὅσο θὰ ἐπικρατῇ τὸ αἴσθημα τοῦτο, θὰ ὑπάρχουν πόλεμοι, καὶ μαζὶ μὲ τοὺς πολέμους θὰ συνεχίζεται ἡ σημερινὴ ἐκμετάλλευσις τῶν μαζῶν ἀπὸ τὶς ἐπιχειρήσεις, μὲ ἀποτέλεσμα νὰ σωριάζεται φτώχεια ἀπὸ τὸ ἕνα μέρος, τεράστιος

Στὸν κῆπο τῶν θρησκειῶν, στὸ Ἄντυαρ: Τὸ Βουδδιστικὸ ἱερόν.

πλοῦτος ἀπὸ τὸ ἄλλο. Καθὼς ἔχουν σήμερα τὰ πράγματα, ἀκόμη καὶ ὁ μεγαλύτερος πολιτικὸς ἢ θρησκευτικὸς ἡγέτης ἀδυνατεῖ νὰ βοηθήση, γιατὶ θὰ κατακριθῆ ἀπὸ ἐθνικὴ ἢ θρησκευτικὴ πλευρά. Ἡ ἀδυναμία τοῦ νὰ σκεφθῆ κανεὶς ἀπολύτως δίκαια ὀφείλεται στὶς παραδεδεγμένες ἰδέες ἐθνικότητος καὶ θρησκείας. Μπορεῖ κανεὶς νὰ εἶναι πατριώτης καὶ ν' ἀγαπᾶ τὸν Θεό, καὶ ὅμως νὰ εἶναι ἀπόλυτα δίκαιος πρὸς τὰ ἄλλα ἔθνη καὶ τὶς ἄλλες θρησκεῖες; Καὶ πῶς θὰ φθάσουμε σ' αὐτὴ τὴν τέλεια δικαιοσύνη; Μποροῦμε στὴ θέσι τῶν πολλῶν Πατρίδων νὰ στήσουμε τὴν Ἀδελφότητα; Τότε, νομίζω, θὰ βροῦμε τὴν διέξοδο ἀπὸ τὸν πόλεμο, καὶ ὁ χρυσοῦς αἰὼν θὰ πάψη νὰ μένη ὄνειρο καὶ θὰ γίνη πραγματικότης.

Μιὰ Ἀδελφικὴ πατρίδα γιὰ ὅλο τὸν κόσμο — νὰ τὸ μεγάλο ὄνειρο τοῦ μέλλοντος. Μιλῶντας καὶ σὰν Θεοσοφιστὴς καὶ σὰν Πρόσκοπος, νομίζω πὼς ἡ λύσις ὅλων μας τῶν προβλημάτων — πολιτικῶν οἰκονομικῶν καὶ κοινωνικῶν — βρίσκεται σὲ μιὰ πίστι, στὸ ὅτι δὲν ἀρκεῖ νὰ κηρύττουμε τὴν Ἀδελφότητα τῆς Ἀνθρωπότητος, ἀλλὰ χρειάζεται νὰ προσφέρουμε κάθε ἀναγκαία θισία γιὰ νὰ τὴν πραγματοποιήσουμε. Γιατὶ περνάει μιὰ τραγωδία ἡ ἀνθρώπινη φυλή μας. Εἶναι ἡ τραγωδία ποὺ περιέγραψε ἕνας ἔξυπνος Ἀμερικανὸς στοὺς ἑπόμενους στίχους:

Ἐδῶ εἶναι ἡ τραγωδία τῆς Φυλῆς μας:
ὄχι πὼς εἶν' οἱ ἄνθρωποι φτωχοί,
ἀφοῦ ὅλοι ξέρουν ἀπὸ φτώχεια.
Οὔτε πὼς εἶναι πονηροί,
ἀφοῦ ποιὸς εἶναι τέλεια καλός.
Οὔτε πὼς εἶν' οἱ ἄνθρωποι ἀμαθεῖς,
ἀφοῦ κανένας γιὰ σοφὸς δὲν στέκει.
Ἀλλά, εἶν' οἱ ἄνθρωποι ἀνάμεσά τους ξένοι!...

Μόνον οἱ λίγοι ἐκεῖνοι ποὺ ἔζησαν τὸ ὄνειρο τῆς Παγκόσμιας Ἀδελφότητος, συλλαμβάνουν τούτη τὴ μεγάλη τραγωδία τῶν ἀνθρώπων — νὰ ζοῦν σὰν ξένοι. Πόσον καιρὸ ἀκόμα θὰ διαρκέση ἡ τραγωδία καὶ οἱ ἄνθρωποι θὰ μιλοῦν, ἀναφέροντας μόνον τὸ μισὸ ἀπὸ τοὺς στίχους τοῦ Κίπλιγκ;

Ὦ, ἡ Ἀνατολὴ μένει Ἀνατολὴ καὶ Δύση ἡ Δύση
Καὶ δὲν θὰ σμίξουνε ποτέ·
Μέχρι τὴν ὥρα ποὺ οὐρανὸς καὶ γῆ
στὴν ἕδρα τοῦ Θεοῦ ἀντικρὺ
Θὰ σμίξουνε γιὰ τὴν στερνὴ τὴν Κρίση.

Ἡ τραγωδία θὰ διαρκῆ ἕως ὅτου μάθουν οἱ ἄνθρωποι νὰ ἀναφέρουν καὶ τὸ ἄλλο μισὸ τῶν στίχων τοῦ Κίπλιγκ:

Μὰ δὲν ὑπάρχει 'Ανατολή, οὔτε Δύση,
σύνορα δὲν ὑπάρχουν, οὔτε γένη καὶ φυλές,
σὰν σμίξουνε δυὸ ἄντρες δυνατοί,
κι ἂς ἔχουν ἀπ' τὰ πέρατα τοῦ κόσμου ξεκινήσει.

Νομίζω, τὸ μέλλον τοῦ κόσμου ἔγκειται στὰ χέρια ἐκείνων τῶν ὀλίγων, ποὺ εἶναι ἀρκετὰ δ υ ν α τ ο ὶ γιὰ νὰ ἀνυψώσουν τοὺς στενοὺς περιορισμοὺς τῆς φυλῆς καὶ πίστεως καὶ χρώματος, καὶ σὰν ἀληθινοὶ Πρόσκοποι ν' «ἀνακαλύψουν τὰ ἴχνη» πρὸς τὴν Παγκόσμια 'Αδελφότητα.

* *

Κάθε ἄνθρωπος εἶναι ἕνα ὂν δύο κόσμων: τοῦ ἀσώματου κόσμου καὶ τοῦ ὑλικοῦ κόσμου... καὶ θ' ἀποδειχθῆ, δὲν ξέρω πότε καὶ πῶς, ὅτι ἡ ἀνθρώπινη ψυχὴ σ' αὐτὴ τὴ ζωὴ εἶναι μιὰ ἀδιάλυτη ἕνωσις μὲ τὰ ἄϋλα στοιχεῖα τοῦ πνευματικοῦ κόσμου, ὅτι ἐπιδρᾶ σ' ἐκεῖνον τὸν κόσμο καὶ ἐπηρεάζεται ἐπίσης ἀπὸ ἐκεῖνον τὸν κόσμο, τοῦ ὁποίου δὲν ἔχομε συνείδησιν... Γέννησις, ζωή, θάνατος εἶναι μόνον καταστάσεις τῆς ψυχῆς... Συνεπῶς, μόνον τὸ σῶμα μας εἶναι φθαρτό, ἡ οὐσία τοῦ ἑαυτοῦ μας εἶναι ἄφθαρτη καὶ θὰ πρέπει νὰ προϋπῆρχε σ' ἐποχὴ ποὺ τὸ σῶμα μας δὲν εἶχε ὕπαρξι.

ΚΑΝΤ

ΦΙΛΟΔΟΞΙΑ ΚΑΙ ΦΟΒΟΣ

Ὁμιλία τοῦ Κρισναμοῦρτι σὲ σχολικὴ συγκέντρωσι, στὸ Βαρανάσι

Ὁ Κρισναμοῦρτι ἔκαμε μιὰ σειρὰ ὁμιλιῶν σ' ἕνα σχολεῖο τῆς Ἰνδιας, στὸ Βαρανάσι (Μπενάρες), στὶς ὄχθες τοῦ Γκάγκα (Γάγγη), ἀπευθυνόμενος σὲ παιδιά, ἀγόρια καὶ κορίτσια ἀπο 9 μέχρι 20 ἐτῶν, καθως καὶ στους δασκάλους των.

Δημοσιεύουμε γιὰ τους αναγνῶστες τοῦ «ΙΛΙΣΟΥ» την ἕβδομη ἀπο τὶς ὁμιλίες αὐτές, οἱ ὁποῖες ἐξεδόθησαν Ἀγγλιστι σὲ βιβλιο.

ΕΧΩ μιλήσει καὶ ἄλλοτε σχετικὰ μὲ τὸ φόβο. Εἶναι πολὺ σημαντικὸ νὰ μπορούσαμε νὰ εἴμαστε ξυπνητοί, νὰ ἔχουμε συνείδηση τοῦ φόβου ποὺ μᾶς κατέχει. Ξέρετε πῶς παρουσιάζεται ὁ φόβος; Παρατηροῦμε παντοῦ στὸν κόσμο πόσον οἱ ἄνθρωποι εἶναι παραμορφωμένοι καὶ διαστρεβλω-

μένοι στὶς ἰδέες τους, στὶς πίστεις τους, στὴ δράση τους. Θἄπρεπε, λοιπόν, νὰ καταπιαστοῦμε μὲ τὸ πρόβλημα τοῦ φόβου ἀπὸ κάθε ἄποψη, καὶ μάλιστα ἀπὸ τὴν ἄποψη τῆς ἐσωτερικῆς ψυχολογικῆς πάλης.

Ἔχω ἐξηγήσει πῶς ὁ φόβος διαστρέφει τὸ νοῦ, πῶς ὁ φόβος γιὰ ἐξωτερικὴ ἀσφάλεια καὶ ἐσωτερικὴ ἐξασφάλιση διαστρέφει τὴ σκέψη. Ἐλπίζω νὰ τὤχετε σκεφθῆ σήμερα λίγο περισσότερο, γιατὶ βλέπετε πὼς ὅσο περισσότερο σκέπτεσθε, τόσο ἐλευθερώνεσθε ἀπὸ κάθε ἐξάρτηση. Οἱ παλαιότεροι ἀπὸ σᾶς ἄνθρωποι στὸν κόσμο δὲν ἔχουν δημιουργήσει μιὰ ἀξιοθαύμαστη κοινωνία. Οἱ γονεῖς, οἱ ἱερεῖς, οἱ διδάσκαλοι, οἱ κυβερνῆτες, οἱ ὑπουργοί, οἱ πατέρες, δὲν ἔχουν δημιουργήσει ἕναν ὡραῖον κόσμον. Ἐδημιούργησαν ἕναν ἄσχημο καὶ φοβερὸ κόσμο, στὸν ὁποῖον ὁ καθένας καταπολεμᾶ κάποιον ἄλλον, ἡ μιὰ ὁμάδα χτυπάει τὴν ἄλλη, μιὰ τάξη κινεῖται ἐναντίον μιᾶς ἄλλης, ἕνα ἔθνος ἐναντίον ἄλλου ἔθνους, μιὰ ἰδέα καταπολεμεῖ μιὰν ἄλλη ἰδέα, μιὰ πίστη ἀντιτίθεται σὲ μιὰν ἄλλη πίστη. Ὁ κόσμος μέσα στὸν ὁποῖον ἔχετε ἀνατραφῆ εἶναι ἕνας κόσμος ἄσχημος, ἕνας κόσμος θλιβερός. Οἱ μεγάλοι ζητοῦν νὰ σᾶς καταπνίξουν μὲ τὶς ἰδέες τους, τὶς πίστεις καὶ τὴν ἀσχήμια τους. Καὶ ἂν ἐσεῖς πᾶτε ν' ἀκολουθήσετε τὸ δύσμορφο ὑπόδειγμα τῶν ἡλικιωμένων, ἔτσι ὅπως ἔχουν καταντήσει αὐτὸ τὸν κόσμο, τότε γιὰ ποιὸ λόγο νὰ μορφώνεσθε, γιὰ ποιὸ λόγο νὰ ζῆτε;

Ἂν κοιτάξετε ὁλόγυρα στὸν κόσμο, θὰ δῆτε φρικώδη καταστροφὴ καὶ ἀνθρώπινη ἀθλιότητα. Δὲν ξέρετε τίποτα γιὰ πολέμους σ' αὐτὴ τὴ χώρα, ἐκτὸς ἀπὸ κεῖνο ποὺ συμβαίνει ὅταν μιὰ πολιτικὴ μερὶς λάβει τὰ ὅπλα. Μπορεῖ νὰ διαβάζετε γιὰ πολέμους στὴν ἱστορία, ἀλλὰ δὲν ξέρετε τὴν πραγματικότητα αὐτοῦ τοῦ πράγματος, δὲν ξέρετε πὼς καταστρέφονται τελείως τὰ σπίτια, πὼς ὑπάρχουν οἱ τελειοποιημένες βόμβες, οἱ βόμβες τοῦ ὑδρογόνου, ποὺ ὅταν πέφτουν σ' ἕνα νησὶ τὸ κάνουν νὰ ἐξαφανίζεται ὁλόκληρο. Ξέρετε τί σημαίνει αὐτό; Ὁλόκληρο τὸ νησὶ ἐ ξ α τ μ ί ζ ε τ α ι. Πλοῖα βομβαρδίζονται καὶ καὶ ἐξανεμίζονται. Ὑπάρχει φρικώδης καταστροφὴ ποὺ ὀφείλεται στὴ δῆθεν τελειοποίηση. Καὶ μέσα σ' αὐτὸν τὸν κόσμο ἐσεῖς μεγαλώνετε. Μπορεῖ νὰ ζῆτε καλὰ ὅταν εἶσθε νέοι, νὰ περάσετε μιὰ καλὴ ἐποχή, εὐτυχισμένη. Ἀλλὰ ὅταν μεγαλώσετε, ἂν δὲν εἶσθε ξυπνητοί, μὲ ἄγρυπνη προσοχή, θὰ δημιουργῆτε πάντοτε ἕναν κόσμο πάλης, φιλοδοξιῶν, ἕναν κόσμον ὅπου ὁ καθένας βρίσκεται σὲ ἀνταγωνισμὸ μὲ τὸν ἄλλον, ὅπου ὑπάρχει ἀθλιότης, πεῖνα, ὑπερπληθυσμὸς καὶ ἀρρώστεια. Ἂν δὲν εἶσθε ἄγρυπνοι στὶς σκέψεις σας καὶ στὰ αἰσθήματά σας, θὰ διαιωνίζετε αὐτὸ τὸν κόσμο, θὰ συνεχίζετε τὸ ἄσχημο ὑπόδειγμα τῆς ζωῆς.

Δὲν εἶναι, λοιπόν, οὐσιῶδες γιὰ σᾶς, ἐφ' ὅσον εἶσθε νέοι νὰ σκεφθῆτε πάνω σ' ὅλα αὐτά, καὶ ὄχι νὰ διδάσκεσθε ἀπὸ κάποιον ἀνόητο δάσκαλο γιὰ νὰ περάσετε

κάποιες ἠλίθιες ἐξετάσεις, ἀλλὰ νὰ βοηθηθεῖτε ἀπὸ τὸν κατάλληλο δάσκαλο καὶ νὰ σκεφθῆτε πάνω σ' ὅλα αὐτὰ τὰ πράγματα; Ἡ ζωὴ εἶναι θλίψη, θάνατος, ἀγάπη, μῖσος σκληρότης, ἀρρώστεια, πεῖνα. Πρέπει νὰ σκεφθῆτε πάνω σ' ὅλα αὐτὰ τὰ πράγματα. Νὰ γιατί αἰσθάνομαι πὼς εἶναι καλὸ νὰ σκεφθοῦμε μαζὺ σ' αὐτὲς τὶς πρωϊνὲς ὁμιλίες, ὥστε ἐσεῖς καὶ ἐγὼ νὰ μπορέσωμε νὰ ἐξερευνήσωμε, νὰ μπορέσωμε νὰ σκεφθοῦμε, νὰ μπορέσωμε νὰ ἐμβαθύνωμε σ' αὐτὰ τὰ προβλήματα, ἔτσι ποὺ νὰ μπορῆτε μὲ νοημοσύνη νἄχετε μερικὲς ἰδέες, κάποιο αἴσθημα πάνω σ' ὅλα αὐτά, ἔτσι ποὺ νὰ μὴν ἔχετε ἀνάγκη, μεγαλώνοντας, ἁπλῶς νὰ παντρεύεσθε, νὰ γίνεσθε ὑπάλληλοι, καὶ ἔτσι νὰ χάνετε τὸν ἑαυτό σας, ὅπως τὸν ποταμὸ στὴν ἄμμο.

Ἕνα ἀπὸ τὰ αἴτια τοῦ φόβου εἶναι ἡ φιλοδοξία. Δὲν εἶν' ἔτσι; Ἐσεῖς ὅλοι εἶσθε φιλόδοξοι. Δὲν εἶσθε; Ποιά εἶναι ἡ φιλοδοξία σας; Νὰ ἐπιτύχετε σὲ κάποιες ἐξετάσεις; Νὰ γίνετε ἕνας γραμματέας; Νὰ γίνετε ἕνας κυβερνήτης; Ἤ, ἂν εἶσθε μικροί, νὰ γίνετε μηχανικοὶ ἢ νὰ ὁδηγῆτε τὶς ἀτμομηχανὲς ἀνάμεσα ἀπὸ τὶς γέφυρες; Εἶσθε ὅλοι φιλόδοξοι. Γιατί εἶσθε φιλόδοξοι; Αὐτὸ τί σημαίνει; Τὸ σκεφθήκατε ποτέ; Ἔχετε παρατηρήσει τοὺς μεγάλους πόσο φιλόδοξοι εἶναι; Στὴν οἰκογένειά σας δὲν ἀκούσατε τὸν πατέρα σας, τὴ μητέρα σας, τὸ θεῖο σας νὰ μιλοῦν γιὰ μεγαλύτερο μισθὸ ἢ γιὰ νὰ πάρουν κάποια προεξέχουσα θέση; Ὁ καθένας τὸ θέλει αὐτό. Στὴν κοινωνία μας ὁ καθένας προσπαθεῖ νὰ ἀνέβη στὴν κορυφή. Ἔτσι δὲν εἶναι; Ὅλοι θέλουν νὰ γίνουν κάτι — κυβερνῆτες, ὑπουργοί διευθυνταί. Ἂν εἶναι ὑπάλληλοι θέλουν νὰ γίνουν τμηματάρχαι, ἂν εἶναι τμηματάρχαι θέλουν νὰ γίνουν κάτι πάρα πάνω, καὶ οὕτω καθ' ἑξῆς — ὁ συνεχὴς ἀγώνας νὰ εἶναι κανεὶς κάτι. Ἂν εἶμαι δάσκαλος, θέλω νὰ γίνω καθηγητής, ἂν εἶμαι καθηγητής, θέλω νὰ γίνω διευθυντής, καὶ οὕτω καθ' ἑξῆς. Ἂν εἶσθε ἄσχημος, θέλετε νὰ γίνετε ὡραῖος, νὰ ἔχετε περισσότερο χρῆμα, περισσότερες τουαλέττες, περισσότερα φορέματα, ἐπίσημες στολές, καὶ ἀκόμη περισσότερα, καὶ ἀκόμη περισσότερα. Ὄχι μόνον ἐξωτερικά — σπίτια, ἔπιπλα, ροῦχα, ἰδιοκτησία — ἀλλὰ καὶ ἐπίσης ἐσωτερικὰ θέλετε νὰ εἶσθε κάτι, μολονότι περιβάλλετε ἢ σκεπάζετε τὴ φιλοδοξία αὐτὴ μὲ ἕνα σωρὸ λέξεις. Δὲν τὸ ἔχετε παρατηρήσει αὐτό; Τὸ ἔχετε, καὶ νομίζετε πὼς εἶναι ἐντελῶς σωστό· δὲν τὸ νομίζετε; Νομίζετε πὼς εἶναι τελείως φυσικό, δικαιολογημένο, ὀρθό.

Τί ἔκαμε στὸν κόσμο ἡ φιλοδοξία; Πόσο λίγοι σκέφθηκαν ποτὲ πάνω σ' αὐτό! Ὅταν κάποιος ἀγωνίζεται νὰ ξεπεράση κάποιον ἄλλον καὶ νὰ σταθῆ στὴν κορυφή, ὅταν ὁ καθένας προσπαθῆ νὰ κατορθώση κάτι μεγάλο, νὰ κερδίση, ἔχετε βρεῖ καμμιὰ φορὰ τί νιώθει στὴν καρδιά του; Ἂν κοιτάξετε τὴν καρδιά σας ὅταν εἶσθε φιλόδοξοι, ὅταν ἀγωνίζεσθε νὰ γίνετε κάτι, πνευματικὰ ἢ κοσμικά, θὰ βρῆτε ὅτι ὑπάρχει τὸ σαράκι τοῦ φόβου μέσα σ' αὐτήν.

Ὁ φιλόδοξος ἄνθρωπος εἶναι ὁ πειὸ φοβισμένος ἄνθρωπος, γιατὶ τρομάζει νὰ εἶναι ἐκεῖνο ποὺ εἶναι ἐπειδὴ σκέπτεται «ἂν εἶμαι αὐτὸ ποὺ εἶμαι, τότε δὲν εἶμαι τίποτα». Ἑπομένως πρέπει νὰ εἶμαι κάτι, νὰ γίνω ὁ μηχανικός, ὁ μηχανοδηγός, ὁ ἄρχοντας, ὁ δικαστής, ὁ ὑπουργός. Ἂν τὸ ἐξετάσετε αὐτὸ μὲ προσοχή, ἂν προχωρήσετε πέρα ἀπὸ τὸ φραγμὸ τῶν λέξεων, πίσω ἀπὸ τὸν τοῖχο τῶν ἰδεῶν, τῶν διαθέσεων καὶ φιλοδοξιῶν, θὰ βρῆτε πὼς ὑπάρχει φόβος, γιατὶ ὁ ἄνθρωπος φοβᾶται νὰ εἶναι ἐκεῖνο ποὺ εἶναι. Ἐπειδὴ σκέπτεται πὼς αὐτὸ ποὺ εἶναι, εἶναι τόσο ἀσήμαντο, τόσο φτωχό, τόσο ἄσχημο καὶ ἔρημο, τόσο ἄδειο, ποὺ λέει «Πρέπει νὰ κάμω κάτι». Καί εἴτε πορεύεται πρὸς ἐκεῖνο ποὺ ὀνομάζει θεόν — πρᾶγμα ποὺ εἶναι ἁπλῶς μιὰ ἄλλη μορφὴ φιλοδοξίας — ἐπειδὴ εἶναι φοβισμένος, εἴτε θέλει νὰ εἶναι κάτι στὸν κόσμο. Καὶ ἔτσι αὐτὸ ποὺ συμβαίνει εἶναι ὅτι ὁ φόβος αὐτὸς σκεπάζεται, αὐτὴ ἡ μοναξιά— αὐτὴ ἡ ἔννοια τοῦ ἐσωτερικοῦ κενοῦ ἀπὸ τὸ ὁποῖον εἶναι πραγματικὰ τρομαγμένος — σκεπάζεται. Ξεφεύγει ἀπ᾽ αὐτὸ καὶ ἡ φιλοδοξία μετατρέπεται σὲ συγκινήσεις, μέσῳ τῶν ὁποίων μπορεῖ νὰ διαφύγη ἀπ᾽ αὐτὸ τὸ κενὸ ποὺ τὸν τρομάζει.

Αὐτό, λοιπόν, ποὺ συμβαίνει στὸν κόσμο εἶναι ὅτι ὁ καθένας πολεμᾶ κάποιον ἄλλον. Ὁ ἕνας εἶναι μικρότερος ἀπὸ τὸν ἄλλον. Δὲν ὑπάρχει ἀγάπη, δὲν ὑπάρχει ἐκτίμηση, δὲν ὑπάρχει κρίση. Κάθε ἄνθρωπος θέλει νὰ γίνη κάτι. Ἕνας βουλευτὴς θέλει νὰ γίνη Πρόεδρος τοῦ κοινοβουλίου, νὰ γίνη Πρωθυπουργός, καὶ οὕτω καθ᾽ ἑξῆς, διαρκῶς. Ὑπάρχει διηνεκὴς μάχη, καὶ ἡ κοινωνία μας εἶναι ἕνας συνεχὴς ἀγώνας ἑνὸς ἀνθρώπου ἐναντίον κάποιου ἄλλου. Καὶ αὐτὸς ὁ ἀγώνας ὀνομάζεται φιλοδοξία νὰ γίνω κάτι. Οἱ μεγάλοι σᾶς ἐνθαρρύνουν νὰ τὸ κάνετε αὐτό. Πρέπει νὰ εἶσθε κάτι, πρέπει νὰ παντρευτῆτε μ᾽ ἕναν πλούσιο σύζυγο ἢ μὲ μιὰ πλουσία γυναῖκα, πρέπει νὰ ἔχετε καθὼς πρέπει φίλους. Ἔτσι ἡ παληὰ γενεά, ἐκεῖνοι ποὺ εἶναι μπερδεμένοι, ἐκεῖνοι ποὺ ἔχουν ἄσχημη καρδιά, προσπαθοῦν νὰ σᾶς κάμουν σὰν αὐτούς. Καὶ σεῖς ἐπίσης θέλετε νὰ γίνετε σὰν αὐτούς, γιατὶ βλέπετε τὴν ὀπτικὴ ἀπάτη ὅλων αὐτῶν. Ὅταν ἔρχεται ὁ Διοικητής, ὁ καθένας ὑποκλίνεται βαθειὰ ὡς τὴ γῆ γιὰ νὰ τὸν ὑποδεχθῆ, τοῦ προσφέρει στεφάνους, ἀπαγγέλλει λόγους. Τοῦ ἀρέσουν αὐτὰ τὰ πράγματα, καὶ σᾶς ἐπίσης σᾶς ἀρέσουν, γιατὶ αἰσθάνεσθε πὼς εἶναι τιμὴ γιὰ σᾶς, γνωρίζετε τὸ θεῖο του ἢ τὸν ὑπάλληλό του καὶ ἔτσι θέλετε νὰ ζεσταθῆτε καὶ σεῖς μέσα στὴν ἀκτίνα τῶν φιλοδοιξῶν του καὶ τῶν ἐπιτεύξεών του. Εὔκολα, λοιπόν, πιάνεσθε στὸ δίχτυ τῆς παλιᾶς γενεᾶς, σ᾽ ἕναν κόσμο ποὺ εἶναι ἄσχημος καὶ τερατώδης. Μόνον ἂν προσέξετε πολύ, ἂν εἶσθε ἄγρυπνοι, ἂν ἐξετάζετε διαρκῶς, ἂν δὲν παραδέχεσθε τὸ κάθε τὶ καὶ δὲν φοβόσασθε, τότε δὲν θὰ πιασθῆτε σ᾽ αὐτὸ καὶ τότε θὰ δημιουργήσετε ἕναν διαφορετικὸ κόσμο.

Νὰ γιατὶ εἶναι οὐσιῶδες νὰ

μπορούσατε νὰ βρῆτε τὴ σωστὴ κλίση σας σχετικὰ μὲ τὸ ἐπάγγελμά σας. Ξέρετε τί σημαίνει «κλίσις»; Κάτι ποὺ θὰ σᾶς ἀρέση νὰ τὸ κάνετε, ποὺ θὰ σᾶς φαίνεται φυσικό. Ἄλλωστε, αὐτὸ εἶναι τὸ ἔργον τῆς ἀγάπης, ἑνὸς σχολείου σὰν αὐτό, νὰ σᾶς βοηθήση νὰ μεγαλώσετε ἀνεξάρτητα, ἔτσι ποὺ νὰ μὴν εἶσθε φιλόδοξοι, ἀλλὰ νὰ βρίσκετε τὴν ἀληθινή σας κλίση. Ὁ φιλόδοξος ἄνθρωπος δὲν βρῆκε ποτὲ τὴν ἀληθινή του κλίση. Ἂν τὴν εἶχε βρῆ, ποτὲ δὲ θὰ ἦταν φιλόδοξος. Δὲν εἶναι ἔργον τοῦ δασκάλου, τοῦ διευθυντοῦ, νὰ σᾶς βοηθήσουν νὰ εἶσθε νοήμονες—ποὺ σημαίνει νὰ μὴν εἶσθε φοβισμένοι— ὥστε νὰ μπορῆτε νὰ ἐκλέγετε, νὰ μπορῆτε νὰ βρίσκετε τὴν κλίση σας, τὸν δικό σας τρόπο ζωῆς, τὸν τρόπο μὲ τὸν ὁποῖον θέλετε νὰ ζήσετε, τὸν τρόπο ποὺ θέλετε νὰ κερδίσετε τὴ ζωή σας, νὰ βρῆτε τὸ ἐπάγγελμα ποὺ προτιμᾶτε; Αὐτὸ σημαίνει πράγματι μιὰ ἐπανάσταση στὸ σκέπτεσθαι, διότι στὸν κόσμο, ὁ ἄνθρωπος ποὺ μπορεῖ νὰ μιλᾶ, ὁ ἄνθρωπος ποὺ μπορεῖ νὰ γράφη, ποὺ μπορεῖ νὰ κηρύττη, ποὺ μπορεῖ νὰ κυβερνᾶ, ὁ ἄνθρωπος ποὺ ἔχει ἕνα αὐτοκίνητο, θεωρεῖται πως κατέχει μιὰ θαυμασία θέση. Καὶ ὁ ἄνθρωπος ποὺ σκάβει στὸν κῆπο, ἐκεῖνος ποὺ μαγειρεύει, ποὺ χτίζει ἕνα σπίτι, εἶναι περιφρονημένος. Ἔχετε παρατηρήσει τί αἰσθάνεσθε σεῖς οἱ ἴδιοι, πῶς βλέπετε τὸ χτίστη, τὸν ἄνθρωπο ποὺ ἐπιδιορθώνει τὸ δρόμο, τὸν ὁδηγὸ ἑνὸς ταξί, πῶς τὸν κυττάζετε μὲ ἀπόλυτη περιφρόνηση; Γιὰ σᾶς οὔτε κἂν ὑπάρχει. Ἐνῶ ὅταν βλέπετε ἕναν ἄνθρωπο μὲ κάποιο τίτλο, ἕναν ὑπάλληλο, ἕναν τραπεζίτη ἢ ἔμπορο, ἕναν ὑπουργό, ἀμέσως τὸν σέβεσθε καὶ περιφρονεῖτε τὸν ἐργάτη. Ἂν ὅμως πραγματικὰ βρῆτε τὴν ἀληθινή σας κλίση, τότε γκρεμίζετε ὅλα αὐτά, γιατὶ τότε θὰ μπορούσατε νὰ εἶσθε ἕνας κηπουρός, ἕνας ζωγράφος, γιατὶ τότε θὰ κάνατε κάτι ποὺ πραγματικὰ ἀγαπᾶτε μὲ ὅλο σας τὸ εἶναι. Αὐτὸ δὲν εἶναι φιλοδοξία, τὸ νὰ κάνετε κάτι θαυμάσια, πλήρως, ἀληθινά, σύμφωνα μ' αὐτὸ ποὺ σκέπτεσθε. Αὐτὸ δὲν εἶναι φιλοδοξία, σ' αὐτὸ δὲν ὑπάρχει φόβος. Εἶναι ὅμως πολὺ δύσκολο, γιατὶ αὐτὸ σημαίνει πὼς ὁ δάσκαλος πρέπει νὰ δώση μεγάλη προσοχὴ γιὰ νὰ διδάξη καθένα ἀπὸ τὰ παιδιὰ νὰ βρῆ τὶ εἶναι ἱκανὸ νὰ κάμη, νὰ τὸ βοηθήση νὰ τὸ βρῆ, νὰ τὸ βοηθήση νὰ μὴν εἶναι φοβισμένο, ἀλλὰ νὰ ἐξετάζη, νὰ ἐρευνᾶ. Μπορεῖ νὰ γίνετε ἕνας συγγραφέας, μπορεῖ νὰ γίνετε ἕνας ποιητής, μπορεῖ νὰ γίνετε ἕνας ζωγράφος. Καὶ ἂν τὸ ἀγαπᾶτε αὐτό, δὲν εἶσθε φιλόδοξος, γιατὶ σ' αὐτὸ θέλετε νὰ ἀφοσιωθῆτε, νὰ δημιουργῆτε. Εἶναι κάτι ποὺ ἀγαπᾶτε. Στὴν ἀγάπη δὲν ὑπάρχει φιλοδοξία.

Ἔτσι, λοιπόν, δὲν εἶναι οὐσιῶδες ἐφ' ὅσον εἶσθε νέοι, ἐφ' ὅσον βρίσκεσθε σ' ἕνα τέτοιο μέρος, νὰ βοηθηθῆτε ὥστε νὰ ξυπνήση ἡ νοημοσύνη σας, ἔτσι ποὺ νὰ βρῆτε φυσικὰ τὴν κλίση σας; Τότε, ἂν τὴν βρῆτε, καὶ ἂν εἶναι κάτι τὸ ἀληθινό, θὰ τὸ ἀγαπήσετε σ' ὅλη σας τὴ ζωή. Σ' αὐτὸ δὲν θὰ ὑπάρχη φιλοδοξία, οὔτε ἀνταγω-

νισμός, δὲν θὰ ὑπάρχῃ πάλη, οὔτε θὰ καταπολεμῇ ὁ ἕνας τὸν ἄλλον γιὰ θέση καὶ γιὰ γόητρο. Καὶ τότε ἴσως θὰ εἶσθε σὲ θέση νὰ δημιουργήσετε ἕνα νέο κόσμο. Τότε, σ' αὐτὸν τὸν κόσμον, ὅλες οἱ ἀσχήμιες τῆς παληᾶς γενεᾶς δὲν θὰ ὑπάρχουν, οἱ πόλεμοί τους, οἱ βλάβες τους, οἱ χωριστοὶ θεοί τους, τὰ τοπικά τους ποὺ δὲν σημαίνουν ἀπολύτως τίποτα, ἡ διοίκησή τους, ἡ βία τους. Σὲ ἕνα μέρος σὰν αὐτό, ἡ εὐθύνη τοῦ δασκάλου, καθὼς καὶ ἡ δική σας, εἶναι πολὺ μεγάλη, γιατὶ μ π ο ρ ε ῖ τ ε νὰ δημιουργήσετε ἕνα νέο κόσμο, μιὰ νέα πνευματικὴ καλλιέργεια, ἕνα νέο τρόπο ζωῆς.

Εἶσθε ἐπιμελής;

Ἐστείλατε τὴν συνδρομήν σας διὰ τὸν «ΙΛΙΣΟΝ» τοῦ 1959;

Ναί ;

—Σᾶς εὐχαριστοῦμεν!

Ἡ βοήθειά σας εἶναι πολύτιμος. Μᾶς ἐπιτρέπετε νὰ βαδίζωμεν ἀσφαλέστερα καὶ ἀποδοτικώτερα, ἐπ' ὠφελείᾳ τοῦ συνόλου τῶν συνδρομητῶν καὶ ἀναγνωστῶν τοῦ περιοδικοῦ.

Ὄχι ἀκόμη;

Τότε, μὴν ἀμελῆτε περισσότερο !

Βασικὴ συνδρομὴ Δρχ. 40—
ἢ συνδρομὴ φιλίας Δρχ. 50—
Ἐξωτερικοῦ δολλάρια 2.

Ἐμβάσματα εἰς τὴν διεύθυνσιν:

Κωστῆν Μελισσαρόπουλον
Ἀκαδημίας 63
Ἀθήνας

καὶ ΜΟΝΟΝ δι' ἐπιταγῆς ταχυδρομικῆς ἢ τραπεζικῆς.

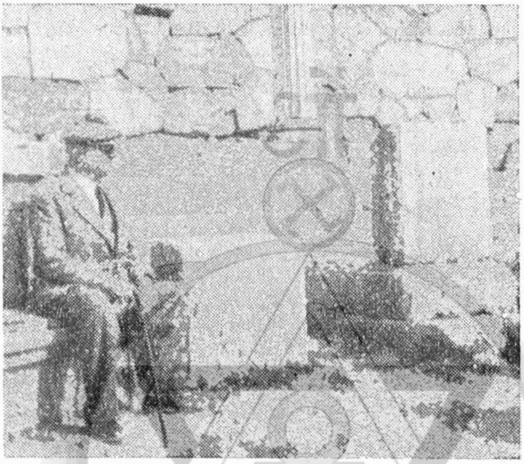
Εἶσαι ἐπικριτής;

Δὲν ἦρθαν τὰ πράγματα ὅπως τὰ ἤθελες, ὅπως τὰ λογάριαζες. Μὴν σπαταλᾶς τὸ ἠθικό σου, κατηγορώντας τὸν ἑαυτό σου καὶ αἰσθανόμενος δυστυχής. Τὶ μπορεῖ νὰ βγῆ μ' αὐτό; Ἔγινε ὅ,τι ἔγινε! Διορθώνεται μὲ τὶς ἐπικρίσεις;

Προπάντων, ὅμως, μὴν ἐπικρίνης ἄλλον! Ὅταν ἐπικρίνης κάποιον—καὶ ἄδικο νάχη—ξέρεις τὶ κάνεις; Θωπεύεις τὸ ἐ γ ώ σου, προσπαθώντας ὑποσυνείδητα νὰ αἰσθανθῆς ἀνώτερος. Ἐπὶ πλέον, μὲ τὸ νὰ ἐπικρίνης τοὺς ἄλλους, τὶ κερδίζεις; Στάσου καὶ ἐξέτασε τοὺς φιλοκατήγορους ποὺ γνωρίζεις. Δὲν εἶναι πολὺ δημοφιλεῖς, δὲν εἶν' ἔτσι; Ἐξέτασε καὶ ἐκείνους, ποὺ δὲν τοὺς ἄκουσες ποτὲ νὰ ψέγουν τοὺς ἄλλους. Τὶ εἶδους ἄνθρωπος θὰ προτιμοῦσες νὰ γίνης; Βέβαια, σὰν τούτους τοὺς ἀγαθούς. Ἀπέκτησαν τὸν χαρακτήρα τους, ἁπλῶς μὲ αὐτο—ἔλεγχο. Μπορεῖς, καὶ σύ!

Ἀλλά, προσοχή! Ἐπὶ δέκα περιπτώσεων στὶς ἐννέα αὐτὸ ποὺ ὀνομάζουν ἀνοχὴ ειναι μᾶλλον ἀπάθεια. Οἱ ἀπαθεῖς ἄνθρωποι δὲν κάνουν τὸν κόπο νὰ ταχθοῦν οὔτε μὲ τὴ μιά, οὔτε μὲ τὴν ἄλλη ἄποψι, γιατὶ δὲν ἔχουν γερὲς πεποιθήσεις· ἀκόμη χειρότερο, γιατὶ δὲν μποροῦν νὰ κρίνουν. Ἡ ἀνοχὴ εἶναι ἀρετή, ἀλλὰ δὲν εἶναι ἡ ἀνώτερη τῶν ἀρετῶν... Δὲν εἶναι ἀρετή, ὅταν ἀδυνατίζει τὴν κριτικὴ ἱκανότητα ἢ ἀδυνατίζει τὸ ἔνστικτο ποὺ διακρίνει τὶ εἶναι σωστὸ καὶ δίκαιο.

Η ΧΙΛΙΟΣΤΗ ΕΚΔΡΟΜΗ ΤΟΥ ΑΡΧΑΙΟΦΙΛΟΥ ΟΜΙΛΟΥ

Ὁ Ἱδρυτὴς καὶ Πρόεδρος τοῦ Ἀρχαιοφίλου Ὁμίλου Ἐκδρομῶν Ἰω. Βασιλῆς

Τὴν Κυριακὴ 22 Μαρτιου ἐ. ἔ. ἐπραγματοποιήθη ἡ 1000η ἐκδρομὴ τοῦ Ἀρχαιοφιλου Ὁμιλου, στα Καβειρια Θηβῶν. Οἱ ἐκδρομεῖς ἐπεσκεφθησαν το Τελεστήριον καὶ τα ἐρειπια τῶν ναῶν τῶν ἀρχαίων Καβειρων, ἀκουσαν δε ὁμιλιες τοῦ προεδρου τοῦ Ἀρχαιοφιλου κ. Ἰ. Βασιλῆ γενικὰ περὶ τῶν σκοπῶν τοῦ Ὁμίλου, καὶ τοῦ τακτικοῦ συνεργάτου μας κ. Δημ. Ἰωαννιδη εἰδικα περὶ τῶν Καβειρων καὶ τῆς σημασιας τῆς Εαρινῆς Ἰσημεριας. Δημοσιευομε ἐν συνεχειᾳ το κείμενο τῆς ὁμιλιας τοῦ κ. Ἰω. Βασιλῆ.

ΤΗΝ 11ην Δεκεμβρίου 1927 ἐπραγματοποιεῖτο ἡ πρώτη ἐκδρομὴ τοῦ Τ.·. Ο.·. Ε.·. στὸν Ὑμηττό. Σήμερα, τὴν 22αν Μαρτίου 1959, ἐκτελοῦμε στὸν τόπο τοῦτο τὴν χιλιοστὴ ἐκδρομὴ τοῦ Ἀρχαιοφίλου, διαδόχου καὶ συνεχιστοῦ, ὡς εἶναιγνωστόν, τοῦ Τ.·. Ο.·. Ε.·. Ἀλλά, καὶ ἡ πρώτη καὶ ἡ σημερινὴ συγκέντρωσίς μας λαμβάνουν χώραν, ὅπως ἁρμόζει, σὲ μέρη ἁγνά, σὲ μέρη ἱερά, ὅπως ἁγνοὶ καὶ ἱεροὶ εἶναι οἱ σκοποὶ καὶ οἱ ἐπιδιώξεις μας.

Ὁ Ὑμηττὸς ἦτο τὸ ἱερὸν ὄρος τῶν Ἀθηνῶν, αὐτὸ ἄλλωστε σημαίνει καὶ ἡ ὀνομασία του. Ἔχει δὲ καθαγιασθῆ ἀπὸ τὸ πέρασμα τοῦ ἀρχαίου ἑλληνικοῦ πνεύματος, γιατὶ ἐκεῖ λειτούργησαν

τὰ μυστήρια τῶν Λυκομηδῶν, οἱ ὁποῖοι ἵδρυσαν τὸ πρῶτον Ἐλευσίνιον τῆς Ἀττικῆς καὶ ἀνήγειραν πολλὰ ἱερὰ καὶ βωμοὺς τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς λατρείας.

Ἐδῶ πάλι, στὸ χῶμα ποὺ πατοῦμε, κάποτε κάτοικοι τῆς ἑλληνικῆς γῆς εἶχαν ἀνεγείρει τὸ τελεστήριο τοῦτο καὶ ναοὺς γιὰ τὴ λειτουργία τῶν μυστηρίων τῶν Καβείρων.

Καὶ οἱ δύο αὐτὲς σπουδαῖες πνευματικὲς θεσμοθεσίες ἀπέβλεπαν στὸν ἴδιο σκοπό. Ἐδέχοντο στοὺς κόλπους τους ἀνθρώπους καλῆς θελήσεως, ἁγνοὺς καὶ ἐλευθέρους, οἱ ὁποῖοι εἶχαν βαρεθῆ τὸ ψεῦδος, εἶχαν περιφρονήσει τὴν κακία καὶ τὸ σκοτάδι τοῦ Ἅδη, ποὺ γεύονται ἐδῶ κάτω οἱ θνητοὶ κάτοικοι τῆς γῆς. Οἱ ἡρωϊκὲς αὐτὲς ψυχές, ποὺ μπῆκαν στὰ Μυστήρια, μία μέρα ἐπαναστάτησαν ἐνάντιά του γιὰ ν' ἀπαλλαγοῦν ἀπὸ τὶς περιπτύξεις του, ζητῶντας τὸ φῶς τῆς ἀληθείας, τὴ δροσιὰ τῆς ἀγάπης καὶ τῆς καλωσύνης, ζητῶντας τὴν Ἐλευθερία καὶ τὴν Δικαιοσύνη. Ὅλα αὐτὰ τὰ θεῖα ἐπιτεύγματα ὁ δεσμώτης τῆς γῆς ἄνθρωπος τὰ ἐπιτυγχάνει ὁλοκληρωτικὰ μόνο μέσα στὶς ὀργανώσεις αὐτές, ποὺ ὀνομάζονται Μυστήρια.

Ἀλλὰ καὶ ἡ δική μας ὀργάνωσις, καθὼς σᾶς εἶναι γνωστόν, ἀπὸ ἐκεῖ ἕλκει τὴν καταγωγή της. Οἱ ἱδρυταί της ἦσαν πιστοὶ καὶ ἀφωσιωμένοι ἐργάτες τῶν συγχρόνων μυστηρίων. Ἐκεῖθεν ἐνεπνεύσθησαν τὴν ἵδρυσι αὐτοῦ τοῦ Ὁμίλου, πού, κάτω ἀπὸ τὸν πενιχρὸ τίτλο ἑνὸς ἐκδρομικοῦ σωματείου, στεγάζονται ἀρχὲς καὶ σκοποί, ποὺ φανερώνουν τὴ φωτεινή τους προέλευσι καί ποὺ ἔχουν τὴν δύναμι νὰ ὠθοῦν τοὺς ζηλωτάς του σὲ πνευματικὲς ἀνατάσεις καὶ σὲ ὑψηλὲς ἀναζητήσεις.

Ἀκοῦστε, προσέξατε καὶ ἐμβαθύνατε στὸ νόημα τῶν ἀρχῶν, ποὺ ἔχουν χαραχθῆ σὰν σκοποὶ στὸ καταστατικὸ τοῦ Ὁμίλου:

1. Ἡ διοργάνωσις ἑκάστοτε ἐκδρομῶν καὶ ἡ δι' αὐτῶν διάδοσις καὶ καλλιέργεια τῆς πρὸς τὴν φύσιν ἀγάπης.

2. Ἡ ἔρευνα καὶ ἡ ἑρμηνεία τῶν φυσικῶν νόμων καὶ ἡ ἀνάπτυξις διὰ διαλέξεων τῆς ἀξίας τῆς ἐκ τῶν νόμων τούτων ἀσκουμένης ἐπιδράσεως, ἥτις, ὠθοῦσα τὸ πᾶν εἰς ἀνέλιξιν, ἐξαγνίζει τὴν φύσιν τοῦ ἀνθρώπου, ἐξευγενίζει τὸν χαρακτῆρα του καὶ ἀνυψώνει τὴν ἠθικὴν καὶ πνευματικήν του ἱκανότητα.

3. Ἡ καθιέρωσις τοῦ ἑορτασμοῦ τῆς ἐνάρξεως τῶν τεσσάρων Ὡρῶν τοῦ ἔτους διὰ πανηγυρικῶν τελετῶν.

4. Ἡ ἐπίσκεψις τῶν ἀρχαιολογικῶν τόπων καὶ ἡ ἐξήγησις τῆς ἱστορικῆς καὶ μυστηριακῆς αὐτῶν σημασίας.

5. Ἡ καλλιέργεια τοῦ συναισθήματος τῆς ἀγάπης καὶ τῆς ἐκτιμήσεως πρὸς τὰ μνημεῖα καὶ τὸν πολιτισμὸν τῆς Ἀρχαίας Ἑλλάδος, ἐξ οὗ ἐξεπήγασε ἡ ἔννοια τοῦ ἀληθοῦς ἀνθρωπισμοῦ.

6. Ἡ μελέτη τῶν ἀρχαίων συγγραφέων πρὸς κατανόησιν καὶ ἀναβίωσιν τοῦ ἑλληνικοῦ πνεύματος, ὅπερ συνέλαβε τὸ πραγματικὸν νόημα τῆς φυσιολατρείας.

Ἀπαύγασμα ὅλων αὐτῶν τῶν ἀνωτέρω εἶναι ἡ τριλογία μας Φύσις — Ἀλήθεια — Ἀνθρωπισμός. Στὶς τρεῖς αὐτὲς ἱερὲς λέξεις περικλείεται, πολὺ βέβαια συμπεπυκνωμένη, μία ὡλοκληρωμένη Κοσμοθεωρία, πού, ἐὰν μελετηθῆ σοβαρά, θὰ δώση στὸν σύγχρονο ἄνθρωπο τὴν δυνατότητα νὰ βρῆ τὸν δρόμο, ποὺ θὰ τὸν ὁδηγήση ἀσφαλῶς στὴν Πρόοδο, στὴ Χαρὰ καὶ σὲ ἀνώτερη πνευματικὴ ζωή.

Καὶ πράγματι, τί ὑπάρχει πέραν τῆς Φύσεως; Στὴ λέξι Φύσις γιὰ μᾶς περικλείεται ἡ ἔννοια τῆς οὐσίας, τῆς μορφῆς, τοῦ συνειδέναι. Ἡ μελέτη, λοιπὸν, τῶν Νόμων τους καὶ τῶν ἐκδηλώσεών τους, θὰ μᾶς καταστήση σοφοὺς καὶ θὰ γνωρίσουμε τὴν ἀλήθεια. Ἡ ἀλήθεια πάλι θὰ μᾶς βοηθήση νὰ γνωρίσουμε τὸν κόσμο, ποὺ μᾶς περιβάλλει. Ἡ ἀλήθεια θὰ διώχνη τὴν πλάνη, ποὺ παρακολουθεῖ πάντοτε τὴν ἀνθρώπινη ἀτέλεια καὶ μόνον ἡ ἀλήθεια θὰ μᾶς ἱκανώση νὰ προσαρμοσθοῦμε σ' αὐτὸ τὸ ἄπειρο, ποὺ μέσα του κινούμεθα καὶ ζοῦμε. Τέλος, ἡ ἀλήθεια θὰ μᾶς ἀποκαλύψη πᾶν ὅ,τι ἀποτελεῖ τὸ στοιχεῖον τοῦ ἀνθρωπισμοῦ, δηλ. ὅλους τοὺς κανόνες καὶ τοὺς νόμους ἐκείνους, πού, τηρούμενοι, θὰ δημιουργήσουν συνθῆκες ἑνὸς βίου προοδευτικοῦ, ἐξελικτικοῦ, ἁρμονικοῦ καὶ ὄλβιου.

Αὐτὰ εἶναι τὰ θεωρητικὰ πλαίσια ποὺ χάραξαν οἱ ἱδρυτὲς τοῦ Ὁμίλου, γιὰ νὰ κινῆται καὶ νὰ δρᾶ μέσα σ' αὐτὰ ἡ νεώτερη παραφυὰς αὐτὴ τῶν μυστηρίων. Ἂς δοῦμε ὅμως κατὰ πόσον ἡ μέχρι τοῦδε δρᾶσις της ὑπῆρξε παράλληλη καὶ σύμφωνη στοὺς σκοποὺς καὶ στὶς παραπάνω ἀρχές. Ἡ στιγμὴ αὐτὴ εἶναι ἡ πιὸ κατάλληλη. Ὁ ἑορτασμὸς τῶν 1.000 μας ἐκδρομῶν εἶναι ἕνας σταθμὸς σημαντικὸς καὶ ἱστορικὸς στὴν πορεία τοῦ Ὁμίλου μας. Εἶναι μιὰ σκοπιά, ποὺ ἔστησαν οἱ προσπάθειες 32 χρόνων ὅλων ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι συνεχῶς καὶ μὲ ἐνθουσιασμὸ ἐργάσθηκαν γιὰ νὰ φθάση ὁ Ὅμιλός μας ἕως τὴν σημερινὴ μας συγκέντρωσι. Ἀπὸ τὴν σκοπιὰ αὐτή, λοιπόν, ἂς ἀτενίσουμε τὸν μακρυνὸ δρόμο, ποὺ διανύσαμε καὶ ἂς σταθμίσουμε τὰ ἐπιτεύγματα, ποὺ πραγματοποιήσαμε.

Καὶ τὸ πρῶτο ἐπίτευγμα εἶναι ὅτι ὁ Ὅμιλός μας ἔδρασε καὶ δρᾶ ἀπὸ τοῦ 1927 μέχρι σήμερα. Βέβαια ἔχουμε τὸν ἐκδρομικὸ λήθαργο τῆς ξενικῆς κατοχῆς καὶ τοῦ πολέμου. Ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸ χρονικὸ ἐκεῖνο διάστημα ὁ Ὅμιλος ἐσημείωσε μιὰ ἔντονη δρᾶσι στὸν ἐθνικὸ τομέα, τὸν ὁποῖον ὅλοι γνωρίζετε ἀπὸ προηγούμενες λογοδοσίες.

Μὲ τὶς 1.000 ἐκδρομὲς ὡδηγήσαμε τὰ μέλη καὶ τοὺς ἐπισκέπτες στὰ κυριώτερα μέρη ὅλης τῆς Ἑλλάδος, στὴ Θράκη, Μακεδονία, Ἤπειρο, Στερεά, Πελοπόννησο καὶ στὰ νησιά. Στὸ ἐξωτερικὸ δὲ ἐπισκεφθήκαμε τὴν Τουρκία, Ἰταλία, Σερβία, Αὐστρία, Ἑλβετία, Γερμανία καὶ ἐφέτος τὴν Γαλλία. Εἶναι περιττὸ νὰ τονίσω πόσο εὐεργετικὸ εἶναι γιὰ τὸν ἄνθρωπο, ὅταν κατορθώνη νὰ γνωρίζη τόπους, ἤθη καὶ ἔθιμα. Ἔτσι ἀποκομίζει πλοῦτο

ἐντυπώσεων καὶ γνώσεων. Ἐπισκεφθήκαμε ὅλους τοὺς ἀρχαιολογικοὺς χώρους τοῦ τόπου μας. Ἐκεῖ δέ, ἐπὶ τῶν βωμῶν καὶ ἱερῶν τῶν προγόνων μας, μὲ 373 ὁμιλίες ἀνεπτύξαμε, ὅσο ἦτο δυνατόν, τὴν ἱστορικήν, ἀρχαιολογικὴν καὶ μυστηριακὴν σημασία τους. Ἔτσι ἐμάθαμε οἱ πολλοὶ νὰ ἐκτιμοῦμε καὶ νὰ σεβώμαστε τὴν Ἀρχαίαν Ἑλληνικὴ παράδοσι, ποὺ πρέπει νὰ γίνη ὁδηγὸς ὅλων τῶν Νεοελλήνων.

Ἀλλ᾽ ἐκεῖνο, ποὺ δίδει τὴν σφραγῖδα τῶν γνησίων καὶ καθαρῶν ἑλληνικῶν ἐπιδιώξεων τοῦ Ὁμίλου μας, εἶναι ὁ ἑορτασμὸς τῆς ἐνάρξεως τῶν τεσσάρων Ὡρῶν τοῦ Ἔτους, οἱ ὁποῖες εἶναι οἱ μόνες φυσικὲς ἑορτές, ποὺ ὁ ἔμφρων ἄνθρωπος ἔπρεπε νὰ τελῆ καὶ νὰ πανηγυρίζῃ. Τὴν σημασίαν τῶν ἐπιδράσεων ἐπὶ τῆς ὀργανικῆς μας καὶ τῆς πνευματικῆς μας φύσεως ἐπανειλημμένως ἀνεπτύξαμε, ἀλλὰ καὶ σήμερα ἄλλος ἱκανὸς ὁμιλητὴς θὰ ἀναπτύξῃ.

Κατὰ εὐτυχῆ δὲ συγκυρίαν ὁ ἑορτασμὸς τῆς 1.000ῆς ἐκδρομῆς μας συμπίπτει μὲ τὴν ἔναρξι τῆς ἐαρινῆς Ἰσημερίας. Εἴθε νὰ ἔχῃ ἡ σύμπτωσις αὐτὴ συμβολικὴ σημασία. Εἴθε ὁ κύκλος μας νὰ δέχεται καὶ νὰ αἰσθάνεται πάντοτε τὴν εὐλογία, ποὺ δίδει στὴ μητέρα Γῆ τὸ Ἔαρ μὲ τὰ χρώματα καὶ τὰ μῦρα, ὅπως καὶ ὁ Ὅμιλός μας μὲ τὴ σειρά του νὰ εἶναι σὲ θέσι νὰ σκορπᾷ σὲ μεγάλη ἀκτῖνα καὶ εἰς τὸν αἰῶνα τὸν ἅπαντα τὸ ἄρωμα τῆς καλωσύνης, τῆς ἀνωτερότητος, τῆς ἀδελφοσύνης. Νὰ σκορπᾷ φῶς ἑλληνικὸ καὶ αἰώνιες ἀλήθειες. Ἔτσι, μ᾽ αὐτὴν τὴ δρᾶσι, θὰ μεταβληθῇ σὲ μιὰ ἄσβεστη Ἑστία ποὺ οἱ προσερχόμενοι σ᾽ αὐτὴν θὰ λούουν τὶς ψυχές των στὸ φῶς καὶ στὴν ἁρμονία μιᾶς Ἑλληνικῆς μυστηριακῆς ἀνταύγειας.

Ὁ ἑορτασμὸς τῶν 4 Ὡρῶν τοῦ ἔτους κατατάσσει τὸν Ὅμιλόν μας μεταξὺ τῶν Ὀργανώσεων ἐκείνων, ποὺ ἐμπνέονται καὶ καθοδηγοῦνται ἀπὸ τὴν ἀρχαία ἑλληνικὴ μυσταγωγικὴ σκέψι, νὰ εἶσθε δὲ βέβαιοι ὅτι ἐκτιμᾶται ἰδιαίτερα ἀπὸ τὰ σοφὰ καὶ ἐλεύθερα πνεύματα τοῦ πολιτισμένου κόσμου.

Ἀπὸ τὴ σημερινή μας σκοπιὰ μποροῦμε νὰ ποῦμε, ὅτι οἱ ἀρχὲς καὶ οἱ σκοποί, ποὺ χάραξαν οἱ ἱδρυτὲς τοῦ Ὁμίλου, δὲν ἔμειναν νεκρὸ γράμμα στὸ καταστατικό του· ὄχι. Ἔχουν πάρει πιὰ μορφὴ καὶ ζωντάνια καὶ τὸ νόημά τους ἔχει γίνει ὁδηγὸς στὴν πορεία τῆς ζωῆς τοῦ Ἀρχαιοφίλου, ὁ ὁποῖος, στοὺς κόλπους του, ἀνατρέφει καὶ φρονηματίζει μὲ τὰ γνήσια ἑλληνικὰ νάματα τῆς καθαρᾶς φυσιολατρείας τὶς σύγχρονες ἑλληνικὲς ψυχές.

Ὁ Ὅμιλός μας ἔζησε 32 χρόνια καλλιεργῶντας καὶ σκορπίζοντας ἀλήθειες αἰώνιες καὶ ἀθάνατες. Εἶμαι βέβαιος, ὅτι, ὅσον ὑπάρχουν Ἕλληνες καὶ Ἀρχαιόφιλοι καὶ πιστεύουν στὶς παραπάνω ἀλήθειες, θὰ ἀντλῆ καὶ ὁ Ὅμιλός μας τὴν ζωτικότητα ἀπὸ αὐτές, τὶς αἰώνιες καὶ τὶς ἀθάνατες, ἡ δὲ διάρκεια τῆς δράσεώς του καὶ ἡ πορεία του θὰ βαίνουν παράλληλες μὲ αὐτές, χωρὶς χρονικὸ ὅριο, χωρὶς τέρμα, διδάσκων καὶ καλλιεργῶν τὴν ἀγά-

πη πρὸς τὴν Μητέρα Φύσι, τὴν λατρεία πρὸς τὴν ἀλήθεια καὶ τὴν ἀφοσίωσι πρὸς τὸν ἀνθρωπισμό, Ὅλα αὐτὰ τὰ ἅγια συνθέτουν τὴν θρησκεία τῶν σοφῶν καὶ τῶν ἐλευθέρων ἀνθρώπων τῆς Γῆς, γιατὶ εἶναι ἡ θρησκεία τοῦ Λογικοῦ καὶ τοῦ Πρέποντος.

Μόνον στὴ Φύσι, στὴν Ἀλήθεια καὶ στὸν Ἀνθρωπισμὸ βρίσκει ὁ καλλιεργημένος καὶ ἐλεύθερος ἄνθρωπος τὴν ἱκανοποίησι τῶν ἐσωτερικῶν του αἰτημάτων. Σ' αὐτὰ βρίσκει τὴν ἰσορροπία καὶ τὴν ὑγεία τοῦ ὀργανισμοῦ του καὶ τοῦ πνεύματός του. Αὐτὰ μόνον τοῦ χαρίζουν τὴν γαλήνη καὶ τὴν χαρά, ποὺ τοῦ ἀρνοῦνται ἡ τύρβη, ἡ κοινωνικὴ διάρθρωσις, οἱ ἄλλες σύγχρονες φανταστικὲς δοξασίες καὶ οἱ διάφοροι ἀφύσικοι ἰδεολογικοὶ προσανατολισμοί. Εἴθε αὐτὰ τὰ μεγάλα ἀγαθὰ τῆς χαρᾶς, τῆς γαλήνης, μαζὶ μὲ τὶς ἀνταύγειες τοῦ Μυστηριακοῦ Φωτός, νὰ αἰσθάνωνται ἐπὶ πολλὰ ἔτη, ὅσοι ἀκολουθοῦν πιστὰ τὸν ἀγαπητό μας Ἀρχαιόφιλο καὶ τοῦ ὁποίου, ἂς εὐχηθοῦμε ὅλοι, ἡ δρᾶσις νὰ μὴ σταματήση ποτὲ εἰς τὸν αἰῶνα τὸν ἅπαντα, χωρὶς διακοπή, χωρὶς τέρμα, χωρὶς τέλος.

*

Ἀπὸ ὅσα μᾶς γράφουν

Ὁ «ΙΛΙΣΟΣ» δὲν μοιάζει μὲ κανένα ἄλλο περιοδικό...

Ἀγαπητὲ κύριε διευθυντά,

Πόσες φορὲς ζητᾶ κανεὶς κάτι... καὶ δὲν τὸ βρίσκει· κι ὅμως ἐκεῖ ποὺ δὲν τὸ περιμένεις φανερώνεται τυχαῖα καὶ μοιραῖα μπορῶ νὰ πῶ ἤ, ἴσως, πρέπει να ἔλθη ἡ ὥρα του νὰ φανερωθῆ.

Ἀπὸ καιρὸ διάβαζα διάφορα περιοδικὰ ἢ ἁπλῶς τὰ ξεφύλλιζα καὶ τὰ ἄφηνα κατόπιν. Δὲν ἔβρισκα ἐκεῖνο ποὺ θὰ μοῦ ἔδινε τὸ «κάτι» ἄλλο... «κάτι» ποὺ θὰ μοῦ ἁπάλυνε τὴν ψυχὴ καὶ θὰ τῆς ἔδινε κάποια πραγματικα ἀνώτερη τροφή. Μὰ καὶ νὰ μοῦ διαφωτίζη ὡρισμένα προβλήματα, ποὺ σὰν μεγαλα ἐρωτηματικὰ πρόβαλλαν στὰ μάτια τῆς ψυχῆς. Πάντα συναντοῦσα χιλιοειπωμένα σοφίσματα ἢ ἄνοστες ἱστορίες.

Καὶ ὡς που κάποια μέρα μιὰ φίλη μου, σὲ μια κουβέντα μας καὶ ζητῶντας της να μοῦ δανείση ἕνα βιβλίο, μοῦ λεγει ξαφνικά.

— Εἶσαι γραμμένη στὸν Ἰλισό;

Τὴν κύτταξα ξαφνιασμένη. — Τί εἶναι ὁ Ἰλισός;

— Πῶς, δεν ξέρεις τὸν Ἰλισό;

— Ὄχι, τῆς ἀπαντῶ.

— Μα τότε πρέπει νὰ σὲ ἐγγράψω, νὰ σοῦ τὸν στέλνουν.

— Μὴ βιάζεσαι καὶ τόσο... τὶ εἴδους εἶναι; τὴν ρωτῶ.

— Ἀ, μὰ εἶναι κάτι, ποὺ θὰ σὲ βοηθήση σὲ πολλὰ πράγματα... πρέπει νὰ ἐγγραφῇς.

— Τότε, ἂν μπορεῖς, δῶσε μου ἕνα—δυὸ τεύχη νὰ δῶ πρῶτα, περὶ τίνος πρόκειται.

— Καλά, λοιπὸν, τὴν Τρίτη, ποὺ θὰ συναντηθοῦμε.

Πραγματικὰ συναντηθήκαμε τὴν Τρίτη καὶ μοῦ ἔδωσε τὸ περιοδικό. Γυρνῶντας στὸ σπίτι μου ἔκανα διαφόρους συλλογισμούς, ποὺ μ' ἔκαναν νὰ αἰσθάνωμαι μοναξιὰ καὶ σὰν νἄθελα ν' ἀκουμπήσω τὴ ψυχή μου κάπου καὶ νὰ ξεχάσω τὰ προβλήματα ποὺ μὲ βασάνιζαν.

Ξάπλωσα μὲ τὴν πρόθεσι νὰ διαβάσω τὴν ἐφημερίδα, ὅταν ἔπεσαν τὰ μάτια μου στὸ τραπεζάκι μου, ποὺ εἶχα ἀφήσει τὸν Ἰλισό. Κάποια περιέργεια — στὴ θύμησι τῆς φίλης μου— μ' ἔκανε ν' ἀφήσω τὴν ἐφημερίδα· καὶ μὲ κάποια μπορῶ νὰ πῶ ἀκεφιά, πῆρα τὸν Ἰλισό—κι ἄρχισα πρῶτα νὰ διαβάζω τὶς ἐπικεφαλίδες. Διάλεξα τὸν Καζαντζάκη κ' ἔπειτα ἄλλο... Καθὼς προχωροῦσα ἄρχισα νὰ συνέρχωμαι ἀπὸ τὴν ἀκεφιά μου· καὶ ἐξακολουθῶντας τὸ διάβασμα, ἕνα αὐθόρμητο ἐπιφώνημα ἦλθε στὰ χείλη μου. Ἐπὶ τέλους τὸ βρῆκα αὐτὸ τὸ «κάτι» ἄλλο... Δίκαιο εἶχε ἡ φίλη μου. Πραγματικά, δὲν μοιάζει ὁ Ἰλισὸς μὲ κανένα ἄλλο περιοδικό. Τόση ἦταν πλέον ἡ χαρά μου, πού... ξενύχτησα νὰ τὸν διαβάζω. Καὶ τὴν ἑπομένη μόλις ἦλθε μιὰ φίλη μου, νὰ μάθη νέα μου, τῆς ἔδωσα νὰ τὸν διαβάση. Γιατὶ ἔνοιωθα πὼς θὰ τῆς ἔκανε καλό, ὅπως ἔκανε καὶ σὲ μένα. Καὶ πραγματικὰ ἔτσι κ' ἔγινε.

Γι' αὐτὸ θὰ σᾶς παρακαλέσω νὰ μὲ ἐγγράψετε συνδρομήτριά σας.

Μὲ τοὺς ἀδελφικούς μου χαιρετισμούς. **Ζέττα Δούκα**

Ρεμούνδου 14, Ἀθῆναι

Τὶ προσέφερε ὁ «ΙΛΙΣΟΣ» στὰ τρία ἔτη τῆς ἐκδόσεώς του

Τὰ κυριώτερα ἀπὸ τὰ περιεχόμενα ἑκάστου τεύχους

Τεῦχος 1ον

Τεῦχος 2ον

Τὸ ὄνειρον τῆς Παγκοσμίου Εἰρήνης (Ἀθ. Γεωργιάδη)
Ἀντώνιος Ἀδριανόπουλος, (Γένοι' οἷος ἐσσὶ μαθών, Ἑλληνικὴ Θεοσοφία, Ὑποθῆκαι Βιωτικῆς)
Ἁπλότης καρδιᾶς (Κρισναμοῦρτι)
Ἡ ἀκρεωφαγία (D. Buxey)
Ἡ ἄποψις τῆς Μετενσαρκώσεως (Κ. Μελισσαροπούλου)
Οἱ ἀδελφοί μας τὰ ζῶα (M. Eastman)
Νετί, Νετὶ (C. Jinarajadasa)
Ἡ καλωσύνη καὶ τὰ γνωστικὰ ἐπιτεύγματα τοῦ ἀνθρώπου (Ἰω. Βασιλῆ)
Ἡ Ἰνδικὴ Σοφία (Δημ. Ἰωαννίδη)

Τεῦχος 9ον

Σπούτνικ καὶ Εἰρήνη (N. Sri Ram)
Τὸ πρόβλημα τῆς ζωῆς σὲ ἄλλους πλανῆτες (Δημ. Ἰωαννίδη)
Οἱ ἀγῶνες γιὰ τὴν Ἐλευθερία (Ἰω. Βασιλῆ)
Ἡ Ἰνδὴ ποὺ ἔζησε δυὸ φορὲς (St. Lönnestrand)
Ὑπὲρ καταργήσεως τῆς ποινῆς τοῦ θανάτου (Κ. Δεσποτοπούλου)
Ἡ Θεία Κωμωδία, ὡς συμβολικὸν ἔπος (Salv. Pitruzzela)
Ἡ ἀνθρώπινη πλευρὰ στὸ βασίλειο τῶν φυτῶν (M. Aimi)
Ὁ Αἰώνιος Δεῖπνος (J. Caldwell— Johnston)
Ὁδὸς Ἁρμονίας (Ὁμιλία J. Perkins στὸν Παρνασσὸ)
300 χρόνια θρησκευτικῆς ἐλευθερίας στὴν Ἀμερικὴ (Χρ. Ριζοπούλου)

Τεῦχος 10ον

Διατάραξις καὶ Γαλήνη (Helen Zahara)
Οἱ Κάβειροι (Δημ. Ἰωαννίδη)
Ἀπὸ τὸν κόσμο τῶν ἐντόμων (M. Aimi)
Τὰ λυτρωτικὰ φτερὰ τῆς ἀνθρώπινης ψυχῆς (Ἰω. Βασιλῆ)
Τὸ κάλλος, στὸ φῶς τῆς Θεοσοφίας (St. Tapp)
Ἡ θανατικὴ ποινὴ εἰς τὸ ἑδώλιον
«Γνῶθι σαυτὸ» (Ἀρ Σταυρίτση)
Ἡ ζωὴ τοῦ Ὄλκοττ

Τεῦχος 11ον

Πληροφοριακὸ σημείωμα γιὰ τὸν Κρισναμοῦρτι (Κ. Μελισσαροπούλου)
Ἀπὸ ὅσα λέγει ὁ Κρισναμοῦρτι (Ἀπάνθισμα)
Μανιφέστο δικαιωμάτων τῶν ζώων
Τὸ μεγάλο μυστικὸ τῶν Μασώνων
Παραδοξολογίες ἢ ἀδιάσειστες ἀλήθειες; (Ἰω. Βασιλῆ)
Οἱ Ἐλευσίνιοι (Δημ. Ἰωαννίδη)
Ἄνθρωποι σὲ πορεία (Ὁμιλία J. Coats)
Ὁ Καβάφης χωρὶς πνευματοδοξία (Χρ. Ριζοπούλου)

Τεῦχος 12ον

Ὁ Χριστιανικὸς Μυστικισμὸς (R. Mehta)
Ἡ σημερινὴ παγκόσμιος κρίσις (N. Sri Ram)
Σπυρίδων Νάγος, ἕνα ὥριμο παιδὶ τῆς Γῆς (Ἰω. Βασιλῆ)
Ὁ Διόνυσος εἰς τὴν Ἑλληνικὴν παράδοσιν (Σπυρ. Νάγου)
Περὶ τῆς ἐννοίας τοῦ Θεοῦ (Κ. Μελισσαροπούλου)
Ἐγκόσμια Μεταφυσικὴ (Ἀντρέα Καραντώνη)
Σιντάρτα (Herman Hesse)
Τὰ κοσμογονικὰ προβλήματα στὸν Προβελέγγιο (Χρ. Ριζοπούλου)
Οἱ Ὀρφικοὶ (Δημ. Ἰωαννίδη)

Ἀπὸ ὅσα μᾶς γράφουν

ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΘΑΝΑΤΙΚΗΣ ΠΟΙΝΗΣ

Φωνὲς ἀπὸ τὴν ἀρχαιότητα καὶ τὴν Γαλλ. Ἐπανάστασι

Ἀξιότιμε Κύριε Διευθυντά,

Ἀνέγνωσα εἰς τὸ ἔγκριτον περιοδικόν σας «Ἰλισὸς» (τεῦχος 10 τοῦ Αὐγούστου 1958 σελ. 133—144 τὰς περὶ καταργήσεως ἢ διατηρήσεως τῆς θανατικῆς ποινῆς δι' ὡρισμένα ἐγκλήματα γνώμας νομικῶν καὶ φιλολόγων, ἃς ἐδημοσιεύσατε, ὑπὸ τὸν τίτλον «ἡ θανατικὴ ποινὴ εἰς τὸ ἐδώλιον».

Ἐπιτρέψατε καὶ εἰς ἐμέ, ἐκ τῆς μελέτης τῆς ἱστορίας νὰ σᾶς ἐκθέσω τὴν δημηγορίαν τοῦ συνετοῦ πολιτικοῦ Διοδότου, ἥν διασώζει ὁλόκληρον ὁ Θουκυδίδης (ΙΙΙ, 42—48) ἐναντίον τοῦ δημαγωγοῦ Κλέωνος, ὅστις «ἐν τῇ προτερᾳ ἐκκλησίᾳ» ἔπειθε τὸν δῆμον τῶν Ἀθηνῶν νὰ θανατώσουν τοὺς ἀποστάτας τῆς συμμαχίας των Μυτιληναίους.

> «. . . κολάσατε δὲ ἀξίως τούτους τε καὶ τοὺς ἄλλους ξυμμάχους παράδειγμα σαφὲς καταστήσατε, θανάτῳ ζημιωσάμενον τὸ δὲ γὰρ ἢν γνῶσιν, ἧσσον τῶν πολεμίων ἀμελήσαντες τοῖς ὑμετέροις αὐτῶν μαχεῖσθε ξυμμάχους».

Ὁ Εὐκράτους Διόδοτος παρελθὼν ἐπὶ τὸ βῆμα «ἀντέλεγε μάλιστα μὴ ἀποκτεῖναι Μυτιληναίους τοιάδε». (Θουκυδίδης ΙΙΙ, 41).

> «Ἐγὼ δὲ παρῆλθον οὔτε ἀντερῶν περὶ Μυτιληναίων οὔτε κατηγορήσων. Οὐ γὰρ περὶ τῆς ἐκείνων ἀδικίας ἡμῖν ὁ ἀγών, εἰ σωφρονοῦμεν, ἀλλὰ περὶ τῆς ἡμετέρας εὐβουλίας, ἥν τε γὰρ ἀποφήνω πάνυ ἀδικοῦντας αὐτούς, οὐ διὰ τοῦτο καὶ ἀποκτεῖναι κελεύσω, εἰ μὴ ξυμφέρον· ἥν τε καὶ ἔχοντάς τε ξυγγνώμης, ἐάν, εἰ τῇ πόλει μὴ ἀγαθὸν φαίνοιτο, νομίζω δὲ περὶ τοῦ μέλλοντος ἡμᾶς μᾶλλον βουλεύεσθαι ἢ τοῦ παρόντος...».

Καὶ προχωρῶ τασσόμενος ὑπὲρ τῆς καταργήσεως τῆς θανατικῆς ποινῆς ἀπολύτως, ὄχι μόνον διὰ τὰ πολιτικά, ἀλλὰ καὶ τὰ κοινὰ ἐγκλήματα. Καὶ ἐδῶ ἐπικαλοῦμαι τὴν γνώμην τοῦ Ροβεσπιέρου, πρὶν ἀποβῇ δικτάτωρ—δήμιος, ἐκ τῆς ἱστορίας τῆς Γαλλικῆς Ἐθνοσυνελεύσεως, ὅταν συνεζητεῖτο εἰς αὐτὴν τὸ ζήτημα τῆς θεσπίσεως διὰ νόμου τῆς θανατικῆς ἢ μὴ ποινῆς. Τότε ὁ Ροβεσπιέρος, κατὰ τὴν περίοδον τῆς ἀναρχίας, ἥτις ἐγέννησε τὸν δεσποτισμὸν τοῦ club τῶν Ἰακωβίνων, ἀντέλεγεν ὀρθῶς διὰ τῶν ἑξῆς μεταξὺ ἄλλων:

> «Ὅταν ἔφθασεν ἡ εἴδησις εἰς τὰς Ἀθήνας ὅτι συμπολῖται τινὲς κατεδικάσθησαν εἰς θάνατον εἰς τὸ Ἄργος, ὁ λαὸς τῶν Ἀθηνῶν ἔτρεξεν εἰς τοὺς ναοὺς ἵνα προσευχηθῇ εἰς τοὺς θεοὺς ὥστε νὰ ἀπομακρύνῃ τοὺς Ἀθηναίους ἀπὸ σκέψεις τόσον σκληρὰς καὶ ἀπανθρώπους. Καὶ ἐγὼ δὲν ἀπευθύνω δεήσεις εἰς τοὺς θεούς, ἀλλ' ἐκλιπαρῶ τοὺς νομοθέτας, τὰ ὄργανα καὶ τοὺς ἑρμηνευτὰς τῶν αἰωνίων νόμων, οἵτινες ἐδόθησαν ἀπὸ τὸν θεὸν εἰς τοὺς ἀνθρώπους, διὰ νὰ ἐξαφανίσουν ἀπὸ τὸν νομικὸν κώδικα τῶν Γάλλων τὰ αἱματηρὰ διατάγματα, ἅτινα ἐπιβάλλουν τὸν δικαστικὸν φόνον—commandent ces meurtres juridiques— καὶ ἅτινα καταδικάζονται ὄχι μόνον ἀπὸ τὰ ἤθη μας, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὸ πολίτευμά μας. Διότι ἐκ φύσεως ἡ ποινὴ τοῦ θανάτου εἶναι ἄδικος καὶ δὲν χρησιμεύει ὡς χαλινὸς καὶ περιορισμὸς τῶν ἐγκλημάτων. Ἕνας ἐνῆλιξ, ὁ ὁποῖος στραγγαλίζει ἕνα ἀδύνατο παιδὶ τὸ ὁποῖον ἀτιμωρητὶ ἠδύνατο ν' ἀφοπλίσῃ καὶ νὰ τιμωρήσῃ, εἰς

τοὺς ὀφθαλμούς σας κρίνεται ὡς ἕνα τέρας. Ἕνας κατηγορούμενος καταδικασθεὶς ἀπὸ τὴν κοινωνίαν τῆς ὁποίας ἐμφανίζεται ἐχθρός, εἶναι βεβαίως ἀνίσχυρος, διότι ἀπέναντί της εἶναι ἀσθενέστερος καὶ αὐτοῦ τοῦ παιδιοῦ τὸ ὁποῖον στραγγαλίζεται ἀπὸ ἕνα ἔφηβον. Αὐτὴ εἶναι ἡ φωνὴ τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς λογικῆς, ἡ ὁποία σᾶς λέγει ὅτι οἱ ἄνθρωποι δικασταί, ποτὲ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ εἶναι βέβαιοι εἰς τὰς κρίσεις των, διότι πλανῶνται, ὥστε νὰ ἐκδώσουν καταδικαστικὰς εἰς θάνατον ἀποφάσεις καὶ νὰ ἐξουσιοδοτήσουν τὴν κοινωνίαν νὰ τὰς ἐκτελέση. Καὶ ὅταν ἀκόμη ἔχετε τὴν τελειοτέραν δικαστικὴν διχονομίαν καὶ ὅταν ἀκόμη διαθέτετε δικαστὰς μεγαλοφυεῖς συνετωτάτους καὶ μὴ ὑποκειμένους εἰς διαφθοράν, αὐτοὶ δὲν εἶναι δυνατὸν ν' ἀποφύγουν τὴν πλάνην». (Γουλιέλμου Oneken, ἡ ἐποχὴ τῆς ἐπαναστάσεως τῆς Αὐτοκρατορίας καὶ τῶν πολέμων τῆς ἀνεξαρτησίας 1789 — 1815, τόμος Α΄ κεφ. XI. Πρῶται ἐπιτυχίαι τοῦ Ροβεσπιέρου 30 Μαΐου 1791).

Ὁ Ροβεσπιέρος, ὡς εἶναι γνωστόν, δὲν ἠδύνατο νὰ προΐδη ὅτι μετὰ δύο ἔτη, ὡς ἀπόλυτος κύριος τῆς Γαλλίας, ἐπάγεται ὁ Oneken, θὰ ἐσάρωνε πᾶσαν ἐλευθερίαν καὶ πᾶν ἀνθρώπινον δικαίωμα καὶ θὰ ἀνύψωνεν ὡς θεσμὸν τοῦ κράτους τὸν νομικὸν φόνον καὶ τὴν δημοσίαν σφαγήν. (σελ. 491).

Οἱ ἄνθρωποι γενικῶς, καὶ οἱ κυβερνῆται εἶναι ἄνθρωποι, πρέπει ν' ἀποστρέφωνται τὴν ποινὴν τοῦ θανάτου ἐξ ἀγάπης πρὸς τὴν ἀνθρωπότητα καὶ ὄχι ἐξ εὐνοίας ἢ ἀγάπης πρὸς τὸν ἐγκληματίαν, ὅστις κατὰ τὴν Ἱερὰν Γραφὴν ἐνδέχεται καὶ δύναται καὶ μετὰ τὸ ἔγκλημά του νὰ μετανοήση ὡς ὁ ληστὴς ἐπὶ τοῦ σταυροῦ (Λουκᾶς 23, 40—43).

Πῶς μετὰ «εὐβουλίας ἄνευ ὀργῆς καὶ πάθους» διὰ νὰ ἐπικαλεσθῶ πάλιν τὸν Διόδοτον (Θουκυδίδης III, 44, 1 καὶ 44, 1) σκεπτόμενος ἄνθρωπος (Κυβερνήτης ἢ Δικαστὴς) πρέπει νὰ ἀποστρέφεται τὴν ποινὴν τοῦ θανάτου, διότι τὸ ἀνεπανόρθωτον αὐτῆς, τρομάζει διὰ τὴν καταδίκην ἑνὸς ἀθώου ἢ χρησίμου στρατηγοῦ (ὅπως εἰς τὴν περίπτωσιν τοῦ ἀνοσιουργήματος τῆς τιμωρίας τῶν στρατηγῶν τῆς ἐν Ἀργινούσαις Ναυμαχίας, ὁπότε ἔπειτα ἀπὸ ὀλίγους μῆνας οἱ διάδοχοι τῶν θανατωθέντων στρατηγῶν ἔπαθον τὴν περὶ ἐν Αἰγὸς ποταμοῖς πανωλεθρίαν καὶ ἡ πόλις τῶν Ἀθηνῶν κατόπιν παρεδόθη εἰς τὸν Λυσανδρον καὶ ἔπειτα εἰς τὴν Τυραννίαν τῶν Τριάκοντα, (βλέπε Παπαρηγοπούλου, Ἱστορίαν Ἑλληνικοῦ Ἔθνους, τόμος Α΄ σελ. 15—18, Πρόλογος 8 Νοεμβρίου 1885 καὶ σελ. 658—664), πολιτικοῦ ἢ ἁπλῶς καὶ πολίτου ἢ καὶ ἀποτροπαίου μετανοοῦντος ἐγκληματίου, ὡς ἐτονίσαμεν ἀνωτέρω εἰς τὸ παράδειγμα τῆς Ἱερᾶς Γραφῆς τοῦ ληστοῦ. Ἀποστρεφόμεθα τὴν θανατικὴν ποινὴν διότι ἡ ἀτέλεια τῆς ἀνθρωπίνης δικαιοσύνης, ἥτις δὲν ἔχει τὴν δύναμιν, ὡς ὁ Θεὸς νὰ ἐξετάζη τὰς καρδίας τῶν ἀνθρώπων, αἵτινες ἀποτελοῦν τὸ κέντρον τῶν συναισθημάτων καὶ τῶν διανοημάτων τῶν ἀνθρώπων, ἐνδέχεται νὰ καταδικάση ἀθώους. Καὶ ἐπειδὴ ἡ ποινὴ τῆς ἰσοβίου καθείρξεως ἀσφαλίζει καὶ τὴν κοινωνίαν ἀπὸ τοὺς πραγματικοὺς ἐγκληματίας καὶ τὴν συνείδησιν τῶν πολιτῶν ἤρεμον, ἰδίᾳ δὲ τῶν δικαστῶν, οἵτινες δὲν μεταβάλλονται εἰς δικαστικοὺς φονεῖς ἀθώων τυχὸν πολιτῶν διὰ τυχὸν ἐκτελέσεως τῆς καταδικαστικῆς των εἰς θάνατον ἀποφάσεως βάσει τοῦ πολιτικοῦ δόγματος περὶ χωρισμοῦ τῶν ἐξουσιῶν τοῦ Κράτους, συνέπεια τοῦ ὁποίου εἶναι τὸ δόγμα ὅτι ὁ δικαστὴς ὀφείλει νὰ ἐκτελῇ καὶ τὸν ἄδικον, κατὰ τὴν συνείδησίν του, Νόμον.

Ἀγγελικὴ Παπαγιαννοπούλου

Ὁδὸς Πασχαλιᾶς καὶ Χρυσανθέμων
Ψυχικὸν

Ἐπιστροφή στὸ Θεό

(Ἀπὸ τὸ τετράδιο τοῦ Μανώλη Κωλέττη,
ποὺ βρέθηκε μετὰ τὸν θάνατό του)

Δὲν εἶν' ὡραῖος μοναχὰ ὁ οὐρανός,
ὁ ἥλιος, τὸ φεγγάρι καὶ τ' ἀστέρια.
Δὲν ειν' ἁγνὸ μονάχα τ' Ἄπειρο,
οἱ κόσμοι οἱ μακρυνοὶ στὰ αἰθέρια.
Εἶναι κι ἡ Γῆ ἡ μάνα μας ὡραία!
Ἡ Γῆ, ποὺ πράσινη, πανώρια, γαλανή
χαμογελᾷ στῆς ἄνοιξης τὸ χάδι.
Ἡ Γῆ, ποὺ γέννησε Θεούς,
ἄπειρη σκέψη καὶ ἰδέα
καὶ κρύβει ἀκόμη θησαυρούς,
πού, σὰν φανῇ κι ὁ τελευταῖος,
ἕνα πιὰ θἄχουν ὄνομα
Ἄπειρο, Οὐρανοὶ καὶ Γῆ.
Ἡ ὄμορφη, ἡ μάνα Γῆ!
Ποὺ θὰ πάψῃ ὁ ἄνθρωπος
νὰ σκέφτεται καὶ νὰ μιλᾷ
καὶ θὰ μιλοῦνε τὰ πουλιὰ
μονάχα καὶ τὰ σερπετά,
θἆναι ἀκόμη πι' ὄμορφη, ἀκόμη πιὸ ὡραία.
Κι ὅταν θὰ πάψουν τὰ πουλιὰ
καὶ θὰ μιλήσουν τὰ κλαριά,
τὰ λούλουδα, τὰ δάση,
θἆναι ἀκόμη πι' ὄμορφη, ἀκόμη πιὸ ὡραία.
Καὶ σὰν θὰ πάψουν τὰ λουλούδια
καὶ θὰ μιλήσουν οἱ βράχοι,
οἱ πέτρες, τ' ἄγρια γκρεμνὰ
μεσ' στὸ γλαυκὸ Ἄπειρο μονάχοι,
θἆναι ἀκόμη πι' ὄμορφη, ἀκόμη πιὸ ὡραία.
Κι ὅταν στὸ τέλος οἱ ψυχὲς
τῶν λουλουδιῶν τῶν βράχων,
ἀνθρώπων, δένδρων καὶ πουλιῶν
θὰ σμίξουνε ἀντάμα
δίχως κακία, σκέψη ἢ πόθο
σ' ἕνα οὐρανογεννημένο κρᾶμα,
στὸ σμίξιμο, ποὺ στ' Ἄπειρο
ρυθμίζει ἡ ἀγάπη,
τότε δὲν θἆναι πιὸ ὡραία.
Τότε ἡ γῆ θὰ εἶναι ἥλιος
κι ὁ ἥλιος θἆναι οὐρανὸς
κι ὁ οὐρανὸς θὰ εἶναι Ἄπειρο
τὸ Ἄπειρο ἀγάπη!
Ἡ Ἀγάπη θἆναι ἀνυπαρξία καὶ ζωή!
Κι ὅλοι οἱ κόσμοι θὲ νὰ σμίξουν
σὲ μιὰν αἰώνια πνοὴ
στὸ ἄναρχο Ἐκεῖνο Ἕνα,
ποὺ ὁ ἀνθρώπινος Λαὸς
σταυροκοπιέται κι ὀνομάζει

Ο ΘΕΟΣ!

ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΚΑΛΥΤΕΡΟΥΣ ΦΙΛΟΥΣ ΜΟΥ: ΤΑ ΑΛΟΓΑ

ΤΟΥ PAUL SCHUBERT

Τό περασμένο καλοκαῖρι, πέρασα ἡμέρες ἀξέχαστες στοὺς πρόποδες τῶν βουνῶν Μπίγκ Χόρν. Καὶ ὁ λόγος; Θὰ σᾶς ἀπαντήσω: Τὰ ἄλογα. Τ' ἀγαπῶ τὰ ἴδια καὶ γιὰ τὶς χαρὲς ποὺ τοὺς ὀφείλω: τὶς διαδρομὲς στὰ βουνά, στοὺς καταρράκτες, στοὺς ἀπόκρημνους βράχους, στοὺς ἀπέραντους ὁρίζοντες.

Ἤμουν ἀποφασισμένος νὰ γνωρίσω καλύτερα τ' ἄλογα καὶ μοῦ ἔτυχαν καλοὶ σύμβουλοι. Ὁ ἕνας λεγόταν Μάβερικ. Ἦταν ἕνας γέρος κάου—μπόϋ ἀπὸ τὴ Νεβάδα, ποὺ δέχθηκε νὰ λάβω μέρος σὲ μιὰ μεγάλη συγκέντρωσι ζώων. Τέσσαρες ἡμέρες σὲ βουνὰ καὶ κοιλάδες! Δὲν μπορῶ νὰ πῶ πὼς ἦταν ἀναπαυτικό, πάντως ἡ ἀποστολὴ αὐτὴ μὲ βοήθησε ν' ἀπαλλαγῶ ἀπὸ τὴν πρόληψι τοῦ «καβαλάρη τῆς Κυριακῆς», ὁ ὁποῖος θεωρεῖ τὸ ἄλογο σὰν ἄτυχο σκλάβο. Ὁ Μάβερικ τὸ θεωρεῖ σύντροφο, ποὺ πρέπει νὰ τὸν μεταχειρίζωνται μὲ σεβασμὸ καὶ στοργή, ἀλλὰ δίχως ψευδαισθησία. Χάρις σ' αὐτὸν ἔμαθα γιὰ πρώτη φορὰ ὅτι ἡ σχέσις ἀνθρώπου — ἵππου εἶναι μιὰ ἀδιάκοπη ἅμιλλα εὐφυΐας καὶ θελήσεως, στὴν ὁποία καὶ ὁ ἕνας καὶ ὁ ἄλλος βρίσκουν ἐξαιρετικὴ εὐχαρί-

Περίληψις ἀπὸ τὸ Denver Post

στησι. Καὶ μὴ νομίσετε πὼς ὁ ἄνθρωπος ἀναδεικνύεται πάντα νικητής.

Μετὰ τὸν Μάβερικ, ἦταν ὁ Τζόνυ, ἕνας καβαλάρης δίχως ταῖρι ποὺ κατοικεῖ στὴ Μοντάνα. Ἀπὸ αὐτὸν ἔμαθα ὅτι οἱ ἀστικὲς ἰδέες μου γιὰ τοὺς σταύλους καὶ τὰ καταφύγια δὲν ἰσχύουν καθόλου γιὰ τὰ ἄλογα τοῦ Φὰρ Οὐέστ, συνηθισμένα νὰ ζοῦν ἐλεύθερα. Τὸν χειμῶνα, τ' ἄλογα αὐτὰ καλύπτονται ἀπὸ τρίχωμα πάχους 5 ἑκατοστῶν τοῦ μέτρου ποὺ τὰ ἀπομονώνει τόσο τέλεια ὥστε τὸ χιόνι μπορεῖ νὰ μείνη 24 ὧρες στὴ ράχη τους δίχως νὰ λυώση, παρὰ τὴν θερμοκρασία τοῦ σώματός τους. Τὸ ψῦχος 40 βαθμῶν ὑπὸ τὸ μηδὲν διόλου δὲν τὰ ἐνοχλεῖ, ἀναζητοῦν τροφὴ σκάβοντας μὲ τὶς ὁπλές τους 30 ἑκατοστόμετρα χιονιοῦ καὶ ζοῦνε στὸ ὕπαιθρο ἄνετα, τὸ ἴδιο καθὼς τὰ ἐλάφια.

Στὰ Βραχώδη ὄρη, τὸ ἄλογο δὲν εἶναι πολυτέλεια, διασκέδασις ἢ παιχνίδι. Εἶναι ἀνάγκη. Ἦταν πάντα καὶ θὰ εἶναι πάντα. Κανένα τζὴπ δὲν μπορεῖ ν' ἀκολουθήση τὸ κοπάδι στ' ἀπίθανα μέρη ὅπου διαλέγει νὰ κρυφθῆ, ὥστε νὰ φθάση τὰ χαμένα ὕψη ὅπου ζοῦνε τὸ ἐλάφι, τὸ ἄγριο πρόβατο καὶ ἡ ἀρκοῦδα.

Πρέπει νὰ ἀναρριχηθῆτε ἐπὶ μιὰ ὁλόκληρη ἡμέρα, 1500 μέτρα μόνον, σὲ στενὰ καὶ ἀνώμαλα ἀκροβούνια, ὁπότε, σᾶς ὁρκίζομαι, θὰ ἐκτιμήσετε τὴν θαυμαστὴ ἀντοχή, τὴν ἀφοβία καὶ τὴν γαλήνια ὑπομονὴ τοῦ ἵππου σας! Μιὰ μηχανή, ἀπὸ τὴ στιγμὴ ποὺ θὰ ξεκινήση, ἀρχίζει νὰ φθείρεται, ἐνῶ τὰ ἄλογα εἶναι πλάσματα ἀπὸ σάρκα καὶ αἷμα· μιὰ λογικὴ χρῆσις τῶν ὑπηρεσιῶν τους τὰ κάνει δυνατώτερα καὶ ἱκανώτερα, ἀναπτύσσει τὴ ρώμη τῆς ἀναπνοῆς τους καὶ τῶν μυῶν τους, τοὺς δημιουργεῖ τὴν ὁρμὴ καὶ τὴ σιγουριά, ποὺ εἶναι βάσεις τῆς ὑγείας.

Ἄλογα καὶ ἄνθρωποι γυρίζοντας στὸ βουνό — πρὸ πάντων σὲ βουνὸ ποὺ τοὺς εἶναι ἄγνωστο — ἀναπτύσσουν ὅλες τὶς λεπτότητες τῶν αἰσθήσεών τους γιὰ νὰ σημειώσουν τὸν τόπο ποὺ διασχίζουν, ὥστε νὰ ξαναβροῦν τὸ δρόμο τοῦ γυρισμοῦ. Οἱ ἄνθρωποι τὰ καταφέρνουν καλά, τ' ἄλογα ἀκόμη καλύτερα.

«Μιὰ ἡμέρα, μοῦ διηγεῖτο ἕνας ραντσέρης, μ' ἔπιασε ἕνα φθινοπωρινὸ μπουρίνι. Εἶχα μαζί μου δυὸ κυνηγούς, ἕνα ἀνδρόγυνο μεσαίας ἡλικίας. Βρεθήκαμε ψηλὰ στὸ βουνό, σὲ ἀπόστασι μιάμισης ὥρας ἀπὸ τὸν καταυλισμό μας. Ξαφνικὰ ἀρχίζει νὰ πέφτη χιόνι τόσο πυκνό, ὥστε δὲν βλέπαμε οὔτε σὲ μισὸ μέτρο μπροστά μας. Δὲν εἶχα μαζί μου πυξίδα, οὔτε καὶ θὰ μοῦ χρησίμευε πολὺ σ' αὐτὸ τὸ μέρος. Δὲν μᾶς ἔμενε παρὰ νὰ ἐμπιστευθοῦμε στ' ἄλογά μας γιὰ νὰ γλυτώσουμε.

» Στὰ μισὰ τοῦ δρόμου ἀπὸ τὸν καταυλισμό, χωριζόταν ὁ δρόμος. Ἀπὸ τὸ ἕνα μέρος ὡδηγοῦσε στὸ ράντσο, σὲ ἀπόστασι 55 χιλιομέτρων, ἀπὸ τὸ ἄλλο στὸν κυνηγετικὸ καταυλισμό μας. Φοβόμουν φθάνοντας στὴ διχάλα τοῦ δρόμου μήπως τ' ἄλογα στρίψουν ἀπὸ ἔνστικτο ἀριστερά, πρὸς τὸ ράντσο. Αὐτὸ θὰ ἐσή-

μαινε μιὰ ὁλόκληρη νύχτα ἔξω στὸ κρύο καὶ φοβόμουν μήπως ἡ γυναίκα δὲν ἐπιζήση. Μάταια συγκέντρωνα τὴν προσοχή μου γιὰ νὰ μὴ χάσω τὴ διχάλα καὶ νὰ βεβαιωθῶ ὅτι τ' ἄλογα πῆραν τὸ σωστὸ δρόμο· ἀδύνατο νὰ διακρίνω τὸ ἐλάχιστο ἴχνος δρόμου ἢ ἄλλο κανένα σημάδι γιὰ νὰ ὁδηγηθῶ, γιατὶ ἦσαν τὰ πάντα ἕνα ἀπέραντο ἄσπρο σεντόνι.

» Νύχτωσε καὶ προχωρούσαμε στὰ ὁλοσκότεινα πάνω σὲ παχὺ στρῶμα χιονιοῦ. Καὶ ὅμως! Τ' ἄλογα δὲν ἐδίστασαν οὔτε στιγμή. Βρῆκαν τὴ διχάλα — μὴ μὲ ρωτᾶτε πῶς — καὶ ἔστριψαν μόνα τους δεξιά, καθὼς εὐχόμουν. Ὅταν φθάσαμε στὸν καταυλισμό, πιστέψτε με, αἰσθανόμουν γι' αὐτὰ τὰ γενναῖα καὶ ἔξυπνα ζῶα τόση εὐγνωμοσύνη, ποὺ δὲν μποροῦσα νὰ τὴν ἐκφράσω».

Τ' ἄλογα ἀκοῦνε καλύτερα καὶ βλέπουν καλύτερα ἀπ' τοὺς ἀνθρώπους. Σὲ πολλὲς περιπτώσεις ἔχουν καὶ περισσότερη εὐθυκρισία. Τὰ κακὰ ἄλογα σπανίζουν. Συνήθως εἶναι γενναῖα, μὲ συντροφικὸ ἔνστικτο, ἱκανὰ γιὰ βαθειὰ ἀφοσίωσι καὶ προικισμένα μὲ κάποιο αἴσθημα ἀστεϊσμοῦ. Ἐκδηλώνουν ντροπὴ καὶ στενοχώρια ὅταν κάμουν καμμιὰ ἀνοησία, συνδέονται μεταξύ τους μὲ ἀχώριστους δεσμοὺς καὶ συνάπτουν δυνατὲς φιλίες μὲ τοὺς σκύλους, τὶς γάτες ἢ τὶς γίδες.

Συνδέεται κανεὶς μ' ἕνα ἄλογο, ἐνῶ ποτὲ δὲν θὰ τοῦ συμβῆ αὐτὸ μ' ἕνα ἄψυχο ἀντικείμενο, ἔστω καὶ τὸ πιὸ γοητευτικό, ὅπως ἕνα αὐτοκίνητο σπὸρ ἢ ἕνα ἱστιοφόρο. Πρὸ δύο ἐτῶν ἔκαμα μ' ἕνα φίλο μιὰ διαδρομὴ 80 χιλιομέτρων. Δὲν εἶχα τὸ δικό μου ἄλογο καὶ μοῦ δάνεισε ἕνα ἀπὸ τὰ πουλάρια του, ἕνα θαυμάσιο ζῶο ποὺ τὸ ἔλεγε Μέκκα. Δὲν εἶχα ἱππεύσει ἄλλοτε ἕνα ζῶο μὲ τέτοια σβελτάδα καὶ ἀντοχή. Τρέχαμε ὅλη τὴν ἡμέρα χωρὶς διακοπή, καλύπτοντας χιλιόμετρα καὶ χιλιόμετρα.

Κατὰ τὴν πορεία τῆς ἐπιστροφῆς κυρίως ἐξετίμησα ἐκεῖνο τὸ ἄλογο. Περνοῦσαν οἱ ὧρες καὶ τὸ ζῶο ἔδειχνε τὴν ἴδια τακτικὴ ταχύτητα, τὴν ἴδια καλὴ θέλησι, τὴν ἴδια ὄρεξι νὰ προχωρῇ. Περνούσαμε ψηλὲς κοιλάδες πλαισιωμένες ἀπὸ μεγαλοπρεπεῖς γρανιτώδεις κορυφές, μέσ' ἀπὸ μονοπάτια μόλις χαραγμένα καὶ σχεδὸν ἀχρησιμοποίητα. Ὅταν ἐνύχτωσε τὰ ἐλάφια ἐσάλπιζαν μὲ τὴ διαπεραστικὴ φωνή τους... Εἴμαστε ἕντεκα ὧρες στὴ σέλλα. Ὁ καταυλισμὸς μᾶς ἐφάνηκε ὑπέροχος καὶ οὐδέποτε βραδυνὸ γεῦμα ὑπῆρξε τόσο γευστικό.

Δὲν εἶμαι κάου — μπόϋ. Οὔτε κἂν ἱππεύς, ὅπως τὸν ἐννοοῦν στὸ Γουόμιγκ. Ὀφείλω ὅμως νὰ ἀποδώσω τιμὴ στὸ ἄλογο καὶ νὰ ἐκφράσω τὴν εὐγνωμοσύνη μου γιὰ τὸ εἶδος τῆς ζωῆς ποὺ μᾶς ἐξασφαλίζουν, μιὰ ζωὴ ποὺ ξέρω πὼς δὲν θὰ χαθῆ, ὅσο ὑπάρχουν ψηλὰ βουνὰ γιὰ νὰ προσελκύουν τοὺς ἀνθρώπους μακρυὰ ἀπ' τὶς πόλεις καὶ ἄλογα ρωμαλέα νὰ τοὺς ὁδηγοῦν ἐκεῖ, ὅπου κυλᾶνε κρυσταλλένια ποταμάκια, ὅπου ὁ ἄνθρωπος γυμνώνεται ἀπο τὴ ματαιοδοξία του γιὰ νὰ ἐκτιμήση ἁπλῶς τὸ ὅτι εἶναι στὸν κόσμο, ἀναπνέει βαθειὰ καὶ βλέπει καθαρά.

"ΤΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑΡΙΟ ΕΝΟΣ ΜΥΣΤΟΥ"

Τοῦ Ἰω. Α. Βασιλῆ

Κριτικὸ σημείωμα
ΑΝΔΡΕΑ ΚΑΡΑΝΤΩΝΗ

ΕΙΝΑΙ μερικὰ βιβλία ποὺ χωρὶς ν' ἀνήκουν σ' ἕνα ἀπὸ τὰ καθωρισμένα εἴδη τοῦ ἔντεχνου λόγου ἢ τῆς σκέψης (πεζογραφία, ποίηση, κριτική, φιλοσοφία συστηματική, αἰσθητικὴ κτλ.) ἔρχονται ξάφνου σιγαλὰ καὶ διακριτικὰ καὶ μᾶς πέρνουν ἀπὸ τὸ χέρι, σὰ φίλοι ποὺ θέλουν νὰ μᾶς στηρίξουν ἢ νὰ μᾶς ποῦν κάτι τὸ παρήγορο, τὸ δροσερό, τὸ ἀναπαυτικό. Αὐτὰ τὰ .βιβλία, σὲ καμμιὰ περίπτωση δὲν μᾶς ἐνοχλοῦν, οὔτε μᾶς ἀναστατώνουν. Ἔχουν τὴν εὐγένεια τῶν καλυτέρων προθέσεων καὶ τὸ ὕφος τὸ σιγαλό, τὸ ἁπλό, τὸ πολιτισμένο, τὸ ὕφος ἐκεῖνο ποὺ μόνο ἀπὸ μιὰ βαθύτερη ἀνθρωπιὰ πηγάζει. Ἤρθαμε τώρα στὴ λέξη ποὺ θέλαμε: ἀνθρωπιά. Μόνο ἀληθινοὶ «ἄνθρωποι» γράφουν τέτοια βιβλία. Ἀληθινοὶ ἄνθρωποι, ἄτομα δηλαδὴ ποὺ πῆραν τὴ ζωὴ ἀπὸ τὴν πιὸ τίμια, τὴν πιὸ οὐσιαστική, τὴν πιὸ ἁγνή, τὴν πιὸ ἐσωτερικὰ «βιώσιμη» πλευρά της. Ποὺ πῆραν καὶ ζῆσαν καὶ νοιῶσαν τὴ ζωὴ σὰ μιὰ «δοσμένη ἄνωθεν» ἀξία, ἢ σὰν ἕνα σύνολο ἀξιῶν, «δοσμένων ἄνωθεν» κι' αὐτῶν, ἀλλὰ ποὺ τὶς ἀποκαλύπτουμε μέσα μας μὲ τὴν πεῖρα μας, καὶ ποὺ τὶς ἐγκολπωνόμαστε τρυφερά, καὶ τὶς καλλιεργοῦμε καὶ θέλουμε νὰ τὶς μεταδώσουμε καὶ στὸν διπλανό μας γιατὶ βλέπουμε πὼς μόνο μὲ τὴν ἀνάπτυξη τῆς ψυχικῆς ζωῆς, δηλαδὴ τῆς ἀρετῆς, μπορεῖ νὰ ζήση ὁ ἄνθρωπος ἄνετα πάνω σὲ τούτη τὴ γῆ, καὶ νὰ δικαιώση τὸ φανέρωμά του κάτω ἀπὸ τὸν ἥλιο. Θησαυρίζουμε στὸ νοῦ καὶ στὴν ψυχῆς τὸ ὑλικό, τὴ μορφή, τὴν ἐμπειρία τῶν ἀξιῶν αὐτῶν. Καὶ τότε, φυσικά, ἀβίαστα, οἱ ἀξίες αὐτὲς γίνονται λόγος, τύπος, ἔκφραση—ἀναβλύζουν σὲ μορφὲς λόγου, σκέψεων, ἐντυπώσεων ἀποφθεγμάτων, σημειώσεων, ἁπλᾶ, οὐσιαστικά, ἄκοπα, «ἀφανῶς» θὰ λέγαμε, ὅπως ἀναβλύζει τὸ νερὸ ἀπὸ τὰ ἔγκατα τῆς γῆς—ἐκεῖνο τὸ σιγαλό, τὸ μετρημένο νερό, ποὺ δὲν καλοφαίνεται, μὰ ποὺ

δροσερεύει ἀδιάκοπα καὶ κάνει γόνιμο γιὰ σπορὰ καὶ καρποφορία, τὸ χῶμα.

Στοχαστήκαμε, ἢ μᾶλλον αἰσθανθήκαμε τὰ παραπάνω, ἐξ ἀφορμῆς ἑνὸς βιβλίου ποὺ ἐκτύπωσε μόλις ὁ κ. Ἰωάννης Βασιλῆς, μὲ τὸν τίτλο: «Τὸ σημειωματάριο ἑνὸς μύστου». Στὶς σελίδες αὐτές, μὲ τρόπο ἁπλό, ἐπαγωγικό, ἄμεσο, χωρὶς φιλολογία, χωρὶς περίτεχνη διατύπωση, χωρὶς ἐκεῖνο τὸ ἀνυπόφορο βάρος τῆς ἐπιστημονικῆς τάχα καὶ βαρύγδουπης «φιλοσοφικῆς ὁρολογίας», τῆς ὁρολογίας ἐκείνης ποὺ θέλει, σώνει καὶ καλά, νὰ κάνη καὶ νὰ παρουσιάση τὴ φιλοσοφία σὰ μιὰ βέβαιη ἐπιστήμη, στὶς σελίδες αὐτὲς λοιπόν, συγκεντρώθηκε ἡ πεῖρα ἑνὸς «μύστη». Ἑνὸς μύστη τῆς ζωῆς μὲ πλούσιο ἐσωτερικὸ κόσμο, ψυχικὸ καὶ πνευματικό, μὲ κόσμο ποὺ βασίζεται στὴ βεβαιότητα τὴν ἐσωτερικὴ πὼς ὑπάρχει ὁ λεγόμενος «ἠθικὸς νόμος», καὶ πὼς ὁ νόμος αὐτός, εἶναι ὁ μόνος, ὁ ἀληθινὰ ἀνώτερος τίτλος τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ ἀνθρωπισμοῦ του. Θρησκευτικὸ θὰ λέγαμε τὸ βιβλίο αὐτό, μὲ τὴν ἔννοια ὄχι τὴ δογματικὴ ἢ τὴν ἐκκλησιαστική, ἀλλὰ μὲ τὴν ἔννοια ποὺ εἶναι θρησκευτικὴ ἡ ἠθικὴ τῆς ἀληθινῆς φιλοσοφίας, ἀρχαίας καὶ νεώτερης. Μὲ τὴν ἔννοια τοῦ οὑμανισμοῦ. Ἀρχὴ καὶ τέλος, ὄχι ἡ ἀφηρημένη γνώση, ὄχι ἡ λογικὴ τῶν πραγμάτων, ἡ ὁποιαδήποτε ἐπιστημονικὴ λογική, ἀλλὰ ὁ ἄνθρωπος. «Στὸν ἄνθρωπον, ἱερὸς ἂς εἶναι ὁ ἄνθρωπος», λέει ἕνας στίχος τοῦ Παλαμᾶ. Μ' αὐτὴ τὴν ἱερότητα καὶ μὲ τὰ μέτρα τοῦ προγονικοῦ «μηδὲν ἄγαν», εἶναι γραμμένο τὸ ὡραῖο αὐτό, καὶ χρήσιμο σὰν ποτιστικὸ νερό, βιβλίο τοῦ κ. Βασιλῆ. Ἕνα εὐγενικὸ μυστήριο διαχέεται ἀπὸ τὶς σελίδες αὐτές Τὸ μυστήριο ποὺ νοιώθει πὼς εἶναι ἡ ζωή, ὁ ἴδιος ὁ συγγραφεύς. Μυστήριο ὅμως ὄχι ἀγχωτικὸ καὶ ἀγωνιῶδες, ὄχι μυστήριο «γρίφος», ἀλλὰ μυστήριο θησαυρῶν ἀνεξάντλητων, σπαρμένων παντοῦ, καὶ μέσα μας καὶ γύρω μας, καὶ στὸν αἰσθητὸ καὶ στὸν νοητὸ κόσμο, μυστήριο ποὺ δὲ μᾶς δεσμεύει καὶ δὲ μᾶς τυραγνᾶ μέσα στὰ στενὰ ὅρια τοῦ ἀτομικισμοῦ μας, ἀλλὰ μᾶς ἁπλώνει παντοῦ, μᾶς διαχέει, μᾶς ἑνώνει μὲ ὅλες τὶς οὐσίες τοῦ σύμπαντος, μᾶς ἑνώνει μὲ κάτι τὸ ἀσύλληπτο καὶ τὸ ἀπέραντο.

Ὁ κ. Ἰωάννης Βασιλῆς, γιὰ νὰ φτάση ὡς αὐτὸ τὸ σημεῖο νὰ δέχεται εὐφρόσυνα τὸ «μυστήριο», διάβασε πολλά, πάρα πολλά. Ἀλλ' αὐτὰ ποὺ διάβασε καὶ ποὺ τὸ ὑλικό τους διαρθρώνει ἐσωτερικὰ τὸ πλούσιο βιβλίο του, τὰ *στοχάστηκε μὲ τὴν ψυχή του*. Καὶ τὰ ἐπαναπροβάλλει μέσα ἀπ' αὐτὸ τὸ ζωογόνο βίωμα. Ἔτσι τὸ βιβλίο του, γίνεται κατὰ κάποιο τρόπο καὶ «διδακτικό», γιατὶ μᾶς δίδει πορτραῖτα τῶν ἀρχαίων φιλοσόφων, κυρίως τῶν προ—Σωκρατικῶν, καὶ ἰδίως τῆς Πυθαγορείου μυστικῆς φιλοσοφίας καὶ ἀριθμολογίας, τῆς Πυθαγορείου «συμβολιστικῆς». Μὲ μεγάλη εὐχέρεια κινεῖται ὁ κ. Βασιλῆς σ' αὐτοὺς τοὺς μυστηριακοὺς χώρους ὅπου

οἱ ἀριθμοὶ δὲν εἶναι ἁπλὲς καὶ ἀφηρημένες μαθηματικὲς ἔννοιες, ἀλλὰ ὄντα, ἀλλὰ οὐσίες καὶ σύμβολα ποὺ προσδιορίζουν τὸ νόημα καὶ τὴν ἀρχιτεκτονικὴ τοῦ κόσμου. Ὁ ἀναγνώστης θὰ ἐντρυφήση σ' αὐτὲς τὶς σελίδες καὶ θὰ μπεῖ μὲ συγκεκριμένο τρόπο σ' ἕναν κόσμο καινούριων ἐννοιῶν καὶ ὑπαινιγμῶν καὶ ἕλξεων, σ' ἕναν κόσμο ποὺ θαμπὰ πολὺ τὸν γνώριζε ἢ καὶ καθόλου. Καὶ δὲ βγαίνει ζημιωμένος ὁ ἀναγνώστης ἀπ' αὐτὴ τὴ θαμπωτικὴ γνωριμία, ὅποια κι' ἂν εἶναι ἡ προσωπική του στάση ἢ ἀντίδραση πρὸς αὐτὰ ποὺ γνωρίζει.

Τιμὴ ἑκάστου τόμου Δραχ. 35. (διὰ τὸ ἐξωτερικὸ δολλάρια 2)
Στέλλεται ἐλεύθ. ταχ. τελῶν εἰς τοὺς ἐμβάζοντας τὸ ἀντίτιμον ἢ ἐπὶ ταχ. ἀντικαταβολῇ.
Διεύθυνσις συγγραφέως: Ἰω. Α. Βασιλῆν, Πλατεῖα Λυσικράτους 5, Ἀθήνας.

Ἀγωνίες

ΠΟΙΗΤΙΚΗ ΣΥΛΛΟΓΗ
Π. Α. ΧΡΟΝΟΠΟΥΛΟΥ

ΚΡΙΤΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ
ΧΡΙΣΤΟΥ Α. ΡΙΖΟΠΟΥΛΟΥ

Ἡ οἰκονομικὴ ἀγωνία· ἡ ἀγωνία τῆς ἐλευθεριας, ἀτομικῆς καὶ ἐθνικῆς· ἡ ἰδεολογικὴ ἀγωνία, κοινωνικὴ καὶ θρησκευτική· πρὸ πάντων δὲ ἡ ἀγωνια τοῦ πολεμου—αὐτὲς εἶναι οἱ« Ἀγωνίες», ποὺ συνθετουν τὴν καινούργια ποιητικὴ συλλογὴ τοῦ κ. Π. Α. Χρονόπουλου, τοῦ γνωστοῦ μεταφραστοῦ τῶν Ρουμπαγιάτ. Μᾶς δίνει ἀρκετὰ συμπτώματα για τὴν «νεύρωση τῆς ἐποχῆς», αὐτο τὸ καταπιεστικὸ φαινόμενο, ποὺ συνέχει ἄτομα καὶ λαοὺς ὁλόκληρους. Γενικα ἐμφανίζει τὸν ἄνθρωπο, κυριευμένον ἀπὸ τὴν ψυχοπαθολογία τῆς ἀγωνίας, νὰ ὑποχωρῇ μπροστὰ σὲ κάθε δράση καὶ να εἶναι ἀνίκανος γιὰ κάθε πράξη, οὔτε κἂν ἐπιθυμία (μὲ μοναδικὴ ἐξαίρεση τὸν ἀγωνιστικὸ «Γρηγόρη Αὐξεντίου»), ἀλλὰ δὲν δεχεται καὶ τελείως παθητικὰ τὴν δεσποτεία τῆς ἀγωνίας, ἀφοῦ παρεμβάλλει τὴν ἐλπίδα καὶ τὸ ὄνειρο γιὰ τὴ λύτρωση ἀπὸ τὸ παρὸν ἄγχος, μέσα σὲ μιὰ αὐριανὴ ζωὴ εἰρηνικὴ καὶ φιλελεύθερη. Πιστεύει, ὅμως, περισσότερο στὶς φυσικες ἐξελίξεις καὶ λιγώτερο στὴν ἀνθρώπινη πρωτοβουλία, ποὺ τὴν πνίγει ἀτμόσφαιρα βαρειᾶς ἀπαισιοδοξίας:

«Ἀνάστερη πορεία» εἶναι, κατὰ τὸν ποιητή, ἡ πορεία τοῦ σύγχρονου ἀνθρώπου· δὲν τὴν φωτίζει οὔτε ὁ χριστιανικὸς πολιτισμός, οὔτε ὁ νέος κομμουνιστικὸς θρησκευτισμός.

Τῆς Βηθλεὲμ τ' ἀστέρι σὰν ἀστροβολίδα
γκρεμίστηκε στὸ σκότεινο οὐρανό.
Λυῶσαν τοῦ Σποῦτνικ τὰ φτερά,
ὁ Λούνικ στροβιλίζεται στὸ χάος
κι οὔτε λάδι στὸ λύχνο τοῦ φτωχοῦ
κι οὔτε ψωμὶ γιὰ τ' ὀρφανοῦ τὸ δεῖπνο.

Θεωρεῖ ματαιοπονία τὴν προσευχή· δὲν θ' ἀκούση κανείς... Πάνω στὴ γῆ «ὅλοι οἱ θεοὶ στέκουν βουβοί» καὶ τῶν ἀνθρώπων οἱ ἀδύναμες φωνὲς «χάνονται μέσ' στὸ ἀχανές». Ἡ ἀγωνία τοῦ ποιητοῦ εἶναι ἡ ἀγωνία τῆς ἀνθρώπινης μοναξιᾶς.

Ἡ ἀνθρώπινη ἀπομόνωση στὰ ποικίλα δεσμὰ τῆς «καθεστηκυίας τάξεως», πνευματικῆς, πολιτικῆς, ἐθνικῆς, θρησκευτικῆς καὶ ψυχικῆς, συμβολίζεται στὰ «Συρματοπλέγματα», ἕνα ἀπὸ τὰ ὡραιότερα ποιήματα τῆς συλλογῆς :

Συρματοπλέγματα, πολλὰ συρματοπλέγματα
σὲ τσιφλίκια, σύνορα, στρατόπεδα·
τόσα πολλά, ποὺ γίνανε τῆς γῆς
μαρτυρικὸ στεφάνι.
Τοῦ κάκου ρέβουν στὴ σκουριὰ τ' ἀγκάθια τους,
τοῦ κάκου πρασινιὲς κι ἀνθοὶ
σὰ μαλακὰ γυναίκεια χέρια ἁπλώνονται
τὴ ντροπὴ τῆς ἀσκήμιας τους νὰ κρύψουν.
Ἔχουν οἱ φάμπρικες παραγωγὴ μεγάλη
κι ὑπάρχει τόση ζήτηση!

Συρματοπλέγματα, παντοῦ συρματοπλέγματα,
μὲ στολίδι τους ψίχουλα ἀπ' ἀνθρώπινα κορμιὰ
καὶ ξεφτίδια ἀπὸ κουρέλια ματωμένα
σὰν ἑρπετὰ τυλίγουν σῶμα καὶ ψυχή.
Στὰ δίχτυα τους σπαράζει ὁ ἄγγελος τοῦ Λόγου.
Κουλουριασμένα γύρω σ' ἐκκλησιὲς καὶ σὲ σχολειά,
τῆς Λευτεριᾶς ξεσκίζουν τὸ χιτῶνα.
Συρματοπλέγματα, πολλὰ συρματοπλέγματα...

Τὰ «Συρματοπλέγματα» θυμίζουν ἀμυδρα τὰ Καβαφικὰ «Τείχη», ἀλλὰ δὲν ἔχουν τὴ δική τους λιτότητα. Ἐξ ἄλλου, ἐδῶ δὲν εἶναι τὸ χαμηλόφωνο παράπονο γιά τὸ κλείσιμο τοῦ ἀνθρώπου ἐντὸς τῶν τειχῶν «ἀνεπαισθήτως» καὶ ἡ παθητικὴ ἐγκαρτέρηση· ἀντίθετα, διαφαίνεται κάποια αἱματηρὴ προσπάθεια ἀπελευθερώσεως, καὶ ἐπὶ πλέον ὑπάρχει σαφηνεια: Τὰ «Συρματοπλέγματα» δὲν εἶναι ἀτομικὰ σὰν τὰ «Τείχη», εἶναι ὁμαδικά. πανανθρώπινα.

Θυμίζουν ἀκόμη ἀπὸ τοῦ Παλαμᾶ τὴν «Ἀσάλευτη ζωή», τὶς «Ἁλυσίδες», ἰδιαίτερα στὴν εἰκόνα τῆς αἱματηρῆς προσπάθειας γιὰ τὴν ἐλευθερία. Ἀλλά, ἐνῶ τὰ «Συρματοπλέγματα» ὑπερτεροῦν σὲ ἀντίσταση ἀπέναντι στὰ «Τείχη», ὑστεροῦν ἀπὸ τὶς «Ἁλυσίδες» στὴ λύτρωση, γιατὶ ὁ Παλαμᾶς, μὲ τοὺς μυσταγωγικούς του λύχνους (ἔλεος, βοήθεια, ἀγάπη) ὁδηγεῖ τὸν ἄνθρωπο ἔξω καὶ πάνω ἀπὸ τὰ ἐγκόσμια δεσμά. «Χρυσῆ κιθάρα ἡ ἁλυσίδα»...

Ἀπὸ τὰ πολεμικὰ ποιήματα, ὁ «Πιλότος», τὸ «Στρα-

τιωτικὸ νεκροταφεῖο» καὶ τὸ «Λείψανο» δίνουν ἁπλῶς τὴν εἰκόνα τῆς φρίκης. Τὰ «Χελιδόνια» ποὺ ξαναγύρισαν στὸ καμμένο χωριὸ δίνουν καὶ τὴν ἐλπίδα τοῦ αἰώνιου ξαναγεννημοῦ, σαν προπομποὶ τῆς ζωῆς. Ἐπίσης στὴν «Κορη τῆς Χιροσίμας» ὑπάρχει τὸ μήνυμα τῆς νέας ζωῆς, ποὺ ἐκεῖ τὸ δίνουν οἱ ἀνθισμενες κερασιες «Σίφουνας ἦταν, πέρασε»... Ἀλλα στὴ «Σφαγή», το μεγάλο περιγραφικο ποίημα για τα Καλάβρυτα ἐπεμβαίνει καὶ το ἀνθρώπινο στοιχεῖο. Δίπλα στο βωμὸ γονατισμένη ἡ «μοῖρα τοῦ ἀνθρώπου» προσευχεται γιὰ τὴν Εἰρήνη.

Μιὰ τέτοια προσευχὴ περιέχεται καὶ στὴν «Πατρίδα». Τὸ ποίημα αὐτὸ ἐκφράζει ὅλο τὸ σεβασμὸ γιὰ τὸ γενέθλιο χῶμα καὶ γιὰ τὸν ἐθνικο γεωγραφικὸ χῶρο, που τὸν καθιερωσε «τρομερὴ πάνσεπτη πορεία» ἐλευθερίας, ἀφηνει ὅμως τὸ ἀγωνιῶδες ἐρώτημα « ὥς πότε;» γιὰ τοὺς ἐθνικοὺς ἀνταγωνισμοὺς καὶ ὀνειρεύεται κάποια ἡμέρα, ποὺ οἱ λαοὶ θὰ ζήσουν ἀδελφωμενοι χωρὶς διακρίσεις φυλῆς:

Νάτανε νὰ ξημέρωνε μιᾶς νέας αὐγῆς ἡμέρα,
καὶ στὸ βοριὰ καὶ στὸ νοτιά, σ' ἀνατολὴ καὶ δύση,
να γίνη ἡ προσευχὴ σεισμὸς κι ἡ δέηση φοβέρα
καὶ τοῦ Μολώχ, τόσους βωμοὺς τοῦ μίσους νὰ γκρεμίσει.

Πάνω ἀπὸ τάφους καὶ σταυροὺς τρανὸς ν' ἀνθίσει κρίνος
καὶ ν' ἁπλωθῆ σ' ὅλη τὴ γῆ κι ὥς τ' οὐρανοῦ τα πλάτια.
Αινος εἰρήνης ν' ἀνεβεῖ ὁ παναιώνιος θρῆνος
καὶ νὰ στεγνώσουν τῶν λαῶν τὰ δακρυσμένα μάτια.

Τὰ ὄρη μ' ἄμφια λευκὰ τριγύρω νὰ σταθοῦνε,
νὰ παραστέκουν θάλασσες γαλάζιες στὸ γιορτάσι,
κρινόπεπλες ἀκρογιαλιὲς σκυφτὲς νὰ προσκυνοῦνε.
νὰ στριμωχτοῦν στὴν τελετὴ λαμπαδοφόρα δάση.

Καὶ πέρ' ἀπ' τ' ἀκροούρανα κι ἀπὸ τὴν Οἰκουμένη,
σὰν σὲ λαμπρόφωτο ναὸ καὶ δίχως τοὺς βεβήλους,
ὅλοι οἱ λαοί, σκληροί, δειλοί, μικροὶ καὶ σκλαβωμένοι
νὰ ψάλλουν πανευφρόσυνο τὸ «Ἀγαπᾶτε ἀλλήλους».

Γενικά, οἱ «Αγωνίες» εἶναι ἕνα βιβλίο μὲ δυνατὸ ἀνθρώπινο τόνο καὶ μὲ εὐγενεῖς ἰδέες.

ΧΡΟΝΙΚΑ

ΕΚΚΛΗΣΙΣ ΕΙΡΗΝΗΣ

Ὁ διάσημος Ἄγγλος φιλόσοφος Μπέρτραν Ράσσελ, στὸ βιβλίο του «Κοινὸς νοῦς καὶ πυρηνικὸς πόλεμος» — ποὺ διήγειρε διεθνῆ θόρυβο — ἀπευθύνει ἐπιτακτικὴ ἔκκλησι στοὺς ἀνθρώπους νὰ εἰρηνεύσουν:

«Ὁ πλανήτης μας- τονίζει-δὲν ἠμπορεῖ νὰ ἐμμείνη εἰς τὰ σημερινὰ φερσίματά του. Ἠμπορεῖ νὰ γίνη πόλεμος, συνέπεια τοῦ ὁποίου θὰ εἶναι ὅτι θὰ ἐξολοθρευθοῦν ὅλοι ἢ σχεδὸν ὅλοι. Ἐὰν δὲν γίνη πόλεμος, ἐνδέχεται νὰ γίνουν ἐπιθέσεις κατὰ τῶν οὐρανίων σωμάτων καὶ εἶναι λίαν ἐνδεχόμενον τοῦτο νὰ προκαλέση τὴν διάσπασίν των. Εἶναι δυνατὸν ἡ Σελήνη νὰ διασπασθῆ, νὰ κρημνισθῆ καὶ νὰ λυώση. Δηλητηριασμένα τεμάχια ἐνδέχεται νὰ καταπέσουν εἰς τὴν Μόσχαν ἢ τὴν Οὐάσιγκτων ἢ εἰς ἀθωοτέρας περιοχάς. Τὸ μῖσος καὶ ἡ καταστρεπτικότης, ποὺ θὰ ἔχουν γίνει κοσμικαί, θὰ διασπείρουν τὴν παροφροσύνην πέραν τῶν σημερινῶν γηΐνων ὁρίων της. Ἐλπίζω, ἂν καὶ μὲ πολλὴν ἀμφιβολίαν, ὅτι μερικαὶ ἀστραπαὶ ἐχεφροσύνης ἴσως νὰ λάμψουν ἀκόμη εἰς τὰ πνεύματα τῶν πολιτικῶν ἀνδρῶν. Ἀλλ' ἡ αὔξησις τῆς δυνάμεως χωρὶς φρόνησιν εἶναι ἀπεριγράπτως τρομακτικὴ καὶ δὲν ἠμπορῶ νὰ κακίσω ἐκείνους οἱ ὁποῖοι περιπίπτουν εἰς ἀπόγνωσιν.

Ἀλλ' ἡ ἀπελπισία δὲν εἶναι σύνεσις. Οἱ ἄνθρωποι εἶναι ἱκανοὶ ὄχι μόνον νὰ φοβοῦνται καὶ νὰ μισοῦν, ἀλλ' ἐπίσης νὰ ἐλπίζουν καὶ νὰ ἀγαθοεργοῦν. Ἐὰν οἱ πληθυσμοὶ τοῦ κόσμου δυνηθοῦν ἀφ' ἑνὸς νὰ ἰδοῦν καὶ νὰ συλλάβουν μὲ τὴν φαντασίαν των τὴν κόλασιν, εἰς τὴν ὁποίαν θὰ τοὺς καταδικάση τὸ μῖσος καὶ ὁ φόβος καὶ ἀφ' ἑτέρου τὸν σχετικὸν παράδεισον, τὸν ὁποῖον μὲ τὰς νέας δυνατότητας ἠμπορεῖ νὰ δημιουργήση ἡ ἐλπὶς καὶ ἡ καλοβουλία, ἡ ἐκλογὴ δὲν θὰ εἶναι δυσχερὴς καὶ τὸ αὐτοβασανιζόμενον γένος μας θὰ ἠδύνατο νὰ ἀπολαύση μίαν ζωὴν χαρᾶς, ὁμοίαν τῆς ὁποίας οὐδέποτε ἐγνώρισεν εἰς τὸ παρελθόν».

Η ΑΤΛΑΝΤΙΣ

Σοβιετικὸς ἐπιστήμων ἰσχυρίζεται ὅτι συνεκέντρωσε «πλείστας ἐνδείξεις», ποὺ ἀποδεικνύουν ὅτι ὑπῆρξε πράγματι ἡ θρυλικὴ ἤπειρος Ἀτλαντίς.

Ὁ καθηγητὴς Σύρωφ, σὲ συνέντευξί του πρὸς συνεργάτην τοῦ ραδιοσταθμοῦ τῆς Μόσχας προσέθεσε ὅτι, καθὼς προκύπτει καὶ ἀπὸ ἐργασίες ἄλλων Ρώσων ἐπιστημόνων, ἡ Ἀτλαντὶς κατεποντίσθη στὸν Ἀτλαντικὸ πρὸ 12.000 ἐτῶν, μάρτυρες δὲ τῆς μεγάλης αὐτῆς καταστροφῆς ὑπῆρξαν οἱ κάτοικοι τῶν ἀκτῶν τῆς δυτικῆς Εὐρώπης.

"ΘΑΥΜΑΤΑ,,

Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἀγγλίας ἀπησχολήθη μὲ τὴν θεραπεία

διὰ τῆς πίστεως καὶ τὰ δαιμόνια. Μετὰ πενταετεῖς ἔρευνες, ἐπιτροπὴ διωρισμένη ἀπὸ τοὺς ἀρχιεπισκόπους Καντέρμπουρυ καὶ Ὑόρκης ἀπεφάνθη ὅτι, ἂν καὶ συμβαίνουν φαινομενικῶς θεραπευτικὰ θαύματα, ἐν τούτοις, ἡ βελτίωσις τῆς ὑγείας ἑνὸς ἀτόμου, δὲν ἠμπορεῖ νὰ ἐκληφθῇ ὡς σαφὴς ἔνδειξις θεραπείας διὰ πνευματικῶν μέσων. Γίνονται ἐπιστημονικὰ πειράματα γιὰ νὰ ἐξακριβωθῇ ἂν ὑπάρχῃ σχέσις μεταξὺ θεραπείας διὰ τῆς πίστεως καὶ πραγματικῆς θεραπείας, ἀλλὰ ἡ ἐπιτροπὴ εἶναι τῆς γνώμης ὅτι χρήματα πολλὰ θὰ δαπανηθοῦν χωρὶς θετικὸ ἀποτέλεστα. Ὅσο γιὰ τὰ δαιμόνια, ἡ ἐπιτροπὴ προτείνει νὰ μὴν γίνωνται ἐξορκισμοί, ἐκτὸς ἂν δίδεται κάθε φορὰ συμβουλὴ ἀπὸ ἐπιτροπὴ ἱερέων καὶ ἰατρῶν, ἐπειδὴ ὑπάρχει κίνδυνος ἀπὸ τὴν κακὴ χρῆσι τῶν ἐξορκισμῶν.

ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΙΣΛΑΜΙΣΜΟΣ

Ὁ κ. Φώτης Κόντογλου, ἐξετάζοντας σὲ δύο ἄρθρα του τὴν ἀνάπτυξι τοῦ Ἰσλαμισμοῦ στὴν Ἀφρική, μάλιστα μὲ μεταστροφὴ ἀπὸ τὸν Χριστιανισμό, βρίσκει πὼς ἡ πιὸ δυνατὴ αἰτία εἶναι ἡ παραμόρφωσις τῆς χριστιανικῆς θρησκείας ἀπὸ τοὺς λεγόμενους χριστιανοὺς τῆς Εὐρώπης. Καὶ γράφει:

«Ποιοὶ διδάξανε τὸν χριστιανισμὸ στοὺς διάφορους «βάρβαρους» λαοὺς τῆς Ἀσίας, τῆς Ἀφρικῆς καὶ τῆς Πολυνησίας; Τὰ ψευτοχριστιανικὰ ἔθνη, ποὺ χυμήξανε ἀπὸ τὴν Εὐρώπη καὶ πέσανε σὰν λυσσασμένα ὄρνια ἀπάνω τους. Τί Χριστὸ νὰ καταλάβουνε αὐτοὶ οἱ κακόμοιροι, ἀφοῦ οἱ ἱεροκήρυκες ποὺ τοὺς τὸν κηρύξανε σταθήκανε οἱ πιὸ αἱμοβόροι φονιάδες, οἱ πιὸ καταχθόνιοι ὑποκριτές, οἱ πιὸ λυσσασμένοι φιλάργυροι, οἱ πιὸ ἀχόρταγοι ἅρπαγες, οἱ πιὸ ἄπονοι κακοῦργοι, ποὺ εἴχανε κ' ἔχουνε καὶ προσκυνᾶνε μοναχὰ ἕναν θεό: τὸ χρυσάφι. Τί εἴδους Χριστὸς ἤθελε νὰ ζωγραφισθῇ μέσα στὴν καρδιὰ αὐτῶν τῶν ἁπλοϊκῶν ἀνθρώπων, ἀφοῦ οἱ ζωγράφοι ποὺ τὸν ζωγραφίσανε κ' οἱ δασκάλοι ποὺ τοὺς τὸν διδάξανε ἤτανε τοῦ σκοινιοῦ καὶ τοῦ παλουκιοῦ; Πῶς νὰ τὸν ἀγαπήσουνε αὐτὸν τὸν Χριστό, αὐτὸν τὸν τερατόμορφον θεό, ποὺ τὸν κάνανε οἱ ψευτοχριστιανοὶ ἕνα μὲ τὸν σιχαμερὸ Μαμμωνᾶ, μὲ τὸν διάβολο, μὲ τὸν ἐχθρὸ τοῦ Χριστοῦ; Ὅπως εἶπα κι' ἄλλη φορά, οἱ «βάρβαροι» ποὺ θελήσαμε νὰ τοὺς κάνουμε χριστιανοὺς ἐμεῖς οἱ προκομμένοι, θὰ ἔχουνε μέσα στὴ φαντασία τους τὸν διάβολο, ὄχι μαῦρον, ὅπως τὸν φανιαζόμαστε ἐμεῖς, ἀλλὰ ἄσπρον ὅπως εἴμαστε ἐμεῖς ποὺ τοὺς τὸν διδάξαμε, μὲ τὰ ἐλεεινὰ καμώματά μας, στὴ θέση τοῦ Χριστοῦ.

Καὶ πῶς μποροῦσε νὰ γίνη ἀλλιῶς, ἀφοῦ οἱ λεγόμενοι χριστιανικοὶ λαοὶ εἶναι οἱ πιὸ συμφεροντολόγοι τῆς γῆς; Τὸν Χριστὸ τὸν πήρανε σὰν μάσκα γιὰ νὰ κρύβουνε ἀπὸ πίσω της τὴν ἀληθινὴ ὄψι τους. Τὸν χριστιανισμὸ τὸν κάνανε πολιτική, ἀποικιοκρατία καὶ κάθε κακοήθεια. Οἱ ἑταιρίες τους εἶναι συμμορίες ποὺ βυζαίνουνε τὸ αἷμα τῶν ντόπιων σὰν τὶς ἅρπυιες τῆς μυθολογίας, ποὺ βυζαίνανε τὸ αἷμα τοῦ ἀνθρώπου, ἀποκοιμίζοντάς τον μὲ γλυκὸ νανούρισμα. Αὐτὸ τὸ γλυκὸ νανούρισμα εἶναι τὸ κήρυγμα τῆς χριστιανικῆς θρησκείας ἀπὸ ἐμᾶς τοὺς προκομμένους χριστιανούς. Οἱ ἱεραπόστολοι ποὺ τρυπώνουνε μέσα στὴ ζούγκλα, μπορεῖ πολλοὶ ἀπ' αὐτοὺς νὰ εἶναι ἀληθινοὶ χριστιανοί, μὲ συγκινητικὴ αὐταπάρνηση, μὰ χωρὶς νὰ τὸ θέλουνε ἀνοίγουνε τὸν δρόμο γιὰ νὰ μποῦνε ἀπὸ πίσω τους σὲ κείνη τὴ χώρα ὅλα τὰ κακὰ δαι-

μόνια πού ἔστειλε ὁ Χριστὸς στὴν ἀγέλη τῶν χοίρων, μ' ἄλλα λόγια: ἡ ἀχορταγιά, ἡ ὑποκρισία, ἡ ἀπάτη, ἡ ἀκολασία, ἡ σκληροκάρδια, ἡ κάθε λογῆς παλιανθρωπιά.

Νά, γιατὶ δυσφημήθηκε ὁ χριστιανισμός, κ' οἱ ψυχὲς πού θά βρίσκανε σ' αὐτὸν τὴν ἀγάπη καὶ καταφύγιο ἀπὸ τὶς ἀδικίες κι' ἀπὸ τὶς κάθε λογῆς ἀπανθρωπίες, εἴδανε μὲ φρίκη πῶς ἐκεῖνοι πού θέλανε, τάχα, νά τὸν κάνουνε χριστιανόν, ἤτανε οἱ περισσότεροι δοχεῖα ὑποκρισίας, ἀπάτης, φιλαργυρίας, ψευτιᾶς, ἤτανε ἡ ἴδια ἡ ἀδικία. Γι' αὐτό, ἀντὶ νά ἀγαπήσουνε τὸν Χριστό, τὸν σιχαθήκανε, καὶ στρέψανε τά μάτια τους στὸν Μωχάμετ».

ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΒΟΥΔΔΙΣΜΟΣ

Ὁ κ. Κόντογλου ἀσχολεῖται ἐπίσης μὲ τὴν ἀνάπτυξι τοῦ Βουδδισμοῦ στὴν Εὐρώπη. Τὸν Βουδδισμὸ θεωρεῖ σὰν «δαιμονολατρεία». Τὴν διάδοσί του, στὴν Ἀγγλία ἰδιαίτερα, τὴν ἀποδίδει στὸ ὅτι ἡ Χριστιανικὴ θρησκεία εἶναι «ὁλότελα ἄγνωστη στοὺς περισσότερους χριστιανοὺς» καὶ στὸ ὅτι λείψανε ἀπὸ τὶς χριστιανικὲς χῶρες οἱ ἄξιοι διδάσκαλοι καὶ κληρικοί, πού ἔπρεπε, κατὰ τὸ Εὐαγγέλιο, νὰ εἶναι «ποιήσαντες καὶ διδάσκοντες». Γράφει:

«Οἱ ἱερωμένοι τους εἶναι οἱ περισσότεροι «διδάσκαλοι πού δίδασκαν καὶ νόμο δὲν κρατοῦσαν». Ἡ ζωή τους εἶναι γεμάτη ἀπὸ συμβιβασμοὺς μὲ ὅλα τά κοσμικά κακά, μὲ τὴν πολιτική, μὲ τὸ συμφέρον, μὲ τὶς διάφορες κοινωνικὲς ψευτιές, μὲ τὸν σωβινισμό, μ' ἕναν λόγο μὲ τὸν σατανᾶ, «τὸν ἄρχοντα τοῦ αἰῶνος τούτου». Δὲν ἀντιστέκονται στὸν πειρασμό, ὥστε νά δώσουν τὸν ἑαυτό τους σὰν παράδειγμα στὸ ποίμνιό τους, ἀλλά πέφτουνε καὶ τὸν προσκυνοῦνε «ἵνα οἱ λίθοι ἄρτοι γένωνται» καὶ γιά νά τοὺς δοθοῦνε τά βασίλεια τῆς γῆς, δηλαδὴ οἱ δόξες κ' οἱ ἀναπαύσεις τοῦ κόσμου. Ἐνῶ ἕνας δόκιμος ἱερέας τοῦ Βούδδα πού ζῆ στὴ Λόντρα, νέος μαθητευόμενος δεκατεσσάρων χρονῶν, ζῆ σὲ μεγάλη ἄσκηση καὶ σκληραγωγία, κοιμᾶται χάμω, κ' ἔδωσε ὅρκο νὰ μὴν ἔχη τίποτα δικό του καὶ νά

ΤΟΣΟΝ ΜΕΓΑΛΟΣ ΑΛΛΑ ΚΑΙ ΤΟΣΟΝ ΜΙΚΡΟΣ

Ἐνῶ ὁ ἄνθρωπος μὲ τὰ κατορθώματα τῆς ἐπιστημης, ἔγινε ἤδη ἱκανὸς νὰ κρούη τὰς πύλας τοῦ διαστήματος, στὴ μικρὴ Γῆ, ὁ κόσμος μας ἐξακολουθεῖ νὰ παραμένη θανασίμως διηρημένος καὶ τὰ δυο στρατόπεδα, Δύσις καὶ Ἀνατολή, ἔχουν ἀπειλητικῶς ἐστραμμένα τὰ νῶτα πρὸς ἄλληλα.

(Σκίτσο τοῦ Ἴλλιγγουωρθ στὸ «Νταίηλυ Τέλεγκραφ»)

μὴν πιάσῃ ποτὲ χρήματα στὰ χέρια του».

Ο "ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΣ ΧΡΙΣΤΟΣ"

Ὁ καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Ν. Λούβαρις, ἐξετάζοντας σὲ ἕνα ἄρθρο του τὸ θέμα τῆς ἐπιδράσεως τοῦ χριστιανικοῦ κηρύγματος στὶς κοινωνικὲς ἐξελίξεις, ποὺ ἔχει ἐπανέλθει τελευταῖα στὴν ἐπικαιρότητα σὲ διάφορες χῶρες, γράφει:

«Διὰ τοῦ κηρύγματος τῆς ἀγάπης, ἡ ὁποία βλέπει ὅλους τοὺς ἀνθρώπους ὡς ἀδελφούς, ἀνεξαρτήτως καταγωγῆς, φυλῆς καὶ θρησκεύματος, ἔλαβεν ὁ Κύριος θέσιν ἔναντι τῶν κοινωνικῶν ἀντιθέσεων, ἐντὸς τῶν ὁποίων ἐκινεῖτο καὶ ἔδρα. Τὴν ἄρσιν αὐτῶν ἐπεζήτησεν ὄχι δι' ἐπαναστάσεως, ἢ δι' ὠργανωμένης μερίμνης τοῦ συνόλου χάριν τῶν καθ' ἕκαστον, ἀλλὰ διὰ τῆς ὑποδείξεως τοῦ τρόπου κατὰ τὸν ὁποῖον μόνον εἶναι δυνατὸν νὰ ἐξυψωθοῦν ψυχικῶς καὶ ἠθικῶς τὰ μέλη ποὺ ἀποτελοῦν τὸ σύνολον. Ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ ὡς ὅρον τῆς πραγματοποιήσεώς της ἐπὶ τῆς γῆς ἀπαιτεῖ τὸν ψυχικὸν καὶ ἠθικὸν λυτρωμὸν τοῦ ἀτόμου. Πρὸς τοῦτο δὲν ἀρκοῦν τὰ προγράμματα καὶ ἡ μεταβολὴ ἁπλῶς τῶν ἐξωτερικῶν συνθηκῶν τοῦ περιβάλλοντος. Χρειάζεται τὸ φῶς ἐκ τῶν ἔνδον, ἡ γέννησις τοῦ Θεοῦ ἐντὸς τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς. Τότε ἡ πίστις μεταβάλλεται εἰς δρᾶσιν, ὅπως συνέβη πάντοτε κατὰ τοὺς χρόνους τῆς ἀκμῆς τῆς χριστιανικῆς εὐσεβείας ἀνὰ τοὺς αἰῶνας. Συνεπῶς, ἡ ὀρθὴ ἑρμηνεία τοῦ χριστιανισμοῦ εἶναι, ὅτι οὔτε ἡ θρησκεία εἶναι ἀσυμβίβαστος πρὸς οἱανδήποτε προσπάθειαν βελτιώσεως τῶν κοινωνικῶν ὅρων, οὔτε ἡ ὅλη ζωὴ περιορίζεται εἰς τὴν συμμετοχὴν τοῦ ἀνθρώπου εἰς κοινωνικοὺς σκοπούς».

ΖΩΗ ΣΤΟΝ ΑΡΗ

Ὁ ἀστρονόμος κ. Κ. Χασάπης σὲ συνέντευξίν του ἐξέφρασε τὴν ἄποψι ὅτι μόνο μὲ διαπλανητικὰ σκάφη, ποὺ θὰ φθάσουν στὸν Ἄρη—ὅταν φθάσουν — θὰ λυθοῦν τὰ προβλήματα ποὺ συνδέονται μὲ τὸν «ἐρυθρὸ πλανήτη», διότι τὰ ἐπιστημονικὰ ὄργανα, ὅσο καὶ ἂν τελειοποιηθοῦν δὲν θὰ μπορέσουν νὰ δώσουν πειστικὲς ἀπαντήσεις, καὶ συνέχισε:

«Δέχομαι κατ' ἀρχὴν ὅτι ὑπάρχει ζωὴ ἐφ' ὅσον ἀπεδείχθη ἡ παρουσία βλαστήσεως. Περαιτέρω, μόνον φιλοσοφικὲς σκέψεις εἶναι δυνατὸν νὰ κάνῃ καὶ ὁ ἀστρονόμος, ὅπως κάθε ἄνθρωπος. Προσωπικῶς πιστεύω ὅ ι δὲν εἶναι δυνατὸν ν' ἀποτελῆ ἡ ζωη ἀποκλειστικὸν προνόμιον τῆς Γῆς, πολὺ δὲ περισσότερον δὲν πιστεύω ὅτι ἡ ζωὴ εἰς ἄλλα οὐράνια σώματα ἀναγκαστικῶς πρέπει νὰ εἶναι ἐντελῶς ὁμοία μὲ τὴν ἰδικήν μας, ἐντελῶς γεωμορφική. Διότι καὶ ἐδῶ ἡ ζωὴ προσαρμόζεται πρὸς τὰς ἑκασταχοῦ καὶ κατὰ τὰς διαφόρους χρονικὰς περιόδους κρατούσας συνθήκας. Εἶναι ὅρος τῆς βιολογίας ἡ προσαρμογὴ τῶν ὄντων εἰς τὰς ἀναλόγους συνθήκας περιβάλλοντος.

Δηλαδὴ πολλοὶ παράγοντες συνηγοροῦν εἰς τὴν ἄποψιν ὅτι ὅταν ὁ ἄνθρωπος πατήσῃ ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ Ἄρεως—μετὰ ἀπὸ ὀλίγα ἔτη ὅπως πιστεύεται—θὰ βρῆ ζωή, ἡ ὁποία ὅμως ἄγνωστον εἶναι ποίαν μορφὴν θὰ ἔχῃ. Καὶ δεδομένου ὅτι τίποτε δὲν μπορεῖ νὰ ἀνακοινωθῆ, θὰ πρέπει οἱ πρῶτοι ἀστροναῦται νὰ εἶναι ἕτοιμοι γιὰ τὸ ἐνδεχόμενον νὰ τοὺς γίνῃ ὑποδοχὴ ἀπὸ λογικὰ ὄντα...».

"ΝΕΚΥΟΜΑΝΤΕΙΑ"

Ὁ ἐπιμελητὴς ἀρχαιοτήτων Ἠπείρου κ. Σ. Δάκαρης ἐνήργησε τελευταίως ἐπιτυχεῖς ἀνασκαφὰς εἰς τὴν Θεσπρωτία, μὲ ἀποτέλεσμα ν' ἀποκαλυφθοῦν σημαντικῆς ἐκτάσεως ἐρείπια τοῦ «ν ε-

κυομαντείου» τοῦ Ἀχέροντος καὶ προέκυψαν στοιχεῖα πολύτιμα γιὰ τὴν γνῶσι τῶν μυστικῶν ποὺ ἀφοροῦσαν τὸν τρόπο, μὲ τὸν ὁποῖον ἐπείθοντο οἱ ἀρχαῖοι ὅτι μποροῦσαν νὰ ἔλθουν εἰς ἐπικοινωνία μὲ τοὺς νεκρούς των καὶ νὰ ζητήσουν προφητεῖες ἢ χρήσιμες πληροφορίες.

Σχετικὰ γράφει ὁ συνεργάτης τῆς «Καθημερινῆς» κ. Μ. Παρασκευαΐδης:

«Τὸ μαντεῖον τῶν νεκρῶν, τὸ ὁποῖον ἀνέσκαψεν ὁ κ. Δάκαρης, ἀναφέρεται εἰς τὸ 5ον βιβλίον τῆς Ἱστορίας τοῦ Ἡροδότου (Ε 92) ὡς «νεκυομαντήϊον» εὑρισκόμενον «ἐς Θεσπρωτοὺς ἐπ' Ἀχέροντια ποταμόν». Δι' αὐτοῦ, ὅπως γράφει ὁ πατὴρ τῆς Ἱστορίας, εἶχεν ἐπικοινωνήσει ὁ τύραννος τῆς Κορίνθου Περίανδρος μὲ τὴν ἀποθανοῦσαν σύζυγόν του Μέλισσαν, διὰ νὰ μάθη ποῦ εἶχεν ἀποκρύψει ἕνας ξένος κάτι ποὺ ἤθελε νὰ ἀποκτήση. Ὁ Ἡρόδοτος γράφει ὅτι ἡ Μέλισσα παρουσιάσθη πράγματι καὶ ὡμίλησεν εἰς τοὺς ἀνθρώπους ποὺ εἶχεν ἀποστείλει ὁ σύζυγός της εἰς τὸ μαντεῖον τῶν νεκρῶν τῆς Θεσπρωτίας («ἔφη ἡ Μέλισσα ἐπιφανεῖσα»). Κατὰ τὴν ἐμφάνισίν της ὅμως ἡ νεκρὰ ἠρνήθη νὰ ἀποκαλύψη τὸ μυστικόν, ποὺ τῆς ἐζητοῦσε ὁ σύζυγός της, διότι ἐξ αἰτίας του, ὅπως ἐδήλωσεν ἡ ἐπιφανεῖσα, παρέμενε μετὰ τὸν θάνατόν της γυμνὴ καὶ ὑπέφερεν ἀπὸ τὸ δριμὺ ψῦχος τοῦ Ἅδου. Τὰ ρίγη της, κατὰ τὴν ἰδίαν, ὠφείλοντο εἰς τὸ γεγονός, ὅτι κατὰ τὴν ταφήν της δὲν εἶχαν καῆ καὶ τὰ ἱμάτια, μὲ τὰ ὁποῖα τὴν εἶχε θάψει ὁ Περίανδρος

Διὰ νὰ ἱκανοποιήση τὴν νεκρὰν σύζυγόν του ὁ τύραννος τῆς Κορίνθου διέταξε νὰ συγκεντρωθοῦν ἀμέσως εἰς τὸν ναὸν τῆς Ἥρας ὅλαι αἱ γυναῖκες τῶν Κορινθίων, αἱ ὁποῖαι νομίζουσαι ὅτι πρόκειται περὶ ἑορτῆς, ἔσπευσαν μὲ τὰ ὡραιότερα στολίδια των. Ἐκεῖ ὅμως οἱ δορυφόροι τοῦ Περιάνδρου τὰς ὑπεχρέωσαν νὰ ξεγυμνωθοῦν. Ὁ τύραννος, ποὺ εἶχε κατορθώσει νὰ θεωρῆται ὡς ἕνας ἀπὸ τοὺς Ἑπτὰ σοφωτέρους ἄνδρας τῆς ἐποχῆς του, συνεκέντρωσε τότε ὅλα τὰ ἐνδύματά των καὶ ἀφοῦ τὰ ἔθεσεν εἰς «ὄρυγμα» τὰ ἔκαυσε καὶ ἀπηύθυνε προσευχὴν πρὸς τὴν νεκράν. Ἀφοῦ μὲ τὸν τρόπον αὐτὸν ἐξησφάλισεν ἄφθονα ἐνδύματα εἰς τὴν γυναῖκα του, ἔστειλε πάλιν εἰς τὸ «νεκυομαντεῖον» τῆς Θεσπρωτίας ἀνθρώπους του πρὸς τοὺς ὁποίους τὸ εἴδωλον τῆς Μελίσσης ἀπεκάλυψε τὸ μυστικὸν ποὺ τῆς ἐζητοῦσε ὁ σύζυγός της («ἔφρασε τὸ εἴδωλον τὸ Μελίσσης ἐς τὸν κατέθηκε χῶρον τοῦ ξείνου τὴν παρακαταθήκην»).

Ὁ κ. Δάκαρης ἀπεκάλυψε τὰ ἐρείπια τοῦ μαντείου τῶν νεκρῶν («νεκυομαντείου») τῆς Θεσπρωτίας ἐπὶ ἑνὸς κωνικοῦ λόφου κειμένου ὑπεράνω καὶ πλησίον τοῦ χωρίου Μεσοποτάμου. Ἡ κορυφὴ τοῦ λόφου αὐτοῦ κατέχεται σήμερον ὑπὸ τῆς ἐρειπωμένης Μονῆς τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου καὶ τοῦ σημερινοῦ νεκροταφείου τοῦ χωρίου.

Ὅπως ἐξηκριβώθη ὑπὸ τοῦ κ. Δάκαρη, ἡ Μονὴ αὐτὴ εἶχε κτισθῆ ἐπὶ τῆς ἀρχαίας οἰκοδομῆς τοῦ 3ου π.Χ. αἰῶνος τοῦ περιφήμου «νεκυομαντείου» τῆς Θεσπρωτικῆς Ἐφύρας.

Πρὸ τοῦ ἱεροῦ τοῦ «νεκυομαντείου» ὑπάρχει σκοτεινὸς λαβύρινθος μὲ τρεῖς τοξωτὰς εἰσόδους κλειομένας μὲ σιδηρᾶς πύλας.

Κατὰ τὴν γνώμην τοῦ διευθυντοῦ τῶν ἀνασκαφῶν, ὁ λαβυρινθοειδὴς δρόμος εἶχε σκοπὸν νὰ ὑποβάλη τὴν ἐντύπωσιν τῆς περιπλανήσεως τῆς ψυχῆς εἰς τὰ ἔγκατα τῆς γῆς, αἱ δὲ σιδηραῖ πῦλαι συμβολίζουν τὰς πύλας τοῦ Ἅδου. Ὁ κ. Δάκαρης πιστεύει ὅτι ἡ ὑπέργειος αἴθουσα ἦτο τὸ ἱερὸν τῆς λατρευομένης θεότητος τοῦ Ἀϊδωνέως καὶ τῆς Περσεφόνης, ἡ δὲ ὑπόγειος αἴθουσα τὸ δῶμα τοῦ Ἅδου.

Ἡ περιγραφὴ τοῦ σκοτεινοῦ λα-

ρυρίνθου, ἐντὸς τοῦ ὁποίου θὰ περιεπλανῶντο οἱ ζητοῦντες νὰ ἐπικοινωνήσουν μὲ τοὺς νεκρούς, μᾶς ἐπιτρέπει νὰ ἀντιληφθῶμεν πῶς ὑπεβάλλετο εἰς τοὺς ἐπισκέπτας τοῦ «νεκυομαντείου» τῆς Θεσπρωτίας ἡ ἰδέα ὅτι πράγματι θὰ συναντοῦσαν τὰ εἴδωλα ποὺ ἐζητοῦσαν καὶ ὅτι θὰ ἤκουαν προφητικὰ καὶ ἀποκαλυπτικὰ λόγια ἀπὸ τὸ στόμα των».

ΠΝΕΥΜΑΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΣΚΟΠΕΙΑ

Περίληψις ἀνταποκρίσεως ἀπὸ τὴν Βόννη, ποὺ ἐδημοσιεύθη στὴν «Ἀπογευματινὴ» τῆς 27—1—1959.

Ἡ Ἴρμγκαεντ Ρέμερ, γραμματεὺς τοῦ ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν τῆς Ὁμοσπονδιακῆς Γερμανίας, κατεδικάσθη εἰς τριετῆ φυλάκισιν ἐπὶ προδοσίᾳ. Εἶχε παραδώσει ἀπόρρητα ἔγγραφα στὸν Κάρλ Χέλφμαν, ὁ ὁποῖος ἦτο ἐραστής της, ἀλλὰ ἐνεργοῦσε διὰ λογαριασμὸν τῆς Ἀνατολικῆς Γερμανίας.

Πρὶν ἀποφασίσῃ νὰ ὑποκύψῃ ἢ ὄχι στὶς ἀξιώσεις τοῦ ἐραστοῦ της, ἐσκέφθη νὰ συμβουλευθῇ κάποιον ποὺ κανένα συμφέρον δὲν εἶχε πλέον μὲ τὶς γήϊνες ὑποθέσεις. Ἡ Ρέμερ ἦτο μέλος μιᾶς πνευματιστικῆς λέσχης τῆς Κολωνίας. Ἕνα «πνεῦμα» λοιπόν, θὰ ἦτο τὸ καταλληλότερον μέσον νὰ ἐπιτύχῃ μίαν καλὴν συμβουλήν! Καὶ ἕνα βράδυ, ἔφθασε εἰς τὴν Κολωνία καὶ ἐκάθισε γύρω ἀπὸ τὸ πνευματιστικὸ τραπέζι. Τὸ κλασικὸ τραπεζάκι τῶν πνευματιστικῶν συνεδριάσεων ἐκτύπησε τρίς, σημεῖον ὅτι τὸ πνεῦμα ἦτο παρὸν καὶ ἡ Ρέμερ συγκινημένη ὑπέβαλε τὴν ἐρώτησίν της: «Θέλω νὰ μάθω ἂν ὁ φίλος μου Κάρλ ἐνεργεῖ μὲ ἀγαθὴ πρόθεσι ἢ μὲ κακὴ πίστι».

Ὅπως ἐξήγησε εἰς τοὺς δικαστάς της ἡ Ρέμερ, τὸ «πνεῦμα» ποὺ ἐκάλεσε τῆς ἀπάντησε ὅτι ὁ φίλος της ἦτο εἰλικρινὴς καὶ τὴν ἀγαποῦσε.

Μὲ ἥσυχη συνείδησι ὕστερα ἀπὸ τὴν ἀπάντησιν αὐτήν, ἡ Ρέμερ ἐπέστρεψε στὴν Βόννην καὶ συνέχισε τὴν ὑπηρεσίαν της, τόσον πρὸς τὸ κράτος ὅσον καὶ πρὸς τὸν Κάρλ, στὸν ὁποῖον παρέδωσε ἀντίγραφα διαφόρων ἐγγράφων, φωτογραφίες κλπ. μέχρις ὅτου ἀπεκαλύφθη ἡ προδοσία της!...

Ο ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΟΣ

ΜΕΤΑΞΥ ΜΑΣ

● Τὸ παρὸν τεῦχος καθυστέρησε νὰ κυκλοφορήσῃ, λόγῳ τῆς ἀπασχολήσεως τοῦ τυπογραφείου μὲ τὴν ἔκτακτον ἐργασίαν τῶν δημοτικῶν ἐκλογῶν. Μᾶς συγκινεῖ τὸ ἐνδιαφέρον τῶν συνδρομητῶν καὶ λοιπῶν ἀναγνωστῶν, ποὺ περιμένουν μὲ ἀδημονίαν κάθε φορὰν τὸ νέον τεῦχος τοῦ Περιοδικοῦ.

● Τὸ προσεχὲς τεῦχος θὰ κυκλοφορήσῃ κανονικὰ ἐντὸς τοῦ Ἰουνίου.

● Ὁ γνωστὸς κριτικὸς τῆς συμπρωτευούσης κ. Γεώργ. Δέλιος ἔγραψε στὸν διευθυντὴν τοῦ «Ἰλισοῦ»:

Φίλε κ. Μελισσαρόπουλε,

Λαμβάνω τακτικὰ τὸ ἐξαίρετο πνευματικό σας ὄργανο καὶ τὸ παρακολουθῶ με ἰδιαίτερο ἐνδιαφέρον. Δεν παρέλειψα εὐκαιρία νὰ σημειώσω την κάθε φορά καινούργια καὶ βελτιωμένη ἔκδοσή του καὶ να σχολιάσω το περιεχόμενο του ἀπὸ την ἐκπομπὴ τοῦ Ραδιοφωνικοῦ Σταθμοῦ Θεσσαλονίκης.

Μὲ τις πολλὲς εὐχαριστίες
καὶ τα συγχαρητήριά μου
Γ. ΔΕΛΙΟΣ

Ἡ κριτικὴ αὐτὴ τοῦ ἐκλεκτοῦ ἐργάτου τῶν Γραμμάτων μᾶς ἐνισχύει ἠθικὰ στὸ ἔργο μας.

● Ἡ καλλιτεχνική μας συνεργάτις Λουΐζα Μοντεσάντου ἔλαβε τὸ πρῶτο βραβεῖο στὸν διαγωνισμὸ σχεδίου γιὰ μονόφυλλα τοῦ Ὀργανισμοῦ Τουρισμοῦ, ποὺ θα διαφημίσουν τὴν χώρα μας στὸ ἐξωτερικό. Τὰ συγχαρητήρια μας, ἀδελφὴ Μοντεσάντου, ἐξ ὀνόματος ὅλων τῶν φίλων τοῦ «Ἰλισοῦ», οἱ ὁποῖοι ἀπολαμβάνουν τακτικὰ καὶ τὰ ὡραῖα σας ἐξώφυλλα στὸ περιοδικό.

● Οἱ συνδρομηταὶ οἱ ὁποῖοι τυχὸν δὲν ἔλαβαν τεῦχος ἀπὸ τὰ ἐκδοθέντα ποὺ τοὺς ἐταχυδρομήθησαν, νὰ μᾶς γράψουν διὰ νὰ τοὺς τὰ ἀποστείλωμεν ἐκ νέου δωρεάν.

● Οἱ συνδρομηταὶ οἱ ὁποῖοι ἀλλάζουν διεύθυνσιν νὰ μᾶς γνωστοποιοῦν τὴν νέαν διεύθυνσίν τους, ὥστε νὰ λαμβάνουν ἀσφαλῶς τὰ τεύχη τοῦ ΙΛΙΣΟΥ.

● Οἱ συνδρομηταὶ καὶ φίλοι τοῦ ΙΛΙΣΟΥ νὰ ἐπισκέπτωνται τακτικὰ τὰ Γραφεῖα του, Ἀκαδημίας 63 (γωνία Χαρ. Τρικούπη) ὄροφος 2ος, Γραφ. ἀρ. 12, τὰ ὁποῖα εἶναι ἀνοικτὰ κάθε Δευτέραν καὶ Παρασκευὴν 11—12 π.μ. καὶ 6—7 μ.μ.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Δημοτικὴν Βιβλιοθήκην, Χανιά. Ἀπεστείλαμεν 11ον καὶ 12ον τεῦχος.

Χ. Ὀλυμ., Καβάλαν. Ἡ συνδρομὴ «φιλίας» εἶναι δρχ. 50. Συνεπῶς κρατοῦμεν εἰς διάθεσίν σας τὰς ἐπὶ πλέον σταλείσας δρχ. 30. Εὐχαριστοῦμεν γιὰ τα καλά σας λόγια.

Ἰω.Παυλ., Παναγιούδα Λέσβου. Τόμοι σᾶς ἀπεστάλησαν καὶ ἐνεγράφητε. Σᾶς εὐχαριστοῦμε για τὰ καλά σας λόγια. Πραγματικα, για πολλοὺς ὁ «Ἰλισος» εἶναι σαν μιὰ ἀποκάλυψις, δια τουτο πρέπει κάθε συνδρομητης να ἐργάζεται πρὸς διάδοσιν τοῦ περιοδικοῦ.

Εὐ. Σουσουρ., Κατερίνην. Ἐλάβομεν. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν.

Δ. Κακ., Ν. Ὀρεστιάδα. Ἐλάβομε τὰς συνδρομας καὶ εὐχαριστοῦμεν. Ἡ μισαλλοδοξία εἶναι ἄρνησις τῆς πνευματικότητος καὶ τῆς ἐλευθερίας. Ὑπαρχει, δυστυχῶς, μεγάλος σκοταδισμός. Ὁ «ΙΛΙΣΟΣ» προσπαθεῖ να ἐνθαρρύνῃ την ἐλευθερία τῆς σκέψεως, ποὺ εἶναι θεῖο δικαίωμα του ἀνθρώπου.

Σπ. Νικολ., Χανιά. Εὐχαριστοῦμεν δια τας συνδρομας 25 συνδρομητῶν. Ἐαν ὅλοι ἐπεδεικνυαν την ἰδίαν δραστηριότητα, ὁ «ΙΛΙΣΟΣ»

θὰ εἶχεν ἐξασφαλίσει ἀρτιωτέραν ἔκδοσιν.

Α. Παρ., Κύπρον. Εὐχαριστοῦμεν διὰ συνδρομάς. Ἡ καθυστέρησις διὰ τοὺς ἐν Κύπρῳ συνδρομητὰς ἦτο ἀπολύτως δικαιολογημένη.

Π. Ζαχ., Κων)πολιν. Ἀπεστείλαμὲν τὰ αἰτούμενα τεύχη. Εὐχαριστοῦμε διὰ τὸ ἐνδιαφέρον σας πρὸς τὸν «ΙΛΙΣΟΝ».

Εὐ. Ἀσπ., Σέρρας. Ἐλήφθη τὸ ἀντίτιμον τῶν 3 τόμων. Εὐχαριστοῦμεν.

Ἑλ. Λυκ., Ρόδον. Ἐλήφθη τὸ ἀντίτιμον τῶν τόμων. Εὐχαριστοῦμεν.

Γρ. Κολεφ. οἰκισμὸν Παπάγου. Διαβάσαμε μ' ἐνδιαφέρον τὸ γράμμα σας. Μᾶς ἐνισχύει στὸ ἔργον μας ἡ διαπίστωσις τῆς προσοχῆς σ' αὐτὸ ἀνθρώπων σὰν καὶ σᾶς, πνευματικὰ ἀνήσυχων.

Γιαν. Σιαν., Ἀθήνας. Δὲν ξεχάσαμε τὴν ἀπάντησιν ποὺ ἐδόθη τὸ 1955 ἐκ Λονδίνου στὸ διάβημα τῆς Θ.Ε. ὑπὲρ τῆς Κυπριακῆς ἐλευθερίας, ἐλπίζουμε δὲ νὰ ἐνθυμῆσθε καὶ σεῖς τὴν ἰδικήν μας ἀνταπάντησιν.

Ὡς πρὸς τὴν ἐκδήλωσιν τῶν θεοσόφων ὑπὲρ τῶν ζώων, νομιζουμε ὅτι δὲν πρέπει νὰ γίνεται σύγχυσις. Συνήθως, ἡ εἰρωνία ὑποδέχεται κάθε κίνησιν οἴκτου πρὸς τὰ ζῶα, σ' ἕναν κόσμο τόσο ἀπάνθρωπο. Ἀλλά, τίποτε δὲν ἀποκλείει, ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι μετέχουν τῶν ζωοφίλων κινήσεων, νὰ εἶναι θερμοὶ ὑποστηρικταὶ ταυτοχρόνως καὶ κινήσεων ἀνθρωπιστικῶν.

Ἀλέκ. Ὀρφ., Τανγκανίκα. Ἐλάβομεν τὸ τσέκ. Εὐχαριστοῦμεν.

Ἑρμ. Ψωμᾶ. Utrecht, Ὀλλανδία. Ἐλάβομεν ἐπιταγὴν καὶ εὐχαριστοῦμεν θερμῶς.

Χρ. Σπαν. Stockton—Cal Ἐταχυδρομήσαμεν τὰ βιβλία ποὺ ἐζητήσατε.

Β. Γιουλ., Brockton — Mass. Σᾶς ἀπεστάλησαν οἱ τόμοι 1956 καὶ 1958. Εὐχαριστοῦμεν.

Κ. Πετμ., Ν. York. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν διὰ τὴν ἐγγραφὴν συνδρομητῶν. Ὁ «ΙΛΙΣΟΣ» χαίρει ἰδιαιτέρως ὅταν ἐγγράφωνται συνδρομηταί του Ἕλληνες τοῦ ἐξ)κοῦ. Περιμένουμε νὰ περάσετε ἀπὸ τὰ Γραφεῖα μας ὅταν ἔλθετε εἰς Ἑλλάδα.

Βιβλία ποὺ ἐλάβαμε

Διον. Κουλεντιανοῦ: Τάδε ἔφη... Ναζωραῖος (ποιήματα).
Ἀντ. Δρούγκα: Κραυγὲς (ποιήματα)
» » Φθινοπωρινὴ Συμφωνία (ποιήματα)
Ἑλ. Κωνσταντακάτου: Νόμισμα καὶ ἐργασία.

Περιοδικὰ ποὺ λάβαμε

Ἀρχιτεκτονική, Ὁ Ζυγός, Ἐπιθεώρηση Τέχνης, Ὁ Κόσμος τῆς Ψυχῆς, Σάλπισμα Ὑγειας, Ὁ Φίλος τῶν ζώων, Τὸ Μυστήριον τῆς Ζωῆς, Φιλοτέλεια, Δρόμοι τῆς Εἰρήνης, Πρωτότυπη Φιλολογικὴ Ἐπιθεώρηση, Κρητικὴ Ἑστία, Εὐβοϊκὸς Λόγος, Ἑλληνισμὸς Ἀμερικῆς, Ἡ Οἰκογένεια Αὐστραλία), Ἐλεύθερη Θράκη, Παρατηρητὴς (Κύπρου), Μαραθὼν (Βραζιλίας), The Theosophist (Adyar), The American Theosophist (Wheaton—Ill), The Canadian Theosophist (Toronto), Clarté (Bruxelles), Le Lotus Bleu (Paris), Alba Spirituale (Roma), Main Currents (N. York), The Link (Johannesburg), Theosophy in Action (Holland), Theosophical News and Notes (London) The Theosophical Review (Varanasi), Theosophy in Australia (Sydney), Theosophy in New—Zealand (Auckland), Theosophy in Ireland (Belfast).

Βιβλία πωλούμενα εἰς τὰ Γραφεῖα τοῦ «ΙΛΙΣΟΥ»

Ἀκαδημίας 63, Δευτέρα καὶ Παρασκευὴ 11—12 καὶ 6—7

C. Jinarajadasa:	Ἀπόκρυφος Ἐξέλιξις Ἀνθρωπότητος	Δρχ.	40
Annie Besant:	Πρὸς τὴν Μύησιν	»	15
»	Μελέτη ἐπὶ τῆς Συνειδήσεως	»	30
»	Μετενσάρκωση	»	10
»	Κάρμα	»	10
C. Leadbeater:	Οἱ Διδάσκαλοι καὶ ἡ Ἀτραπὸς	»	50
»	Κεκρυμμένη Ζωὴ ἐν τῷ Τεκτονισμῷ	»	40
H. P. Blavatsky:	Στὴ χώρα τῶν Γαλάζιων Βουνῶν	»	15
	Ἡ Φωνὴ τῆς Σιγῆς	»	20
	Φῶς στὴν Ἀτραπὸ	»	10
Ed. Arnold:	Τὸ Φῶς τῆς Ἀσίας	»	30
Wedgwood:	Ὁ Διαλογισμὸς γιὰ ἀρχάριους	»	10
J. Van der Leeuw:	Θεοὶ ἐν ἐξορίᾳ	»	10
Besant-Leadbeater:	Ὁ Ἀστρικὸς Κόσμος	»	5
Th. Pascal:	Ἡ Θεοσοφία εἰς ὀλίγα Κεφάλαια	»	5
J. Krishnamurti:	Στὰ πόδια τοῦ Διδασκάλου (μ. Κ. Πασσιαλη)	»	5
»	» » » » (μ. Κ. Μελισσαροπουλου)	»	10
»	Ἡ Ἀτραπὸς	»	10
»	Τὸ Βασίλειον τῆς Εὐδαιμονίας	»	15
»	Ἡ Πηγὴ τῆς Σοφίας	»	10
»	Ἡ Διάλυσις τοῦ Τάγματος Ἀστέρος	»	5
»	Δελτίον Ἀστέρος (Σεπτ.—Δεκ. 1930	»	15
»	» » (ἔτους 1931)	»	15
»	» » (ἔτους 1932)	»	15
»	» » (Ἰαν.—Αὐγ. 1933)	»	10
»	12 Ὁμιλίαι 1934	»	15
»	10 Ὁμιλίαι 1944	»	20
»	Στοχασμοὶ πάνω στὴ ζωή μας	»	50
Ἀντ. Ἀδριανοπούλου:	Ὁ Ἄνθρωπος καὶ ἡ Ζωὴ	»	40

Ἰωάν. Βασιλῆ:	Τὸ Σημειωματάριο ἑνὸς Μύστου	»	35
Κ. Μελισσαροπούλου:	Ὁ Ἰησοῦς, ἀπὸ ἄποψη Ὀρθολογισμοῦ [καὶ Μυστικισμοῦ	»	25
»	Προσωκρατικοὶ Φιλόσοφοι καὶ Θεοσοφία	»	20
»	Ὁ Κομήτης (θέατρο ἰδεῶν)	»	15
»	«Ἀγνώστῳ Θεῷ»	»	5
»	Περικλέους Ἐπιτάφιος —Διακήρυξη ἀν- [θρωπίνων δικαιωμάτων»	»	10
Τιμ. Βρατσάνου:	Τὸ Θεοσοφικὸ Ἔμβλημα	»	5
Λάμπη Λούκου:	Ἥλιος στὴ νύχτα	»	10
«	Δῶθε ἀπ' τὸν Παράδεισο	»	20
Περιοδικὸν «ΙΛΙΣΟΣ» τόμος ἔτους 1956 (σελ. 288)		»	30
» » » » 1957 (σελ. 372)		»	40
» » » » 1958 (σελ. 368)		»	40
	Συνδρομὴ ἔτους 1959	»	40
	ἢ συνδρομὴ φιλίας ἔτους 1959	»	50

Ἐμβάσματα διὰ ταχ. ἐπιταγῆς:

Κ. Μελισσαρόπουλον, Ἀκαδημίας 63, Ἀθήνας

"ΑΣΤΗΡ"

ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ & ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ

*

Ἱδρυθεῖσα ὑπὸ τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης Ἑλλάδος ἵνα συμβάλῃ εἰς τὴν τουριστικὴν ἀξιοποίησιν τῆς Χώρας

ΑΚΤΗ ΓΛΥΦΑΔΑΣ

Ξενοδοχεῖον πολυτελείας τύπου ΜΟΤΕΙ.
200 κλινῶν

Κέντρον πολυτελείας «ΑΣΤΕΡΙΑ»

Πολυτελῆ ἀποδυτήρια θαλασσίων λουτρῶν

ΡΟΔΟΣ

«ΤΩΝ ΡΟΔΩΝ»	πολυτελείας	153	κλινῶν
«ΘΕΡΜΑΙ»	Α΄ κατηγορίας	202	»
«ΠΙΝΔΟΣ»	Β΄ »	47	»
«ΛΙΝΔΟΣ»	Γ΄ »	53	»
«ΕΛΑΦΟΣ»	ὀρεινὸν Α΄ κατ.	44	»
«ΕΛΑΦΙΝΑ»	» Α΄ κατ.	71	»

ΚΕΡΚΥΡΑ

Ξενοδοχεῖον «ΑΣΤΗΡ» Α΄ κατηγ. 54 κλινῶν

ΗΡΑΚΛΕΙΟΝ (ΚΡΗΤΗΣ)

Ξενοδοχεῖον «ΑΣΤΗΡ» Α΄ κατηγ. 74 κλινῶν

Τιμή τεύχους δρχ. 10.—